

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ім. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

Листування

Д ЯРОСЛАВА
ДАШКЕВИЧА

та Б ІВАНА
БУТИЧА

(1960-1986)

Львів 2012

УДК 930-051(477)”20”(092:044)

ББК Т1(4УКР)6,013д

Л 63

Листування Ярослава Дашкевича та Івана Бутича (1960-1986) / НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Львівське відділення; Упоряд. А. Фелонюк. – Львів, 2012. – 296 с. – (Львівські історичні праці. Джерела. – Вип. 3).

ISBN 978-966-02-6605-6

Упорядник
Андрій ФЕЛОНЮК

У книзі опубліковано взаємне листування історика, сходознавця, громадського діяча Ярослава Дашкевича (1926-2010) та історика-джерелознавця, архівіста, археографа Івана Бутича (1919-2007). Виступаючи важливим першоджерелом для вивчення наукової творчості та біографії вчених, 218 листів 1960-1986 рр. розкривають процес формування їхніх наукових зацікавлень, інформують про спільну науково-видавничу діяльність у 1960-х рр., висвітлюють погляди на різноманітні питання української історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін. Кореспонденція між двома українськими інтелектуалами є також історичним джерелом свого часу, яке відображає складні умови наукової праці національно спрямованих представників історичної науки у Львові та Києві того періоду. Публікація листів супроводжується детальними коментарями, написаними головним чином на матеріалах приватного архіву Я. Дашкевича.

Для науковців та всіх, хто цікавиться історією України.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Львівського відділення
Інституту української археографії та джерелознавства
ім. М. С. Грушевського НАН України
(протокол № 5 від 16 жовтня 2012 р.)*

© Андрій Фелонюк, упорядкування, передмова, 2012

© Львівське відділення ІУАД НАН України, 2012

ISBN 978-966-02-6605-6

ЯРОСЛАВ ДАШКЕВИЧ ТА ІВАН БУТИЧ У СВІТЛІ ВЗАЄМНОГО ЛИСТУВАННЯ

Знайомство Ярослава Дашкевича¹ з Іваном Бутичем² відбулося 1957 р.³, а їхня співпраця розпочалася під час підготовки до друку словника скорочень у польськомовних документах міжвоєнного періоду, який надруковано 1959 р.⁴ Відповідальним редактором видання був І. Бутич. Виявом подальшої багатолітньої плідної співпраці стало листування, яке охоплює 1960-1986 рр. і нараховує 218 листів, що відклались у приватних архівах учених (надалі кореспонденцію Я. Дашкевича разом із архівом І. Бутича заплановано передати на постійне зберігання до Центрального державного історичного архіву України в Києві). Інтенсивність епістолярного спілкування за цей час не була однаковою, що наочно показують такі статистичні дані:

¹ Життя і творчість ученого висвітлено в: Ярослав Дашкевич: Біобібліографічний покажчик / Уклад. М. Кривенко. – Львів, 2006. – 263 с.; Лицар Духу: Меморіальний зб., присвяч. професору Ярославу Дашкевичу. – Львів, 2011. – 144 с. + 16 с. іл.

² Про нього див.: *Гирич І.* Бутич Іван Лукич (1919-2007) // Український археографічний щорічник. Нова серія. – Київ, 2007. – Вип. 12. – С. 850-854; Іван Бутич у спогадах // Пам'ятки України. – Київ, 2008. – № 3. – С. 123-138; Іван Лукич Бутич (21 вересня 1919 – 9 травня 2007). Біобібліографія / Упоряд. М. Бутич. – 2-ге вид., допов. і розшир. – Київ, 2011. – 80 с.

³ Детальніше див.: *Бутич І.* Співпраця Ярослава Дашкевича з архівними установами України у 50-60 роки // *Marra Mundi: Зб. наук. праць на пошану Ярослава Дашкевича з нагоди його 70-річчя.* – Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996. – С. 809.

⁴ Словник польських скорочень / Склав Я. Р. Дашкевич. – Київ, 1959. – 78 с.

Роки	Кількість листів		Роки	Кількість листів	
	<i>Дашкевич</i>	<i>Бутич</i>		<i>Дашкевич</i>	<i>Бутич</i>
1960	1	–	1974	–	–
1961	5	2	1975	1	1
1962	14	4	1976	1	2
1963	18	7	1977	1	1
1964	13	5	1978	1	1
1965	25	10	1979	1	1
1966	15	5	1980	–	1
1967	13	5	1981	2	1
1968	15	6	1982	1	–
1969	13	4	1983	–	–
1970	11	1	1984	–	–
1971	2	1	1985	–	–
1972	3	–	1986	–	1
1973	2	1	Разом	158	60

Як бачимо, найчастіше Я. Дашкевич та І. Бутич переписувалися у 1960-х рр. На цій підставі виявлене листування вчених поділяємо на два періоди: перший – 1960-1970 рр., другий – 1971-1986 рр. Кореспонденція першого періоду є більш інформативною й політематичною, що зумовлено тісними науковими контактами (Я. Дашкевич написав 143 листи, а І. Бутич – 49). У 1954-1971 рр. І. Бутич – начальник Науково-видавничого відділу Архівного управління при Раді Міністрів УРСР, а від 1958 р. – також відповідальний редактор часопису «Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР» (з 1965 р. – «Архіви України»). Ці дві посади дали йому змогу певною мірою визначати пріоритети видавничої політики Архівного управління й залучати до археографічної роботи дослідників зі Львова. Для Я. Дашкевича 1960-ті були роками наукового становлення – як фахівця з історії вірменських колоній в Україні, а також українознавчої проблематики. Надана І. Бутичем можливість публікуватися в періодичному органі Архівного управління, а також брати участь у кількох видавничих проєктах виявилася для львівського історика найкращим та, власне, єдиним способом фахового самоствердження в часи постійних звинувачень у «неблагонадійності», перешкоджання

в науковій праці, що мало місце в його рідному місті. Епістолярій другого періоду, який представлений (за нечисленними винятками) лише вітальними листівками, тематично однорідний. За цей хронологічний проміжок Я. Дашкевич написав усього 15 листів, а І. Бутич – 11. До такого зниження інтенсивності листування й водночас його формалізації спричинилися нові обставини професійної діяльності І. Бутича. У 1971 р. він змушений перейти на іншу роботу – в редакцію Української радянської енциклопедії, де готує до друку окремі томи «Історії міст і сіл Української РСР». Через зміну місця праці свого київського товариша Я. Дашкевич втратив і бажання, і можливість надалі підтримувати науково-видавничі зв'язки із редакцією «Архівів України» та Архівним управлінням.

Статистичний аналіз також показує значну кількісну непропорційність листування Я. Дашкевича та І. Бутича (відповідно, 158 і 60). Я. Дашкевич уважніше ставився до цієї справи та й загалом активніше користувався епістолярним жанром як засобом наукового спілкування, свідченням чого є величезна збірка листів у його приватному архіві від численних кореспондентів. Постійно перевантажений робочими обов'язками в Науково-видавничому відділі Архівного управління І. Бутич, очевидно, далеко не завжди встигав дати своєчасну відповідь львівському колезі. У листі від 19 січня 1962 р. він пише своєму адресатові: «Даруйте мені, що в кореспонденції я неакуратний. Не знаю вже, за рахунок чого це віднести – чи особистих властивостей, чи, може, дещо й обставини впливають»⁵. Згодом знову вертається до цієї теми: «Вибачте, що я так не регулярно пишу – це вже хронічна хвороба, від якої вилікуватися важко»⁶.

Географія епістолярію (за окремими винятками): Київ – Львів, що пояснюється постійним місцем проживання обох вчених у цих містах. Я. Дашкевич, у міру своїх наукових зацікавлень, регулярно їздив до Єревана, звідки теж надсилав свої листи І. Бутичу, як і з наукової подорожі Польщею (Краків, Вроцлав, Варшава, Люблін), яку здійснив 1968 р., а також із Москви (1964 р.), Тустановичів (1967 р.), Ужгорода

⁵ Лист І. Бутича з 19 січня 1962 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

⁶ Лист І. Бутича з 20 жовтня 1962 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

(1969 р.), Нальчика (1970 р.) та Тбілісі (1971 р.), де перебував у зв'язку з участю в конференціях, хворобою, відрядженнями з роботи тощо. Натомість є лише один лист І. Бутича з Москви (1963 р.), куди київського вченого відрядили для виявлення документів до збірника «Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні», та ще один – з невстановленого місця під час відпочинку (1967 р.). Лист, датований 27 квітня 1965 р., написаний Я. Дашкевичем також від імені Олега Купчинського та Анатолія Сісецького, співупорядників збірника документів і матеріалів про Івана Франка, і ними підписаний. Двічі – 20 лютого та 3 березня 1969 р. – І. Бутич адресував своє звернення всім упорядникам аналогічного збірника, присвяченого Лесі Українці, але надіслав цю кореспонденцію одному з них – Я. Дашкевичу, в архіві якого вона й збереглася. Форми пересилання кореспонденції: 212 листів (один з них має вигляд конверта-листа), 3 поштові картки, 1 поштова листівка і 2 телеграми. Види відкритого листа, який надсилався в конверті: поштова листівка та листівка.

Листування не було єдиним засобом спілкування між істориками. Вони також особисто зустрічалися в Києві та Львові, розмовляли по телефону. Ці дві форми комунікації негативно впливали на змістову повноту та регулярність їхнього епістолярію, зумовлюючи в ньому великі часові лакуни. Також кореспонденція переривалася у зв'язку з хворобою Я. Дашкевича (наприклад, на кілька місяців у 1967 р.).

Аналізуючи кількісні параметри цього джерела, потрібно брати до уваги і втрати листів, незадовільний стан їх виявлення у рукописних збірках вчених*. Так, в архіві І. Бутича, серед надісланого Я. Дашкевичем, знаходимо два пусті конверти, датовані 28 квітня і 13 липня 1970 р., що свідчить про потенційне існування і їхнього вмісту. Знаємо також, що лист І. Бутича з 11 серпня 1966 р. з невідомих причин не дійшов до його львівського кореспондента⁷.

* Йдеться про приватний архів І. Бутича, в якому листи Я. Дашкевича розпорошені серед течок із листуванням, матеріалами до збірників документів, виписками тощо. Натомість листи І. Бутича, поряд із кореспонденцією інших осіб, упорядковані безпосередньо Я. Дашкевичем, що виключає ймовірність їх пізнішого виявлення.

⁷ Лист Я. Дашкевича з 2 серпня 1966 р. Приватний архів І. Бутича; Лист І. Бутича з 5 вересня 1966 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

Тематика епістолярію переважно професійного характеру. Вклад змісту здійснено у приватно-діловому стилі. З огляду на розмаїтість та унікальність поданої в листах інформації, зосередимося на їх детальній характеристиці. У процесі джерелознавчого аналізу виокремлено більше десяти тематичних сюжетів, відображених у кореспонденції Я. Дашкевича та І. Бутича.

Спільна науково-видавнича діяльність

Першою спільною справою вчених, яка широко висвітлена в їхньому листуванні, є упорядкування ювілейних збірників документів і матеріалів, присвячених Тарасові Шевченку⁸, Іванові Франку⁹ та Лесі Українці¹⁰. Над першим з цих видань – про Тараса Шевченка – історики працювали у 1961-1964 рр. Майже в кожному листі Я. Дашкевич турбувався про долю цього проекту. Активну фазу роботи над ним засвідчує вже перший лист у цій справі (другий за хронологічним порядком із виявлених) – від 26 травня 1961 р.

Підготовка до друку ювілейного збірника «Іван Франко» тривала у 1964-1965 рр. Наприкінці серпня 1965 р. І. Бутичу вдалося включити у видавничий план Архівного управління при Раді Міністрів УРСР також збірник документів і матеріалів про Лесю Українку. З цієї нагоди Я. Дашкевич писав: «Це буде третій том нашої серії – і після нього таки можна буде говорити про серію, причому цілком оригінальну – бо не лише в радянській, але й в інших “археографіях” важко мені підшукати паралелі»¹¹.

Після реалізації цих едиційних проектів виникла ідея підготувати аналогічні джерельні видання про Володимира Гнатюка і Михайла

⁸ Тарас Шевченко: Документи і матеріали. 1814-1963 / Архів. управління при Раді Міністрів УРСР; Упоряд.: І. Л. Бутич, Я. Р. Дашкевич, Ф. К. Сарана, Г. С. Сизоненко, А. Г. Сісецький, В. С. Скорина. – Київ: Держполітвидав УРСР, 1963. – 566 с.

⁹ Іван Франко: Документи і матеріали 1856-1965 / Архів. управління при Раді Міністрів УРСР; Упоряд.: І. Л. Бутич, Я. Р. Дашкевич, О. А. Купчинський, А. Г. Сісецький; Вступ. ст. З. Т. Франко. – Київ: Наук. думка, 1966. – 544 с.

¹⁰ Леся Українка: Документи і матеріали. 1871-1970 / Упоряд.: І. Л. Бутич, Я. Р. Дашкевич, І. М. Калинець, О. А. Купчинський, А. Г. Сісецький, В. С. Скорина; Вступ. ст. М. Д. Деркач. – Київ: Наук. думка, 1971. – 488 с.

¹¹ Лист Я. Дашкевича з 31 серпня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

Драгоманова¹². Однак здійсненню цього задуму перешкодило переведення І. Бутича в 1971 р. на нове місце роботи – в редакцію Української радянської енциклопедії, а також посилення ідеологічного тиску на гуманітарну науку 1972 р. Ці книжки вийшли друком аж у 1998 і 2001 рр.¹³, хоча весь матеріал до збірника, присвяченого В. Гнатюкові, було зібрано й упорядковано ще на початку 1970-х рр.¹⁴

Протягом 1960-х рр. обох вчених об'єднувала і праця над «Історико-географічним словником історії міст і сіл УРСР / Історією міст і сіл УРСР» (жовтень 1962 – кінець 1960-х рр.)¹⁵. У їхній кореспонденції є відомості про бібліографію історії України загалом та історії міст і сіл зокрема. Серед іншого, дізнаємося, що І. Бутич чинив спроби через заступника голови Ради Міністрів УРСР Петра Тронька видати бібліографію з краєзнавства, укладену видатним львівським бібліографом Федором Максименком¹⁶, плануючи згодом використати її в «Словнику». З цією ж метою обговорювалася можливість залучення матеріалів із видавничого проекту Державної історичної бібліотеки УРСР «Бібліографії історії УРСР». Я. Дашкевич намагався зацікавити вірменських колег ідеєю видання подібного словника у Вірменії¹⁷. Багато уваги вчені приділили проблемі розробки інструкцій, методичних рекомендацій щодо збору інформації в областях. Я. Дашкевич докладав чимало зусиль для підвищення наукового рівня львівського тому. Належачи до колективу його авторів, проте не маючи змоги безпосередньо у Львові впливати на процес редакційного опрацювання «Словника», учений робив це через І. Бутича. 1962 року,

¹² Лист Я. Дашкевича з 22 квітня 1969 р. Приватний архів І. Бутича.

¹³ Володимир Гнатюк: Документи і матеріали (1871-1989) / Упоряд.: Я. Дашкевич, О. Купчинський, М. Кравець, Д. Пельц, А. Сисецький. – Львів, 1998. – 463 с.; Михайло Драгоманов: Документи і матеріали 1841-1994 / Упоряд.: Г. Болотова, І. Бутич, Н. Грабова, О. Купчинський, Д. Пельц, Г. Сорока. – Львів, 2001. – 732 с.

¹⁴ Докладніше про обставини його підготовки до друку див.: *Відповідальний редактор [Купчинський О.]*. Передне слово // Володимир Гнатюк: Документи і матеріали (1871-1989). – Львів, 1998. – С. I-IV.

¹⁵ Історія міст і сіл Української РСР. Львівська область. – Київ: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1968. – 980 с.

¹⁶ Лист І. Бутича з 21 серпня 1962 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

¹⁷ Лист Я. Дашкевича з 14 липня 1962 р. Приватний архів Я. Бутича.

в період найбільшого зацікавлення цим проектом, він написав статтю «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-х рр. XIX ст.»¹⁸, поставивши собі за завдання оцінити досвід у справі таких енциклопедичних довідників в історіографії XIX ст. Укладання та редагування «Історії міст і сіл» тривало до кінця 1960-х рр., і Я. Дашкевич перманентно долучався до цієї роботи, навіть уже не працюючи в Інституті суспільних наук АН УРСР. Водночас історик досить критично ставився до едиційних принципів реалізації цього проекту. В одному з його листів до І. Бутича читаємо: «По-моєму, основні хиби три: 1) неправильна структура самого видання (замість наукового чи науково-популярного історико-географічного словника виходить чортзна-що); 2) неправильний підбір автури на місцях (праці такого роду неможливо писати методом суботника); 3) неправильний підбір редакторів в УРЕ (люди, що не мають зеленого поняття про місцеву історію, і тим самим не можуть розібратися в реальній вартості нарисів). Та, зрештою, навіщо я Вам про це пишу – Ви знаєте не лише про ці, але й про багато інших хиб»¹⁹. Коментуючи терміни подачі тому «Львівська область» до друку, Я. Дашкевич зазначає: «Все це, однак, робитиметься за рахунок наукової вартості “Словника” – і з дуже вже примітивно-агітаційних позицій. Ще гірше, що до “Словника” думають залучати працівників “приказним порядком” – а “силуване – не милуване”, це, очевидно, також відіб’ється на якості роботи і викличе зайву опозицію»²⁰. Натомість І. Бутич відповів: «Про “Історію міст і сіл” мені говорити важко. Вплинути на хід подій я не маю змоги. Жалко тільки, що добрий намір та пішов по хибному шляху. Після цього й кажи, що окремі особи не впливають на хід подій»²¹.

Окрім видань, що побачили світ, звернімо увагу й на видавничі плани, які, в силу різних обставин, так і не було втілено в життя.

¹⁸ Дашкевич Я. Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-х рр. XIX ст. // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. – Київ, 1963. – № 2. – С. 10-24.

¹⁹ Лист Я. Дашкевича з 22 квітня 1969 р. Приватний архів І. Бутича.

²⁰ Лист Я. Дашкевича з 8 січня 1964 р. Приватний архів І. Бутича.

²¹ Лист І. Бутича з 4 лютого 1964 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

Саме таким, нездійсненим, виявився задум І. Бутича видати словник термінів з архівознавства та допоміжних історичних дисциплін. Київський вчений пропонував долучитися до цієї справи й своєму львівському колезі²². Я. Дашкевич погодився, наголосивши водночас, що доцільніше скласти окремі словники з кожної дисципліни, а не зведений²³. На його думку, яку він виклав на папері 22 квітня 1969 р., мало би йтися про «серію невеликих довідників з окремих спеціальних дисциплін. Кожен такий довідник можна було б назвати, наприклад, “Мінімум з української дипломатики”. Обсяг такого довідника – 3-5 арк. (залежно від дисципліни). На зміст мінімуму складалися б основні відомості про дисципліну в систематичному порядку, словник термінів, основні таблиці (напр[иклад], у мінімумах з української метрології, хронології та нумізматики) і бібліографія найважливішої літератури. Довідники, мабуть, треба б запланувати в трьох серіях: феодалізм, капіталізм і соціалізм (все ж таки є специфіка для кожного з цих періодів)»²⁴.

Ще одним нереалізованим виданням, яке редагував Я. Дашкевич, став довідник з історії установ, що готувався в Центральному державному історичному архіві УРСР у Львові²⁵. Це був загальноукраїнський проект І. Бутича, над яким той працював багато років і який з різних причин так і не вдалося довести до логічного завершення.

Науково-видавничі проекти, у яких брав участь Я. Дашкевич

Із кореспонденції між ученими довідуємося про низку інших видань, до котрих був причетний Я. Дашкевич. Важливим проектом, який історик реалізував з допомогою І. Бутича, став збірник документів про українсько-вірменські зв'язки ранньомодерного часу – «Украинско-армянские связи в XVII веке»²⁶. Вчений розпочав роботу

²² Лист І. Бутича з 5 вересня 1966 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

²³ Лист Я. Дашкевича з 14 жовтня 1966 р. Приватний архів І. Бутича.

²⁴ Лист Я. Дашкевича з 22 квітня 1969 р. Приватний архів І. Бутича.

²⁵ Лист Я. Дашкевича з 2 серпня 1966 р. Приватний архів І. Бутича.

²⁶ Украинско-армянские связи в XVII веке: Сб. док. / Архив. управление при Совете Министров УССР; Львов. обл. гос. архив; Сост., автор предисл. и коммент. Я. Р. Дашкевич. – Киев: Наук. думка, 1969. – 166 с.

над ним у 1965 р. «Тепер я вже запрягся цілком (це в “нічну зміну”) у вірменський збірник; хотів би вже давати переддрукувати “начисто” – але чекаю Вашої поради відносно мови. Я ще раз передумував усі “за” і “проти” – і дійшов до висновку, що треба буде давати його поросійському (якщо видавництво не заперечуватиме)»²⁷, – повідомляв він київському науковцеві. 17 січня 1966 р. Я. Дашкевич запитував І. Бутича, чи реально того ж року передати текст у видавництво, про те книжка ця з’явилася друком лише в 1969 р.

У середині 1966 р., в період вимушеного безробіття, львівський вчений береться редагувати «Каталог колекції документів Київської археографічної комісії 1369-1899»²⁸. З цього приводу він писав: «Лихий мене попутав двічі (цей “лихий” – необхідність займатися тепер малопродуктивним заробітчанством). І так я погодився редагувати опис колекції Київської археографічної комісії (дуже марудна це справа, заки довести її до належного рівня)...»²⁹. Робота над цим довідником тягнулася доволі довго. Ще 18 квітня 1968 р. історик скаржився: «Мучуся над передмовою до “Каталогу документів Археографічної комісії”. Передмова – як передмова, це ще можна склеїти. Але упорядники були справді без сумління – позалишали стільки помилок, що виловити їх немає ні сил, ні часу... Реєстр виправлень (і то випадково знайдених помилок!) займає в мене вже біля 10 стор. – а кінця-краю не видно»³⁰.

Я. Дашкевич був також залучений до редагування двох інших видань Науково-видавничого відділу Архівного управління. Йдеться про «Каталог пергаментних документів ЦДІА УРСР у Львові (1233-1799)»³¹, який видано 1972 р. без зазначення прізвища Я. Дашкевича як відповідального редактора (замість нього фігурує Ярослав Кісь)³²,

²⁷ Лист Я. Дашкевича з 21 квітня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

²⁸ Каталог колекції документів Київської археографічної комісії 1369-1899 / Архів. управління при Раді Міністрів УРСР; Упоряд.: Я. Р. Дашкевич, Л. А. Проценко, З. С. Хомутецька. – Київ: Наук. думка, 1971. – 184 с.

²⁹ Лист Я. Дашкевича з 2 серпня 1966 р. Приватний архів І. Бутича.

³⁰ Лист Я. Дашкевича з 18 квітня 1968 р. Приватний архів І. Бутича.

³¹ Лист Я. Дашкевича з 22 квітня 1969 р. Приватний архів І. Бутича.

³² Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові 1233-1799 / Склали і підгот. до друку О. А. Купчинський,

а також працю Ореста Мацюка «Українські філіграні XVI–XX ст.» (листи 22 квітня, 10 липня 1969 р.). Друга книга вийшла у світ 1974 р. в істотно переробленому та скороченому вигляді, також без згадки про редакторську роботу вченого³³.

Нереалізовані науково-видавничі проекти Я. Дашкевича

Аналізоване листування є також достатньо інформативним джерелом для з'ясування обставин праці Я. Дашкевича над виданнями, котрі не вдалося, за тогочасних умов, реалізувати. Серед них необхідно згадати збірник «Тарас Шевченко і Західна Україна. Документи і матеріали про вшанування пам'яті Великого Кобзаря», над яким історик посилено працював у жовтні – грудні 1963 р. «Якщо все буде гаразд, – звірявся він І. Бутичу, – то у грудні ми надіємося здати збірник у львівське видавництво (обсягом бл. 15-20 арк.)»³⁴. Однак до друку книжки так і не дійшло, попри всі старання директора Львівського державного обласного архіву Галини Сизоненко³⁵.

Особисто Я. Дашкевич запланував у 1964 р. підготувати два збірники документів: «Україна в очах подорожників XIII–XVII ст.» та «Діячі культури і науки Західної України XIX ст. в автобіографіях»³⁶, але відомі нам несприятливі обставини його наукової діяльності, постійне безробіття перешкодили здійсненню цих планів.

Неопубліковані наукові праці Я. Дашкевича

Із листів Я. Дашкевича зацікавлений читач може почерпнути багато розмаїтої інформації, що стосується наукової творчості вченого, головним чином у 1960-х рр. У різних контекстах згадується

Е. Й. Ружицький; Редкол.: Н. Ф. Врадій, Я. П. Кісь (відп. ред.), О. Г. Мітюков. – Київ: Наук. думка, 1972. – 671 с.

³³ Мацюк О. Я. Папір та філіграні на українських землях (XVI – початок XX ст.) / Редкол.: О. Г. Мітюков (голова), П. С. Дишлевий, Н. Ф. Врадій. – Київ: Наук. думка, 1974. – 296 с.: іл.

³⁴ Лист Я. Дашкевича з 2 жовтня 1963 р. Приватний архів І. Бутича.

³⁵ Лист Я. Дашкевича з 25 грудня 1963 р. Приватний архів І. Бутича.

³⁶ Лист Я. Дашкевича з 8 січня 1964 р. Приватний архів І. Бутича.

про низку статей, які готувалися до друку або вже були розіслані у редакції, але через різні причини, у т. ч. і «неблагонадійність» автора, не побачили денного світла.

До таких належали, зокрема, розвідка «Україна в історико-географічних описах XVI–XVII ст.», написана в 1964 р. до другого тому збірника «Історичні джерела та їх використання», нарис про діяльність західноукраїнських історичних товариств (до 1916 р., з історико-філософською секцією НТШ включно), підготовлений станом на середину літа 1965 р.³⁷ У липні того ж року вчений працював над статтю «Джерелознавча інтерпретація т. зв. королівських грамот XIV–XVII ст.», яка, за його словами, мала бути завершена до кінця року³⁸. Планував історик улітку 1966 р. написати та надіслати до редакції «Архівів України» розвідку «До історії фальсифікації та експертизи автентичності документів на Україні в XVII ст.»³⁹. Із листів від 22 квітня та 10 жовтня 1969 р. знаємо, що Я. Дашкевич подав до шостого тому вже згаданих «Історичних джерел...» аналітичний матеріал на 2 аркуші, під назвою «Середньовічні карти України – їх дослідження та джерелознавче значення» (56 с. машинопису), який так і не було надруковано, як і статтю «До історії друкарства на Україні в першій половині XVII ст. (Вірменський друкар О. Карматанянець у світлі нововіднайдених документів)» (18 с. машинопису). Також для «Архівів України» мав намір підготувати статтю «Метрологія України за півстоліття (1919-1969)» (квітень 1969 р.), а у 1970 р. до наступного тому видання «Історичні джерела та їх використання» долучити і свою публікацію – «Українсько-перські переговори 1618-1619 рр. у світлі тогочасних джерел»⁴⁰.

Наукове життя Я. Дашкевича: у творчій майстерні й поза нею

Багатий фактаж епістолярію дає змогу дослідити й інші аспекти наукової діяльності Я. Дашкевича впродовж 1960-х – початку

³⁷ Лист Я. Дашкевича з 22 липня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

³⁸ Лист Я. Дашкевича з 22 липня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

³⁹ Лист Я. Дашкевича з 18 травня 1966 р. Приватний архів І. Бутича.

⁴⁰ Лист Я. Дашкевича з 30 червня 1970 р. Приватний архів І. Бутича.

1970-х рр. Важливе місце у творчості вченого посідала в цей час публікація розвідок, матеріалів, рецензій та нотаток про книги в «Науково-інформаційному бюлетені Архівного управління УРСР /Архівах України». У 1960-1971 рр. ним видано 20 статей та повідомлень, 75 рецензій і «нотаток про книги», що загалом складає 95 позицій. У листах є інформація про кожну статтю, рецензію, обставини їхнього написання, що розкриває особливості дослідницької майстерні історика, демонструє розширення спектру його наукових зацікавлень.

Знаходимо тут також згадки про процес написання кандидатської роботи та здобуття вченим наукового ступеня (захист відбувся 15 лютого 1963 р. в Єревані). І. Бутич допомагав у цьому, публікуючи статті, потрібні до дисертації, сприяючи таким чином і формуванню Я. Дашкевича як дослідника-вірменіста та україніста, саме тоді, коли львівський історик ще не мав виходу на вірменські чи закордонні часописи. Левова частка вірменознавчих розвідок, надрукованих до захисту кандидатської та опісля, припадала на «Бюлетень» (дві із трьох за 1960-1962 рр.): «Джерела та література про вірменські колонії на Україні в XVI ст.» (1961, № 6), «Грамота Федора Дмитровича 1062 року: (Нарис з української дипломатики)» (1962, № 4). Остання з наукових праць принесла авторові успіх та викликала жваву дискусію у Вірменії, а також у Кам'янці-Подільському, який саме тоді, на підставі цього сфальшованого документа, святкував своє 900-ліття⁴¹. Загалом оцінюючи допомогу І. Бутича в публікації наукових досліджень з вірменістики, Я. Дашкевич писав: «...ще раз Вам дякую за Вашу підтримку моєї “вірменознавчої тематики”. На жаль, моя екзотична тема не завжди знаходить таку підтримку – от я і тиняюся із своїми вірмено-українськими статтями від однієї редакції до другої – завжди приготований на (в кращому випадку) холодну зустріч...»⁴².

Із листування 1960-х рр. також довідуємося про широкі наукові контакти Я. Дашкевича із закордонними та радянськими вченими. Серед перших фігурують Омелян Пріцак (Німеччина / США), Ян

⁴¹ Листи Я. Дашкевича з 17 вересня та 9 жовтня 1962 р. Приватний архів І. Бутича.

⁴² Лист Я. Дашкевича з 20 вересня 1961 р. Приватний архів І. Бутича.

Райхман та Едвард Триярський (Польща), Едмонд Шюц (Угорщина), серед других – Тимофій Грунін (Москва), Ашот Іоаннісян та Гаяне Пінгірян (Єреван), Віктор Филоненко (П'ятигорськ). Українськими колегами історика були передовсім львів'яни: Володимир Грабовецький, Ярослав Ісаєвич, Іван Крип'якевич, Олег Купчинський, Федор Максименко, Олексій Маркевич, Орест Мацюк, Андрій Пашук, Ярема Полотнюк, Анатолій Сісецький, Феодосій Стеблій. З київських найтісніші стосунки Я. Дашкевич, окрім І. Бутича, підтримував із Юром Меженком, Федором Сараною, Зиновією Франко та Федором Шевченком, а з харківських – із Андрієм Ковалівським.

Важливу роль для Я. Дашкевича відіграла його співпраця у 1960-х рр. із Львівським обласним державним архівом та його директором Галиною Сизоненко. Саме вона намагалася, однак безуспішно, включити у видавничий план архіву вже неодноразово згаданий нами збірник документів і матеріалів «Тарас Шевченко і Західна Україна», видання якого зініціював учений. Також листи свідчать про тісні контакти Я. Дашкевича з Ф. Шевченком (завдяки йому статті та рецензії львівського дослідника виходили в «Українському історичному журналі»), а також про його першу закордонну наукову поїздку – до Польщі, яка випала на осінь (14 жовтня – 10 листопада) 1968 р.

**Науково-організаційна робота Я. Дашкевича
в «Науково-інформаційному бюлетені
Архівного управління УРСР / Архівах України»**

У 1960-х рр., окрім власних праць, Я. Дашкевич збирав і надсилав для періодичного органу Архівного управління статті та рецензії львівських авторів. З цього приводу він якось коментував І. Бутичеві: «Хоча і чимало людей нарікає, що “немає де друкуватися” – але коли справа доходить до того, що можна друкувати – виявляється, що, по суті, в автора то й немає що давати до друку...»⁴³.

Другим напрямком у цій роботі були організаційні зусилля вченого задля публікації в «Архівах України» статей радянських (не

⁴³ Лист Я. Дашкевича з 22 липня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

українських) та закордонних науковців на актуальні теми української історіографії. Завдяки Я. Дашкевичу, у цьому виданні 1966 р. з'явилися: стаття польського сходознавця Яна Райхмана про документи з історії козацтва і загалом України нового часу в турецьких архівах, замітка Віктора Филоненка про 80-ліття Таврійської архівної комісії (1967 р.), матеріал сходознавця Тимофія Груніна про академіка Агатангела Кримського з нагоди його 100-літнього ювілею, який відзначався 1971 р. Варто також наголосити, що саме Я. Дашкевич неофіційно відповідав за наповнення «Бюлетеня» сходознавчою тематикою, оскільки в той час був фактично єдиним дописувачем цього видання з орієнталістичними науковими зацікавленнями.

Приватне життя Я. Дашкевича у світлі листування

Із кореспонденції можна довідатися й про обставини приватного життя вченого: несприятливі побутові умови праці, негаразди на роботі, смерть матері, хронічну перевтому тощо.

Ось лише один з епізодів його тогочасної дійсності. У процесі підготовки до захисту дисертації, вже після виходу в світ книги «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX веков: (Историографический очерк)» (Єреван, 1962), виникли проблеми з висновком, відповідною рекомендацією та характеристикою⁴⁴, які мала надати дирекція Інституту суспільних наук АН УРСР. Я. Дашкевич таки здобув науковий ступінь, але його стосунки із керівництвом Інституту не покращилися. «З начальством у мене далі велика війна, – розповідав він І. Бутичу в одному з листів. – Буквально немає життя, щоб десь там не велася дискусія (у відповідному освітленні, очевидно) про мою скромну особу. Дуже вже це надоїло. І навіть мій терпець не витримує. Боюся лише, що створять мені цілком нестерпні умови “праці” – в такому випадку залишатися в Інституті просто буде неможливо...»⁴⁵. Через рік побоювання історика справдилися – 22 квітня 1966 р. його звільнено.

⁴⁴ Лист Я. Дашкевича з 9 жовтня 1962 р. Приватний архів І. Бутича.

⁴⁵ Лист Я. Дашкевича з 21 квітня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

Більше року був безробітним – тільки 23 листопада 1967 р. його прийняли у Державний музей етнографії та художнього промислу. На новому місці праці спершу почувався добре. Та згодом ситуація змінилася. У 1970 р. Я. Дашкевича не хотіли затвердити за результатами конкурсу на посаді завідувача відділу етнографії. «Конкурсні мої справи кінчаються так, як передбачалося – тобто нічого з них не виходить, – констатує вчений у листі з того часу. – Дирекція Інституту виступила з офіційним протестом: ми такого навіть лаборантом не хотіли залишити...»⁴⁶. 22 вересня 1972 р. його знову звільняють з роботи.

Головні побутові проблеми Я. Дашкевича були пов'язані зі спробою забрати частину його житлової площі на Козацькій, 11, після того як померла мати Олена Степанів. «Я тепер воюю за помешкання, – повідомляв він І. Бутичу 8 січня 1964 р., – яке мені хочуть забрати повністю або, в кращому випадку, частково. Всі ці справи вимагають дуже багато часу, енергії, сил – так, як би їх не можна було витратити з більшою користю»⁴⁷. Кульмінації ці події досягли 31 березня того ж року, коли у квартирі історика виламали двоє дверей і захопили кімнату. Відтак він був змушений витратити ще два місяці на відстоювання своїх житлових прав та доведення незаконності таких дій⁴⁸.

Траплялися й цілком несподівані пригоди, які не сприяли спокійній науковій праці: «Мої справи нібито “на мазі” – але позавчора була в мене велика неприємність. Вечером, коли повертався я додому, напали грабіжники та вихопили портфель, в якому був рукопис статті (на якусь-там вірменську тему) та всі матеріали до неї... А працював я над нею декілька місяців. От і ходжу я трохи приголомшений і не можу місця собі знайти. І треба буде починати все з самого початку...»⁴⁹, – жалівся історик київському товаришеві.

Несприятливі побутові умови життя, постійні проблеми на роботі та надмірне перевантаження науковими завданнями призвели до погіршення стану здоров'я вченого. Він часто пише І. Бутичеві про те, що «дуже перевтомлений – але втома ця, мабуть, буде лише

⁴⁶ Лист Я. Дашкевича з 15 грудня 1970 р. Приватний архів І. Бутича.

⁴⁷ Лист Я. Дашкевича з 8 січня 1964 р. Приватний архів І. Бутича.

⁴⁸ Лист Я. Дашкевича з 27 травня 1964 р. Приватний архів І. Бутича.

⁴⁹ Лист Я. Дашкевича з 17 вересня 1962 р. Приватний архів І. Бутича.

зростати – й на це немає ради»⁵⁰. Наслідки не забарилися – протягом п'яти років (1966-1970 рр.) Я. Дашкевич тричі потрапляв до лікарні. Уперше це сталося в першій половині січня 1966 р. Лежав більше місяця, до початку березня, коли ж повернувся на роботу, то невдовзі був звільнений. Набагато серйозніші проблеми зі здоров'ям виникли навесні 1967 р.⁵¹ – тоді поновив свою активну наукову діяльність лише через вісім місяців, у жовтні того року. Утретє перебував у лікарні в грудні 1970 р.⁵² Та чи не найбільшим життєвим випробуванням для вченого стала хвороба і втрата найріднішої йому людини – матері, яка померла 11 липня 1963 р. Про це він неодноразово згадував у своїх листах. 8 січня 1963 р. з-під його пера з'явилися, зокрема, такі рядки: «Нібито я повинен радіти, що книга вийшла, незабаром відбудеться захист, який повинен принести б хоча якесь там покращення мого становища. На жаль, це не так. Недавно дуже важко захворіла моя мати – найближча і найдорожча мені людина на світі, й прогноз на покращення стану її здоров'я дуже поганий...»⁵³.

Львівське історичне середовище 1960-х рр.

У кореспонденції Я. Дашкевича натрапляємо на багато фактів, які характеризують діяльність львівського історичного середовища у той час. Насамперед вони стосуються його колег по роботі над упорядкуванням збірників документів і матеріалів, присвячених Тарасові Шевченкові, Іванові Франку та Лесі Українці. Спершу мовиться про Галину Сизоненко, Анатолія Сісецького, а згодом, у 1964 р., коли почали укладати збірник «Іван Франко», – й Олега Купчинського. Періодично в листуванні згадується Ф. Максименко, який був найближчим помічником і порадиником цієї невеликої групи дослідників, котрі, спільно з Іваном Бутичем, спромоглися у несприятливих умовах тогочасної гуманітарної науки підготувати до друку ці три видання, що стали окрасою української археографії радянської доби.

⁵⁰ Лист Я. Дашкевича з 21 січня 1963 р. Приватний архів І. Бутича.

⁵¹ Лист Я. Дашкевича з 19 травня 1967 р. Приватний архів І. Бутича.

⁵² Лист Я. Дашкевича з 15 грудня 1970 р. Приватний архів І. Бутича.

⁵³ Лист Я. Дашкевича з 8 січня 1963 р. Приватний архів І. Бутича.

Цікавими є свідчення Я. Дашкевича про робочі будні директора обласного архіву Г. Сизоненко, її утиски з боку партійних органів, що врешті-решт закінчилися усуненням талановитого й небайдужого керівника з архівної системи в 1968 р. Вчений неодноразово повертався у своєму листуванні до становища Інституту суспільних наук АН УРСР, після виходу на пенсію в середині 1962 р. його директора – І. Крип'якевича, ділився зі своїм київським товаришем відомостями про передумови, процес і наслідки приєднання цієї наукової установи до Львівського державного університету ім. І. Франка. Ініціатива у цій справі виходила від університету та обкому, керівництво яких тричі, протягом 1961-1962 рр., зверталось з відповідним проханням до ЦК і Ради Міністрів СРСР. 30 квітня 1963 р. Я. Дашкевич писав І. Бутичу: «Як Ви вже, очевидно, знаєте, фарс з Інститутом закінчений. 15 квітня прийнята ухвала ЦК КПРС і РМ СРСР про передачу його Львівському держуніверситетові. З цілого ряду причин це погіршує становище Інституту – не кажучи про те, що мене далі не кидає думка, що це лише завуальована поступова ліквідація...»⁵⁴.

1963 рік, за кореспонденцією Я. Дашкевича, був переломним у розвитку гуманітарної науки Львова. Тоді ж, окрім приєднання Інституту суспільних наук до університету, знято його ректора Євгена Лазаренка, а Львівську наукову бібліотеку, Етнографічний та Природничий музеї переведено в підпорядкування Міністерства культури УРСР.

У першій половині 1965 р. у львівському історичному середовищі виникла ідея видати збірник на честь І. Крип'якевича. У листі від 22 липня 1965 р. Я. Дашкевич зазначив, що може подати статтю та зібрати автуру (5-6 авторів)⁵⁵, однак зреалізувати цей видавничий проект не вдалося. Епістолярій львівського історика містить також відомості про організацію наукового життя Львова: спільну українсько-вірменську сесію у Львові (1962 р.), семінари з архівознавства та допоміжних історичних дисциплін, які відбувалися в ЦДІА, тощо.

⁵⁴ Лист Я. Дашкевича з 30 квітня 1963 р. Приватний архів І. Бутича.

⁵⁵ Лист Я. Дашкевича з 22 липня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

Організація наукових досліджень з джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін

Епістолярна спадщина вчених засвідчує їхнє непереморне прагнення активізувати студії з джерелознавства та допоміжних історичних дисциплін. Це виявлялося: у редакційній роботі над «Архівами України» (намагання урізноманітнити публікації, запровадження блоку рецензій і заміток про книги); у заходах щодо видання збірника «Спеціальні історичні дисципліни / Історичні джерела та їх використання» (1962-1970 рр.); в організації двох конференцій, присвячених архівознавству та допоміжним історичним дисциплінам (1965, 1968 рр.).

І. Бутич прагнув, за прикладом Львова, організувати семінар з архівознавства та допоміжних історичних дисциплін у Києві (1962 р.). Звертався в цій справі листовно й до Я. Дашкевича⁵⁶. Також у січні 1964 р. обговорив із львівським колегою проект багатотомного видання джерел з історії України. Стосовно цих ініціатив київського науковця Я. Дашкевич висловив таку думку: «Мені здається, що на перший план висувається завдання запланувати багатотомне видання джерел до історії України – можливо, не об'єднаних єдиним заголовком (це може лякати), але об'єднаних єдиним задумом»⁵⁷.

Готуючи свою статтю про фальсифікацію грамоти князя Федора Дмитровича 1062 р., львівський учений мав на меті «актуалізувати трохи питання української дипломатики – забуті й досить-таки занедбані»⁵⁸. У 1969-1970 рр. він посилено працював над метрологією, а також розробив інструкцію для дослідження історіографії допоміжних історичних дисциплін⁵⁹.

Я. Дашкевича завжди цікавили новинки фахової історичної літератури, яка виходила в Києві. У кореспонденції до І. Бутича знаходимо кілька оціночних суджень про окремі видання, в т. ч. Архівного управління. Особливо критичний був відгук на появу 1963 р.

⁵⁶ Лист І. Бутича з 19 січня 1962 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

⁵⁷ Лист Я. Дашкевича з 8 січня 1964 р. Приватний архів І. Бутича.

⁵⁸ Лист Я. Дашкевича з 6 березня 1962 р. Приватний архів І. Бутича.

⁵⁹ Лист Я. Дашкевича з 30 червня 1970 р. Приватний архів І. Бутича.

книги київського історика Андрія Введенського «Лекции по документальному источниковедению истории СССР (Дипломатика)». 13 липня 1964 р. вчений обурено писав: «Що за мішанина малограмотності із зарозумілою шовіністичною тупістю! У роздратуванні я кілька разів жбурляв цим “посібником” (sic!)...»⁶⁰.

І. Бутич, натомість, відповідав, пишучи, щоправда, про інше видання – навчальний посібник А. Введенського, В. Дядиченка і В. Стрельського «Допоміжні історичні дисципліни» (Київ, 1963 р.), що: «ледве витримав натиск, щоб була надрукована рецензія на “Допоміжні історичні дисципліни” і повідомлення про обговорення. В усьому вбачають образу, підкоп. Тим важче витримувати це, коли начальство на їх боці і в редколегії почались хитання. Та цур йому»⁶¹.

Науково-видавничі проекти І. Бутича

У листуванні обох вчених є численні згадки і про ті видання, які готував до друку І. Бутич самостійно, а також як керівник колективу упорядників, серед яких Я. Дашкевича не було. Мовиться передовсім про збірник «Документи Богдана Хмельницького»⁶² та подальше виявлення універсалів цього гетьмана (грудень 1961 р. – березень 1962 р.). Коли книга з'явилася на полицях книгарень, львівський історик відзначив: «Це видання – безсумнівно, дуже і дуже відрадна надія в нашій археографії. Якщо б не Ваша енергія та постійні клопотання, видання ледве чи побачило б світ. Дуже поспував мені настрої папір, на якому надруковано “Богдана”. Друкувати фундаментальну та неповторну працю на такому папері – це просто злочин. Очевидно, й тут попрацювали Ваші “друзі”. Коли я запитав у друкарні, мені сказали, що краший папір є і був – а друкували на такому поганому папері на виразну вказівку Києва...»⁶³.

Після виходу «Документів Богдана Хмельницького» І. Бутич продовжував пошуки не знайдених досі універсалів – і цього гетьмана, і

⁶⁰ Лист Я. Дашкевича з 13 липня 1964 р. Приватний архів І. Бутича.

⁶¹ Лист І. Бутича з 6 серпня 1964 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

⁶² Документи Богдана Хмельницького / Упоряд.: І. Крип'якевич, І. Бутич. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. – 740 с.

⁶³ Лист Я. Дашкевича з 6 березня 1962 р. Приватний архів І. Бутича.

його наступників, про що повідомляв свого львівського товариша в лютому 1964 р.: «Поряд з іншими справами, потроху працюю над виявленням універсалів наступних після Богдана гетьманів. Що з того буде? Не знаю»⁶⁴.

У другій половині 1965 – середині 1966 р. Я. Дашкевич організував переклад трьох неопублікованих актів Б. Хмельницького, написаних угорською мовою. Отримавши їх від І. Бутича, надіслав своєму колезі, угорському сходознавцю Едмондові Шюцу. Той переклав німецькою, а Я. Дашкевич, своєю чергою, українською (перший лист у цій справі датований 13 липня 1965 р., а останній – 2 серпня 1966 р.). Ці гетьманські документи було введено до наукового обігу лише в 1991 і 1993 рр.⁶⁵

Предметом обговорення в листах ставали також інші видання, над якими працював І. Бутич: багатотомник «Історія міст і сіл Української РСР» (1962 р.), «Довідник з історії установ» (1966-1967 рр.) та ін. Зокрема, київський історик попросив львівського колегу висловити свої зауваження до концепції другого з названих видань. 3 серпня 1966 р. Я. Дашкевич відгукнувся на це прохання, виклавши на папері свої зауваги й побажання щодо підвищення рівня довідника. У другій половині 1960-х рр. ученими обговорювалася підготовка словника архівознавчих термінів (1966-1967 рр.) та збірника документів «Гайдамацький рух на Україні XVIII ст.» (1967-1970 рр.)⁶⁶.

І. Бутич неодноразово звертався до Я. Дашкевича з пропозиціями написання закритих рецензій на плановані видання Архівного управління. Львівський дослідник досить критично оцінив рукопис збірника «Правда про унію»⁶⁷, опис фонду Осипа Маковея у львівському

⁶⁴ Лист І. Бутича з 4 лютого 1964 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

⁶⁵ *Бутич І.* Два невідомі листи Богдана Хмельницького // *Записки Наукового товариства імені Шевченка.* – Львів, 1991. – Т. 222. – С. 319-326; *Його ж.* Лист Богдана Хмельницького до Яна Казимира // *Україна в минулому.* – Київ; Львів, 1993. – Вип. 4. – С. 131-135.

⁶⁶ *Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст.: Зб. док. / Упоряд.: І. Л. Бутич, М. І. Бутич, О. А. Купчинський, Л. А. Проценко, В. Д. Чунтулова.* – Київ: Наук. думка, 1970. – 660 с.

⁶⁷ *Правда про унію: Док. і матеріали / Упоряд.: В. О. Бунченко, Н. Ф. Врадій, Я. Д. Ісаєвич, Г. В. Подоляк, Ю. Сливка.* – Львів: Каменяр, 1965. – 375 с.

ЦДІА, позитивно висловився про вже згаданий збірник «Гайдамацький рух на Україні XVIII ст.» тощо.

Ставлення І. Бутича до проблем на роботі

Іванові Бутичу протягом 1960-х рр. вдавалося встояти і зберегти своє становище начальника Науково-видавничого відділу Архівного управління при РМ УРСР (1954-1971 рр.) та відповідального редактора «Науково-інформаційного бюлетеня / Архівів України» (1958-1971 рр.). Проте працювати в гуманітарній сфері за тогочасних умов, бути наполегливим і рішучим у справі просування видавничих проєктів, що йшли в розріз із поглядами партійного керівництва, було надзвичайно складно. У листах є інформація про спроби перевести І. Бутича на інше місце роботи: у липні 1965 р. – на посаду директора ЦДІА у Києві, а наприкінці 1967 р. – в редакцію Української радянської енциклопедії.

Київський історик часто писав Я. Дашкевичу про нестерпні умови праці під пресом бюрократичної машини. «Буває й мені болить, і мене обурює, – зізнавався він своєму одностумцеві, – але коли скину з рахунку людей (а вони були, є й будуть), приходжу до висновку, що треба робити те, що можна зробити. А час розсудить. Він кожному “воздасть по заслугах”»⁶⁸.

Київські наукові події в оцінці І. Бутича

Листи І. Бутича доносять до нас також відомості про події в науковому житті Києва. Наприклад, про пожежу в Центральній науковій бібліотеці 1964 р. він писав: «Але після трагедії з бібліотекою (навіть страшно подумати) науковцю майже неможливо працювати. Трагедія загальнонародна, яку навіть важко з чимось порівняти... Болить серце, душа розривається, але...»⁶⁹.

У липні 1965 р. в київських наукових колах обговорювалося можливе відзначення 100-літнього ювілею М. Грушевського. З цього

⁶⁸ Лист І. Бутича з 5 січня 1968 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

⁶⁹ Лист І. Бутича з 18 червня 1964 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

приводу І. Бутич зазначав: «Знову активізувалось зацікавлення Михайлом Г[рушевськ]им. Можливо, що будуть відзначати 100-річчя»⁷⁰. У відповідь Я. Дашкевич пропонував, за умови позитивного вирішення цього питання, подати до друку, очевидно в ювілейний номер «Бюлетеня», «нарис діяльності західноукраїнських історичних товариств (до 1916 р.) – з істор[ико]-філос[офською] секцією НТШ включно»⁷¹.

Також у кореспонденції І. Бутича неодноразово йдеться про справу організації в Києві архіву літератури, який засновано 1966 р. під назвою Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва УРСР. Зокрема, київський вчений просив поради у свого львівського колеги щодо того, як краще організувати збір архівних матеріалів, які перебували у приватних руках (січень 1966 р.).

Зміст листів Ярослава Дашкевича та Івана Бутича проаналізовано за проблемно-хронологічним принципом, що дозволило виокремити низку тематичних сюжетів, які розкривають процес формування їхніх наукових зацікавлень, висвітлюють спільну науково-видавничу діяльність, еволюцію взаємин, погляди на різноманітні питання української історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін. Листування обох видатних представників національної науки в 60–70-х рр. ХХ ст. – першоджерело вивчення їхньої наукової творчості та біографії, яке відображає і їхнє щоденне життя, і науковий світогляд та уподобання, свідчить про близькість професійних інтересів. Я. Дашкевич у світлі епістолярної спадщини 1960-х рр. виступає вченим високого фахового рівня, який постійно реагував на актуальні проблеми тогочасної історичної науки.

Я. Дашкевич та І. Бутич були майстрами українського наукового слова. Особливістю епістолярного стилю вчених є аналітичність викладеної інформації, лаконічність, відвертість. Тексти листів невимушені, легко написані, структурно і змістовно довершені.

Періодом найбільш активних листовних контактів були саме 1960-ті рр., що спричинено насамперед змогою І. Бутича впливати на

⁷⁰ Лист І. Бутича з 15 липня 1965 р. Приватний архів Я. Дашкевича.

⁷¹ Лист Я. Дашкевича з 22 липня 1965 р. Приватний архів І. Бутича.

редакційну політику «Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР / Архівів України» та визначення видавничо-редакційних пріоритетів у архівній галузі. Наступний період характеризується фактичним припиненням листування між обома вченими. Це пояснюється втратою І. Бутичем позицій у Архівному управлінні внаслідок посилення ідеологічного тиску на гуманітарну науку на початку 1970-х рр.

У кореспонденції є прихована критика радянської дійсності 1960-х рр. та стану історичної науки зокрема. Маючи загальнопізнавальну цінність, епістолярій учених дає змогу глибше вивчити добу «відлиги» в науці, дізнатися про складні умови наукової праці національно спрямованих дослідників у Львові та Києві того часу.

Андрій ФЕЛОНЮК

АРХЕОГРАФІЧНА ПЕРЕДМОВА

Тексти листів передаємо за сучасною орфографією та пунктуацією, із збереженням лексично-стилістичних особливостей мови авторів. Скорочення і пропущені слова відтворюємо у квадратних дужках, як і інші редакторські втручання (наприклад, дописування прізвищ після імен з метою кращого розуміння змісту читачем). Граматичні помилки виправляємо без застережень, а змістові – із відповідними заувагами в підрядкових примітках.

Листи подаються у хронологічній послідовності за принципом «лист – відповідь» і мають наскрізну нумерацію. Угорі зліва півжирним курсивом зазначено форму пересилання кореспонденції (лист, поштова картка, поштова листівка, телеграма), ініціал та прізвище адресанта в родовому відмінку. Нижче курсивом зазначено дату й місце написання листа (якщо ці дані встановлені за штемпелем, то їх вказуємо у квадратних дужках). Авторське розташування таких відомостей, а також підписів у кінці листа залишено без змін. Виправлення у тексті та вставки не обумовлюються, однак відтворено авторські підкреслення.

Легенда містить інформацію про місце зберігання автографа (приватний архів І. Бутича чи Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича), вказівку про оригінал та чернетку листа і спосіб його створення (рукопис, машинопис). Здійснюємо також детальний опис усіх поштових карток та листівок, оскільки вони становлять філокартичний інтерес. У легенді до поштових карток, телеграм і листівок зазначаємо також зміст штемпеля й адресу одержувача.

У підрядкових примітках наведено дані про помітки в листах, іноді на конвертах (збереглися лише до кореспонденції Я. Дашкевича); перекладено іншомовні слова та вирази, в т. ч. назви часописів. Ситуативний коментар, натомість, подано наприкінці книги, як і перелік скорочень, іменний і географічний покажчики.

У коментарях, головним чином, вміщено біографічні довідки про осіб, які згадуються в листах, а також бібліографічні дані про видання. Не коментувалися загальновідомі діячі історії та культури,

як-от М. Грушевський, М. Драгоманов, І. Крип'якевич, Леся Українка, І. Франко, Т. Шевченко та ін. Також відсутні біографічні відомості щодо осіб, які фігурують тільки раз як автори праць, та щодо тих, про яких не вдалося знайти додаткової інформації. До останніх належать: вірменський архівіст Олександр Григорянц (1963 р.), завідувач сховища Матенадарану О. Єганян (1967 р.), працівник Львівського обкому КПУ Загородній (1963 р.), художник Г. Кушніренко (1920-ті рр.), В. Олійник з Кам'янця-Подільського (1963 р.) та працівник Архівного управління при Раді Міністрів УРСР Ткаченко (1965 р.).

Оригінали фотографій, вміщених на вклейці, зберігаються у приватних архівах Ярослава Дашкевича та Івана Бутича.

Листи раніше не публікувалися, лише, з дозволу упорядника цього видання, використовувалися при написанні передмови до збірника статей Я. Дашкевича із джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін*.

Насамкінець маю приємний обов'язок висловити велику вдячність тим, без дружньої допомоги й доброї волі яких ця книга не побачила б світу: Галині Сварник – за можливість скопіювати листи І. Бутича, дозвіл вести пошукову роботу в архіві Я. Дашкевича, необхідну для написання коментарів, та цінні поради, вдові І. Бутича – Марії Іванівні – за доступ до листів Я. Дашкевича, а також Ігореві Тесленку – за їх виявлення, копіювання та всебічну допомогу в праці над виданням.

Андрій ФЕЛОНЮК

* Див.: *Капраль М.* У майстерні історика: Ярослав Дашкевич як джерелознавець та дослідник спеціальних історичних дисциплін // *Дашкевич Я.* Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. – Львів, 2011. – С. 8-23.

ЛИСТИ

1

Лист Я. Дашкевича

19 листопада 1960 р., [Львів]

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на бібліографічний покажчик Р. Кац та Ф. Максименка¹ «Бібліографія української та російської бібліографії по історії УРСР»², яку Ви, можливо, використаєте в своєму «Бюлетені». Ви, очевидно, вже знайомі з цим останнім виданням Державної історичної бібліотеки УРСР – на мою думку, «Бібліографія» заслуговує позитивної оцінки.

Прошу Вас повідомити мене про те, чи рецензія буде надрукована у Вашому «Бюлетені».

З пошаною,
Яр[ослав] Дашкевич.

19.11.1960.

[Р. С.] Львів 4, вул. Радянська, 24,
Інститут суспільних наук АН УРСР
Дашкевич Ярослав Романович

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

2

Лист Я. Дашкевича

26 травня 1961 р., Львів

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам мою статтю «Джерелознавство та історіографія вірменських колоній на Україні в XVI ст.». Прошу Вас ознайомитися з

статтею та вирішити її дальшу долю. Буду Вам дуже вдячний, якщо буде можливо надрукувати статтю в «Бюлетені»³.

На днях їду у Вірменію влаштовувати мої дисертаційні справи. Назад повертатимуся через Київ (це буде в другій половині червня) і тоді обов'язково зайду до Вас – якщо Ви, очевидно, не будете ще тоді у відпустці. Мені здається, що треба буде переговорити [про] ще деякі справи в зв'язку з Шевченківським збірником⁴, особливо, якщо до того часу справа видання збірника не посунеться вперед.

Збірник у нас тепер весь зчитаний з «оригіналом», передрукований повністю. Він потребує ще, очевидно, праці над самими текстами, редагування заголовків, доповнення легенд та складання приміток. Найважливіше, однак, що вже тепер видно результати праці над збірником – і результати, здається, не погані.

Здоровіть, будь ласка, Віру Савелівну [Скорину]⁵.

Бажаю Вам дальших успіхів у праці.

З пошаною,

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Львів, 26.5.1961.

P. S. Від імені Анатолія Георгійовича [Сісецького]⁶ та свого власного дякую Вам за полагодження бухгалтерських справ.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Чернетка, рукопис.

3

Лист Я. Дашкевича

20 вересня 1961 р., Львів

Львів, 20.9.1961 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Звертаюся до Вас, тому що турбує мене доля нашого Шевченківського збірника. У Львові справа із збірником давненько вже заморожена – а я й не знаю, в який спосіб хоча б тут можна продовжити

працювати над збірником. Як вирішується справа із збірником у ЦК? Чи проводилося якесь рецензування цього варіанта, який є у Вас? На який термін треба б підготувати остаточний варіант збірника? Чи не треба б подати тепер відповідну заявку в котресь із київських видавництв (Держлітвидав⁷ або Держполітвидав⁸) з пропозицією включити видання збірника у видавничий план? Вам, очевидно, видніше, як відповісти на всі ці питання.

Мені здається, що працю над збірником обов'язково треба продовжити з тим, щоб у 1962 або 1963 р.* подати збірник у видавництво. Мабуть, треба буде продовжити виявлення матеріалів – і, очевидно, провести археографічне опрацювання та літературну редакцію, які, по суті, досі не проводилися. В нас, у Львові, лежить ще додатково приблизно 5-5,5 аркушів до збірника, яких у тому варіанті, що є у Вас, немає. (Це матеріали, які у свій час, у червні, чомусь Вам не переслали – тоді, коли посилали перший примірник у Київ). Ви, очевидно, вже зорієнтовані, в якому напрямі треба б продовжити виявлення. Хотілося б дуже, щоб справа із збірником не завмерла – а, на жаль, у Львові вже встигли покласти її *ad acta*...** Треба якогось поштовху ззовні, щоб продовжити працювати над збірником. Чи не збираєтесь Ви часом особисто побувати у Львові? Тоді б можна всі ці справи обговорити докладніше.

Звертаюся до Вас також з особистим проханням. Не знаю, чи існуватиме можливість виготовити відбиток моєї майбутньої статті про джерелознавство й історіографію вірменських колоній на Україні в XVI ст. Якщо б така можливість була, дуже прошу Вас домовитися з друкарнею про виготовлення хоча б 30 відбитків (очевидно, за мій рахунок). Якщо б такої можливості не було, прошу Вас послати мені за післяплатою додатково 30 примірників цього номера «Бюлетеня», в якому буде надрукована моя стаття. Прошу Вас вибачити, що навантажую Вас ще й такими турботами – але я не маю більше до кого звернутися з цим досить клопітливим проханням.

При цій нагоді ще раз Вам дякую за Вашу підтримку моєї «вірменознавчої тематики». На жаль, моя екзотична тема не завжди знахо-

* Тут і далі підкреслено автором листа.

** В архів (лат.).

дить таку підтримку – от я і тиняюся із своїми вірмено-українськими статтями від однієї редакції до другої – завжди приготований на (в кращому випадку) холодну зустріч...

Незважаючи на те, я поринув геть «по вуха» в роботу над дисертацією – і протягом найближчих двох місяців думаю її вже остаточно закінчити. А далі буде видно – горизонти в мене ніколи не були дуже чисті, тому я й не лякаюся труднощів.

Прощу Вас, якщо час Вам дозволить, пишіть. Бажаю Вам найкращого, дальших успіхів у Вашій праці.

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

4

Лист І. Бутича

25 вересня 1961 р., Київ

25/IX.[19]61 р.,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Питання, які Ви порушили в листі, й мене турбують, але, на превеликий жаль, покіль що руки не вільні. Увесь вільний від канцелярщини час займає збірник документів Богдана [Хмельницького]⁹. Підбадьорює надія, що цій копіткій праці скоро буде кінець.

Над Шевченківським збірником нічого не робилося і не робиться. Я тільки ще раз переглянув і зайвий раз переконався, що в такому вигляді ні рецензувати, ні в ЦК давати не можна – треба доопрацювати, редагувати.

Думаю, що цим нам треба зайнятися в найближчий час і основну роботу закінчити в середині 1962 р., а потім пускати його між люди.

Конкретно про всі ці справи поміркуємо під час зустрічі у Львові (приїду на початку жовтня).

Стаття Ваша йде в шостому номері ц. р. Десь у листопаді буде надрукована. Ваше прохання у якийсь спосіб виконаємо. Буде можливість – виготовимо відбитки, а ні – надішлемо «Бюлетень».

До скорого побачення,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

5

Лист Я. Дашкевича

*30 жовтня 1961 р., Львів**

Львів, 30 жовтня 1961 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам матеріали для «Науково-інформаційного бюлетеня». Це:

1) рецензія Я. Д. Ісаєвича¹⁰ на збірник «Соціальна боротьба у місті Львові в XVI–XVIII ст.»¹¹;

2) три нотатки про краєзнавчо-бібліографічні видання, які написав Ф. П. Максименко¹²;

3) сім нотаток на різні видання з допоміжних історичних дисциплін, написані мною¹³.

У Вас, очевидно, ще крім цього є матеріал для відділу рецензій та «Нотаток про книги» у першому номері «Бюлетеня» – мабуть, всього цього Вам на початок вистане, якщо, очевидно, Ви вважатимете, що такий матеріал варто друкувати. Прошу Вас повідомити мене, чи посланий Вам матеріал відповідає змістом та характером тому, що Ви хотіли мати – та чи можна буде далі продовжувати «в цьому дусі». Якщо так – прошу Вас написати мені, до якого терміну треба надсилати Вам матеріал для другого номера «Бюлетеня». Мабуть, за два місяці набереться знову з десять нотаток про книги. Крім цього, можна було б у № 2 вмістити рецензію на збірник документів та матеріалів «Становище трудящих Львова 1917-1939»¹⁴, який на днях

* На початку і наприкінці листа помітка І. Бутича: «Відповідь дано».

вийшов у світ (рецензію, якщо Ви не заперечуєте, напише кандидат істор[ичних] наук Ф. І. Стеблій¹⁵).

Я не писав нотаток про архівні путівники (напр[иклад], про «Путівник по Державному архіві Тернопільської області», Львів, 1961) та про збірники документів (напр[иклад], про збірник «Борьба за Советскую власть в Крыму», т. 2, Симферополь, 1961), тому що у Вас, очевидно, передбачаються обширніші рецензії на видання такого роду.

Прошу Вас під нотатками зберегти ці псевдоніми та криптоніми, які там позначені¹⁶. Якщо Ви вважаєте, що в нотатки треба внести якісь зміни, скорочення і т. п. – робіть все те, що вважаєте необхідним.

Я. Д. Ісаєвич не міг, на жаль, дати більше матеріалів до першого номера¹⁷ – він виїхав (досить несподівано) у відрядження в Польщу. У зв'язку з тим, я взяв три нотатки у Ф. П. Максименка (він, до речі, також не претендує на жоден гонорар).

Мою рецензію на збірник «Соціальна боротьба у місті Львові в XVI–XVIII ст.» – для московського бюлетеня – пошлю Вам (так, як домовилися раніше) до кінця листопада¹⁸.

Коли Ви думаєте бути у Львові? Як справи з «Богданом [Хмельницьким]»? Коли їхатимете у Львів, не забудьте захопити з собою Шевченківський збірник. Я вже розшукую додаткові матеріали для збірника. Якщо Ф. К. Сарана¹⁹ у Києві, варто б і на нього натиснути в такому напрямі – правда, Ю. О. Меженко²⁰, здається, тепер ще в лікарні, але на днях він, мабуть, повернеться додому і тоді можна буде ще щось підшукати з його колекції.

Чи вдалося зробити відбиток з моєї статті з «Бюлетеня»? Якщо ні – пришліть, будь ласка, 20-30 номерів «Бюлетеня» за післяплатою (краще посилати на домашню адресу: Львів 14, вул. Козацька, 11а). Буду Вам дуже вдячний.

Бажаю Вам всього найкращого.

З пошаною,

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Чернетка, рукопис.

6

*Лист Я. Дашкевича**25 листопада 1961 р., Львів**

Львів, 25.11.1961 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на збірник «Соціальна боротьба в місті Львові в XVI–XVIII ст.» для московського архівного бюлетеня. Рецензію посилаю в двох примірниках. Якщо Ви вважатимете, що в рецензію треба внести якісь зміни (зокрема, в критичну частину), прошу Вас – зробіть це.

Прощу Вас повідомити мене, чи в грудні треба Вам посилати дальший матеріал для відділу «Нотатки про книги» «Бюлетеня». Мені дуже цікаво – і необхідно – мати Ваші критичні зауваження на ті нотатки про книжки, які я послав Вам у попередньому листі (на початку листопада)²¹. Прощу Вас, пишiть.

Коли Ви думаєте бути у Львові?

Бажаю Вам всього найкращого, з глибокою до Вас пошаною,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Чернетка, рукопис.

7

*Лист І. Бутича**1 грудня 1961 р., Київ**

1/XII.[19]61 р., Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Дуже й дуже дякую Вам за справді дійову допомогу.

Нотатки і рецензію Ісаєвича одержав²². Усі їх вмістили до першого номера, підготовку якого оце закінчили.

* На початку листа помітка І. Бутича: «Відповідь дано».

** На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 23.12, послав 7 своїх заміток».

Нотатки в цілому відповідають моїм намірам. Треба тільки, по можливості, більше урізноманітнювати виклад матеріалу. А то серед надісланих, зокрема Ф. П. Максименка, є занадто одноманітні.

Думка вмішувати в кожному номері анотації про книги знайшла схвалення на засіданні редколегії.

Тому прошу і Вас, і Ваших колег, коли маєте змогу, надсилайте нотатки про книги. 10-12 нотаток можна надрукувати в номері. Для № 2 можна надсилати до кінця грудня.

Вашу рецензію на збірник для московського бюлетеня одержав і вже надіслав до Москви, як це й було домовлено.

Рецензію на зб[ірник] «Становище трудящих Львова 1917- [19]39 [рр.]» вмістимо²³. Проти автора застережень немає.

Після 6 грудня надішлемо Вам 30 примірників шостого номера «Бюлетеня» (з відбитками справа не вийшла). Уже завершується друк тиражу.

Сьогодні закінчив читати (і [робити] виправлення) другу верстку зб[ірника] [документів] Б[огдана] Хм[ельницького]. Отже, є надія, що дочекаємось і книжки. Це дозволяє мені зацікавитися й ін[шими] не менш важливими справами – довідником з історії міст і сіл²⁴ та зб[ірником] «Т. Г. Шевченко».

Сьогодні уже почав перегляд Ф. К. Сарана в Києві. Я йому дзвонив. Просив прийти. Обіцяв, але не прийшов. Доведеться знову нагадувати.

Після зв'язки першого примірника з третім, перший надішло до архіву, а самі будемо працювати над третім.

Публічна бібліотека²⁵ підготувала бібліографію про Шевченка (покажчик). Там є розділ і про вшанування пам'яті. Обіцяють дозволити переглянути.

У цілому матеріал зібраний непоганий, але вимагає доопрацювання.

Докінчити ж роботу над зб[ірником] необхідно в першому півріччі, бо часу залишається не так багато.

З щирою повагою, І[ван] Бутич.

Р. S. Обставини так склались, що до Львова у цьому році приїхати уже не зможу.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

8

Лист Я. Дашкевича

23 грудня 1961 р., Львів

Львів, 23.12.1961 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже Вам дякую за дружнього листа. Всі ми раді, що «Богдан [Хмельницький]» скоро вже вийде із стін друкарні і це видання, безсумнівно, буде цінним вкладом у нашу археографію та, може, започаткує більш прихильне ставлення до публікації середньовічних джерел. Уявляю собі, що після виходу в світ «Богдана» Ви звільнитесь настільки, що зможете зайнятися іншими актуальними питаннями – в першу чергу, Шевченківським збірником. Я систематично підбираю матеріал для нього – очевидно, в першому півріччі наступного року треба закінчити роботу над збірником.

Дякую Вам за пересилку моєї рецензії в московський бюлетень.

Посилаю Вам знову матеріал для «Бюлетеня». Це рецензія Стеблїя²⁶, п'ять нотаток Ісаєвича, сім моїх²⁷. Нотатки, здається, будуть більш різноманітні, як попередні. Прошу Вас написати свою думку, критичні зауваження та побажання на майбутнє.

Якщо шостий номер «Бюлетеня» з моєю статтею вже надрукований, прошу Вас послати 30 примірників. Буду дуже вдячний.

Коли Ви думаєте побувати у Львові? Ваш приїзд необхідний, щоб активізувати справу Шевченкового збірника? Чи Сарана подає якийсь знак життя? Меженко, наскільки я бачу з його листів до мене, став помітно бадьорішим – можна б поспробувати ще раз звернутися до його колекції для доповнення збірника.

З наступним Новим роком бажаю Вам всього найкращого, багато сил та міцного здоров'я, дальших досягнень у праці.

Сердечно здоровлю,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

9

Лист Я. Дашкевича

11 січня 1962 р., Львів

Львів, 11 січня 1962 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за надрукування моєї статті «Джерела і література про вірменські колонії на Україні в XVI ст.» в останньому номері «Бюлетеня»²⁸. Таким чином помітно збільшуються мої шанси на захист ще в цьому році. Буду Вам дуже вдячний, якщо Ви пошлете мені за післяплатою 20-30 примірників № 6 «Бюлетеня», декілька з них буде мені потрібно в зв'язку з захистом, інші хочеться порозсилати вірменознавцям.

Ми отримали перший примірник Шевченківського збірника. У найближчому часі пошлемо Вам другий примірник – очевидно, доповнений тими новими матеріалами, які не увійшли в попередній варіант. Дуже хотілося б, щоб Ви завітали у Львів та щоб можна було цю справу знову зрушити з місця – та закінчити.

Прошу Вас, напишіть, чи послані для № 2 «Бюлетеня» нотатки про книги відповідають своїй меті – та доки можна посилати нотатки до наступного номера (якщо вони будуть Вам потрібні).

Ми чули про останні бої над «Богданом [Хмельницьким]» – і про те, що «Богдан» і його прихильники таки вийшли переможцями. Це велике досягнення!

Бажаю Вам всього найкращого,
сердечно здоровлю,
Ярослав Д[ашкевич].

Львів 14, Козацька, 11а, Дашкевич Я. Р.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

10

Лист Я. Дашкевича

16 січня 1962 р., Львів

Львів, 16.I.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Пакет з «Бюлетенями» (30 прим[ірників]) я отримав – дуже Вам дякую. Прошу Вас вибачити за всі зв'язані з цим (та повенню моїх листів) турботи.

Бажаю Вам всього найкращого.

Ярослав Да[шкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

11

Лист І. Бутича

19 січня 1962 р., Київ*

19/I.[19]62,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Даруйте мені, що в кореспонденції я не акуратний. Не знаю вже, за рахунок чого це віднести – чи особистих властивостей, чи, може, дещо й обставини впливають.

Вдячний за нотатки до другого номера. Вони справді більш різноманітні. № 2 вийшов занадто великий, треба скорочувати. Можливо, доведеться кілька нотаток перенести до № 3. Та це не біда. Гірше, коли нема чого.

До третього номера нотатки можна надсилати до 5, а то й до 10 безрезня.

Від «Богдана [Хмельницького]» ніби звільнився, і тепер справді стало вільніше, але покиль що весь час поглинають організаційні

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 6.3, послав 5+3 нотатки, 1 рец[ензію] і свою статтю».

(нерідко дрібні) питання. Головну увагу зосереджую на організаційній роботі над довідником «Історія міст і сіл», бо, бачу, інакше справа не зрушиться з місця. Багато товаришів ставиться до цього скептично, тому не поспішає з конкретним розв'язанням справи.

Все ж не втрачаю надії. На березень намічаємо кущові наради архівістів (а може, і республіканську), на яких спеціально буде розглядатись питання про підготовку довідника. Слідкую і за тим, щоб ця робота була передбачена планами. Інакше важко буде вимагати якихось наслідків.

Не полишає думка організувати в Києві, на взірць львівського²⁹, семінар з допоміжних дисциплін³⁰. Займаюсь і цим. Ось так і дні летять один за одним. Федір Кузьмич [Сарана] після того, як взяв для перегляду частину документів Шевченка, не показує носа, хоч обіцяв бути пунктуальним. Очевидно, і його заїдає щодення...

Я думаю серйозно над тим, щоб закінчити роботу над Шевченківським збірником. Приїхати же я зможу тільки в квітні. У лютому мушу побувати в Харкові в організаційно-видавничих справах, а в березні – наради.

Переглядаючи план обл[асного] архіву³¹, я звернув увагу, щоб на цей збірник був відведений час, буду й сам дещо робити.

Було б добре, щоб у квітні ми могли остаточно його переглянути. «Бюлетень» № 6 Вам надіслали і Ви його, напевне, одержали.

З найкращими побажаннями,

І[ван] Бутич.

P. S. Якщо в справі наближення захисту я можу ще щось зробити – кажіть – буду робити.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

12

*Лист Я. Дашкевича**6 березня 1962 р., Львів**

Львів, 6.ІІІ.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Ось Ви знову отримуєте пакет матеріалів до «Бюлетеня» зі Львова – не знаю, наскільки все це Вам придасться і як Ви зможете все це використати.

Посилаю: 8 нотаток про книги (3 – Ісаєвича, та 5 – моїх³²; матеріал підібрано менш-більш різноманітний), 1 рецензію Ісаєвича на працю Худаша про мову українських ділових документів XVI–XVII ст.³³

Трохи соромно мені, що посилаю Вам ще й мою статтю про грамоту Федора Дмитровича з 1062 р.³⁴ Хотілося актуалізувати трохи питання української дипломатики – забуті й досить-таки занедбані. Прошу Вас, перегляньте цю статтю – якщо виявиться можливим – надрукуйте. Хотілося б друкувати її по-українськи... Мотивувати можна друкування хоча б і тим, що справді у вересні – жовтні відбудеться у Львові Друга сесія, присвячена українсько-вірменським історичним зв'язкам (організує цю сесію Інститут історії АН УРСР)³⁵ – отже, питання з такої тематики вважаються актуальні.

Я б не брався за написання такої українсько-вірменської статті, якщо б справа друкування моєї праці в Єревані посувалася швидко. А так – досі в мене надруковано лише дві статті по темі дисертації³⁶ (одна – завдяки Вам, і за це я Вам дуже вдячний), а для захисту цього трохи [замало].

Вирішення справи з цією статтею цілком у Ваших руках.

Повинен я Вас поздоровити з виходом у світ «Богдана [Хмельницького]». Це видання – безсумнівно, дуже і дуже відрадна надія в нашій археографії. Якщо б не Ваша енергія та постійні клопотання, видання ледве чи побачило б світ.

Дуже поспував мені настрої папір, на якому надруковано «Богдана». Друкувати фундаментальну та неповторну працю на такому

* На початку листа помітка І. Бутича: «Відповідь дано».

папері – це просто злочин. Очевидно, й тут попрацювали Ваші «друзі». Коли я запитав у друкарні, мені сказали, що кращий папір є і був – а друкували на такому поганому папері на виразну вказівку Києва...

Все ж таки «Богдан» вийшов, і Вам, мабуть, впав великий камінь з серця!

Роботу над Шевченківським збірником треба, безумовно, активізувати. Все те, що досі можна було зробити у Львові – ми зробили. Збірник є в плані Облархіву. Просто треба зібратися, поговорити та конкретно вирішувати, що далі. Очевидно, треба ще доповнювати та доробляти – але це можна робити лише в тісному контакті з Вами.

Якщо другий примірник збірника Вам не потрібний – пришліть його нам, у Львівський архів. В обмін на цей примірник ми пошлемо Ваш третій примірник, перевірений, з перенумерованими сторінками, над яким легше працювати.

На днях буде у Львові Сарана. В нього доповідь на Шевченківській сесії, яка цього року проходить у Львові. Очевидно, я говоритиму з ним також з приводу збірника. Правда, в нього, після останньої реорганізації в Інституті літератури³⁷, настрої дуже мінорний.

Також «Історія міст і сіл» вимагає Вашого приїзду у Львів. Тут нібито щось робиться (з архіву за цією роботою закріплені Рузанов³⁸ – до речі, тямущий та сумлінний працівник, і Сісецький). Але, боюся, що без активного втручання партійних та адміністративних органів із збором матеріалу справа затягнеться на роки.

Незвичайно потрібна справа – це опрацювання форми, за якою будуть збирати матеріал, та самої методики збору і перевірки матеріалу.

Ви збиралися в квітні побувати у Львові. Може, зв'язати Ваш побут також з кушовою нарадою в зв'язку з історико-географічним словником³⁹?

Семінари з допоміжних історичних дисциплін проводять у Львові з великим успіхом, а рівень їх підвищується. Ентузіастів поки що багато. Було б прекрасно, якщо б і в Києві вдалося Вам влаштувати щось в цьому роді.

Гал[ина] Сильв[єстрівна] [Сизоненко]⁴⁰ в дуже поганих настроях. Її клюють – а вона якось відбивається, на щастя – таки успішно. Сумно,

що Ів[ан] Петр[ович] [Крип'якевич] збирається на пенсію. Очевидно, це відіб'ється на праці Інституту.

От Вам і всі наші львівські новини.

Прошу Вас, пишіть про надіслані Вам матеріали та про Ваше рішення. До якого часу треба буде Вам надсилати наступні нотатки, якщо вони будуть Вам потрібні?

Бажаю Вам всього найкращого,
багато сил, здоров'я та енергії,
Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

13

Лист І. Бутича

*18 березня 1962 р., Київ**

18/III.[19]62,
Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Статтю і нотатки одержав. Щиро вдячний, що Ви так до серця приймаєте нашу загальну справу. Дякую за добрі слова про «Док[ументи] Б. Хм[ельницького]». Вихід цього збірника дещо розв'язав руки для інших справ, а може, хоч дав право помріяти про підготовку інших документів цієї доби та інших часів.

Першим, звичайно, Шевченко мусить бути завершений. Я вже думав-гадав, як це краще зробити. 2-3 квітня в Києві буде нарада з ідеологічних питань на архівному фронті⁴¹. Доповідати буде високе начальство. Довелось готувати матеріал. Кущові наради з питань підготовки довідника будуть у кінці квітня – на початку травня⁴². У цей час я приїду до Львова і хочу залишитися на довший час, щоб попрацювати над збірником про Шевченка.

Другий примірник надішлю, як тільки поверне першу частину Сарана Ф. К.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 28.3».

Якщо під час наради не зумію довго затриматися у Львові, то в кінці травня приїду спеціально.

Програму збирання матеріалу для довідника розробили (проект), але справа в цьому напрямку зрушить з місця, коли буде прийнята постанова. Сподіваюсь, що після квітневої архівної наради її таки підпишуть.

Статтю прочитав. Мені вона сподобалася, і думаю, що в № 4 вона буде вміщена. Правда, трохи велика. Може, доведеться сторінок на 5 скоротити, але це буде вирішуватись під час підготовки номера. Нотатки також підуть до четвертого номера, бо третій уже укомплектований. Для наступного п'ятого номера нотатки потрібні будуть через два місяці.

Деякі заходи вживаю до того, щоб розворушити і київлян, спонукати їх більше займатися допоміжними дисциплінами. У цьому заручився підтримкою Ф. П. Шевченка⁴³. Думаю перше організаційне засідання приурочити до 110-річчя колишнього Київського центрального архіву давніх актів⁴⁴. Уже готуються повідомлення і виставка.

Під час перебування в Харкові – займався і цим питанням, але, на жаль, там справа вперед просувається з більшим скрипом. Усе ж надії не втрачаю.

У кінці року намічаємо провести республіканський семінар.

Всього найкращого, І[ван] Бутич.

[Р. С.] Поділяю Вашу тривогу за Інститут, коли Ів[ан] Петр[ович] [Крип'якевич] піде на пенсію. Мене це теж огорчає, але що зробиш.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

14

Лист Я. Дашкевича

28 березня 1962 р., Львів

Львів, 28.III.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже Вам дякую за Вашого сердечного листа. Дякую Вам за прихильну оцінку моєї статті та нотаток. Статтю, якщо буде необхідно,

скоротить так, як Ви вважатимете за потрібне. Вона справді довгенька – хоча я й дуже старався подавати матеріал концентровано.

Чекаємо ми, що принесе архівна нарада. Уявляю собі, як багато тепер у Вас турбот та різної мороки в зв'язку з підготовкою наради. Було б прекрасно, якщо б нарада була не формальною – а принесла покращення становища архівів, розгорнула нові можливості для наукової праці. Постанова про збирання матеріалу для довідника дуже потрібна – на цій підставі можна буде активізувати роботу над довідником також у нас – тим більше, що вже є певний досвід праці в цьому напрямі та є певний мінімум зібраних матеріалів, від якого можна буде відштовхнутися.

Сарана був недавно у Львові (на Шевченківській конференції) – очевидно, третій примірник Шевченківського збірника, який він взяв із собою, Ви вже отримали. Коли Ви звільнитесь від республіканської та кущових нарад, треба буде остаточно взятися за Шевченківський збірник. До кінця року збірник мусить бути у видавництві – і, думаю, цей термін цілком реальний, навіть без дуже напруженої роботи. Чекаємо Вашого приїзду у Львів!

У Львові хіба самі сумні новини. Це вже втретє на протязі останніх двох років Університет та обком звернулися в Раду Міністрів та ЦК з пропозицією ліквідувати Інститут суспільних наук – тепер під приводом ухвал ХХІІ з'їзду⁴⁵ – з проектом «об'єднання» Інституту з Університетом. Відомо, що Інститут багато кого коле в очі – а тепер (особливо, якщо Іван Петрович [Крип'якевич] справді кине Інститут) є нагода, за яку можна вчепитися...

Ось так, на практиці, у Львові розуміють розгортання науково-дослідницької роботи...

Ще раз дякую Вам за прихильність, бажаю Вам дальших успіхів у праці, всього Вам найкращого,

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

15

Лист Я. Дашкевича

7 травня 1962 р., Львів

Львів, 7 травня 1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на довідник⁴⁶. У рецензію внесені лише основні виправлення, які, на нашу думку, необхідно зробити – всі інші виправлення помічено у Вашому примірнику довідника. Якщо б якісь формулювання або фрази рецензії треба було змінити – прошу Вас, напишіть – це завжди можна виправити та послати Вам рецензію в якійсь іншій редакції.

До кінця цього місяця пришлю Вам нотатки до наступного номера «Бюлетеня» та публікацію листів С. Подолинського⁴⁷.

Якщо моя стаття потрапила в № 4 «Бюлетеня», прошу Вас вияснити можливість виготовити відбитки. Якщо ця можливість відповідає – прошу Вас у майбутньому вислати 20 примірників відповідного номера «Бюлетеня» (може бути й за післяплатою на мій кошт).

На початку червня, мабуть, буду в Києві. Може, тоді буде у Вас «вікно» між поїздками і ми зможемо побачитися.

Бажаю Вам всього, всього найкращого,
Ваш Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

16

Лист Я. Дашкевича

10 червня 1962 р., Львів

Львів, 10 червня 1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Вибачайте, що трохи затримався з посилкою матеріалів до «Бюлетеня». Думав на початку червня бути особисто в Києві та привести все це з собою – але довелося перенести поїздку у Вірменію на кінець червня і всі плани помінялися.

Посилаю Вам одну публікацію А. І. Пашука «Листи С. А. Подолинського до П. Л. Лаврова в справі заснування журналу “Вперед”»⁴⁸. Матеріал, по-моєму, досить цікавий. Було б непогано, якщо б Ви повідомили автора публікації Андрія Івановича Пашука⁴⁹ (це доцент кафедри філософії Львівського університету, кандидат філософських наук) про рішення редколегії в зв'язку з публікацією – якщо вона буде друкуватися в «Бюлетені», то приблизно в якому номері і т. п. Адреса Пашука – Львів 8, вул. Філатова, 18, кв. 8.

Пашук просив, щоб дуже не поширювати ці матеріали до надрукування (він має якихось там суперників в Академії наук, в Ін[ститу]-ті філософії в Києві). Якщо ця публікація буде позитивно прийнята редколегією, то він може приблизно через півроку подати наступні матеріали – листи Подолинського з 1873 р.⁵⁰

Крім цього, посилаю Вам 13 нотаток про книги (4 – Ісаєвича, 3 – Максименка, та 6 – моїх⁵¹). Мабуть, вистачить їх Вам для п'ятого та, частково, й для шостого номера «Бюлетеня». Якщо Вам потрібні ще якісь матеріали відповідно до тематики «Бюлетеня» – будь ласка, пишіть.

Десь у кінці червня (якщо вдасться вирватися з Інституту – бо тут появились різні неочікувані перешкоди) їхатиму в Єреван. Повертаючись з Вірменії, на декілька днів затримаюся в Києві. Це будедесь на початку липня. Чи будете Ви тоді в Києві – та в [Архівному] управлінні?

Чи отримали Ви рецензію, яку я післав Вам на домашню адресу? Чи справа з довідником у Держполітвидаві посувається вперед? Може, потрібна ще якась загальна позитивна рецензія – львівські історики її завжди дадуть.

Бажаю Вам всього найкращого,
міцно тисну Вашу руку,
Ваш
Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

Лист Я. Дашкевича

14 липня 1962 р., Львів

Львів, 14 липня 1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Як бачите, я Вам і під час відпустки не даю спокою. У зв'язку з тим, однак, що через декілька днів я, в свою чергу, втечу у відпустку кудись далеко від цьогорічних українських дощів – я вирішив написати Вам тепер (у Львів я повернуся лишедесь у кінці серпня).

По-перше – в зв'язку з «Словником». Як Ви знаєте, Державна історична бібліотека УРСР працює тепер над складанням великої «Бібліографії історії УРСР». У запланованій та, в значній мірі, виконаній роботі є великий розділ про історію окремих місцевостей України. Перебуваючи недавно в Києві, я ознайомився з цією частиною їх картотеки. (Над цим розділом працює головний бібліограф бібліотеки тов[ариш] Шеліхова⁵²). У відповідному розділі зібрано чимало літератури, правда, лише українською та російською мовами, з історії міст і сіл. Перший том «Бібліографії історії України» повинен бути зданий до друку до половини 1963 р. Якщо навіть вважати, що він буде поданий у цей термін (у чому я дуже сумніваюся, бо розділи бібліографії опрацьовуються дуже нерівномірно) – то, враховуючи «любов» видавництва та друкарень до бібліографічних праць, ледве чи цей том (понад 30 друк[ованих] арк.) вийде в світ до кінця 1964 р.

З другого боку, тов[ариш] Шеліхова, з якою я розмовляв з цього приводу, згодна надрукувати попередній список літератури з історії міст і сіл (свого роду «матеріали до бібліографії») на ротаторі – для підручного вжитку при складанні «Словника». У процесі роботи над «Словником» ця бібліографія могла б відіграти позитивну роль – не кажучи про те, що вона, в свою чергу, доповнювалася б місцевим друкованим матеріалом – і в друкованому варіанті «Бібліографії історії України» відповідний розділ мав би більш повний вигляд.

Поміркуйте, будь ласка, над можливістю використання цього бібліографічного матеріалу. Мені здається, що Вам варто буде зв'язатися з Історичною бібліотекою (яка вже друкувала ряд своїх робіт на

ротаторі – та й тепер, очевидно, піде на це), з тов[аришем] Шеліховою. Це, мабуть, піде на користь справі.

По-друге. Справою видання «Словника» дуже цікавляться вірменські історики. Якщо це виявиться можливим, прошу Вас, пошліть відповідні матеріали (може – текст постанови ЦК, затверджену інструкцію для збору матеріалу тощо) на адресу:

Ереван 1, ул. Абовяна, 61, Інститут історії Академії наук Армянской ССР,

академику Ашоту Гарегіновичу Иоаннісяну⁵³.

Ашот Гарегінович – це один з найвидатніших сучасних вірменських істориків, а було б добре, щоб ідею створення «Словника» підхопили також інші республіки. Тоді й нам стане легше доводити справу до кінця.

По-третє. Як Ви вже, очевидно, знаєте, Іван Петрович [Крип'якевич], великий ентузіаст «Словника», від 1 липня вже на пенсії – та не може безпосередньо впливати на всі словникові справи в нашому Інституті. Від Інституту членом обласної комісії став М. К. Івасюта⁵⁴. Якщо постане питання про видання для взірця (може, також на ротаторі?) історико-географічного опису двох-трьох районів Львівщини, було б доцільно звернутися з відповідною пропозицією до львівської обласної комісії та до Івасюти – це стимулювало б роботу у Львові та дало б можливість у найближчому часі побачити деякі результати словникової роботи.

У кінці – посылаю Вам для ознайомлення мою статтю «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-их рр. XIX ст.». Може, справді пригодиться вона Вам для збірника «Допоміжні історичні дисципліни» (для «Бюлетеня» вона, очевидно, надто велика)⁵⁵. На всякий випадок посылаю 2 львівські рецензії на статтю (це так, для формальності – Ви, очевидно, складете собі про статтю власну думку). Буду Вам вдячний за зауваження та вказівки. Вступну частину, очевидно, треба змінити – пишучи статтю, я ще не знав про постанову ЦК. Статтю можна й вкоротити (правда, трохи з боєм серця) – якщо це виявиться потрібним. Цікаво мені знати Вашу думку про статтю.

Коли буде надрукований № 4 «Бюлетеня», прошу Вас відправити мені 20 примірників цього номера.

Нотатки про книги львівських авторів пошлю Вам десь аж у жовтні. До кінця року «Бюлетень», мабуть, вже забезпечений цим жанром.

Вибачайте, що порушую Ваш спокій під час відпустки – та відбираю Вам ще декілька годин часу, якого у Вас і так обмаль.

Бажаю Вам все ж таки (незважаючи на погоду та таких настирливих кореспондентів, як я) якнайкраще відпочити й набратися сил до дальшої творчої праці.

Ваш Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

18

Лист І. Бутича

*21 серпня 1962 р., Київ**

Київ,
21/VIII.[19]62 р.

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Лист і статтю «Східна Галичина в історико-географічних словниках» одержав і прочитав. Цікава і заслуговує того, щоб бути надрукованою. Для «Бюлетеня», безперечно, велика, тому планую [її] до другого номера щорічника «Спеціальні історичні дисципліни»⁵⁶. Якщо ж там з якихось причин не буде вміщатися (хоч сподіваюся, що цього не трапиться), тоді подумаємо над тим, що і наскільки скоротити. Зараз, поки остаточно не вирішилось, де вона буде опублікована, нічого над нею не треба робити.

Цими днями був в Історичній бібліотеці, знайомився з станом опрацювання бібліографії з історії міст і сіл. Виявляється, у них зроблено чимало, але до завершення навіть цього розділу ще далеко. По цілому ряду періодичних видань картотека не систематизована за темами, бо не проведена зв'язка. Коли все це буде зроблено, Шеліхова не змогла сказати.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 28.9».

Я особисто більше надії покладаю на бібліографію Ф. П. Максименка⁵⁷. Тим більше, що я з ним про це ще навесні домовлявся, говорив про його бібліографію з краєзнавства Троньку⁵⁸. Останній обіцяє підтримати її видання. Не хотілося б втрачати такої нагоди і добитися виходу в світ так потрібного краєзнавцям і всім тим, хто працюватиме над історією міст, бібліографічного покажчика.

Я думаю, що Федір Пилипович [Максименко] дуже точний у роботі і не хоче дати в друк нічого з прогалинами. Але ж треба поспішати, бо пізніше гострота спаде і тоді пробивати видавничу стіну буде важче.

Про все це я Ф. П. Максименку написав і просив найближчим часом надіслати рукопис (з ним хоче ознайомитися і Тронько). При нагоді підкажіть і Ви Ф[едору] П[илиповичу], щоб не загайнував справи. Якщо потрібне якимось офіційне звернення, то за ним справа не стане. Так би було добре, якби десь у середині вересня рукопис був у Києві (в цей час має бути засідання редколегії і я б міг знову нагадати Троньку).

Матеріали про підготовку довідника у Вірменію надішлю після того, як вони будуть затверджені. А з затвердженням справа, на жаль, дуже й дуже затримується. Зараз Тронько і Пількевич⁵⁹ у відпустці, і поки вони не повернуться, нічого не буде.

«Бюлетень» № 4 уже надрукований і найближчими днями одержимо з друкарні.

Новин особливих немає. Мене через 12 днів відкликали з відпустки. Ось я й сиджу, складаю різні макети, а який з цього толк буде – не знаю. Все ж надії не втрачаю, що справи будуть хоч помалу сунутися вперед.

З щирою повагою, І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

19

Лист Я. Дашкевича

29 серпня 1962 р., Львів

Львів, 29.VIII.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Передав я Федору Пилиповичу [Максименку] (він у Львові, ще не у відпустці) Ваше прохання – і він сказав мені, що приблизно 15 вересня зможе переслати Вам передрукований текст своєї праці. Вона в нього вже підготована до передрукування – але саме передрукування на машинці та вчитка машинопису затягується до 15 вересня. Різні зміни і доповнення – якщо такі треба буде вносити – Федір Пилипович зробить у процесі редагування рукопису, після того як він збере відповідні відомості у московських та ленінградських бібліотеках. 15 вересня у Федора Пилиповича починається відпустка – і він поїде у Москву і Ленінград – по дорозі загляне, очевидно, у Київ та до Вас.

Жодні листи, відношення чи прохання від Архівного управління, на думку Федора Пилиповича, йому не потрібні – тому що перешкод йому ніхто не робить, а їхати у Москву і Ленінград йому так чи інакше доведеться на власний кошт – бо в бібліотеці кошти дуже обмежені.

Про все це Федір Пилипович, очевидно, напише Вам також особисто – а я подаю Вам лише коротенький зміст про мою розмову з ним.

Бажаю Вам всього найкращого,
сердечно здоровлю,
Ярослав Даш[кевич].

Р. С. З «Антологією» проф. А. П. Ковалівського⁶⁰ я наплутав. Виявляється, що це не антологія східних джерел до історії України, а «Антологія літератур Сходу»⁶¹, до якої доданий нарис розвитку сходознавства у Харкові пера А. П. Ковалівського.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

20

Лист Я. Дашкевича

17 вересня 1962 р., Львів

Львів, 17.IX.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Хочу передати Вам останні наші «словникові новини», які, може, Вас зацікавлять – та пригодяться Вам у Вашій роботі.

Три дні тому в Інститут заходив Тронько для того, щоб спеціально ознайомитися з роботою нашої словникової групи. Знайомився він досить докладно – і був дуже задоволений (принаймні так він говорив) тим, що підготовка словника поставлена на наукову базу і т. п.

Він пропонував навіть перетворити інститутську групу в методично-організаційний центр для всіх західних областей і обіцяв підтримувати різні побажання і вимоги.

Може, Ви можете використати цей його настрій для ще дальших концесій і поступок?

На жаль, праця Федора Пилиповича [Максименка] досі ще не готова. Йому перешкодили різні квартирні ускладнення, що забрали в нього декілька днів часу. Все ж таки він надіється надіслати Вам роботу до того терміну, який він вказав у своєму листі.

Мої справи нібито «на мазі» – але позавчора була в мене велика неприємність. Вечером, коли повертався я додому, напали грабіжники та вихопили портфель, в якому був рукопис статті (на якусь-там вірменську тему) та всі матеріали до неї... А працював я над нею декілька місяців. От і ходжу я трохи приголомшений і не можу місця собі знайти. І треба буде починати все з самого початку...

Бувають і такі несподіванки.

Бажаю Вам всього найкращого,
Ваш Ярослав Даш[кевич].

P. S. Уже вийшла в світ книжечка Івана Петровича [Крип'якевича] «Джерела з історії Галичини в епоху феодалізму»⁶².

Тираж – 700, здається, примірників!

Якщо не було у Вас можливості послати № 4 «Бюлетеня» через експедицію, прошу Вас, зробіть це за післяплатою – або за Ваш кошт. Усі витрати я з охотою поверну. Хоча б примірників 10-15, якщо не

більше. Стаття моя в цьому номері викликала пошвавлену дискусію не лише у Вірменії, але й, напр[иклад], у Кам'янці-Подільському⁶³, який збирався цього року святкувати 900-річчя на основі грамоти.

Мені дуже жаль, що я перешкодив (мимоволі) ювілеєві – місто таке хороше; але... підстав для подібного святкування грамота (ні правдива, ні фальшива) не дає. А Кам'янець сам, без сумніву, старіший – йому не 900, а набагато більше років.

Чи не дійшли до Вас відгуки і на таку дискусію?

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

21

Лист Я. Дашкевича

9 жовтня 1962 р., Львів

Львів, 9.X.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже і дуже дякую Вам за 11 номерів «Бюлетеня» – Ви стали мені у великій пригоді (я «обібрав» уже всіх львівських архівістів – а примірників усе ще не вистачало). До речі, стаття викликала прихильні відгуки у Вірменії – і її навіть збираються навіть там передруковувати, в російському та вірменському перекладі.

Ще цікавіше, що вона не перешкодила святкуванню 900-річчя Кам'янця-Подільського. Я отримав якраз кам'янецьку міську газету «Прапор Жовтня» від 6 жовтня ц. р., в якій вміщено матеріали про святкування. Торжество відбудеться в Кам'янці 18 листопада ц. р. Це, очевидно, курйоз – але чи в нашому житті не буває без курйозів? Я думаю, що добре, коли святкування відбудеться (воно проводиться з санкції ЦК КПУ) – такі торжества нам потрібні. А Ви вже при складанні статті про Кам'янець у Вашому «Словнику» будете розбирати, по чийому боці правда...

Про «Словник». У кінці цього місяця у нашому відділі відбудеться обговорення роботи інститутської словникової групи. Про результати обговорення – та практичні висновки з обговорення – напишу Вам згодом.

У половині листопада передбачається провести у Києві та у Львові вірмено-українську наукову сесію. Якщо доповідь, яку я повинен виголосити, внесуть у київське відділення сесії – тоді зможу приїхати в Київ⁶⁴. Чи будете Ви в цей час у столиці? Організаційні турботи в зв'язку з «Словником» забирають, мабуть, у Вас чимало часу, сил, енергії – аби лише все це принесло результати.

У мене починається дисертаційна катавасія. Моя книжка «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX вв. (Историографический очерк)» уже вийшла в Єревані у світ⁶⁵ (як лише отримаю авторські примірники – обов'язково Вам пришлю) – а тепер треба мені вирвати з зубів начальства висновок з рекомендацією до захисту та характеристику. Здається, гладко все це не піде⁶⁶.

Вибачайте, що довго вже не посилаю Вам нотаток про книги. Правда, у Вас ще трохи є в портфелі. Матеріал у мене вже підготований – але оформити все це я зможу не скоріше як у кінці листопада – на початку грудня. Тоді й пошлю Вам з десяток нотаток.

Про Шевченківський збірник Вам, очевидно, дзвонила Галина Сильвестрівна [Сизоненко] (якщо Ви були тоді в Києві). Обком у принципі погоджується друкувати, але видавництво «крутить носом» – це зрозуміло при сучасних фінансових ощадностях. Було б усе ж таки добре, якщо б Федір Кузьмович [Сарана] взявся за написання передмови – та подав свої зауваження. Про це я напишу йому також.

Ось Вам і всі львівські новини.

Ще раз дуже Вам дякую за все, бажаю Вам всього найкращого,

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Р. С. Я. Д. Ісаєвич збирається писати рецензію на мою книжку. Тому дуже не здивуйтеся, якщо вона потрапить у Ваші руки, для «Бюлетеня»⁶⁷.

Чи Ви отримали книжечку Івана Петр[овича] [Крип'якевича], яку я Вам послав?

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

22

Лист І. Бутича

20 жовтня 1962 р., Київ*

20/X.[19]62 р.,
Київ

Шановний Ярославе Романовичу!

Вибачте, що я так нерегулярно пишу – це вже хронічна хвороба, від якої вилікуватися важко.

Багато доводиться витрачати часу надаремно, все рухається так поволі, з такими перепонами, що навіть мій терплячий характер починає не витримувати.

І тільки свідомість того, що комусь треба пройти через ці не такі уже приємні випробування [спонукає продовжувати роботу]. Все б нічого, якби не витрачалось так багато часу марно.

Ваша стаття в «Бюлетені» в Києві сприйнята прихильно⁶⁸.

Якщо в листопаді, на кінець, анкету-довідку затвердять, то в грудні є надія побувати в деяких областях, зокрема в Чернівцях, Станіславі, Ужгороді і, хоч проїздом, у Львові. До закінчення (вірніше – до затвердження анкети) мені відпустки не дають, а пізніше уже вона мені, мабуть, і не буде потрібна. Федір Кузьмич [Сарана] не обзивається. Правда тут є, напевне, і моя доля вини – я його не турбую, а треба. Жалко впускати нагоду видання документів про Шевченка.

Мене порадувала вістка, що нарешті Ваша книжка вийшла і таким чином відкрилася можливість закінчити дисертаційні справи.

Ширше напишу, коли біля мене наступить якесь прояснення, а поки що важко щось говорити, повторювати старе немає потреби.

Як матеріали Вашої статті – так і не знайшлися? Мене ця звістка вразила.

До побачення.

З щирою повагою,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 29.10».

23

Лист Я. Дашкевича

29 жовтня 1962 р., Львів

Львів, 29.X.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за листа. Я прекрасно розумію Вашу зайнятість – і, одночасно, подивляю Вас за Вашу невсипущу енергію.

Мої справи поволі рухаються вперед. Після трьохтижневої війни начальство зволило написати характеристику, в якій, однак, відповідні місця моєї біографії підкреслено (хоча вони цілком не стосуються моєї праці в Інституті)...⁶⁹ На днях повинно відбутися обговорення моєї книги та рекомендація їй до захисту. Таким чином певний етап дисертаційної комедії буде закінчений⁷⁰. Якщо далі піде менш-більш гладко, то в кінці грудня або в січні можна буде їхати у Вірменію на захист.

Три дні тому в Інституті відбулося обговорення сучасного стану виконання «Історико-географічного словника Львівської області». На жаль, успіхів у цій галузі мало.

Обласна комісія поки що не розпочала роботи, посилаючись на те, що незабаром будуть реорганізовані райони і до цього часу, мовляв, нічого займатися цією справою. Інститут веде з Архівом спір про компетенції й підпорядкування – а від таких спорів справи не легше. В Інституті зібрано чимало матеріалів – але все це матеріали фрагментарні й на їх основі не можна братися за написання статей⁷¹. Почувається відсутність продуманої організаційної роботи – і це, мабуть, основна хиба, бо виконавців уже б і можна знайти⁷².

Думаю, що є у Вас на сьогодні вже інші області, в яких зроблено більше, як у нас, – хоча робота ведеться у Львові вже, по суті, чотири роки.

До речі, чи вдалося Вам розшукати архів Історично-географічної комісії ВУАН⁷³, яку очолював Ол[ександр] Грушевський⁷⁴? Чи є там щось цінне для теперішнього видання? Взагалі, мабуть, було б цікаво проглянути матеріали тогочасної Комісії для складання Історично-географічного словника України (якщо вони десь збереглися)⁷⁵.

Звертаюся до Вас, Іване Лукичу, за довідкою. Чи не можете Ви подати мені якісь відомості про С. М. Семка⁷⁶ – колишнього начальника Архівної управи УРСР в 30-х рр. Відомості про нього потрібні мені в

зв'язку з моєю наступною доповіддю на вірмено-українській сесії (повинна відбутися в кінці листопада в Києві).

С. Семко – автор досить великої й цікавої публікації «До історії спільної боротьби української і вірменської контрреволюції проти радянської влади (1918-1919 рр.)» в «Архіві Радянської України» (1932, № 4-5). Чи не вдалося б, при Вашій допомозі, встановити роки його народження і смерті, роки, коли він був ректором Київського ІНО та начальником Архівної управи? Чи він реабілітований? Питання про його реабілітацію, правда, ледве чи колись піднімалося. Буду Вам дуже вдячний за хоча б поверхові відомості про Семка. Наскільки мені відомо, він галичанин – але я не знаю, де він народився – і не можу тут знайти жодних його слідів.

Після захисту (якщо все піде добре), я буду настільки вільний, що зможу весь час присвятити Шевченківському збірникові. Недавно я знову переглядав усі матеріали – там потрібно не більше як місяць – півтора інтенсивної праці, і збірник буде повністю готовий. Якщо у Вас зібралися ще якісь матеріали з союзних республік, надсилайте їх, будь ласка, у Львівський облархів.

Якщо вірмено-українська сесія справді відбудеться в кінці листопада⁷⁷ – тоді десь через місяць я буду в Києві.

А незалежно від цього – завжди чекаємо Вас у Львові,
всього Вам найкращого, дальших успіхів у праці,
Ваш Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

24

Лист Я. Дашкевича
4 грудня 1962 р., Львів*

Львів, 4.XII.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Поки що посилаю Вам інформацію «Друга наукова сесія, присвячена історичним зв'язкам і братерській дружбі українського і

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Ві[дповідь дано]».

вірменського народів». Може, Вам вдасться надрукувати її ще в № 1 «Бюлетеня» (відповідний матеріал про сесію – однак у трохи іншому плані – йде в № 1 «Укр[аїнського] історичного журналу»)⁷⁸. В інформації я звернув основну увагу на питання, зв'язані з архівознавством, археографією та іншими допоміжними історичними дисциплінами.

Наступного тижня надішлю Вам перероблену статтю⁷⁹ та систематично надсилатиму Вам також інші матеріали для Вашого «Бюлетеня».

Всього Вам найкращого,

Ваш

Яр[ослав] Дашкеви[ч].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

25

Лист Я. Дашкевича

*12 грудня 1962 р., Львів**

Львів, 12.XII.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам новий варіант статті «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-их рр. XIX ст.». Статтю я скоротив майже на 20 сторінок, намагаючись зберегти, однак, у цілості весь довідковий матеріал. Мені здається, що цей новий варіант статті підійде для Вашого «Бюлетеня».

До кінця цього року надішлю Вам ще серію нотаток про книги.

Чи не думаєте Ви ще в грудні завітати до Львова? Шевченківський збірник, до речі, лежить далі у нашому львівському видавництві – але редакційна робота над ним ще не ведеться.

Бажаю Вам дальших успіхів у Вашій праці.

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Відповідь дано».

26

Лист Я. Дашкевича

26 грудня 1962 р., Єреван

Єреван, 26.XII.1962

Вельмишановний Іване Лукичу!

У зв'язку з Новим роком, прошу Вас прийняти найкращі поздоровлення і побажання – міцного здоров'я, багато сил і енергії та подальших творчих досягнень.

Прощу Вас вибачити, що я порушив свою обіцянку та не надіслав Вам ще досі нотаток про книги. 19 грудня мене викликали в Єреван на сесію, присвячену 450-літтю вірменського книгодрукування (вчора я читав доповідь про вірменське книгодрукування у Львові в XVII ст.)⁸⁰, – ця непередбачена поїздка вибила мене з колії. В першій половині січня обов'язково виконаю свою обіцянку. Влаштовую я тут, в Єревані, також свої дисертаційні справи – обіцяють провести захист у лютому. Це, мабуть, досить реально.

Вже в Єревані я довідався, що якраз у кінці грудня Ви завітали до Львова. Дуже жаль, що не довелося з Вами зустрітися та вирішити деякі справи, зв'язані, зокрема, з Шевченківським збірником. Як Вам подобалися матеріали, які Вам передала Г. Пінгірян⁸¹? Здається, вони досить цікаві і їх варто було б друкувати.

Бажаю Вам всього найкращого,

Ваш

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Окремо листівка:

«З Новим роком! Автор [С.] Гебус-Баранецька.

Майстерня “Естамп”».

Лист Я. Дашкевича

8 січня 1963 р., Львів*

Львів, 8.І.1963 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Володимир Васильович Грабовецький⁸² вже, очевидно, передав Вам мою книжку «Вірменські колонії на Україні в джерелах і літературі XV–XIX ст.». Прошу прийняти її в знак моєї глибокої пошани до Вас. Може, незважаючи на Вашу велику зайнятість, вдасться Вам скласти хоча б невеликий відгук на книгу – і надіслати його в двох примірниках на адресу Інституту історії АН Вірменської РСР (Єреван 1, ул. Абовяна, 61). Захищатиму я книгу – і тому автореферату не буде⁸³. Захист повинен відбутися в першій половині лютого⁸⁴.

Нібито я повинен радіти, що книга вийшла, незабаром відбудеться захист, який повинен принести б хоча якесь там покращення мого становища. На жаль, це не так. Недавно дуже важко захворіла моя мати⁸⁵ – найближча і найдорожча мені людина на світі, й прогноз на покращення стану її здоров'я дуже поганий... Як кажуть, нещастя завжди ходить у парі – Ви вже, очевидно, знаєте про ліквідацію нашого Інституту⁸⁶. У зв'язку з цим, перспективи в мене також не дуже веселі...

Вибачайте за такий мінорний тон листа – хотілося б, щоб якнайшвидше він змінився на кращий. Будемо надіятися.

Всього Вам найкращого,

Ваш

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Чернетка, рукопис.

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Відповідь дано 17/І.[19]63».

28

*Лист І. Бутича**17 січня 1963 р., Київ**17 січня 1963 р.,
м. Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Вашу книжку одержав і прочитав. Вона мені сподобалася. Можна було б висловити тільки таке побажання: щоб детальніше були розібрані документальні джерела, зокрема актові матеріали, й окремі питання теми виділені підзаголовками. Це ще більше удоступнило б книгу.

Свої враження про книгу, як читач, виклав у коротенькому відгуку, який у двох примірниках надіслав до Інституту історії Вірменської АН.

Скоріше б відбулися ці формальності і таким чином спав би з Ваших плечей хоч один тягар.

Від всієї душі бажаю здоров'я Вашій мамі. Ваш стан, у зв'язку з хворобою мами, мені зрозумілий..., бо самому все це довелося пережити.

До мене дійшли втішні чутки з приводу збірника документів про вшанування пам'яті Тараса Григоровича [Шевченка]. Зараз заворушилися й працівники музею Шевченка⁸⁷. Я ознайомив їх з матеріалами збірника, і вони прийшли до висновку, що він непоганий. Тому вирішили внести і свою лепту до нього – передати деякі важливі документи про вшанування, яких у нас немає, а ми, з свого боку, пообіцяли їм передати все, що знайдеться (варте уваги) до біографії Кобзаря.

Жалко тільки, що нам не вдасться зустрітися. За даними, в кінці січня – на початку лютого я буду знову у Львові й на цей раз триваліший час. Його я й сподіваюся використати, зокрема вечірні години, на роботу над збірником. Основне – це примітки. Передмова (перший її варіант) уже в стадії завершення.

Мене серйозно тривожить і доля Інституту, бо від нього, в значній мірі, буде залежати доля Львівського центру не тільки історичної, але й інших суспільних наук. А його вага в українських дослідженнях

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 21.1».

досі була помітна. На жаль, на цей хід справ ми з Вами впливу не маємо.

Робота над містами і селами проводиться не тими темпами, якими можна було б її вести за інших умов, але доводиться миритись із тим, що є, робити те, що можна. Все ж ще надії не втрачаю.

Всього доброго.

Щиро Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

29

Лист Я. Дашкевича

21 січня 1963 р., Львів

Львів, 21.І.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже Вам дякую за Вашого теплого, дружнього листа. У цей важкий для мене час кожне слово підтримки значить для мене дуже багато.

Дякую Вам дуже за позитивну оцінку моєї книжки – та за Ваш відгук. Я цілком згідний з Вашими зауваженнями. Захист повинен відбутися приблизно восьмого лютого⁸⁸ (я отримав уже повідомлення з Єревана) – коли б не всі інші нещастя, можна було б тоді думати про якийсь короткочасний відпочинок...

Я дуже перевтомлений – але втома ця, мабуть, буде лише зростає – й на це немає ради.

Хотілося б мені дуже зустрітись з Вами у Львові, за роботою над Шевченківським збірником, який обов'язково треба видати на найвищому рівні. Я почуваю, що мені треба включитися в якусь систематичну працю й таким чином відганяти погані думки – й тому я з великою охотою зайнявся б тепер саме Шевченківським збірником. Можливо, що Ви появитесь у Львові ще до мого від'їзду до Єревана; у кожному випадку – після захисту Ви можете цілком розраховувати на мою участь у виданні. До речі, матеріали збірника треба б довести до кінця 1962 р.; мабуть, варто для цього перефотографувати Меженківські матеріали за цей рік⁸⁹. При допомозі Федора Кузьмовича

[Сарани] це, мабуть, досить легко зробити. Співпраця з музеєм Шевченка повинна б піти лише на користь.

Доля Інституту, по-моєму, вже вирішена – й вирішена в негативному плані. Під приводом передачі Університетові він поступово буде ліквідуватися. Мені здається, що в цьому треба вбачати не лише адміністративно-бюрократичне безглуздя – причини, безсумнівно, глибші. Є така українська приказка про «сіль в оці»... У зв'язку з цим, виникають різні проблеми також для мене особисто – дуже не хочеться відправлятися на добровільне заслання в Єреван, хоча й умови там будуть створені для мене набагато кращі...⁹⁰

Треба Вам подумати також про словникові матеріали, які є в нашому Інституті⁹¹. В. П. Огоновський⁹², у зв'язку з останніми подіями, збирається на пенсію.

Здоров'я матері, на жаль, не кращає. З дуже важким серцем збираюся в поїздку до Єревана, на захист.

Всього, всього Вам найкращого,
ще раз дякую Вам за Вашу прихильність,
Ваш
Ярослав Даш[кевич].

Р. С. Вибачайте, що знову підвів Вас з нотатками про книги. Важко зібратися з думками. Просив я Я. Д. Ісаєвича написати декілька нотаток – і він це зробив.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

30

Лист Я. Дашкевича

19 лютого 1963 р., Єреван

Єреван, 19.II.1963

Вельмишановний і дорогий Іване Лукичу!

15 лютого відбувся захист моєї дисертації – все пройшло гладко. Тепер треба чекати рішення Москви, і можна буде думати, що робити далі.

На жаль, про радість з цього приводу й говорити не можна – і Ви знаєте чому. На днях, після закінчення всіх формальностей, повертаюся до Львова та візьмуся за Шевченківський збірник.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«Развалины Звартноца. Фото А. Экекяна.

Ruins of Zvartnots. Photograph by H. Hekekian».

Оригінал, рукопис.

31

Лист Я. Дашкевича

30 квітня 1963 р., Львів

Львів, 30.IV.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Великими зусиллями волі я примушую себе таки працювати – інакше взагалі можна було б втратити панування над собою. Систематично працювати я не в силі – і тому Ваші нотатки стають мені в пригоді.

Посилаю Вам для «Бюлетеня» одинадцять нотаток про книги: 2 – Ісаєвича, решта – мої⁹³. Крім цього, посилаю Вам інформацію про те, що в нас робиться для написання «Історії міст і сіл»⁹⁴, а також невеличку статейку «М. М. Кордуба та його “Бібліографія історії України”»⁹⁵.

Напишіть, будь ласка, чи матеріали ці Вам пригодяться.

Писав мені Федір Кузьмович [Сарана] про Ваше жахливе перевантаження. У повному цього слова розумінні у Вас тепер ще й Шевченківський збірник «на голові»... Дуже вже багато доводиться Вам вносити редакційних змін – і я тепер серйозно задумуюся над тим, чи варто було видавати збірник у Києві. Чи це покращить його рівень?

Хотілося б Вам допомогти чим-небудь у роботі над Шевченківським збірником. Я ж в останній час (правда, винні в цьому сучасні мої

дуже сумні обставини) майже не зміг приділити йому увагу – хіба що зумів прийняти участь у підборі матеріалу з дореволюційної західно-української преси. Прогляньте, будь ласка, і ці матеріали (вони в окремій папці) – там є і цікаві речі, які варто було б включити.

На жаль, я так міцно прикований до Львова, що ніяк не можу вивратися в Київ і хоча б трохи взяти на себе тягару Вашого і Федора Кузьмовича.

Цього листа посилаю на Вашу домашню адресу і всі матеріали – на Ваше прізвище в Архівне управління.

Як Ви вже, очевидно, знаєте, фарс з Інститутом закінчений. 15 квітня прийнята ухвала ЦК КПРС і РМ СРСР про передачу його Львівському держуніверситетові. З цілого ряду причин це погіршує становище Інституту – не кажучи про те, що мене далі не кидає думка, що це лише завуальована поступова ліквідація... Музей етнографічний, природничий та академічна бібліотека у Львові передаються Міністерству культури...⁹⁶

Усі ці зміни погіршують також мої особисті шанси – про перехід на т. зв. наукову посаду (яка іронія долі) тепер мені, мабуть, нічого думати. Невже залишається лише добровільна еміграція у Вірменію? Хоча я й вірменофіл, але моя симпатія до Єрєвана не сягає так далеко, щоб з приємністю думати про побут у ньому.

Дома в мене нічого доброго немає. Мама вже дома, почувається дуже погано – та й поволі, з дня на день стан її погіршується. Мама прикована, по суті, цілком до ліжка... Не видно нічого світлого в майбутньому.

Вибачайте за сумного листа та всі ці рефлексії,
часом буває дуже важко на душі,
всього Вам найкращого,
Ваш
Ярослав Даш[кевич].

P. S. Коли будете розподіляти матеріал нотаток, зробіть, будь ласка, так, щоб нотатка про «Антологію літератур Сходу» А. П. Ковалівського⁹⁷ потрапила одною з перших. Здоров'я Андрія Петровича дуже підірване (живе він з одною ниркою, та й то дуже поганою) – хотілося б, щоб нотатка ще потрапила йому до рук...

Останнє речення в нотатці – на Ваш розсуд; його можна й викинути.

Ще під час перебування в Єревані, в лютому, зустрів я вірменського архівіста Олександра Григорянца, який дуже приємно згадував Вас з одної харківської архівної наради – і просив передати Вам найкращі поздоровлення. Вибачайте, що роблю це лише тепер.

Повідомте мене при нагоді, будь ласка, яка доля публікації А. І. Пашука «Листи С. А. Подолинського до П. Л. Лаврова в справі заснування журналу “Вперед”»⁹⁸. Автор публікації частенько питає мене про це (публікацію послав я Вам 10 червня минулого року) – а я нічого не можу відповісти. У котрому номері піде ця публікація? Вона таки хороша, по-моєму.

При написанні передмови до Шевченківського збірника не забудьте, будь ласка, згадати про участь у підборі матеріалів до збірника В. У. Олійника з Кам'янця-Подільського.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

32

Лист І. Бутича

*12 травня 1963 р., Москва**

12/V.[19]63,
Москва

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Розумію Ваше становище. Воно справді критичне. Горе наше тільки, що й зарадити цьому немає змоги. З власного досвіду знаю, що праця, праця до самозабуття допомагає переборювати, здавалось би, нездоланне.

Матеріали Ваші одержав перед від'їздом. Частину відібрав для четвертого номера, а решта піде в № 5.

Над Шевченківським збірником робота по комплектуванню документами закінчена. Довелось, на вимогу видавництва, розширити

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 21.5».

перший розділ, включивши до нього чимало і відомих, і не таких значущих документів. Але обставини склались так, що я вже нічого іншого зробити не міг, хоча вдовolenня немає.

У процесі роботи зіткнувся з фактом, що деякі документи з Галичини датовані новим стилем, інші – старим, але довести цього до кінця я не зміг. Так воно і пішло у видавництво.

Як тільки весь збірник буде передрукований, надішлю один примірник до архіву. До Вас буде прохання прокоментувати всі документи по західноукраїнських областях, уточнити дати, написати довідки про газети, що в них згадуються. Оце та допомога, на яку я розраховую.

Моє становище ускладнилось тим, що я оце опинився в Москві і саме тоді, коли треба було б бути в Києві. Шукаю документи про Вітчизняну війну 1941-[19]45 рр. Матеріалу багато, а часу, по суті, немає. Тому воно недоладне і виходить. Хотів було від усього цього якось відпекатися, але не вдалося.

До Києва повернуся 17 травня.

Жаль, що наші наукові установи сковуються, ліквідовуються... та й інших справ невеселим чимало. Але нам до цього не звикати... Будемо робити те, що можливо.

Щиро Ваш І[ван] Бути[ч].

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

33

Лист Я. Дашкевича

21 травня 1963 р., Львів

Львів, 21.5.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за сердечного листа та за Ваше дружнє ставлення до мене.

Як тільки Шевченківський збірник буде передрукований, прошу Вас негайно надіслати один примірник до архіву. Я з радістю візьмуся за коментування всього галицького матеріалу, уточнення дат тощо. Прошу Вас при цій нагоді написати, які, на Вашу думку, факти,

назви, особи треба б коментувати (щоб не було різниці з коментуванням східноукраїнського матеріалу, яке проводите Ви в Києві). Було б добре, якщо можливо, щоб Ви надіслали деякі Ваші коментарі для прикладу. Який характер матиме іменний покажчик? Чи з поясненнями окремих осіб?

На днях, до речі, проглядав я останнє видання Вашого управління – збірник докум[ентів] «Суспільно-політичний рух на Україні», т. 1⁹⁹. Правду кажучи, мені дуже не подобається основна тенденція збірника – спроба представити сусп[ільно]-політ[ичний] рух на Україні як якесь єдине аморфне українсько-російсько-польське ціле – і то залежне від польського політичного руху! Це цілком суперечить історичній правді. Документи публікуються дуже цікаві – але подаються вони в такій малозрозумілій каші, що аж дивно. Очевидно, ці думки про збірник – між нами.

Інститут далі перебуває в невизначеному становищі. Мабуть, так само несподівано, як повідомили про передачу його Університетові, повідомлять про дальші зміни, яких цілком зрештою, відома. Становище ускладнюється тим, що вчора зняли з роботи ректора Університету Є. К. Лазаренка¹⁰⁰, який прихильно ставився до гуманітарних наук і намагався зберегти Інститут як окрему організаційну одиницю.

Якщо в редакції Вам вдалося б розшукати декілька номерів «Бюлетеня» – № 2 за 1963 р. (з моєю статтею про словники¹⁰¹), будь ласка, вишліть.

У нас все ширше розгортається робота над «Словником» – це, очевидно, до часу, аж доки Інституту (а тим самим і словниковій групі) не завдадуть остаточного удару.

У мене дома панує повна безнадійність... Шукаю забуття в праці, і деколи це, на щастя, вдається.

Чи не думаєте Ви в найближчому часі побувати у Львові?

Всього Вам найкращого, багато здоров'я,

сил і енергії для Вашої, як завжди, напруженої праці,

з глибокою пошаною,

Ваш Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

34

Лист Я. Дашкевича

2 липня 1963 р., Львів

Львів, 2.VII.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам коментар до документів Шевченківського збірника (до західноукраїнських матеріалів). Можливо, що деякі примітки вимагатимуть поширення – в такому випадку прошу Вас написати мені про це.

На жаль, виявилось, що ряд документів періоду до Жовтневої революції датовано новим стилем. Боюся, що це може довести до переверстки (якщо верстка вже складена).

Все ж таки питома вага західноукраїнського матеріалу в збірнику дуже мала – і, по-моєму, не відповідає тому культові Шевченка, який справді плекався, особливо в Східній Галичині... Це, однак, тепер виправити неможливо.

Дома в мене становище жахливе. Стан здоров'я мами погіршується з катастрофічною швидкістю – і ніщо вже не може це зупинити...

Всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

P. S. Коли буде верстка, прошу Вас, по змозі, надіслати один примірник мені для читання.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

35

Лист Я. Дашкевича

[11 липня 1963 р., Львів]

Мама померла сьогодні, 11 липня.

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

36

Лист І. Бутича

[18 липня 1963 р., Київ]*

Ярославе Романовичу!

Прийміть мої найщиріші співчуття у Вашому великому горі – втраті найближчої, найріднішої й найдорожчої людини – мами.

Завжди Ваш Іван Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

37

Лист Я. Дашкевича

25 липня 1963 р., Львів

Львів, 25.7.1963

Вельмишановний і дорогий Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за слова співчуття у цей важкий для мене час безмежного горя.

Ваш

Яр[ослав] Дашкеви[ч].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 25.7».

38

Лист Я. Дашкевича

14 вересня 1963 р., Львів

Львів, 14.IX.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам нотатки про «Слов'янську філологію на Україні (1958-1962 рр.)» Н. Королевич і Ф. Сарани¹⁰². За два-три дні пошлю Вам ще нотатку про двотомну бібліографію «Т. Г. Шевченко»¹⁰³.

Всього Вам найкращого,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

39

Лист Я. Дашкевича

23 вересня 1963 р., Львів

Львів, 23.IX.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на двотомну бібліографію «Т. Г. Шевченко». Може, вона й трохи сувора – але правдива і, по-моєму, справедлива. Прошу Вас повідомити мене, чи рецензія буде надрукована у Вашому «Бюлетені».

Чим викликано те, що в списку журналів України на 1964 р. немає «Бюлетеня»? Чи, незважаючи на це, передплата на 1964 р. буде прийматися? Я заспокоюю всіх прихильників Вашого журналу (себе самого також) тим, що в № 4 «Бюлетеня» надрукована об'ява про передплату на 1964 р.

Всього Вам найкращого,
з глибокою повагою до Вас,
Яр[ослав] Дашкевич.

P. S. Недавно послав я Вам нотатку про слов'янознавчий покажчик Королевич – Сарани. Чи Ви отримали?

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

40

*Лист І. Бутича**27 вересня 1963 р., Київ**27/IX.[19]63 р.,
Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Всі матеріали (зауваження до покажчика, переліку джерел, рецензій та ін.) одержав. Дякую за пунктуальність і прошу пробачити мені мовчанку. Все якось не міг зібратися з силами. Втомлює не стільки безпосередня робота, скільки непередбачені перешкоди, часом підводять і ті, від кого менше всього сподівався (інакше б не допустив до цього).

Шевченківського збірника є вже друга верстка.

З передмовою так нічого і не вийшло. Довелось кілька сторінок додати до археографічної, бо Косарик¹⁰⁴ чи не захотів, чи не зміг доопрацювати і видавництво її зняло.

У верстці й покажчиках в міру можливості врахував Ваші зауваження і побажання. Правда, залишилося чимало промахів, які уже видні, але виправити їх немає змоги. Зокрема, в одному місці в межах чотирьох документів порушений хронологічний принцип розміщення. Багато шуму за обсяг. Раз скорочували і знову говорять, [що] великий. Хотіли вилучити весь довідковий апарат. Покиль що вдалося відстояти, але Федір Кузьмич [Сарана] взявся складати іменний покажчик і досі його не зробив. Пропонував допомогу – відмовляється, а з видавництва не дають спокою, не знаю, що й робить...

У мене стало трохи вільніше. Зараз маю змогу відібрати матеріали, що стосуються західних областей, які не ввійшли до збірника. Як скоро це треба зробити? І чи взагалі треба робити? І яка перспектива їх підготувати окремо? Напишіть.

Сиджу над «Бюлетенем». Хотілося б перший і другий номери наступного року присвятити Шевченкові. Вашу рецензію на бібліографічний покажчик планую в перший номер. Про слов'янську філологію – йде в шостому номері. Може, хто з львів'ян має цікаві матеріали, замітки про Шевченка – радо надрукували б [у] цих номерах.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 2.10».

«Бюлетень» у цьому році, як і в попередні роки, включений до республіканського каталогу під № 74341. Якщо передплата пройде не гірше минулого року – існувати буде, принаймні рік.

Надсилаю «Окупаційний режим»¹⁰⁵, в якому опублікована хроніка. Наскільки це було можливо, врахував Ваші поради щодо написання назв.

З щирою повагою, І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

41

Лист Я. Дашкевича

2 жовтня 1963 р., Львів

Львів, 2.Х.1963 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за книгу (проглянув з великою увагою) та листа. Я радий, що справа з київським Шевченківським збірником просувається вперед – хоча й не без труднощів. Ніяк не можу вирватися зі Львова до Києва – а то я, можливо, міг би допомогти при складанні іменного покажчика. Я прикований до Львова – тут різні неприємності з роботою (отримав уже ВАК-івський диплом, але це не полегшило мого становища ні на дрібку) та з помешканням. Важкий щось дуже для мене цей рік...

Справа зі збірником «Шевченко і Західна Україна»¹⁰⁶ ще остаточно не вирішена (Маланчук¹⁰⁷ у відпустці), але, думаю, закінчиться в позитивному дусі. Для таких закулісних переговорів Галина Сильвестрівна [Сизоненко] незамінима. У кожному випадку, прошу Вас дуже прислати до Львова всі західноукраїнські матеріали Шевченківського збірника – в першу чергу, очевидно, те, що не увійшло в київський збірник. А то в нас немає «морального капіталу», яким можна було б зацікавити начальство. Якщо все буде гаразд, то у грудні ми надіємося здати збірник у львівське видавництво (обсягом бл[изько] 15-20 арк.).

Розшукав дещо для шевченківських номерів Вашого «Бюлетеня». Мало цього – бо львівські літератори вже досі забезпечили собі місця на статті в журналах; зрештою, в основному, в цих статтях дуже мало оригінального та й по профілю вони не дуже підходять для «Бюлетеня».

Можу Вам запропонувати такі повідомлення:

1. Г. А. Нудьга¹⁰⁸, «Панас Мирний і Шевченків “Кобзар”», 10 стор. машинопису¹⁰⁹. (Повідомлення про цензурне видання «Кобзаря», в якому Мирний робив власноручні вставки, та про нелегальне видання «Кобзаря» на шапірографі¹¹⁰, яке було в бібліотеці Мирного. Як відомо, бібліотека Мирного та всі ці матеріали були знищені під час останньої війни – повідомлення складене автором на основі записок, зроблених ним ще до 1941 р.).

2. В. В. Грабовецький, «З історії святкування ювілею 100-річчя з дня народження Т. Шевченка в Східній Галичині», 20 стор. маш[инопису]. (Оглядова стаття про різні форми відзначення ювілею)¹¹¹.

3. Я. Р. Дашкевич, «Шевченкове слово під ударами західноукраїнської буржуазної цензури 20–30-х рр. ХХ ст.», 10 стор. машинопису. (У повідомленні розглядаються причини конфіскації книжкових видань Шевченкових творів за вказаний період)¹¹².

Якщо такі матеріали Вас цікавлять, прошу Вас якнайскоріше повідомити мене; статтю Грабовецького Ви можете отримати до кінця жовтня, два інші повідомлення – до 15 листопада. Прощу Вас також при цій нагоді написати мені, яка доля публікацій листів Подолінського (підготував до друку Пашук) – послав я Вам її вже досить давненько, а автор просто не дає мені проходу, турбуючись про публікацію.

Ось і всі справи.

Бажаю Вам всього, всього найкращого, сердечно здоровлю,
Яр[ослав] Дашке[вич].

Р. С. Якраз тоді, коли я писав цього листа, в обкомі вирішувалася справа видання збірника «Т. Г. Шевченко і Західна Україна: Документи і матеріали про вшанування пам'яті Великого Кобзаря». Збірник повинен виходити під редакцією Загороднього (це заступник Маланчука), який 10-12 жовтня буде в Києві та говоритиме в цій справі в ЦК. Тому прошу Вас дуже якнайшвидше переслати всі шевченківські

матеріали про Західну Україну у Львівський обл[асний] держ[авний] архів. Очевидно, Галина Сильвестрівна також повідомить Вас про це.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

42

Лист І. Бутича

7 жовтня 1963 р., Київ*

7/Х.[19]63,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Щиро здоровлю Вас з одержанням диплома.

Накінець сьогодні здали до видавництва також іменний покажчик. Здається, тепер все, хоча без пригод не обійшлося. В останню хвилину видавництво поставило вимогу скоротити обсяг збірника за рахунок покажчиків. Щоб зберегти іменний та географічний покажчики, довелось пожертвувати покажчиком джерел та переліком документів. Потім, з невідомих покіль що мені причин, тираж збірника звели до 5 тис. Передмову зняли, залишилась тільки археографічна, в дещо розширеному вигляді.

Про Меженка Ю. О. я на початку писав більше і хотів після Вашого зауваження розширити, але Федір Кузьмич [Сарана] заперечив.

Все ж так чи інакше, хоч і не такий (і далеко не такий), як хотілося б, збірник вийде ще до кінця ц. р.

Матеріали про Шевченка відбираю і цими днями надішлю. Швидше це зробити примушують і обставини: посилають у відрядження в питаннях історії міст і сіл. Буду в Луцьку, Івано-Франківську й у Львові. З Києва виїду, напевне, 20 жовтня, а може, й раніше.

Публікація Пашука «Листи Подолинського» друкується в № 6 за цей рік. Раніше вмістити не було ніякої змоги. Взагалі великі матеріали друкувати нам важко, особливо зараз, коли наполягає «начальство», щоб більше матеріалів друкувалося з історії міст і сіл.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 12.Х».

Статті про Шевченка (Нудьги, Грабовецького і свою) надсилайте – я їх включаю до планів першого і другого номерів.

Якщо вдасться здійснити ті заходи, які нами намічаються щодо забезпечення поліграфічною базою, то в наступному році можна буде подумати і про більш планомірну публікацію документів. Та про це розповім при зустрічі.

Всього доброго,
Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

43

Лист Я. Дашкевича

12 жовтня 1963 р., Львів

Львів, 12.X.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дякую Вам за листа. Отримав я також іменний покажчик до Шевченківського збірника. Проглядаю його більш формально (щоб не було ляпсусів), якщо він набирається, то й істотні зміни вносити неможливо.

Збірник, як видно, родиться з важкими муками – але добре й те; думаю, що Ваше рішення пожертвувати покажчиком джерел та переліком документів цілком правильне. Інші покажчики більш важливі для читача.

Матеріали для шевченківських номерів «Бюлетеня» Ви отримаєте так, як я писав раніше – тобто в кінці жовтня – в першій половині листопада.

Прочитав уже більш уважно Ваш збірник «Німецько-фашистський окупаційний режим»¹¹³. Цікаво. Якщо до Вас ще не зголосилися рецензенти – тоді в грудні зможу послати Вам коротку рецензію на збірник¹¹⁴. Він заслуговує позитивного відгуку – не кажучи вже про велетенську цінність (при всіх умовах) Вашого хронологічного довідника. Рецензія буде цілком об'єктивною – і тому, думаю, не буде незручності, якщо вона друкуватиметься в «Бюлетені». Зрештою, в крайньому випадку, можна буде передати в «Укр[аїнський] історичний журнал».

Різних інших справ і питань у мене чимало (хоча б – у зв'язку зі збірником «Шевченко і Західна Україна») – але все це відкладаю до особистої зустрічі з Вами.

Всього Вам найкращого,
Ваш Яр[ослав] Дашк[евич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

44

Лист Я. Дашкевича

14 жовтня 1963 р., Львів

Львів, 14.X.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Повертаю Вам «Покажчик імен». Особливих ляпсусів не знайшов – а для того, щоб виправити його незвичайну строкатість, тепер, очевидно, немає часу. І в такому вигляді він дуже допоможе орієнтуватися в збірнику. У текст покажчика я не вносив жодних виправлень.

Всього Вам найкращого. Чекаємо Вас у Львові.
З повагою до Вас,
Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

45

Лист Я. Дашкевича

31 жовтня 1963 р., Львів*

Львів, 31.X.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам своє повідомлення «Цензурні переслідування Шевченкових творів в 30-х рр. ХХ ст.»¹¹⁵. Два інші автори (Г. Нудьга і В. Грабовецький), очевидно, незабаром надішлють Вам свої статті.

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Врахова[но]».

Як Ви пригадуєте, в № 1 «Бюлетеня» на наступний рік іде моя рецензія на шевченківську бібліографію¹¹⁶. Можливо, що це виявиться незручним – давати в «Бюлетені» два шевченківські матеріали одного автора. Тому прошу (якщо Ви вважатимете це потрібним) під рецензією поставити підпис «Д. Малахівський».

Жаль, що Вам не довелося заїхати до Львова.

З глибокою пошаною,
Яр[ослав] Дашке[вич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

46

Лист Я. Дашкевича

19 листопада 1963 р., Львів

Львів, 19.XI.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам нотатку Г. І. Нудьги «Поезії Шевченка, заборонені в Росії»¹¹⁷. На «моїй совісті» ще стаття В. В. Грабовецького – стаття його готова, він на днях повинен їхати до Києва і повезе її з собою, щоб передати Вам особисто.

Я тепер закопався по вуха в матеріали для збірника «Шевченко і Західна Україна». Збірник повинен би вийти цікавий.

Всього Вам найкращого,
Яр[ослав] Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

47

Лист Я. Дашкевича

4 грудня 1963 р., Львів

Львів, 4.XII.1963

Дорогий Іване Лукичу!

Сьогодні, одночасно з цим листом, посилаю Вам на адресу Управління одну рецензію (на М. Брайчевського «Коли і як виник Київ»)¹¹⁸

та три нотатки – серед них і про збірник «Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні»¹¹⁹. Нотаток хотів послати більше – але тепер цілком закопався у підготовку збірника «Т. Шевченко і Західна Україна». Може, в наступному місяці (якщо «Бюлетень» потребуватиме) пішлю ще кілька нотаток.

Прошу Вас, напишіть мені, чи цей матеріал, який посилаю Вам сьогодні, Вам пригодиться.

А взагалі – я весь час віддаю тепер західноукраїнському Шевченківському збірникові. Матеріал до 1939 р. вже готовий, вийшло, здається, досить добре. Протягом найближчих двох тижнів треба буде «зробити» радянський період. Він слабкий – бо документів, по суті, немає і не буде.

Боюся лише, щоб це не була даремна праця. Хоча в Києві, в ЦК, справа пішла так гладко – у Львові, виявляється, ще можуть бути перешкоди з боку видавництва. Очевидно, коли видавництво ставило як умову санкцію ЦК – воно не думало, що ця санкція буде. Тепер все думають складати на час, що, мовляв, вже пізно...

На днях справа вирішиться остаточно.

Дуже хотілося б мені побувати в Києві – але це ніяк не складається. Досі ще мої справи з помешканням не завершені, вони просто на мертвому пункті... А я тому й не можу вирушити поза межі Львова.

В одному з попередніх листів Ви писали про можливість розширення «Бюлетеня» в наступному році – зокрема, його публікаторсько[го] відділу. Чи це реально? Дуже хотілося б, щоб це було так – бо «Бюлетень», по суті (не ображаючи Федора Павловича [Шевченка]) – єдиний історичний журнал на Україні. Це загальна думка його читачів та основної маси львівських істориків.

Інститут наш у стадії заморожування. Видавничий план цілком ліквідований і не виходитимуть навіть дрібниці. На днях приїздив заст[упник] міністра Дзюбко¹²⁰ та кормив нас всякими теревенями. З усієї його демагогії був єдиний висновок: гроші вам платять, ніхто вас не чіпляється – сидіть тихо та працюйте. А що ці праці можна потім кидати хоча б до коша – це нікого не цікавить. Я глибоко переконаний, що коли мине 25-річчя возз'єднання – період замороження Інституту також мине – його просто ліквідують.

Іван Петрович [Крип'якевич] почуває себе вже краще. Ходить по дворі і навіть до парку кормити білок.

Чи не завітаєте Ви все ж таки десь незабаром до Львова?

Всього Вам найкращого,
сердечно здоровлю,
Ваш Яр[ослав] Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

48

Лист Я. Дашкевича

4 грудня 1963 р., Львів

Львів, 4.XII.1963

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам одну рецензію (на М. Брайчевського «Коли і як ви-ник Київ») та три нотатки про книги для Вашого «Бюлетеня»¹²¹.

Прошу Вас повідомити мене про те, чи вони можуть бути вміщені у Вашому виданні.

З повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

49

Лист І. Бутича

*20 грудня 1963 р., Київ**

20/XII.[19]63 р.
Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Кругом винен перед Вами – кожен раз, пишучи Вам листа, думаю, що останній раз із запізненням, а потім знову все повторюється...

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 8.I.[19]64».

Багато часу забирає канцелярська і засідательська суєтня, від якої вже і нудно і гірко. Із кожним днем її збільшується. Зокрема, багато часу забрало, забирає й буде забирати оце розширення видавничих можливостей.

Справа ось у чому. Ще літом мене залучили до підготовки проекту постанови Ради Міністрів УРСР з архівних питань (вона буде опублікована в першому номері «Бюлетеня»)¹²².

Не вірячи в те, що він пройде, я записав пункт, яким Академвидав¹²³ зобов'язується щороку друкувати для Архівного управління збірники, описи, путівники та інші праці, загальним обсягом 300 др[укованих] арк. Сталось несподіване – всі завізували і підписами, не зменшивши навіть обсягу.

Оце ті можливості, про які я говорив у попередньому листі.

Тепер вся справа в тому, щоб добитися виконання постанови, а це, виявляється, не так легко. Все ж надії не втрачаю. План видань на 1964 р. уже підготовлений і переданий до видавництва. До нього попало 10 робіт, яким досі не було широкої дороги, серед них і збірник зі спеціальних історичних дисциплін¹²⁴. Тепер потрібно надодати, а це, крім усього, час. Тішу себе одним – комусь треба і цим займатись.

Приступили до формування другого випуску «Спец[іальні] іст[оричні] дисципліни»¹²⁵. Сподіваюся, що й Ви та інші товариші з Інституту разом з архівістами можуть взяти участь у його виданні. Оце та віддушина, на яку я надію покладаю. Крім того, відкриваються можливості (хай невеликі) для видання й окремих книжечок зі спеціальних історичних дисциплін, у тому числі із джерелознавства.

Думаю й [над] тим, що потрібно розробити перспективний план публікації документів не до ювілеїв, а за певною системою. У цьому сподіваюся на допомогу львів'ян, підтримка яких дозволяє здійснювати наші скромні задуми.

«Бюлетень» залишається на попередньому становищі – збільшити обсяг поза можливостями Києва, а нагадувати про себе там, де не сподіваєшся підтримки, очевидно, не слід.

Що ж стосується співвідношення матеріалу в межах «Бюлетеня», то це в наших можливостях. Коротких повідомлень про документальні матеріали, окремих публікацій, а також нотаток про книги нашого

профілю хочеться бачити більше. І в цьому Ваша допомога виручає нас (маю на увазі «Бюлетень»). Ваші нотатки будуть надруковані.

Одну з них, якщо, звичайно, з Вашого боку не буде заперечень, об'єднаємо з нотаткою викладача Київського університету Буцька¹²⁶. Мова йде про рецензію на зб[ірни]к «Окуп[аційний] режим»¹²⁷.

У мою відсутність товариші прийняли рец[ензію] Буцька на три збірники – московський¹²⁸, київський і мінський¹²⁹. Вона (ця рецензія) зовсім обминає ті питання, які порушені у Вашій рецензії, тому в мене виникла думка об'єднати в одну рецензію за двома підписами. Буцько проти цьо[го] не заперечує. Отже, потрібна Ваша згода.

І мені дуже хотілося б зустрітися з Вами, поговорити, бо всього не напишеш у листі.

Про мое життя-буття розповість Федір Кузьмич [Сарана]. Він 22/ХІІ має виїхати у Львів. Скажу тільки – настроївся йти у відпустку з 25 грудня, але події сьогодні віщують зрив цього наміру. Напевне, відкличуть, бо потрібно писати якусь цидулу з історії міст і сіл (не знаю ще, що це за халепа).

І останнє. За постановою в 1965 р. (перша половина), Архівне управління за участю ін[ших] установ буде проводити наукову конференцію з спеціальних історичних дисциплін. Чи не бажаєте Ви взяти участь у ній? Я й тему Вам насмілюсь пропонувати – «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця ХІХ – початку ХХ ст.». Можливо, у Вас будуть інші пропозиції – прошу про все повідомити. Я включу до проекту тематику, над якою зараз працюю.

Вибачайте за нескладність – щось думка одна другу переганяє, а на чому зупинитись – не знаю.

Дуже радий, що Іван Петрович [Крип'якевич] поправляється. При нагоді – передавайте вітання, а я йому напишу.

Від щирого серця бажаю, щоб Новий рік був кращим.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

50

Лист Я. Дашкевича

25 грудня 1963 р., Львів

Львів, 25.12.1963

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно поздоровляю Вас з Новим роком – бажаю Вам багато сил і здоров'я, бадьорості та дальших успіхів у Вашій науковій та організаційній роботі.

Дякую Вам за листа. У ньому Ви порушуєте багато питань – і на нього я відповім окремо. На об'єднання моєї рецензії з рецензією Буцька (на «Окупац[ійний] режим») я, очевидно, погоджуюся.

Дуже зрадів я, побачивши Шевченківський збірник, який вчора привіз Федір Кузьмович [Сарана]. На жаль, питання з львівським збірником таки ще досі висить у повітрі.

Бажаю Вам справді відпочити,
всього, всього Вам найкращого – Ваш Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Окремо листівка:

«З святом! Художник В. Т. Артеменко. “Мистецтво”».

51

Лист І. Бутича

*[29 грудня 1963 р., Київ]**

Дорогий Ярославе Романовичу!

Щиро вітаю з Новим роком. Бажаю щастя, здоров'я.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Маркована поштова картка: «С Новым годом!

Художник А. В. Плетнев».

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 29.12.[19]63».

52

Лист Я. Дашкевича

8 січня 1964 р., Львів

Львів, 8.I.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за обширного листа та побажання. У своєму листі Ви порушили дуже багато цікавих питань, про які писати не так просто, – очевидно, треба б про всі плани, можливості, перспективи поговорити особисто. У лютому, здається, передбачається у Києві Федоровська сесія¹³⁰ – і Федір Кузьмович [Сарана] забрав від мене тези повідомлення на цю сесію¹³¹. Можливо, що повідомлення буде прийнято – в такому випадку я незабаром побачу Київ і про багато справ можна буде поговорити і чимало обговорити.

Я дуже радий, що Вам вдалося добитися таких великих досягнень на видавничому фронті. Просто не віриться, що неочікувано появились такі можливості. Якщо і в наступні роки видавничий план втримається на менш-більш одному рівні – можна буде добитися реалізації багатьох задумів. Мені здається, що на перший план висувається завдання запланувати багатотомне видання джерел до історії України – можливо, не об'єднаних єдиним заголовком (це може лякати), але об'єднаних єдиним задумом.

Пригадую, що (здається) в 1957 р. в Інституті історії було розроблено план видання чи не 100-томного видання джерел. Чи не варто б хоча переглянути проспект цього наміру (якщо він зберігся)? Можливо, варто піти на кооперацію з Інститутом мовознавства – у них була запланована серія «Пам'яток укр[аїнської] мови», яку вони не мають можливості здійснити¹³². Серед цих видань планувалося, між іншим, перевидання грамот Розова (з науковим апаратом, якого в 1-му вид[анні] майже немає)¹³³. Може, варто було б неофіційно розвідати й про це.

Мені здається, що не погано було б і створити кілька локальних («кущевих») комісій для опрацювання плану видання історичних джерел на підставі місцевих архівних фондів. Принаймні у Львові можна було б створити подібну комісію з архівістів й істориків, яка через деякий час могла б подати проект видань.

Я особисто запланував собі здійснити протягом найближчих кількох років два збірники джерел, а саме «Україна в очах подорожників XIII–XVII ст.» та «Діячі культури і науки Західної України XIX ст. в автобіографіях»¹³⁴. На жаль, мої сучасні умови праці дуже далекі від ідеальних – а то праця над цими збірками посувалася б у мене скоріше.

Дякую Вам за пропозицію прийняти в наступному році участь у конференції, присвяченій спеціальним історичним дисциплінам. Запропонована Вами тема – «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XIX – початку XX ст.»¹³⁵ – цілком мені відповідає, і я, очевидно, орієнтуватимуся на неї. Хотілося б мені виступити з повідомленням на тему «Стан наукової критики історичної літератури на Україні» – але боюся, що це був би надто песимістичний і різкий виступ, на який поки що ще надто рано.

Якщо т. 2 збірника «Спеціальні історичні дисципліни»¹³⁶ комплєтуватиметься незалежно від згаданої вище конференції, я б міг подати до нього статтю «Україна в історико-географічних описах XVI–XVII ст.»¹³⁷. Мої товариші праці також запропонують своє.

«Бюлетень» Ваш здобуває чимраз більше прихильників і читачів. Це трохи парадоксально – але саме він стає осередком історичної думки (саме думки) на Україні – і тому всі ми дуже тремтимо, думаючи про його долю. Почуваю, що я його трохи занедбую – але коли тільки пройде в мене хвиля помешканневих турбот і я якось подолаю перевтому, що починає мені даватися взнаки – я знову надішлю серію нотаток та, може, ще щось більше – з джерелознавства.

Праця нашого Інституту на 1964 р. планується, в основному, в аспекті «Словника». Існують грандіозні плани підключити для закінчення роботи 20-30 осіб (наукових працівників відд[ілів] історії, археології, економіки й інших) – до кінця року том, присвячений Львівській області, повинен бути готовий і переданий до видавництва. Все це, однак, робитиметься за рахунок наукової вартості «Словника» – і з дуже вже примітивно-агітаційних позицій. Ще гірше, що до «Словника» думають залучати працівників «приказним порядком» – а «силуване – не милуване», це, очевидно, також відіб'ється на якості роботи і викличе зайву опозицію.

Федір Кузьмович, якщо Ви його бачили, можливо, розповідав Вам про мої клопоти. Я тепер воюю за помешкання, яке мені хочуть

забрати повністю або, у кращому випадку, частково. Всі ці справи вимагають дуже багато часу, енергії, сил – так, як би їх не можна було витратити з більшою користю...

Бажаю Вам всього, всього найкращого.

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

53

Лист І. Бутича

*4 лютого 1964 р., Київ**

4/П.[19]64 р.,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Вдячний за лист, за пропозиції, в ньому висунуті. Я з усіма погоджуюся, хіба що не все буде змога перетворити в життя. Та це так у нас, на жаль, часто трапляється. Все ж будемо робити те, що можливо.

Тираж «Бюлетеня» в цьому році сягає 8 тис. Це менше, ніж у минулому році, але все-таки не загрожує його існуванню. Перший номер через тиждень має бути надісланий передплатникам, а другий – у видавництві. Готуємо третій. Хочеться в ньому і в наступних порушити нові пекучі питання. До них, безперечно, належить і «стан наукової критики історичної літератури на Україні». Я хотів би бачити Вашу статтю на цю тему в «Бюлетені». Буду вдячний, якщо Ви підкажете інші не менш животрепетні теми (разом з автором).

Збірник «Спец[іальні] історичні дисципліни» є намір твердий готувати, і я матиму на увазі Вашу тему. Що ж стосується конференції, то остаточне рішення Вам повідомлю пізніше, коли створена для цього комісія затвердить тематику.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Б[ез] в[ідпису] – бо бачився з ним у Києві».

Теми збірок, над якими Ви працюєте, цікаві і, сподіваюся, про-б'ють собі шлях.

Тематику розробляти будемо спільно з Інститутом історії і, якщо в них є такі плани, використаємо. З Інститутом мовознавства взаєми-ни ніби непогані, але завдання трохи різні й не знаю, чи вони пого-дяться з нами спілкуватися. Сил в Арх[івного] упр[авління], як Ви знаєте, небагато.

Про «Історію міст і сіл» мені говорити важко. Вплинути на хід подій я не маю змоги. Жалко тільки, що добрий намір та пішов по хибному шляху. Після цього й кажи, що окремі особи не впливають на хід подій.

Сподіваюся невдовзі зустріти Вас у Києві, а як ні, то у Львові. Там я буду в березні або квітні.

Поряд з іншими справами, потроху працюю над виявленням уні-версалів наступних після Богдана [Хмельницького] гетьманів. Що з того буде? Не знаю¹³⁸.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

54

Лист Я. Дашкевича

28 лютого 1964 р., Львів

Львів, 28.II.1964

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам новий варіант рецензії на книгу М. Брайчевсько-го¹³⁹. Змінив я вступну частину та закінчення – для порівняння до-даю також старий текст. Здається мені, що в новому варіанті рецензія не повинна викликати опозиції.

Якщо Ви вважаєте, що в текст рецензії потрібно внести ще якісь зміни – прошу Вас, вносьте їх за Вашим бажанням.

У кінці березня або на початку квітня я пошлю Вам серію нота-ток на книги та статтю, про яку ми говорили.

Наш Інститут тепер трусить від нової старої роботи над «Словником». Рукопис тому, присвяченого Львівській області, повинен бути зданий до... 1 квітня! Дуже все це виглядає несерйозно.

Сердечно дякую Вам за все.

Бажаю всього найкращого.

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

55

Лист І. Бутича

*21 травня 1964 р., Київ**

21/V.[19]64,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Кілька днів тому всі матеріали про життя й діяльність Івана Франка, а також його листи надіслав до Львова на ім'я ЦДІА. Сподіваюся в середині червня бути у Львові й хотів би, щоб на цей час і Ви з ними ознайомилися і висловили свою думку з приводу можливості друкувати¹⁴⁰.

Приїду на нараду 11/VI, але зможу трохи залишитися і попрацювати над збіркою.

У неділю виїжджаю на тиждень у Москву для участі в конференції. Виходить трохи накладно. Всі торжества Шевченківські відбуватимуться у мою відсутність (а бачене не зрівняєш з почутим).

Свою програму відзначення 150-річчя Кобзаря майже виконали – посадили 150 дубів, провели конференцію та ін. Залишився виїзд у Канів. Хотів це здійснити 22 травня – не вийшло. Поїдемо 7 червня.

Про Ваші неприємності знаю зі слів Федора Кузьмича [Сарани]. Немає слів, щоб висловити обурення. Все це гірко і тим більше, що це не виняток...

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 27.5».

Вашу тему на республіканській конференції зі спеціальних історичних дисциплін затвердили в такій редакції: «Україна в історико-географічних словниках кінця XIX – початку XX ст.».

Я не став сперечатися, сподіваючись, що з Вашого боку не буде заперечень. Тези доповідей або текст бажано підготувати у жовтні. Маємо намір ще до конференції їх надрукувати.

Всього доброго,
Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

56

Лист Я. Дашкевича

*24 травня 1964 р., Львів**

[...] Тепер я поволі повертаюся до нормального життя. Написав уже кілька нотаток і невеликих статей для «Бюлетеня»; в половині червня пошлю все це Вам.

Дуже хотілося б у червні також взятися за Франківський збірник¹⁴¹. Якщо у Вас ніщо не змінилося – і можна продовжувати підготовку цього збірника такими етапами, як ми говорили, прошу Вас від імені Архівного управління надіслати нашому директорові приблизно такого листа, проект якого додаю окремо. Цього листа було б добре вислати в найближчі дні до Львова (копію, якщо можливо, прислати також мені). Думаю, що відповідь дирекції буде позитивна – і тоді можна б було надіслати виклик на відрядження до Києва для збору матеріалів (десь на кінець червня або початок липня). Одночасно міг би поїхати до Києва А. Г. Сісецький – і протягом 10-14 днів ми могли б відібрати і переглянути основний матеріал для цього збірника.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Послав 27.5 в дещо змін[еній] редак[ції]». Переписування тексту спричинене, очевидно, отриманням кореспонденції від І. Бутича 21 травня, вже після його написання. Подаємо лише змінену частину листа. Його початок ідентичний повідомленню від 27 травня 1964 р.

Яка Ваша думка з цього приводу?

Якщо б, у супереч передбаченням, дирекція не погодилася б на включення роботи над збірником у мій офіційний план – я використаю для поїздки до Києва частину відпустки (цього року мені належить відпустка за 2 роки) або візьму відпустку за власний рахунок.

Дуже жалкую, що не маю можливості побувати в Києві якраз тепер, під час Шевченківських святкувань – але, при теперішньому стані моїх помешканневих справ, вирватися зі Львова неможливо...

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Яр[ослав] Дашк[евич].

P. S. Не знаю, на якій стадії тепер підготовка до наради архівістів, що має відбутися на початку наступного року. Якщо моя участь у нараді можлива, прошу Вас запланувати моє повідомлення «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця ХІХ – початку ХХ ст.».

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

57

Лист Я. Дашкевича

27 травня 1964 р., Львів

Львів, 27.5.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Хай Вас не дивує моя довга мовчанка.

На другий день після нашої зустрічі у Львові, 31 березня, у мене дома виламали двоє дверей та силою захопили кімнату. Ось я вже другий місяць бігаю по різних «інстанціях» – кінця (принаймні сприятливого для мене) не видно. Всі визнають, що це свавілля, самоуправство, порушення законів і т. д. – але ніхто й пальцем не кивне, щоб виправити безглузде становище, яке склалося... Дурна ця справа зайняла мені дуже багато часу й енергії та, це найгірше, відбилася на моїй працездатності й поламала чимало моїх планів.

Мені дуже прикро, що це, в деякій мірі, порушило мої зобов'язання відносно Вас та «Бюлетеня». Тепер я поволі повертаюся до нормального життя. Написав уже кілька нотаток і невеликих статей для «Бюлетеня». Під час Вашого перебування у Львові, в червні, передам все це Вам.

Дякую Вам за листа від 21 травня. Я радий, що робота на Франківською збіркою активізується. Докладно перегляну всі ті матеріали, які Ви надіслали до ЦДІА. Коли будете їхати до Львова, можливо, варто б Вам взяти з собою відношення Архівного управління, адресоване директору нашого Інституту (приблизний текст відношення додаю окремо). Очевидно, співпрацюватиму при впорядкуванні збірки незалежно від цього відношення – і незалежно від вирішення питання дирекцією – але такий лист може пригодитися для майбутнього, коли (можливо) стоятиме питання про поїздку до Києва для розшуку додаткових матеріалів.

На тему «Україна в історико-географічних словниках кінця XIX – початку XX ст.» (на республіканську конференцію зі спеціальних історичних дисциплін) я цілком погоджуюся. Тези (або й текст доповіді) я пошлю оргкомітетові в жовтні.

Дуже, дуже жаль, що Ви будете відсутні під час Шевченківських святкувань... Знайти об'єктивного свідка ж не так просто. Непривабливе становище, в якому я опинився тепер, у зв'язку з помешканням, перешкодило мені вирватися до Києва... Як часто ламаються плани і наміри через непередбачені життєві ускладнення.

Всього, всього Вам найкращого,
Ваш Ярослав Да[шкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

[Текст відношення Архівного управління при Раді Міністрів УРСР на ім'я директора Інституту суспільних наук Львівського державного університету ім. І. Франка М. Олексюка]

Директору
Інституту суспільних наук
М. М. Олексюкові^{142*}

Львів 6
Радянська, 24

Архівне управління при Раді Міністрів УРСР підготовляє збірник документів і матеріалів, присвячений 50-річчю з дня смерті великого українського письменника, революціонера-демократа І. Я. Франка. У склад упорядників збірника включений Ваш співробітник, кандидат історичних наук Я. Р. Дашкевич, який неодноразово приймав участь у складанні збірників, що підготовлялися Архівним управлінням та іншими архівними установами республіки.

У зв'язку з цим, просимо Вас запланувати Я. Р. Дашкевичеві відповідний робочий час для праці над збірником протягом червня – грудня 1964 р.

Просимо повідомити Архівне управління про Ваше рішення.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.
Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Чернетка, рукопис.

58

Лист Я. Дашкевича

12 червня 1964 р., Львів

Львів, 12.6.1964

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам повідомлення «Львівські “Теки” А. Шнейдера як історико-краєзнавче джерело» і «Дослідження О. Прицака з джере-

* На початку копії цього документа помітка Я. Дашкевича: «До лист[а] Бутичеві 24.5».

лознавства Східної Європи», а також статтю «Вірмено-половецькі джерела з історії України»¹⁴³. Можливо, що ці матеріали пригодяться Вам для наступних номерів Вашого «Бюлетеня».

У кінці місяця або на початку наступного пошлю Вам десять нотаток про нові книги.

З повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

59

Лист Я. Дашкевича
12 червня 1964 р., Львів

Львів, 12.6.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Дуже жаль, що Ваша поїздка до Львова знову пересувається – зрештою, я розумію це дуже добре, Ваші бажання не завжди покриваються з Вашими можливостями. Було б все-таки дуже добре, якщо б хоча в кінці цього місяця Ви могли завітати до Львова – і щоб при цій нагоді ми могли поговорити про дальші плани роботи над Франківським збірником.

Послані Вами до Львова матеріали цього збірника я переглянув. Треба буде ще, мабуть, прикласти чимало зусиль, щоб довести його до рівня Шевченківського збірника – думаю, однак, що до кінця року можна буде цю додаткову роботу в основному завершити. Я вже зайнявся виявленням додаткового матеріалу, щоб під час Вашого перебування у Львові можна було вирішити питання про його включення до збірника.

Сьогодні послав я Вам на адресу Архівного управління деякі матеріали, які Ви, можливо, зможете використати для «Бюлетеня» (2 повідомлення – про «Теки» А. Шнейдера та про праці О. Пріцака, а також статтю про вірмено-половецькі джерела з історії України). Вибачайте, що досі не послав Вам ще давно обіцяні нотатки на нові книги. Мене тепер завантажили працею над нарисами для «Історії

міст і сіл» – і як у мене ця горячка пройде, я повернуся до нотаток. Думаю, що в кінці цього місяця або на початку наступного зможу послати Вам не менше десяти нотаток.

Досі ще стискає біля серця, коли подумаю про трагічну долю київської Публічної бібліотеки¹⁴⁴. Не хочеться виливати своє обурення на папір – але воно безмежне. Це втрата, яку, очевидно, неможливо відновити...

Чекаємо Вас у Львові.

Сердечно Вас здоровлю і бажаю багато сил,

Ваш

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

60

Лист І. Бутича

*18 червня 1964 р., Київ**

18/VI.[19]64 р.,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Нарешті сьогодні можу певно сказати, що 23 червня виїду з Києва і десь у середині дня 24 червня буду у Львові. Розраховую бути біля 10 днів. Сподіваюсь, що за цей час можна буде розв'язати всі питання, зв'язані з подальшою роботою над збіркою про Івана Франка.

Після повернення зі Львова маю йти у відпустку, буду здебільшого в Києві, тому зможу дещо переглянути з матеріалів.

Але після трагедії з бібліотекою (навіть страшно подумати) науковцю майже неможливо працювати. Трагедія загальнонародна, яку навіть важко з чимось порівняти... Болить серце, душа розривається, але...

Головним моїм завданням, якому завдячую швидкий приїзд до Львова, є організація передруку документів польською мовою (везу їх із собою) та організація роботи над довідником з історії установ¹⁴⁵.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Б[ез] в[ідпису]».

На цьому кінчаю. Поговоримо про все при зустрічі. Вітання Вам від Федора Кузьмича [Сарани]. Заходив якимось до мене.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

61

Лист Я. Дашкевича

13 липня 1964 р., Львів

Львів, 13.VII.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Сьогодні, на ім'я А. Катренка¹⁴⁶, я послав в Архівне управління чотири нотатки для «Бюлетеня» (для п'ятого номера)¹⁴⁷. Якщо буде у Вас можливість, прошу їх прочитати. У кінці цього місяця або на початку наступного пошлю ще кілька нотаток, щоб у Вас був запас.

Робота над Франківським збірником, на жаль, рухається пиняво. Друкувати підготований матеріал поки що нікому – та й невідомо, коли це передруковування справді почнеться. Здається, обидва архівні начальники не дуже ладають між собою – і це вже починається відчувати.

Картотеку Мороза¹⁴⁸ я переглянув до кінця (тобто до 1961 р. включно; матеріали за 1962-1964 рр. перегляну після відпустки), матеріалу дуже багато – поки що перевіряємо наявність його у львівських бібліотеках. Вдалося розшукати декілька цікавих давніших публікацій документів про Франка, які доповнюють наші матеріали. У б[ібліоте]ці АН (колишній) відкрив я невеликий фонд Ювілейного комітету для відзначення 40-річчя Івана Франка з 1912-1914 рр.¹⁴⁹ – там є цікаві матеріали.

Лише тепер знайшов я трохи часу, щоб прочитати «Лекції»¹⁵⁰ А. Введенського¹⁵¹. Що за мішанина малограмотності із зарозумілою шовіністичною тупістю! У роздратуванні я кілька разів жбурляв цим «посібником» (sic!). Жаль, що Ви вже надрукували рецензію на цей «твір»...¹⁵² А то тепер, якщо я і написав би якусь у досить різкому дусі – то ніхто її не надрукує.

Мені (аж дивно!) починають пропонувати посаду мол[одшого] наукового працівника в Інституті. Умови, однак (тематика – відповідна для проштрафлених, таких, як я!), такі, що, мабуть, треба буде відмовитися від цієї великої панської ласки.

Третього серпня (це вже, мабуть, остаточний термін) піду у відпустку. В кінці серпня думаю бути в Києві (проїздом до Харкова і Єревана) – очевидно, тоді можна буде обговорити справи, зв'язані з Франківським збірником.

До речі, перший акт трагікомедії з Пироженком¹⁵³ закінчено. На днях його звільнили з роботи в архіві. Але розбір різноманітних доносів його лише починається.

Бажаю Вам якнайкраще відпочити – думаю, що Вам таки вдалося вирватися у відпустку,

сердечно Вас здоровлю,
Ваш
Яр[ослав] Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

62

Лист Я. Дашкевича

19 липня 1964 р., Львів

Львів, 19 липня 1964

Дорогий Іване Лукичу!

Посилаю Вам картотеку газетних, журнальних і інших друкованих матеріалів, які варто переглянути для Франківського збірника. Картотека виготовлена на підставі матеріалів М. Мороза; я поділив її на 2 частини – більшу, для виявлення і перегляду матеріалу у Львові, і меншу – матеріал якої варто було б перевірити в Києві. Без сумніву, серед цієї другої частини є матеріал, який можна знайти також у Львові – але хотілося б, щоб цей весь, в основному, східноукраїнський матеріал пройшов через Ваші руки. Ви краще орієнтуєтесь, що саме треба взяти для збірника. Мені здається, що одночасно з переглядом треба б Вам давати окремі повідомлення і статті передруковувати. Матеріалу багато – і серед нього чимало цікавого.

У Львові вдається розшукати ще деякі документи, зв'язані з Франком та Франківськими святкуваннями. Наскільки можна орієнтуватися вже тепер, то оригінальний документальний матеріал, у 90 % не публікований і дуже мало відомий навіть франкознавцям, займе в збірнику 50-60 % змісту.

Картотеку посилаю Вам на домашню адресу, бо не знаю, чи Ви заходите в Управління – а може, цікаво Вам буде з нею ознайомитися навіть під час відпустки.

Правду кажучи, інтенсивна праця над збірником у Львові почнеться десь в кінці серпня – вже в післявідпускний період. Лише тоді можна буде наладити безперебійне переддрукування матеріалу – документального і друкованого. До кінця липня я проглядатиму та підготовлятиму до переддрукування ще різні матеріали – щоб тоді (в кінці серпня) справа рухалася справді швидко вперед. Сісецький і Купчинський¹⁵⁴ вже у відпустці – і повернуться лише за місяць.

У кінці серпня – на початку вересня думаю бути в Києві – тоді можна буде уточнити різні деталі. Може, Вам варто вже тепер подумати над тим, чи не краще друкувати збірник у Києві – в Політвидавві або Літвидавві. Може, вони там краще видадуть і – навчені досвідом з Шевченківським збірником – зберуть більший тираж?

Велика мені морока з антиватиканським збірником¹⁵⁵. Він, по суті, складений на такому рівні, що його друкувати не можна. Тому, однак, що довкола нього підняли такий великий шум, про це прямо сказати не можна. Археографічна сторона видання, зокрема, нижче критики... На днях закінчу рецензію¹⁵⁶ – тоді один примірник pošлю також Вам.

Всього Вам найкращого,
Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

63

Лист Я. Дашкевича

24 липня 1964 р., Львів

Львів, 24.VII.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Тому, що Вам, мабуть, не доведеться займатися справою «антива-тиканської» збірки – посилаю Вам один примірник рецензії. Я б з великою приємністю написав коротко і ясно: «халтура» – але часом (тут Ви повинні почути моє глибоке зітхання) так просто зробити неможливо. Думаю, однак, що упорядники зрозуміють (якщо захочуть), що до завершення праці над збіркою далеко і працювати треба засукавши рукави.

Недавно послав Вам франківську картотеку – думаю, що Ви вже її отримали.

Всього Вам найкращого,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

64

Лист Я. Дашкевича

3 серпня 1964 р., Львів

Львів, 3 серпня 1964

Дорогий Іване Лукичу!

Я дуже добре розумію, що надоїв Вам своїми листами саме тоді, коли Ви відпочиваєте. Цей лист, на щастя, вже мій останній передвід-пустковий акорд – на початку вересня думаю особисто зустрітися з Вами в Києві і тоді вже обговорити всі справи.

Сьогодні посилаю на адресу Архівного управління, на Ваше ім'я, вісім нотаток про книги на різноманітні теми – може, вони Вам пригодяться для наступних номерів «Бюлетеня»¹⁵⁷. З минулорічних нотаток у Вашій редакційній теці лежить ще рецензія на «Каталог східних рукописів з польських збірок»¹⁵⁸ – при нагоді зверніть, будь ласка, на неї увагу.

Протягом найближчих днів на Ваше ім'я, в Архівне управління, повинна прийти нотатка нашого співробітника Д. Д. Низового¹⁵⁹ на книгу «Дрогобич»¹⁶⁰. Вона підходить Вам, мабуть, по краєзнавчій тематиці – прошу Вас дати їй хід.

Починається (сьогодні) моя відпустка – може, трохи вдасться підлікуватися (їду до Трускавця) та побороти перевтому. На жаль, в останній час у мене знову «чорні хмари» над головою (зрештою, коли їх не було) – і це надовго.

Приблизно 20-25 серпня у Львові відновиться робота над Франківським збірником. Під час відпустки я заглядатиму до архіву і робитиму все для того, щоб після 20-25.VIII почалося передруковування необхідних матеріалів.

Якщо Ви писатимете мені в серпні – прошу Вас адресувати на мою домашню адресу у Львові; я періодично заглядатиму туди.

Всього Вам найкращого, сердечно Вас здоровлю,

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

65

Лист І. Бутича

*6 серпня 1964 р., Київ**

6/VIII.[19]64,

Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Вчора повернувся до Києва й одержав Ваші листи і всі матеріали.

З картотекою журнальних та газетних матеріалів ознайомився. Буду переглядати відповідні комплекти газет і передруковувати матеріал. Для цього деякі можливості є. Хочу ними скористатись.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 6.9. Єрван».

У рукописному відділі Інституту¹⁶¹ так і не вдалося попрацювати під час відпустки, бо довелось працювати над «Бюлетенем». Сподіваюсь надолужити в другій половині серпня.

Нотатки також надійшли, але більшість з них піде до наступних номерів. Нотатка «Каталог східних рукописів з польських збірок» уже перекочує з № 3. Думаю, що в [№] 5 вона затримається. Лекції Введенського, очевидно, вже не будемо чіпати. Ледве витримав натиск, щоб була надрукована рецензія на «Допоміжні історичні дисципліни» і повідомлення про обговорення¹⁶². В усьому вбачають образу, підкоп. Тим важче витримувати це, коли начальство на їх боці і в редколегії почались хитання. Та цур йому.

Ватиканський збірник, згоден з Вами, слабкий і погано підготовлений. Це я побачив з тих багатьох документів, з якими ознайомився у Львові, і це з усією наочністю підтвердила Ваша рецензія¹⁶³. Причиною цього, в значній мірі, є й те, що упорядники не цілком усвідомили, наскільки складна і кропітка справа – публікація документів.

Про видання Франківського збірника у Києві – заманлива справа, але не знаю, чи вдасться її здійснити. У Політвидав[і] зав[ідувач] відділу настроєний негативно. З вищим начальством мови ще не було. Попробую щастя у Літвидав[і]. З цього приводу доведеться уже вести мову з Пількевичем.

Дуже було б добре, щоб пропонувана посада [молодшого] наукового [співробітника] стала дійсністю. Але що це за умови? Наскільки я Вас правильно зрозумів, не хотять рахуватися ні з зацікавленістю, ні з підготовкою... Це, на превеликий жаль, часте явище.

11 серпня приступимо до роботи, і тоді вже буду якомога скоріше просувати «Франківські матеріали». А директорів якось приведемо до згоди...

Всього доброго. Відпочивайте, набирайтеся сили і бийте лихом об землю. Хай йому болить, а не Вам.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

66

Лист Я. Дашкевича

6 вересня 1964 р., Єреван

Єреван, 6.9.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас прийняти найкращі побажання з вірменської столиці. У Києві буду, мабуть, 12-13 вересня (тобто в ці дні приїду) – можливо, вдасться й Вам спланувати свій час таким чином, щоб 14–15-го попрацювати у відділі рукописів Інституту літератури.

До зустрічі.

Ваш

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Листівка:

«Ответ Аскерту (1960). Э. А. Исабемян».

Оригінал, рукопис.

67

Лист Я. Дашкевича

3 жовтня 1964 р., Львів

Львів, 3.X.1964

Вельмишановний Іване Лукичу!

Франківський збірник якимось рухається вперед – правда, може не завжди так швидко, як хотілося б, але рухається. Думаю, що на протязі жовтня буде підготований до передрукування – і, в значній мірі, передрукований на машинці – весь виявлений у Львові матеріал. Правда, трохи турбує мене становище в облархіві (Сісецький ще не підключився до роботи – начальство нібито не пускає) – але поволий там все виправиться.

Було б добре, якщо б у Вас вже були мікрофільми з Інституту літератури. Може, краще передати їх до Львова, тут зробити фотокопії – і тут провести їх опрацювання. Якщо б це вдалося зробити протягом найближчого часу, то, практично, до кінця року збірник був би готовий – і в першому кварталі наступного року його навіть можна було б давати у видавництво (це вже після археографічного опрацювання).

Це такі оптимальні плани – а плани, на жаль, часто в нас ламаються з різних «залежних» і незалежних причин.

Може, Ви завітаєте ще цього року до Львова – це було б дуже добре, якщо б ми всі могли зібратися разом хоча б на 2-3 дні, щоб довести збірник до остаточного виду.

Не знаю, чи начальство київського ЦДІА вже повернулося з відпустки. Якщо так, прошу Вас передати йому прохання ереванського «Матенадарану»¹⁶⁴ (залишити фотокопії в Єревані й дозволити публікувати документи). До речі, турецький фірман Мехмеда IV¹⁶⁵ 1651 р., наскільки мені вдалося перевірити, передрукований у «Памятниках, изданных временною комиссиею для разбора древних актов...», т. 3, К., 1852, с. 438 і слід[уючі] (у другому варіанті факсиміле немає); а докладний переклад листа дав чеський тюрколог Я. Рипка¹⁶⁶ в «Archiv Orientalni», т. 2, Прага, 1930, с. 269-272. Прошу також сказати їм про неприємний випадок з грецькими документами.

Хай Вас не дивує список польських газет і журналів (вони виходили на Радянській Україні в 1918-1950 рр.), який я додаю до цього листа. Якщо можливо, прошу Вас передати його в бібліотеку ЦДІА, щоб вони перевірили, чи якісь з цих видань є у їх фондах. Список з відповідними позначеннями (які саме видання і за які роки) – якщо там щось буде позначено – прошу повернути мені.

Прошу Вас вибачити, що додаю Вам зайвих турбот, але під час останнього перебування в Києві в мене просто не було сил і часу добратися до тих фондів.

Чи не варто від нового року давати зміст також англійською мовою?

Незабаром пошлю тези доповіді про словники¹⁶⁷, а також, може, ще якісь актуальні нотатки. Як проходить передплата «Бюлетеня»? Може, потрібно вживати якихось заходів у Львові?

З Умані Вам найкращі привітання – і запрошення¹⁶⁸. Матеріали там цікаві (зрештою, Ви це самі найкраще знаєте), [...]*

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

* Закінчення листа немає.

68

Лист Я. Дашкевича

27 грудня 1964 р., Москва

Москва, 27.XII.1964

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно поздоровляю Вас з Новим роком – бажаю багато сил і невтомної енергії.

Ваш
Ярослав Даш[кевич].

P. S. 29 грудня повертаюся до Львова – склалося так, що в Києві зупинятися не буду. Можливо, що буду в Києві в першій половині січня – про це ще напишу докладніше зі Львова.

Якщо вже вийшов у світ № 6, прошу Вас відправити 10 примірників (ми говорили про це давніше) мені до Львова.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

69

Лист І. Бутича

*[29 грудня 1964 р., Київ]**

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Всім серцем бажаю Вам богатырського здоров'я, нескореності духу, здійснення всіх замірів і бажань у Новому 1965 році.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Художник Б. Л. Тулін».

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 29.12.[19]64».

70

Лист Я. Дашкевича

19 лютого 1965 р., Львів

Львів, 19 лютого 1965 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Ви, певне, думаєте, що мене у Львові цілком засипало снігом – і тому я мовчу. Присипало мене, правда, не снігом, а безконечною кількістю різних паперів та різноманітних, переважно неприємних справ. Це й [є] основна причина моєї мовчанки.

Праця над Франківським збірником посувається вперед – хоча не настільки швидко, як хотілося б. Тут я також не без вини – але ніяк не можливо відбитися від інших, інститутських, робіт.

До кінця цього місяця буде закінчено звірку перекладів з оригіналами, закінчиться також передруковування всього матеріалу – разом з деякими розшуканими в останній [час] новими документами. Після передруковування всього матеріалу буде близько 40 др[укованих] арк.

Залишиться ще для перекладу з німецької й польської мов яких 6-7 аркушів. Питання про їх переклад, думаю, можна буде вирішити після Вашого приїзду до Львова.

Подаю Вам адресу дослідника історії генуезьких колоній Криму: Валентин Васильович Бадян¹⁶⁹, Феодосія, вул. Радянська, 16, кв. 8.

Думаю, що до нього можна було б звернутися з пропозицією написати довідку про генуезькі установи на Кримі.

Прізвище автора історії Криму, виданої декілька років тому на Заході, – А. Zihni Soysal¹⁷⁰. На жаль, докладну назву книги я ще не розвідав – подам Вам її лише за деякий час.

До цього листа додаю перелік документів ЦДІА СРСР у Ленінграді (цензурні матеріали). Ці документи треба б звірити з нашими копіями – можливо, найкраще це зробити (так, як ми говорили), замовивши мікрофільм.

Може, десь незабаром вдасться Вам вирватися з київського казна і прорватися до Львова. Ваша присутність тут дуже потрібна – треба б виготовити остаточний варіант збірника. Може, Ви ще привезете з собою якісь матеріали? Там, у Вас, повинні бути ще якісь передруки з газет – а може, й архіви дещо прислали.

Всього Вам найкращого,
Ваш
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

71

Лист Я. Дашкевича

21 лютого 1965 р., Львів

Львів, 21.ІІ.1965

Вельмишановний Іване Лукичу!

Вже вийшов у світ № 1 «Науково-інформаційного бюлетеня». Я буду Вам дуже вдячний, якщо Ви пригадаєте Борисові Васильовичу [Гордієнку]¹⁷¹ моє прохання послати мені десять примірників цього номера за післяплатою.

Вибачайте за турботи.
Всього Вам найкращого,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

[Р. С.] Дуже приємно, що Ви почали друкувати Ротача¹⁷².

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

*Лист І. Бутича**27 лютого 1965 р., Київ**27 лютого 1965,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

На цей раз і Вам, і мені чимало припало різних справ. Я про них знаю, але не про них річ поведу.

Найбільш трудомістка праця – підготовка доповідей до друку – наближається до кінця. Це дозволило мені сьогодні зайнятися листами. Я усвідомлюю, що швидше треба вирватись звідси і довести справу зі збірником до кінця. Але справи склались так, що збірник – не мотив для поїздки. Знову, може, виручить з біди історія установ, яка, до речі, й затягла мене в болото.

Маю намір вирватись звідси на початку другої декади, але це буде можливим, якщо зумію розв'язати всі справи з конференцією, починаючи від доповідей і кінчаючи олівцями...

Думаю, що Вам буде приємно дізнатись, що з Польщі Арх[івне] упр[авління] одержало чимало мікрофільмів докум[ентальних] матеріалів, серед яких немало є й про вірмен на Україні.

Зараз з них виготовляються позитиви, і через недовгий час вони будуть у ЦДІА УРСР у Львові. Отже, Ви зможете ними скористатись.

Інших новин немає, хіба що будуть.

Передплатників на «Бюлетень» несподівано збільшилось, тому й Вам надіслали замість 10 тільки 5 прим[ірників] «Бюлетеня». Згодом, може, зберу в архівах і перешлю решту.

З щирими вітаннями,

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 11.3».

Лист Я. Дашкевича

11 березня 1965 р., Львів

Львів, 11.ІІІ.1965

Дорогий Іване Лукичу!

У мене цілком не формалістичні й не сухо-офіційні настрої – але лист цей заповню виключно «офіційщиною», маючи надію, що незабаром Ви таки завітаєте до Львова – і тоді можна буде відходити від офіційної тонації.

Праця над Франківським збірником – принаймні перша стадія – наближається до кінця. Зібрано понад 600 документів, усі переклади зчитано і звірено з оригіналами. Ми тепер доповнюємо останні роки, шістдесяті, щоб усунути трохи диспропорцію (в збірнику 2/3 матеріалу дорадянського, 1/3 – радянського). Всі тексти передруковано наново – хоча, мабуть, вибірково доведеться збірник передруковувати ще раз; проведемо деяке редагування.

Залишається: 1) остаточний відбір матеріалу та доповнення окремих моментів; 2) остаточне археографічне опрацювання; 3) написання передмови (Зиновія Тарасівна [Франко]¹⁷³ недавно підтвердила мені в листі, що вона її напише); 4) опрацювання допоміжного апарату; 5) може, ще й рецензування збірника.

Для вирішення всіх цих питань потрібна Ваша присутність. Я, на жаль, не можу вирватися до Києва – мене тепер тут так прив'язали, що рушитися важко, не кажучи вже про різні додаткові заходи «морального впливу».

Отже – чекаємо Вас десь у двадцятих числах цього місяця.

Колись ми говорили про статтю про турецькі архіви¹⁷⁴. виявилось, що її автор – мій варшавський кореспондент проф. Я. Рейхман¹⁷⁵. І я просто звернувся до нього з пропозицією написати статтю для «Бюлетеня» про турецькі архіви – з особливою увагою на матеріали козаччини та взагалі україніку¹⁷⁶. Вибачайте, що в цьому випадку я писав йому про пропозицію від імені редакції – але, мабуть, непогано буде, якщо він статтю напише (якщо не надто завантажений – він ще голова Польського сходознавчого товариства).

Коли будете їхати до Львова, не забудьте, будь ласка, захопити з собою ті франківські «хвости», які ще є в Києві. А може, ще є щось з нових архівних матеріалів?

Дуже цікава вістка про матеріали з Польщі!

Ви вже, мабуть, цілком замучилися підготовкою до наради. Тому виривайтеся до Львова якнайшвидше і на якнайдовше.

Всього, всього Вам найкращого,
Ваш Ярослав Даш[кевич].

P. S. Не гнівайтесь, що досі нічого не послав для «Бюлетеня» – хоча й обіцяв. Притиснули мене в Інституті. Але нотатки і рецензії будуть.

Повертаючи верстку моєї статті¹⁷⁷ Борисові Васильовичу [Гордієнку], я просив його замовити 30 примірників «Бюлетеня» для мене. Хай Вас не лякає ця кількість. Мені справді дуже потрібна така кількість для моїх кореспондентів (це їй сприятиме популяризації «Бюлетеня»). Якщо будуть якісь додаткові витрати – я їх покрию.

Прошу Вас дуже замовити ці 30 примірників.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

74

Лист Я. Дашкевича

21 квітня 1965 р., Львів

Львів, 21.IV.1965

Дорогий Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за книжки – тепер я Ваш великий боржник. Федір Кузьмович [Сарана] вже встиг розрекламувати покажчик Ф[едора] П[илиповича] [Максименка]¹⁷⁸ – і так Ваш «Бюлетень» стає чимраз більш модним. Аби це лише вийшло йому на здоров'я!

Сьогодні-завтра пошлемо Вам другий, поверхово правлений, примірник Франківського збірника. Перший примірник вже редагується «по-справжньому» (при цій нагоді, як звичайно, трапляються різні

несподіванки) – на днях почнеться його остаточне опрацювання. Тепер я читаю його вже цілком повільно і, повинен сказати, справляє він досить добре враження (це так, без особливого захвалювання). Правда, насідають на нас різні лиха – Анатолія [Сісецького] переслідують «міста і села», мене – дирекція, военкомат та ще безліч інших робіт. Думаю, однак, що терміни будуть дотримані й через місяць збірник – можливо, правда, що без приміток, але з додатковими покажчиками – вже буде у Вас на столі.

Моя стаття для т. 2 Ваших «Історичних джерел» вже давненько готова¹⁷⁹; трохи підвела друкарка – в кожному випадку, завтра-після-завтра посилаю.

Тепер я вже запрягся цілком (це в «нічну зміну») у вірменський збірник¹⁸⁰; хотів би вже давати переддрукувати «начисто» – але чекаю Вашої поради відносно мови. Я ще раз передумував усі «за» і «проти» – і дійшов до висновку, що треба буде давати його по-російському (якщо видавництво не заперечуватиме).

Чи виходить щось із книгою на пошану І[вана] П[етровича] [Крип'якевича]?¹⁸¹ Федір Павлович [Шевченко], здається, поїхав до Москви на довший час – чи можна буде вирішити це питання без нього? У кожному випадку, Львів завжди дасть протягом короткого часу 5-6 статей. Стаття, яку я хотів би призначити для цього збірника, вже в мене готова. Правда, вона на вірменську тему («Вірменське самоврядування у Львові в 60–80-х рр. XVII ст. – протоколи вірменської ради старшин як історичне джерело») – але Ви знаєте, чому я тепер якраз дуже інтенсивно займаюся тою тематикою.

З начальством у мене далі велика війна. Буквально немає життя, щоб десь там не велися дискусії (у відповідному освітленні, очевидно) про мою скромну особу. Дуже вже це надоїло. І навіть мій терпець не витримує. Боюся лише, що створять мені цілком нестерпні умови «праці» – у такому випадку залишатися в Інституті просто буде неможливо...

Хоча справа мого виїзду до Києва – на архівну конференцію та для остаточного опрацювання Франківського збірника – при існуючій атмосфері виглядає майже безнадійно, прошу Вас висилати відповідні листи. Я матиму нагоду ще раз воювати – а може, деякі мої бої таки завершаться успішно.

Федір Пилипович вже почуватється набагато краще, але взагалі перспективи, здається, не дуже рожеві. Електрокардіограма довела, що це в нього другий інфаркт – і ледве чи він зможе працювати хоча б з частиною своєї колишньої працездатності... Сумно, навіть дуже.

Уявляю собі, що й у Вас не весело. Море праці, в якому, хоч-не-хоч, натрапляєш на різні неприємності. Я знаю, як дуже треба Вам відпочити, вирватися в інше оточення – і, одночасно, знаю, як важко це зробити, особливо тепер, коли ще деякі справи не вирішені. Може, саме тому мені дуже хотілося б зустрітися з Вами в Києві – і, думаю, все ж таки я цього доб'юся.

Бажаю Вам всього, всього найкращого – якнайменше відчувати первтому і мати якнайбільше сил та енергії.

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

75

Лист Я. Дашкевича

22 квітня 1965 р., Львів

Львів, 22 квітня 1965 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам мою статтю «Матеріали І. О. Левицького як джерело для біографічного словника» (у двох примірниках) для другого випуску збірника «Історичні джерела та їх використання»¹⁸².

Прошу вибачити затримку.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

76

Лист Я. Дашкевича, А. Сісецького, О. Купчинського

27 квітня 1965 р., Львів

Львів, 27 квітня 1965 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаємо Вам, нарешті, другий примірник Франківського збірника. Він не в ідеальному стані (з першого примірника перенесли лише основну правку) – але досить, до речі, відрізняється від того варіанта, який Ви мали в руках. Він значно доповнений новими документами, досить цікавими, які вдалося розшукати буквально в останні дні. Обсяг збірника знову збільшився, мабуть понад норму, але «трясти» без Вас не хотілося – та й трохи серце болить це робити.

Думаю, що навіть у такому недосконалому вигляді можна його передати Зиновії Тарасівні [Франко] для написання передмови.

У найближчому часі пошлемо Вам перелік документів і рецензію.

Починаємо передруковувати збірник для остаточного варіанта.

Всього Вам найкращого.

Яр[ослав] Дашкев[ич]

А[натолій] Сіс[ецький]

О[лег] Купчин[ський].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис Я. Дашкевича.

77

Лист І. Бутича

28 квітня 1965 р., Київ*

28.4.[19]65,

Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Про свої справи щось певне говорити не можу, тому почну з питань, зачеплених у Вашому листі.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 5.5».

Збірник Франка чекаю, хоча сам нічогосінько не зробив. Посадила «на міль» мене верстка збірки «Документи про Визв[ольну] війну 1648-[16]54 рр.»¹⁸³. Готували його різні люди в різний час – і тепер вилазить таке, що не знаю, як і бути. Тим більш прикро, що ряд істотних недоглядів не можна виправити. Часом жалкую, що сприяв його просуванню...

Збірник про «Вірмен»¹⁸⁴ готуйте російською мовою. Над 2 том[ом] працювати почнемо після першого¹⁸⁵, тому прохання до товаришів зі Львова (Купчинського, Зварича¹⁸⁶), хай надсилають свої статті.

Коли надсилати листа про виїзд у Київ зі збірником І[вана] Фр[анка]?

Лист і запрошення на конференцію надіслали. Доповідь надішлемо кожному зокрема, коли закінчиться друк матер[іалів] другої секції (5-7 травня).

У листі просили директора Інституту дати відповідь, хто зі Львова приїде, щоб забезпечити готелем.

Всього доброго,
Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

78

Лист Я. Дашкевича

5 травня 1965 р., Львів

Львів, 5.5.1965

Дорогий Іване Лукичу!

Франківський збірник вже, очевидно, у Ваших руках. Хай цей другий примірник Вас не розчарує – в ньому є лише основна правка, перенесена з першого примірника. Треба про це попередити також Зиновію Тарасівну [Франко].

Більш як половина збірки (до 20-х рр. включно) вже докладно відредагована, перевірена, заголовки уніфіковані. На днях почнемо передруковувати остаточний варіант. На днях також пошлю Вам перелік документів.

Думаю, що збірник буде в такому вигляді, що можна буде не боятися тих недоречностей, що трапилися з Шевченківським збірником – чи

таких, з яких Вам доводиться тепер виплутуватися вже у верстці документів 1648-1654 рр.

Ви не турбуйтеся тим, що Вам не вдалося внести і доповнити деякі справи, зв'язані з Франківським збірником. Наступного тижня приїде, мабуть, до Києва Олег [Купчинський] – і тоді Ви, по можливості, навантажте його всіма цими справами. Йому треба буде також перевірити деякі легенди документів Інституту літератури.

Тепер, після докладного прочитання, збірник навіть починає мені подобатися. Буде він непоганий.

Прошу Вас у найближчі дні послати на ім'я мого директора – Мирослава Мироновича Олексюка – виклик на засідання редколегії (чи упорядників) Франківського збірника на 14-16 червня (якщо можливо). Ледве чи це щось дасть – але написати треба. Листа треба послати в найближчі дні, щоб встигли (якщо захочуть) подати заявку в Міністерство¹⁸⁷. Про те, що лист надіслано – прошу мене повідомити (або послати мені копію).

Дуже дякую за запрошення на архівну конференцію. На словах мені обіцяли, що все буде як слід – і що мене відпустять. Побачимо.

Я також дуже закрутився (Франківський збірник + Вірменський + Міста і села + інститутська атмосфера), але це, очевидно, не йде в порівняння з тим, що звалилося Вам на голову. Бажаю Вам багато, багато сил,

всього Вам найкращого,

Ваш

Яр[ослав] Дашкев[ич].

P. S. Якщо збереглися примірники № 2 «Бюлетеня» – про які ми колись говорили (замовлені 30 прим[ірників]) – прошу Вас попросити Бориса Васильовича [Гордієнка], щоб він їх послав мені за післяплатою. А то я досі навіть авторського не отримав. А бажаючих на цей номер серед вірменознавців – та й серед інших – чимало¹⁸⁸.

Якщо немає 30 примірників, прошу висилати стільки, скільки можливо!

Вибачайте за цю турботу!

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

79

Лист Я. Дашкевича

6 травня 1965 р., Львів

Львів, 6 травня 1965

Вельмишановний Іване Лукичу!

У нас, по суті, залишилося закінчити ще лише деякі технічні справи, зв'язані з Франківським збірником. Сьогодні-завтра почнемо передруковувати останній варіант дорадянської частини. Перед передрукуванням радянського розділу його просто необхідно доповнити тими документами, про які ми з Вами говорили.

Тому, що Ви тепер дуже зайняті, прошу Вас викликати з 13-15 травня до Києва Олега Купчинського й Анатолія Сісецького, які зможуть розшукати відповідні додаткові матеріали, а також уточнити деякі легенди в Інституті літератури і в газетному відділі Академічної бібліотеки. Львівське начальство не заперечує проти їх поїздки – треба лише подзвонити сюди про їх відрядження.

Прощу Вас вибачити мені, що турбую Вас у цей такий «гарячий» для Вас час.

Всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашк[евич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

80

Лист І. Бутича

20 травня 1965 р., Київ*

20.5.[19]65,

Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Кругом винен перед Вами, але виправитись важко. Тижнів два настроїв був кислий і ручка валилася з рук.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 30.5».

Ваше прохання про виклик виконати не зумів. Листа написав, але моє начальство відмовилось підписати під тим приводом, [що] зараз різні наради проводити не час, треба займатись підготовкою до конференції.

І в той же час організувало перевірку роботи «Бюлетеня» з 1960 року по сьогодні. Мене це чогось-то не хвилює (хоча справжньої мети цього заходу ще й не розгадав), але час відбирає. 24 травня будуть слухати на колеґії Архівного управління. Сьогодні довелось посваритись із перевіряючими з приводу тексту проекту постанови.

Сьогодні приїхали Олег Антонович [Купчинський] і Анатолій Георгійович [Сісецький]. Кажуть, що потрібний додатковий лист для того, щоб Вас та ін[ших] товаришів пустили на конференцію.

Що ж, я такого листа йому напишу. Напишу й про те, що Ви будете виступати з співповіддю з джерелознавства. Чи ж допоможе це?

Хлопці сьогодні освоювались з обстановкою, а завтра вже приступлять до роботи над збірником.

Сподіваюсь на зустріч під час конференції.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

81

Лист Я. Дашкевича

30 травня 1965 р., Львів

Львів, 30.V.1965

Дорогий Іване Лукичу!

Все ж таки я на конференцію не їду – це, зрештою, й можна було передбачити на підставі тої палкої симпатії, яку відчуває начальство до мене. Жаль, дуже жаль, що не був на конференції – а ще більше жаль, що не мав можливості побачитися з Вами...

Після конференції на Вас нападуть різні інші клопоти – так що відпочивати Вам, мабуть, не доведеться так скоро. У кожному випадку, в червні я буду в Києві на один-два дні (приїду десь під неділю) – тому хотілося б знати, чи Ви не збираєтесь виїхати з міста у

відпустку. Прошу Вас, напишіть мені про це. Я, мабуть, особисто повезу до Києва обидва (Франківський і вірменський) збірники – і тоді треба б обговорити з Вами деякі деталі.

Передрукування збірника (Франківського) посувається досить швидко вперед – але ледве чи до 15 червня воно буде закінчене. Працює 2 друкарки; можливо, треба буде взяти ще третю – хоча й не хочеться дробити сам збірник. Турбує мене обсяг. Друкарки друкують дуже ошадно – але таки, здається, не можна буде вкластися в ліміт.

Я радий, що обговорення журналу на колегії пройшло успішно.

Всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

82

Лист І. Бутича

8 червня 1965 р., Київ

8 червня* 1965 р.,

м. Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Нарешті після великого шуму стало тихо в нашому пристаніщі. Конференція минула, гості роз'їхалися (правда, не всі). Верховне московське начальство разом з нашими поплило за течією по Дніпру – в Дніпропетровськ, Запоріжжя, Херсон... Напевне, не працювати...

Стало тихо, тільки турбує думка, як втілити в життя те, про що говорилось, що нібито можна робити, опираючись на думку колективу (якби-то на силу, на працю), хоча й не однорідного.

Про саму конференцію не пишу, бо очевидців було доволі і їм все це, напевне, було видніше, ніж мені.

Поряд з опрацюванням матеріалів конференції (хочу в № 4 вмістити повідомлення і рекомендації)¹⁸⁹ займаюсь другим випуском

* У листі помилково: «8 липня».

збірника «Історичні джерела та їх використання». Треба до 1 липня закінчити, щоб не втратити можливості.

Ось чому в червні нікуди не буду відлучатися з Києва, хоча й була можливість поїхати в Суми, Ромни (є й бажання), та ба!

Збірник «Іван Франко» доведеться обговорювати на вченій раді після 20 червня. На цей час повернеться з Чернівців Зиновія* Тарасівна [Франко] (там вона бере участь у прийомі екзаменів).

Було б добре, щоб і Ви могли приїхати до Києва після 20 червня. На цей би час намітили б вчену раду, щоб через неї пропустити збірники. Потрібно тільки рецензію. Чи її т[овариш] Стеблій написав? Але якщо у Вас буде можливість раніше приїхати – буду радий Вас вітати, потрібно багато дечого переговорити.

Другого номера «Бюлетеня» трохи залишилося, і я попросив Бориса Васильовича [Гордієнка] приберегти їх для Вас. Він не хоче посилати, а має намір Вам вручити їх, коли приїдете.

Ось коротко і все.

До скорого побачення,

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

83

Лист Я. Дашкевича

13 липня 1965 р., Львів

Львів, 13 липня 1965

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на збірник «Історичні джерела та їх використання», вип. 1¹⁹⁰, та російське резюме до статті про І. О. Левицького. Додаю також резюме до статті Д. Бучка¹⁹¹. Я. Д. Ісаєвич у відпустці – і тому, на жаль, не можу послати резюме на його статтю¹⁹².

Призбирав я деякі матеріали для Вашого огляду літератури про [Богдана] Хмельницького – при нагоді передам. Дещо зробив також для

* У листі помилково: «Зинаїда».

збору статей для збірника, що, можливо, буде присвячений І[ванові] П[етровичу] [Крип'якевичу]. Написав також у справі перекладів з угорської мови. Про всі ці справи напишу на днях докладнішого листа.

Опрацювання апарату до Франківського збірника закінчується. Географічний покажчик вже передруковано; іменний – починаємо передруковувати. Найскладніше з коментарями (треба принаймні 150-180 приміток). Думаю, що до 25 липня всі ці матеріали будуть у Вас на столі.

Всього Вам найкращого,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

84

Лист І. Бутича

15 липня 1965 р., Київ*

15/VII.[19]65,
Київ

Ярославе Романовичу!

І рецензію, і резюме одержав. Дякую. Рецензія піде в шостому номері. Зараз у нас мало матеріалів для розділу статті. Якщо в когось є хороший матеріал зі спец[іальних] іст[оричних] дисциплін, вмісти-мо не відкладаючи в далекий ящик.

Після тривалих ходінь по інстанціях, вчора «погодив» обкладинку «Бюлетеня»¹⁹³. Цікаво, яка буде реакція.

Багато, як і раніше, часу йде на різні засідання. Вчора відбув останню вчену раду – тепер уже до осені.

У відпустку збираюся після 1 серпня, коли передам рукописи до видавництва.

Читаю збірник – приміток набирається багато, хоча я беру установи, видання. Про осіб, якщо це тільки буде можливо, бажано було б дати відомості в іменному покажчику.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[і]дписав] 22.7».

Сьогодні Зиновія Тарасівна [Франко] принесла передмову і Постанову Президії АН УРСР про відзначення 50-річчя з дня смерті і 100-річчя з дня народження І. Франка. До цієї постанови від 28 квітня попав і наш збірник. Це вже добре. Є гарантія, що видадуть.

Розпочав збирання матеріалів про Лесю Укр[аїнку]¹⁹⁴. У наступному році – 125-річчя з дня народження й Драгоманова. Непогано було б дати про нього хоча б кілька статей¹⁹⁵. Щось серйозніше уже пізно.

Знову активізувалось зацікавлення Михайлом Г[рушевськ]им. Можливо, що будуть відзначати 100-річчя¹⁹⁶.

Децо вибивають з нормальної колії й зміни в нашому керівництві. Заступником призначили директора ЦДІА Тесленка¹⁹⁷. Мені начальство пропонує зайняти його місце, обіцяючи при цьому золоті гори. Я ж чомусь (навіть важко пояснити – чому) до цього віднісся скептично. Тому й категорично відмовляюсь. Звичайно, якби я був хоч трішечки переконаний, що від цього буде користь, пішов би, а так не знаю. Що Ви на це скажете?

Ваш Іван Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

85

Лист Я. Дашкевича
22 липня 1965 р., Львів

Львів, 22.VII.1965 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Ваш лист приніс мені дуже багато цікавих новин – але я починаю спершу від менш цікавих.

З передмовою до Франківського збірника я ознайомився – думаю, що може бути. Може б лише трохи скоротити ту частину, в якій все починається від Адама і Єви (стор. 4-6) – про це я й говорив із З[иновією] Т[арасівною] [Франко], яка була тут і привезла мені примірник передмови. Думаю, що, може, тоді, коли буде встановлена остаточна нумерація документів, варто буде дати на них посилання

у відповідних місцях передмови. Мені здається, що великий плюс буде ще й у тому, що ми почнемо відходити від вузькотрафаретних і дуже вже археографічних передмов.

24 липня вишлю Вам (на адресу Управління) такі матеріали до збірника: іменний покажчик, покажчик географічних назв і словничок маловживаних слів. Я думаю про те, щоб до осіб у покажчику давати пояснення – але цього не робив. Справа не лише в тому, що лімітує час (в кінці кінців у видавництво можна було б дати пізніше повніший варіант покажчика), але і в тому, що, якщо пояснювати, треба пояснювати всі прізвища, а не лише окремі – а це вже набагато складніше. Покажчики повинні бути в досить доброму стані – але прошу Вас їх обов'язково передивитися, чи немає десь дурниць.

Посилаю також список різноманітних виправлень, які треба внести в збірник.

На жаль, я, по суті, залишився сам – і це трохи затягнуло роботу над примітками. Анатолія Георг[ійовича] [Сісецького] причепили силою до т. 3 «Прапора»¹⁹⁸ (його здають також 1 серпня); Олега [Купчинського] валить безконечна пироженкіана¹⁹⁹ – а тепер він у районі, у відрядженні. Мене ж до цього доконує дирекція, що намагається використати для себе мою сутичку з Олексієм Івановичем [Деєм]²⁰⁰. Вже третій раз цього року мене відверто погрожують вигнати з Інституту – а така атмосфера лише з великим перебільшенням може вважатися сприятливо-творчою.

Приміток набралось чимало. Я опрацював приблизно третю частину – а кінця не видно. Те, що в мене буде готове, я пошлю Вам 28 або 29 липня – щоб можна було в такому вигляді додати до збірника – а потім підмінити кращим варіантом.

Почуваю себе досить-таки перевтомленим, але ледве чи користатиму з відпустки в серпні. Треба придивитися, як розгортатимуться події, щоб не опинитися цілком у льоді. Де і на яку адресу можна Вам писати в серпні?

Якщо можливо, прошу Вас виготовити фотокопії мадярських Богданових документів²⁰¹ – я розшукав тут, у Львові, людину, що, може, візьметься їх перекладати. Коли будуть у Вас готові ці фотокопії, прошу їх вислати на адресу Інституту.

Людей тепер мало – відпустковий період – і мені не вдалося зібрати відомості про можливу автуру для збірника, що міг би бути присвячений І[вану] П[етровичу] [Крип'якевичу]. Те, що пропонували, і що могло б бути готовим на протязі найближчих одного-двох місяців, додаю до листа на окремій карточці.

Розшукуватиму бажаючих – шукатиму також авторів статей для «Архівів України». Правду кажучи, щось доброго знайти важко. Хоча й чимало людей нарікає, що «немає де друкуватися», але коли справа доходить до того, що можна друкувати – виявляється, що, по суті, в автора то й немає що давати до друку...

Я працюю тепер над статтею «Джерелознавча інтерпретація т. зв. королівських грамот XIV–XVII ст.», але вона буде готова лише при кінці року. Якщо б питання про М[ихайла] С[ергійовича] [Грушевського] вирішувалося менш-більш прихильно, в мене є майже готовий нарис діяльності західноукраїнських історичних товариств (до 1916 р.) – з істор[ико]-філос[офською] секцією НТШ включно. Випускати такий нарис із зайвими купюрами не хочеться.

Пошукаю бажаючих з драгоманівської тематики. У Львові нібито є десь остатки особистого архіву М[ихайла] П[етровича] [Драгоманова] – може, при цій нагоді вдасться натрапити на його слід. До ювілею ще приблизно рік – отже, матеріал, зв'язаний з тою тематикою, можна буде Вам надсилати ще які три-чотири місяці.

Я вже – як тільки закінчу франківський коментар – займуся нотатками про книги (матеріалу зібралось чимало) і пошлю Вам у серпні – вересні нову серію. Хай лежить у Вас.

Федір Пилипович [Максименко] поводить себе героїчно – він вже другий тиждень працює в бібліотеці, причому в жахливих обставинах (у бібліотеці ремонт – у найгіршій його стадії). Десь сьогодні-завтра він пошле Вам одну нотатку.

По дорозі в Келеберду²⁰² до Вас, можливо, завітає Анатолій Георг[ійович] [Сісецький] – він Вам і розповість усякі інші львівські новини. Дуже хотілося б, щоб Ви могли також вирватися відпочивати

туди, де, за його словами, зберігся якийсь-там процент спокою, тиші й відірваності від світу.

У Вашому листі найбільше вразила мене вістка про Ваш можливий перехід до ЦДІА. В таких справах неможливо щось радити – та й поради з мене поганий. Але якщо б я міг, то між Вами і цим проектом побудував би якусь непролазну барикаду, через яку не можна було б пробратися.

Тепер Ви тримаєте руку на пульсі всього нашого архівного та, в значній мірі, загальноісторичного життя. А воно дуже капризне – і коли не буде Людини, що не лише триматиме руку на пульсі, але й дбатиме про його рівномірність і достатнє наповнення, – боюся, цілком зачахне... А цією Людиною, що оберігає від такого лиха, є Ви і лише Ви.

Вірю, що обіцяють Вам золоті гори з переходом до ЦДІА – але чи за цими горами й не хочуть Вас заховати? Я також дуже скептично задивляюся на цю справу... І дуже таки не хотілося б, щоб Ви піддалися намовам.

Кажуть, що пироженкіана приведе Вас до Львова у вересні. Дуже це неприємна справа – але їй вже треба остаточно покласти край. Все це заходить надто далеко.

Восени я обов'язково буду в Києві. І дуже хочу побачити Вас у Вашому теперішньому кабінеті.

Всього, всього Вам найкращого, багато
відпочинку (такого справжнього),

Ваш
Ярослав Дашк[евич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

86

Лист Я. Дашкевича
28 липня 1965 р., Львів

Львів, 28.VII.1965 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Мені дуже неприємно, що нещасні франківські коментарі ще досі не завершені. Те, що написано (приблизно половину), я надішлю Вам завтра – і якнайшвидше постараюся закінчити решту.

Без сумніву, винен, у першу чергу, я сам, що досі все це ще не написано – але є також інші, незалежні від мене причини. Атмосфера в Інституті довкола мене чимраз більше темніє – думаю, що незабаром доведеться з ним розпрощатися. Просто умови склалися такі, що про будь-яку продуктивну працю важко й думати – кожний день приносить щось нове і в цьому приємного мало.

Під враженням всіх цих чорних настроїв я й писав рецензію на збірник «Історичні джерела»²⁰³. Прошу Вас її переглянути, і якщо, на Вашу думку, деякі мої висновки та осуди надто різкі – прошу їх викреслити і пом'якшити.

Тому, що «Бюлетень» міняє назву, прошу Вас, якщо Ви вважаєте це можливим, виготовити для мене на редакційному бланку «Бюлетеня» довідку, приблизний текст якої додаю окремо. Довідку, мабуть, треба б засвідчити печаткою. Думаю, що мені треба буде перебиратися на іншу роботу – і тоді ця довідка може бути потрібна.

Всіма цими «справами» я досить перевтомлений – але у відпустку поки що не збираюся – аж доки не вирішиться: «туди або сюди». Якщо «сюди» – то в мене й без цього передбачається довготермінова відпустка.

Прошу Вас вибачити мені всі ці турботи, які Ви маєте в зв'язку з моєю особою.

Всього Вам найкращого – і найбільше справжнього безтурботного відпочинку.

Ваш Ярослав Дашке[вич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

Довідка

Редакція «Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР» підтверджує, що автором статей, рецензій і нотаток, які друкувалися в «Бюлетені» в 1962-1965 рр. за підписами: А. Вульченко, Д. Іваненко, С. Іванович, С. Козаченко, С. Корибут, І. Косинерський, Д. Малахівський, С. Пісковий, Р. Романенко, Д. Спаський, Я. Степанів, Д. Ярович, Д. Ярославич, Я. Ярченко, А. Б., Б. В. та Я. Д., є кандидат історичних наук Я. Р. Дашкевич.

Відп[овідальний] редактор [Іван Бутич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал на бланку

«Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління при Раді Міністрів УРСР»,

підписаний І. Бутичем 14 серпня 1965 р., машинопис.

87

Лист Я. Дашкевича

3 серпня 1965 р., Львів

Львів, 3 серпня 1965 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Кінець коментаря та ще деякі виправлення посылаю Вам на домашню адресу, хоча я цілком не переконаний, що Ви справді вже у відпустці.

Коментарі такі, які я в даний момент зумів зробити – можливо, надто лаконічні. Відомості про інші західноукраїнські та, особливо, американські товариства не вдалося зібрати – очевидно, справа в цьому відношенні безнадійна. Я не коментував також довжелезних переліків галицьких установ, якими підписані 2 документи, присвячені підготовці до ювілеїв.

Якщо Ви вважаєте, що деякі коментарі треба поширити або треба коментувати ще якийсь західноукраїнський матеріал – прошу Вас,

напишіть. У серпні я, очевидно, у відпустку не піду – надто вже складні тут умови.

Не знаю, чи вид[авницт]во «Наукова думка» Вас повідомило про те, що воно дало розпорядження припинити всі роботи, зв'язані з виданням Йосифінської та Францисканської метрик²⁰⁴. А дуже жаль, тому що найближчими днями передбачався вже сигнальний примірник...

Чекаю на вістку від Вас.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

88

Лист Я. Дашкевича

13 серпня 1965 р., Львів

Львів, 13.VIII.1965

Дорогий Іване Лукичу!

Якщо Вам потрібний автор або співавтор рецензії книжки Яковлева «Українська радянська археографія»²⁰⁵ – тоді прошу розраховувати на мене. Книжка ця, правда, вийшла в світ вже кілька місяців тому, але лише тепер потрапила до Львова. Проглянув я її – і трохи вона мене роздратувала.

Я весь час у Львові – воюю з моїм начальством. У відпустку піду, очевидно, лише в жовтні – й тоді поїду до Вірменії.

Найкращого Вам відпочинку,

сердечно здоровлю,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

89

Лист І. Бутича

14 серпня 1965 р., Київ*

14/VIII.[19]65,

м. Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Надсилаю документи Богдана [Хмельницького] (II шт[уки]).

Якщо є можливість – організуйте переклад²⁰⁶. Буду вдячний.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

90

Лист І. Бутича

14 серпня 1965 р., Київ**

14/VIII.[19]65,

Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Накінець я у відпустці. Завтра на тиждень виїду в свої краї – на Полтавщину, а потім буду дома.

На цей раз витримав і атаки з приводу висунення мене на «самостійну роботу». Вчора призначили директора архіву (Кузьменка В. В.²⁰⁷, якого планували на моє місце) і тепер, сподіваюсь, мене залишать у спокої, хоч на деякий час. Ці два місяці були занадто напруженими, заповненими сутичками з «начальствующими», під час яких я не завжди був стриманий (висловив усе). Це, звичайно, мое становище дещо ускладнює, але, з другого боку, може, рідше наступатимуть на мозолі.

Вчора повідомили, що з 25 серпня відкликають з відпустки, щоб їхати у відрядження до Івано-Франківська. Це зроблено під тим

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Запитав Е. Шюца 24.8».

** На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 20.8».

приводом, що нібито немає кому очолити комісію. Їхати погодився, але поставив умовою, що мене не включатимуть у склад комісії, яка буде перевіряти Львів. Погодилися. Очевидно, допоміг мотив, що й мене Пироженко у своїх кляузах згадує «незлим тихим словом».

З Києва думаю виїхати 29 серпня, а у Львові бути проїздом 30 серпня. Їхатиму івано-франківським поїздом, що до Львова прибуває вранці. Якщо матимете змогу – вийдіть на вокзал. З півгодини поговоримо. Коли ж буду виїжджати в інший день – повідомлю.

Дні холодні, тому є можливість працювати без нарікань.

Разом з листом надсилаю довідку. Листи Б. Хмельницького (фотокопії) надіслав на Інститут з роботи (14 [серпня] працював – уточнював, у котрий раз, перспективний план).

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

91

Лист Я. Дашкевича

20 серпня 1965 р., Львів

Львів, 20.VIII.1965

Дорогий Іване Лукичу!

30-го обов'язково зустрічати Вас зранку на вокзалі. Добре, що минула Вас «приємність» львівської комісії – в Івано-Франківську буде Вам, безперечно, спокійніше.

До речі, Йосиф[інська] і Франциск[анська] метрики наступного тижня вже виходить у світ – отже, пироженківські вагання у видавництві відпали.

Уявляю собі, що боротьба за те, щоб уникнути почесного підвищення на «самостійну роботу», з'їла Вам багато нервів – і короткий відпочинок на Полтавщині Вам ледве чи їх компенсує. Чудово, однак, що все залишилося по-старому – а успіхи в цій галузі Вашої роботи таки, безсумнівно, компенсують з верхом всі турботи.

Листи Богдана [Хмельницького] отримав – написав до Будапешта прохання допомоги в їх перекладі²⁰⁸. Побачимо, що з цього вийде –

поки що відповіді я не отримав. Кандидатура перекладача, якого мені тут підсунули, виявилася таки невдалою – єдина надія на справжніх мадярських угорців.

Моє начальство (після чергової серії скандалів зі мною) трохи заспокоїлося та йде у відпустку. Я використовую передишку для роботи в архівах і бібліотеках – тому й пересувається моя відпустка. У половині вересня повинен я їхати до Одеси з доповіддю про туркестанських українців (якщо начальство пустить)²⁰⁹, а потім втечу відпочивати (та, може, й ладнати деякі справи) до Вірменії.

Перевтома трохи дається взнаки.

Дякую Вам за довідку.

Про всі інші справи – під час зустрічі.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

92

Лист Я. Дашкевича

24 серпня 1965 р., Львів

Львів, 24 серпня 1965 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам поки що три нотатки для Вашого журналу²¹⁰. Працюю над дальшими нотатками, які пошлю Вам, очевидно, уже у вересні.

З пошаною,

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

93

Лист І. Бутича

25 серпня 1965 р., Київ*

25/VIII.[19]65 р.,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Оце повернувся з Полтавщини, щоб полагодити деякі справи та й збиратися в дорогу. Заходжу в Управління, а мені й кажуть, що начальство змінило своє рішення. У відрядження я не поїду і можу закінчувати свою відпустку, як мені забажається.

У душі чортihnувся, бо поламали цією затією мої плани, а тепер це ж зробили вдруге, але відповів: «Баба з воза – на колеса легше», та й пішов собі додому. Маю намір попрацювати ці дні, що залишилися, в рукописному відділі бібліотеки, ще раз переглянути збірник І. Франка тощо.

На початку цього місяця переглядався перспективний план роботи, і це дало можливість мені включити до нього збірку про Лесю [Українку]. Здається, пройшов. Якщо так, то буде забезпечене і виявлення документів, і видання його.

Почав з перегляду матеріалів ЦДІА у Києві. Пізніше організую виявлення документів в інших архівах (коли повернусь на роботу).

Уже вийшов четвертий номер «Бюлетеня» з новою назвою і сьогодні розсилається передплатникам. Цікаво, як це буде сприйнято читачами.

Труд Яковлева «Укр[аїнська] рад[янська] археографія», очевидно, обійти не можна, хоча й у редколегії доведеться витримати бій. Адже Стрельський²¹¹ – і редактор книжки, і член редколегії...

Щоб було певно, у вересні поставимо це питання на редколегії і скажу прямо, що книжка погана. Хай вирішують. Тоді й напишу Вам про це.

Все, здається, складається добре, жалко тільки, що наша зустріч 30 серпня не відбудеться.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 31.8».

Лист Я. Дашкевича

31 серпня 1965 р., Львів

Львів, 31 серпня 1965

Дорогий Іване Лукичу!

Відпустка – непогана справа, але її треба проводити таки повністю на Полтавщині, а не в задимленому Києві, та ще й над паперами... Тому я б таки бажав Вам на ці дні, що Вам ще залишилися, втекти кудись у «зелені краї»...

Дякую Вам за листа. Я маю намір у вересні або в жовтні побувати в Києві – хоча б коротенько, під час відпустки – на цей час і пересувається наша зустріч. У Києві буду по дорозі до Вірменії – або повертаючись відтіля.

Дуже добре, що Вам вдалося включити в план – і відстояти – збірку про Лесю [Українку]. Це буде третій том нашої серії – і після нього таки справді можна буде говорити про серію, причому цілком оригінальну – бо не лише в радянській, але й інших «археографіях» важко мені підшукати паралелі.

Якщо буде у Вас ще час і бажання проглянути ще раз Франківський збірник – прошу Вас усунути всі непотрібні й зайві матеріали. Думаю, що така хірургічна операція необхідна, щоб уникнути непотрібних дискусій. На мою думку, це лише допоможе виданню збірника в сучасному дусі... Вас, мабуть, повідомили вже про сигнальний примірник Йос[ифінської] і Франц[исканської] метрик. Прошу Вас обов'язково заглянути в цей примірник, на стор. 352 – мені здається, що карта, яка наводиться там у третій позиції, цілком зайва, потрапила туди випадково – і краще передрукувати цю одну сторінку та вклеїти її ще до переплітання тиражу. Це тепер можна зробити досить просто – і можна уникнути зайвих ускладнень (тим більше, що декого вже це дивувало).

Нове оформлення четвертого номера мені дуже подобалося – подобалося також всім тим, з ким я говорив. Обкладинка зроблена з великим художнім смаком. Та й зміст – згідно з рішенням останньої наради – архівістика помітно переважає.

Дунав я, що 25-го Ви таки повернетесь з відпустки – тому й послав я на Ваше ім'я до Управління 3 нотатки (про «Актову книгу

Житомирського міського уряду кінця XVI ст.», «Mały słownik historii Polski» та «Восточные источники по истории Юго-Восточной и Центральной Европы»)²¹². Нотатки потрапили до Ткаченка – коли повернетесь з відпустки, подивитесь на них. Підготував я ще дальші три нотатки, які пошлю близько половини вересня²¹³.

Книгу Яковлева обов'язково треба рецензувати (а може, спершу організувати обговорення – так, як у випадку «Допоміжних історичних дисциплін»²¹⁴ – і замість рецензії дати звіт про обговорення?). Якщо б було вирішено давати рецензію, то я хотів би (якщо це буде актуально) бути десь між іншими співавторами; я б взяв на себе критичні зауваження до перших трьох розділів книги (по суті, 20–30-ті рр.).

У середині вересня я, нібито, повинен поїхати до Одеси з доповіддю про участь галичан-інтернаціоналістів у Жовтневій революції та громадянській війні в Середній Азії (на підставі ташкентських архівних матеріалів). Але не виключено, що навіть з такою доповіддю мене не відпустять²¹⁵.

Тепер якось у мене, можливо, й спокійніше (начальство у відпустці), але переважно дається-таки взнаки. А як багато різних цікавих питань виринає довкола (я знову поринув у різні архівні й бібліотечні розшуки) – лише руки закороткі та й ночі не вдається скорочувати до ще більшого мінімуму.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

95

*Лист І. Бутича**1 вересня 1965 р., Київ**1 вересня 1965 р.,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

У процесі перегляду збірника виявилось, що документ під № 549 неправильно датований (замість 1956 року – 1958). Його зміст поданий у документі 532. Отже, треба взяти ін[ший] документ. Я переглянув газети за 1958 р. і нічого пристойного не знайшов. Може, там у резерві що є? Якщо немає за 1958 рік, то хоча б за 1957 або 1959 рік. Не хотілося б усе перенумерувати.

На мою думку, число приміток треба збільшити, зокрема коментувати газети, товариства. Що міг – зробив, а решту надсилаю Вам.

Просив би все це надіслати в можливо короткий час або хоча б повідомити, які з них включати до списку, щоб можна було їх прив'язати до тексту.

Імена теж треба було б пояснювати, та це можна віднести до іменного покажчика.

У мене нічого нового. В суботу виходжу на роботу. У перший же день треба все передати до видавництва.

Ваш І[ван] Бутич.

P. S. Перелік приміток, які можна дати, а також наслідки розшуку документа хай з архіву передадуть по телефону.

Список приміток

Док. 298. «Бандурист» – т[оварист]во (ЕУ)**

Док. 311. «Засів» – гурток

Док. 426. «Каменярі» – часопис (ЕУ)

Док. 523. «Ліга американських українців» (УРЕ)

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 7.9 – послав мат[еріали] коментаря».

** Тут і далі в списку приміток у дужках курсивом подаємо помітки Я. Дашкевича.

- Док. 570. Ліга прогресивних українців у США
Док. 123. Мішаний хор «Львівського Бояна» (ЕУ)
Док. 117. Музичне т[овариств]во ім. Лисенка
Док. 139. «Наукова читальня» – т[овариств]во
Док. 558. «Наше слово» – газета (УРЕ)
Док. 420. «Нове життя» – часопис
Док. 299. Об'єднання студентів поляків
Док. 400. «Пласт»
Док. 523. «Робітник» – газета (УРЕ)
Док. 400. «Робітнича громада» – т[овариств]во (орг. с. 11)
Док. 552. «Свет соціалізму»
Док. 467. «Свобода» – в[идавництв]во
Док. 431. «Сила» – т[овариств]во (УЗЕ?)
Док. 426. Союз укр[аїнської] поступової молоді ім. М. Драгоманова («Каменярі». Орг. с.)
Док. 105. Т[овариств]во «Воля» в Нью-Йорку
Док. 107. Т[овариств]во «Запорожжя за морем» (Нью-Йорк)
Док. 288. Т[овариств]во ім. М. Січинського в Нью-Йорку
Док. 348. Т[овариств]во учителів середніх шкіл ім. Сковороди.
Док. 298. Т[овариств]во ім. І. Франка в США
Док. 377. Berliner Tageblatt*
Док. 127. Kurier codzienny**
Док. 267. Mitteilungen des Vereins*** für Österreichische Volkskunde
(кат. у Бібл. = Zeitschrift für österreichische Volkskunde****)
Док. 547. Przegląd tygodniowy*****
Док. 572. Die Zeit. Morgenblatt*****
Док. 127. Wiek*****

* «Берлінський щоденник».

** «Кур'єр щоденний».

*** Тут помилково.

**** «Вісті Австрійського етнографічного товариства».

***** «Тижневий огляд».

***** «Час. Ранковий випуск».

***** «Вік».

Док. 128 «Kłosów»* (Варшава. Що це таке? Напевне, помилка. Може, «Głos»?**) (Кас. 4Б. 11 прим. на 30)²¹⁶.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

96

Лист Я. Дашкевича

7 вересня 1965 р., Львів

Львів, 7 вересня 1965 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам коментарі до тих гасел, які вдається менш-більш задовільно пояснити. Прошу Вас звернути увагу на примітку до документа № 267 (очевидно, вона випадає) та до документа № 298.

На жаль, для пояснення всіх інших гасел даних немає...

З повагою,

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

97

Лист Я. Дашкевича

18 вересня 1965 р., Львів

Львів, 18 вересня 1965 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам сьогодні ще дві нотатки – ст[аршого] наукового співробітника нашого відділу Г. І. Ковальчака²¹⁷ та мою²¹⁸.

* «Колосся».

** «Голос».

Крім того, прошу Вас додати один абзац до рецензії на «Йосифінську і Францисканську метрики», яку я послав Вам раніше²¹⁹.

Поступово надсилатиму ще дальші нотатки.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

98

Лист І. Бутича

*20 вересня 1965 р., Київ**

20/9.[19]65,

Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Всі матеріали для «Бюлетеня» одержав. Поступово вони друкуватимуться. Матеріали збірника у видавництві. Можливо, що доведеться ще зробити деякі скорочення. Але це потім.

Сьогодні виїжджаю в Чернівці на сесію. Там буду до 2.10, бо треба ще подивитися матеріали злополучного довідника з історії установ. Тепер уже видно, що у 1967 р. йому не бачити світу – дуже складно, рухається все поволі. Після повернення доведеться цілком і повністю займатися довідником. Як Ваша поїздка в Одесу? Коли відпустка?

Всього доброго,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 11.10 і послав 2 нотатки («Сх[ідний] світ», Рошка)».

99

*Лист Я. Дашкевича**11 жовтня 1965 р., Львів*

Львів, 11.X.1965 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам ще дві нотатки – хай лежать вони у видавничому портфелі редакції²²⁰. Тепер працюю над рецензією на цікаве видання «История исторической науки в СССР. Дооктябрьский период. Библиография» (М., 1965) (там є великі розділи про історіографію України). Маю надію закінчити рецензію до відпустки – тобто десь до 25 жовтня – й надіслати Вам²²¹.

Вітаю Вас з виходом у світ збірника «Документы об освободительной войне украинского народа 1648-1654 гг.»²²². Матеріали дуже цікаві, помітна, однак, поспішність (чи так?), яка відбилася на підготовці збірника. Зрештою, про це можна буде ще поговорити.

Прошу Вас при нагоді перевірити Ваш примірник Франківського збірника. Виявилось, що документ, датований 1878, жовтня 7 (Розписка І. Франка про отримання...) ²²³, не має легенди (принаймні в нашому, львівському примірнику). Необхідно дописати легенду: ЦДДА УРСР у Львові, ф. 152, оп. 2, спр. 14422, арк. 23.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

100

*Лист Я. Дашкевича**9 листопада 1965 р., Львів*

Львів, 9 листопада 1965

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам матеріали, які, можливо, Ви зможете використати для «Архівів України»²²⁴.

До статті на шевченківську тематику додаю таблицю з ілюстраціями, яку, очевидно, треба буде зменшити. Кліше бажано робити

безпосередньо з того примірника, який я посилаю – бо повторне перефотографування може зробити репродукцію нечіткою. Додаю також окремо тексти латинським шрифтом і підписи до таблиці.

Рецензія на «История исторической науки в СССР. Дооктябрьский период. Библиография» вийшла великою. Я не заперечую проти її скорочення – але скоротити її, здається, не так просто.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

101

Лист Я. Дашкевича

9 листопада 1965 р., Львів

Львів, 9 листопада 1965 р.

Дорогий Іване Лукичу!

На цій підставі, що я в останній час засипаю Вас своєю писаниною, Ви цілком добре могли дійти до висновку, що я дійшов до графоманства. Можливо, однак, що це ще не так страшно. Просто різні клопоти і турботи відбиваються на мені в цей спосіб, що я весь вільний час присвячую писанині – тоді можна потонути в старих і нових паперах і менше заглиблюватися в різні «проблеми» оточення.

І ось сьогодні я знову послав Вам на адресу Управління одну статтю й одну рецензію²²⁵. Статтю (якщо не пізно), може, буде можливо дати в номер, присвячений Шевченкові (якщо такий номер буде). Може, вдалося б також репродукувати додану таблицю з ілюстраціями. Зрештою, Вам видніше.

Тому, що мої турботи й ускладнення не кінчаються, існує загроза, що я й далі надсилатиму Вам різну мою писанину – хай вона й лежить собі у редакційному портфелі. Десь при кінці цього або на початку наступного року пошлю також статтю для джерелознавчого збірника.

У листі неможливо порушити, а тим більше вирішити різноманітні питання. А моя відпустка пересувається чимраз далі і далі – тепер вже на грудень. Мені хотілося б і раніше побувати в Києві – та рада б

душа до раю, а гріхи не пускають. Гріхи – в даному випадку – це мое високошановне начальство, яке хоче для мене зробити перебування в Інституті настільки приємним, щоб я сам його покинув...

Зібрав я для Вас вже чималий список літератури про Хмельниччину – при нагоді передам або й привезу особисто. Мій угорський кореспондент [Е. Шюц] їздив по Італії, а тепер по Румунії – мабуть, тому й не відповів мені ще нічого конкретного в справі перекладу листів Б. Хмельницького.

Є вже в мене третій випуск опису Кременецьких земських книг²²⁶. Чи другий випуск вже вийшов у світ?²²⁷

Треба б вже якось конкретно планувати роботу над збірником про Лесю Українку. У Львові якось підходять до цього мляво – зрештою, про це, мабуть, також до особистої зустрічі.

Мене переслідую не лише вірменська тематика, але й думка про переїзд до Вірменії. Як звичайно, обіцяють там золоті гори. В грудні буду знову там – і, може, треба буде ховатися під протекцію цих далеких сусідів²²⁸.

Всього, всього Вам найкращого,
Ваш
Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

102

Лист Я. Дашкевича

10 листопада 1965 р., Львів

Львів, 10.XI.1965

Дорогий Іване Лукичу!

Вчора послав я Вам листа і бандероль – а сьогодні отримав згоду від угорського колеги перекласти листи Богдана [Хмельницького]. Листи він перекладе на німецьку мову, а я пізніше – на українську (якщо, очевидно, виявиться, що листи ці досі не публіковані).

Сьогодні ж висилаю фотокопії до Угорщини, а Вас прошу замовити мікрофільм таких книг вірменського кам'янець-подільського

суду: ф. 39, оп. 1, т. 28 (1619-1621 рр.), т. 29 (1622-1623 рр.), т. 40 (1648-1651 рр.).

Тому, що кошти виготовлення цього мікрофільму можуть бути значні (це прибл[изно] 1 500 сторінок), я покрию їх наполовину. Думаю, що в такий спосіб можна буде компенсувати роботу перекладача, яка, здається, буде досить складною.

Що ж, побачимо, що з цього вийде.

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

103

Лист Я. Дашкевича
3 грудня 1965 р., Львів

Львів, 3 грудня 1965 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Мій кореспондент повідомив мене, що один з надісланих угорських документів опублікований у «Документах Б. Хмельницького» (стор. 305, № 218) – йдеться про документ з кінця 1653 р. Він розшукуватиме, чи не опубліковані ще інші документи (в угорській літературі) – і ті, що не публікувалися, перекладе.

6 грудня я таки йду у відпустку – тоді й буду в Києві.

Всього Вам найкращого,
Ярослав Дашке[вич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

104

Лист Я. Дашкевича

24 грудня 1965 р., Єреван

Єреван, 24.XII.1965

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас прийняти найкращі новорічні побажання з далекої Вірменії – багато сил, енергії, бадьорості.

Ваш

Ярослав Дашке[вич].

Приватний архів І. Бутича.

Листівка:

«З Новим роком! Художник Ю. Ю. Жолудев».

Оригінал, рукопис.

105

Лист Я. Дашкевича

17 січня 1966 р., Львів

Львів, 17 січня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

На днях я закінчив перегляд друкованих матеріалів, що можуть підійти до збірника про Л[есю] Українку. Вдалося розшукати дещо з прижиттєвих матеріалів (їх мало – і надії, що вдасться роздобути щось більше (з друкованого) – небагато); непогано представлені 50-ті рр. ХХ ст. У лютому – березні, думаю, вдасться переддрукувати найважливіше. Для початку буде цього 8-9 друк[ованих] арк.

Важче з архівними матеріалами. Дещо є в львівському ЦДІА (тут була колись виставка, присвячена Л[есі] Українці – і є якісь списки документів, що експонувалися). Є в мене список опублікованих архівних матеріалів – цей список незабаром пошлю Вам, щоб можна було замовити фотокопії або засвідчені копії документів (деякі публікації зроблено з великими купюрами).

Не вірю, що у Вас може знайтися вільний час, але, може, Віра Савелівна [Скорина] зможе навідатися до музею Лесі Українки в Києві²²⁹ –

і вияснити, чи є там хоча б фотокопії особистих документів Лесі та колекція вирізок з сучасної преси. Музей організовано недавно, тому й фонди його, очевидно, не великі. Треба б також поцікавитися матеріалами, які є в Інституті літератури, – може, там є щось з особистих документів Лесі (у відділі рукописів). Очевидно, там зберігається також текст кандидатської дисертації М. Д. Деркач²³⁰ (на жаль, тепер її у Львові немає – та й стан її здоров'я такий, що говорити з нею важко) «Літопис життя і творчості Л[есі] Українки». Ледве чи в цій дисертації є посилання на архівні матеріали, але, очевидно, варто виписати з дисертації хронологію поїздок Лесі (напр[иклад], до Львова, до Чернівців і т. д.) – і на цій підставі робити розшуки в обласних архівах. Вчилася Леся, здається, в Тарту (Дорпаті)²³¹ – архів Тартуського університету, наскільки мені відомо, зберігся непогано. Якщо, на підставі «літопису», буде встановлено, коли вона там вчилася, можна буде просити естонців допомогти.

Вибачайте, що вже тепер турбую Вас цими справами, але мені здається, що вже поволі можна займатися підготовкою цього збірника, щоб закінчити працю над ним у 1967 р. і в 1968 р. подати до друку – не чекати ювілейного 1971 р.

Десь у кінці цього місяця або на початку наступного зможу Вам послати цікаву статтю, яку надіслав мені для Вашого журналу професор Варшавського університету і голова Польського сходознавчого товариства Ян Рейхман про матеріали турецьких архівів з історії України. (Сам Рейхман неодноразово був у Стамбулі і знає ці архіви, так сказати, з автопсії). Статтю цю я якраз перекладаю з польської мови на українську. Пошлю також франківський матеріал (вибрані листи Франка до Кримського²³²) і кілька нотаток. У квітні пошлю статтю для вип. 3 «Історичних джерел» (думаю, що я зможу дати 2 статті: у джерелознавчому плані – про галичан-інтернаціоналістів у Сер[едній] Азії й Західному Сибіру – для збірника; і з викладом основних фактів – лише про Середню Азію – для «Укр[аїнського] істор[ичного] журналу»²³³; зрештою прошу Вас погодити це з Федором Павловичем [Шевченком]).

Як, на Вашу думку, чи задача «Вірменського збірника»²³⁴ в цьому році до видавництва – реальна справа? Якщо так, то, може, мені треба б передрукувати кілька сторінок – ті, які я виправив чи доповнив

(змін у обсяг це не внесе). Якщо справа нереальна поки що, то це, очевидно, робити не варто.

У мене все без перемін. Тепер лежу в лікарні, бо здоров'я трохи попсувалося – але на днях буду вже дома.

Всього Вам найкращого,
з глибокою повагою до Вас,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

106

Лист І. Бутича

21 січня 1966 р., Київ*

21.01.[19]66,
Київ

Ярославе Романовичу!

Про збірник сьогодні нічого не можу сказати. До плану включений, як і минулого року, але план ще не розглядався. Відомо це буде, напевне, тільки в середині року. Думаю, що всі зміни й уточнення можна буде зробити тоді, коли видавництво почне над ним працювати.

У музеї документів про Лесю [Українку] немає, але є вони в Інституті літератури. Хочу переглянути їх сам. Віра Савелівна [Скорина] буде дивитися газети (за останні роки у мене є частина вирізок), наглядатиме за передруком матеріалів.

Сподіваюся, що в першому півріччі зумію побувати в Ленінграді й переглянути цензурний комітет²³⁵.

Я повністю підтримую прагнення швидше закінчити підготовку збірки – вистачило б тільки сил! Мене засадили за історію установ, і не знаю, чи я доведу до кінця цей гріх. Всі надії на те, що мене увільнять від цього, втрачені.

Статтю про докум[ентальні] мат[еріали] з історії України в турецьких архівах чекаю з нетерпінням.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[і]дписав[] 27.1.»

Зараз потроху збираю відомості про матеріали профілю Літературного архіву?²³⁶ Що б Ви могли допомогти в цьому?

З Федором Павловичем [Шевченком] я домовився, що стаття про інтернаціоналістів піде в збірник, але як у Вас є доволі матеріалу на дві статті – для збірника і для журналу, проти такого вирішення питання заперечень не буде.

Поправляйтесь, набирайтесь сил.

З повагою, І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

107

Лист Я. Дашкевича

27 січня 1966 р., Львів

Львів, 27 січня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Ви знаєте мою думку про Літературний архів. Мені здається, що, в першу чергу, треба б звернути увагу на виявлення матеріалів, які зберігаються в приватних осіб. Зі свого боку, я розпитуватиму про такі матеріали у львів'ян. Крім цього, я б думав, що треба опублікувати відповідну статтю в «Архівах України», статтю-заклик у «Літературній Україні» (тут міг би допомогти Федір Кузьмович [Сарана]), окремо видати заклики-анкети та розіслати їм на адреси літераторів, письменників, літературознавців.

Треба б подумати, чи можна це робити до прийняття офіційної хвали про організацію Літературного архіву (і, мабуть, можна в плані підготовки попередніх даних для організації архіву).

Перше, що я зроблю після виходу з лікарні, це пошлю Вам статтю Рейхмана про турецькі архіви. Мое перебування в лікарні затягується довше, як хотілося б. Правда, потім я, мабуть, матиму можливість відпочивати довше (недавно скоротили мене з праці).

Дякую Вам за листа. Я цілком погоджуюся з Вами відносно організації роботи над збірником про Лесю [Українку]. Думаю, що в лютому

я вже зможу організувати передрук хоча б частини львівських матеріалів, а також перегляд архівних справ.

З повагою,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

108

Лист Я. Дашкевича

4 березня 1966 р., Львів

Львів, 4 березня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Лікарню я вже покинув, а 9-го повинен появиться в Інституті.

Я помилявся, коли писав Вам, що Франківський збірник складатиметься у львівській друкарні (чи, пак, мене погано інформували) – очевидно, набирають його в Києві. Чи справа ця рухається вперед?

За кілька днів пошлю Вам статтю про турецькі архіви, а також інші дрібніші матеріали. Хвороба перекреслила багато моїх планів – а тепер наздогнати все не так просто. Статтю для т. 3 збірника пошлю в другій половині квітня²³⁷. Бібліографічні матеріали про Лесю [Українку] в мене зібрані – як лише щось не перешкодить, можна буде приступати до відбору матеріалу.

Уявляю собі, що Ви цілком замучилися установами – і дуже Вам співчуваю, праця та справді таки невдячна.

У лікарні мене якимось лікували, але почуваюся далі погано. Перетома вилазить боком...

Всього, всього Вам найкращого,
Ярослав Дашкев[ич].

P. S. Виявляється, що серед угорських листів Богдана [Хмельницького] є по два варіанти угорського перекладу кожного листа – отже, в дійсності там не 6 листів, а 3. Ці три переклали для мене ще в листопаді минулого року – але переклад по дорозі загубився. Тепер посила-тимуть знову.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

109

Лист Я. Дашкевича

16 березня 1966 р., Львів

16 березня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам давно обіцйовану статтю проф. Яна Рейхмана (Варшава). Стаття ця написана спеціально для «Архівів України»; я переклав статтю з польського оригіналу, який залишив у себе. Коректу статті (якщо вона буде прийнята до друку – а думаю, що варто її надрукувати) прошу надсилати мені.

Може, варто було б повідомити проф. Рейхмана (адреса його є в кінці статті) про те, що стаття прийнята до друку. Автор часом приїздить до Радянського Союзу – на такий випадок, мені здається, варто б мати підготований гонорар. Тому, що «Архіви України» не мають змоги робити відбиток, я замовляю для себе 20 прим[ірників] відповідного номера журналу (за післяплатою), які й пошлю проф. Рейхманові.

Сьогодні я отримав нарешті переклад листів Б. Хмельницького. Як я писав Вам, серед фотокопій були дублетні тексти – так що остаточно виявилось 3 листи:

- 1) Лист до великого візира, 2.VIII.1650, Чигирин;
- 2) Лист до Бегдаш-аги, 3.VIII.1650, Чигирин;
- 3) Лист до Яна Казимира, середина VIII.1649, з табору.

Всі ці листи не публікувалися. Переклад зроблено на німецьку мову. Чи перекласти Вам їх на українську?

При цій нагоді я хотів Вам пригадати про мікрофільми кам'янець-подільських вірменських актових книг, про які я Вам писав. Коли мікрофільми будуть готові, прошу їх послати мені.

Є в мене ще рецензії та нотатки для «Архівів» – пошлю їх незабаром.

З повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

110

*Лист І. Бутича**19 березня 1966 р., Київ**

19/III.[19]66,

Київ

Ярославе Романовичу!

Вдячний за турботи. Лист і статтю одержав. Стаття, безперечно, буде опублікована в четвертому або п'ятому номері. Нею зацікавиться не один читач.

Для мене особисто стаття Рейхмана насамперед цікава шостою виноскою.

Мені давно казали, що в Чехословаччині були опубліковані листи Богдана Хмельницького, при цьому додавши, що це було в 1954 р. Я шукав, але безуспішно. Виявляється, це було зроблено ще у довоєнні роки.

У Києві цих видань немає. Цікаво, чи не можна їх відшукати у бібліотеках Львова. Якщо так, то я просив би архівістів виго[то]вити мікрофільм.

Коли ж немає, доведеться звертатись у Чехословаччину.

Наявні листи Б. Хм[ельницького] дуже прошу перекласти і разом з розшифровкою надіслати їх – я буду думати, як виконати свої зобов'язання.

Ось ця невелика відслона показує, що ми далеко від завершення виявлення документів Б. Хм[ельницького].

Уже почали роботу над третім випуском «Історичних джерел».

У листопаді ц. р. Інститут історії планує скликати першу Республіканську нараду в питаннях ств[орення] Укр[аїнського] іст[орично-го] атласу.

Тематика:

1. Методологічні настанови. Періодизація. Структура. Програма.
2. Іст[орико]-географ[ічне] районування.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича:

«J. Rypka

“Z dějin Východní Evropy a Slovanstva”, Praha, 1928, s. 346-350, 482-498.

“Časopis Národního Musea”, Praha, 1931, s. 1-23.

Там же, 1936, s. 1-32».

3. Етнічна і демографічна історія у[країнського] н[ароду].
4. Картографування економ[ічного] життя.
5. Внутрішньополіт[ична] історія.
6. Зовнішньополітична і воєнна історія.
7. Культ[урне] і наукове життя України та його відображення в атласі.

Про бажання взяти участь треба зголоситись до 1 квітня.

Про Лесю [Українку] докум[енти] потроху нагромаджуються, правда покіль що у вигляді переліків. Є серед них і досить-таки цікаві.

З побажанням всього доброго,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

111

Лист Я. Дашкевича

23 березня 1966 р., Львів

Львів, 23 березня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на В. Ніконова «Введение в топонимику»²³⁸, яка, може, пригодиться Вам для журналу.

Дякую Вам за вістку про Республіканську нараду, присвячену Українському історичному атласові. Я міг би запропонувати лише тему про картознавство України в XIX–XX ст. (з точки зору використання її даних при складанні атласу)²³⁹. Не знаю, чи така тема може підійти – на всякий випадок посилаю Вам коротку анотацію з проханням передати її Федору Павловичу [Шевченку]. Правда, я й не уявляю собі, де буду до листопада.

Про переклади Рипки Богданових листів я знав ще давніше, але коли Ви згадували про якісь публікації 1954 р. – я й не думав, що йдеться про одне й те саме. Статті Рипки повинні бути у Львові (принаймні дві з них) – якщо справді є, організую мікрофільмування.

З Будапешта я отримав лише переклад листів (угорські тексти були в тому листі, що не дійшов до мене) – тепер я знову попросив

передрукувати угорський текст – і вже все разом (з українським перекладом) пошлю Вам.

У мене все на однаковому рівні.
З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

P. S. Якщо у Вас ще немає, то в квітні я пошлю Вам рецензію (заслужено сувору) на «Українські грамоти XV ст.» В. Русанівського²⁴⁰.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

[Анотація доповіді про картознавство України в XIX–XX ст.]*

Я. Р. Дашкевич
(Львів)

Картознавство України в XIX–XX ст.
(До питання про джерельну базу української
історичної картографії)

У доповіді дається характеристика основних праць з картознавства України (оглядів карт, джерелознавчих досліджень середньовічних карт України, праць з історії картографії України, альбомів репродукцій карт), що були здійснені в кінці XIX – першій половині XX ст. Характеристика дається з точки зору можливості використання досьогочасних картознавчих досліджень при складанні історичного атласу України.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Копія, машинопис.

* На початку анотації помітка Я. Дашкевича: «Подав 23.2.[19]66 Бутичеві».

112

Лист І. Бутича

4 квітня 1966 р., Київ*

4/IV.[19]66,
Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Листа і рецензію одержав. Вона піде в один з чергових номерів. Тему доповіді передав Ф[едору] П[авловичу] [Шевченку].

Рецензію на «Українські грамоти XV ст.» надсилайте. У свій час я утримувався, а тепер твердо вирішив вмістити заслужену рецензію й на книжку С. Яковлева «Українська радянська археографія». Якщо б Ви могли тепер написати, дуже просив би. Потрібно про книжку сказати те, чого вона заслуговує²⁴¹.

Біля мене ніяких змін. Через кілька годин від'їжджаю в Кіровоград з місією не так для мене приємною – ревізора.

Неприємна ця поїздка й тим, що руйнує ритм у роботі над іст[орією] установ, не кажу вже про інші справи. Та дарма.

З щирою повагою,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

113

Лист Я. Дашкевича

18 травня 1966 р., Львів

Львів, 18 травня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам врешті давно обіцяну статтю «Галичани-інтернаціоналісти Радянського Туркестану в світлі новознайдених джерел 1917-1920 рр.» (у двох прим[ірниках])²⁴². Прошу Вас – після перегляду – повідомити мене про Ваше рішення в зв'язку з цією статтею.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав]. 18.V послав статтю «Галич[ани]-інтернац[іоналісти] Рад[янського] Туркестану»».

Якщо перевтома не звалить мене з ніг, я маю намір послати Вам на протязі цього літа – для Вашого журналу – невелику статтю «До історії фальсифікації та експертизи автентичності документів на Україні в XVII ст.»²⁴³, 2 рецензії (на «Українські грамоти XV ст.»²⁴⁴ та на Яковлева – останню рецензію – в співавторстві з А. Г. Сісецьким²⁴⁵) та яких 5-6 нотаток. Поки що тікаю зі Львова на 10-14 днів до Вільнюса і на литовські озера. Маю надію привести трохи україніки з литовських архівів.

Як лише отримаю доповнення чи виправлення до перекладів угорських текстів листів Богдана [Хмельницького] – негайно пошлю розшифровані тексти і переклади на українську мову Вам.

Читав із вдовolenням Вашу статтю в «Літературній Україні»²⁴⁶. Мої погляди на Літературний архів Ви, зрештою, знаєте.

Бажаю Вам всього найкращого,
з глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

114

Лист Я. Дашкевича

22 липня 1966 р., Львів

Львів, 22.VII.1966

Дорогий Іване Лукичу!

Пишу Вам напередодні мого приїзду – або «неприїзду» – до Києва. Тут щось колотиться в зв'язку з моєю можливою працею в музеї або навіть обласному архіві²⁴⁷. Я не дуже маю надію, що щось вирішиться в позитивному плані – але боюся, що це прикує мене до місця – аж до моменту, коли мені остаточно відповідать «ні».

Я маю намір бути в Києві в понеділок (як Ви знаєте) 25.VII – може, приїзд мій пересунеться на один-два дні. Прошу Вас, у зв'язку з цим, не ламати Ваші плани (уманські), бо, можливо також, що я поїду безпосередньо туди. Так чи інакше, якщо лише буде «ні» – я поїду зі Львова відпочивати; тоді таки загляну й до відділу рукописів, щоб працювати над Лесею [Українкою].

Прикро мені, що плани ламаються – та це таки без моєї участі.

Отримав я нарешті уточнення до перекладів листів Богдана [Хмельницького] – і найближчим часом, після передрукування, надішлю всі матеріали Вам. Також на Вашу домашню адресу пошлю зауваження до проспекту «Установ» (а таки хороша це справа!).

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

115

Лист Я. Дашкевича

*2 серпня 1966 р., Львів**

Львів, 2 серпня 1966 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Розмови про моє трудовлаштування затримують мене у Львові – хоча я й не вірю, що з цих розмов щось вийде, але я змушений сидіти тут. Це також трохи ламає різні мої плани.

Нарешті можу послати Вам переклади листів Богдана [Хмельницького]. При їх публікуванні треба б, мені здається, згадати доктора Едмонда Шюца з Інституту історії Угорської академії наук, що таки прочитав, розшифрував і переклав усі три листи. Кілька пояснень до перекладів. Перекладено 3 листи – але для них є 6 варіантів угорського тексту. Цей текст, який перекладено, я позначив у лівому кутку згори. Д-р Е. Шюц вибрав для перекладу менше попсовані варіанти і лише в одному випадку переклав один абзац з другого варіанта (в листі № 1). Посилаю Вам, отже, угорські тексти, німецькі переклади, поправки до німецьких перекладів та, в кінці, українські переклади. Прошу Вас вибачити, що справа з перекладами тягнулася більше як півроку – але моєї вини тут мало.

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Відписав 11.VIII.[19]66. Запропонував узяти на себе підготовку словника архівознавчих термінів».

До речі, д-р Е. Шюц буде ще цього року в Києві – він працювати-ме в ЦДІА над книгами вірменського кам'янець-подільського суду. Якщо потрібні будуть ще якісь уточнення до перекладів – він зможе тоді це зробити.

Посилаю також мої зауваження до плану-схеми «Установ»²⁴⁸. Багато Вам довелося вистраждати над цими установами – й доведеться ще чимало праці в них вкласти. Я дуже далекий від історії установ – і тому мої зауваження прошу вважати дилетантськими, я міг у них дещо й наплутати. Взагалі – праця Ваша, вкладена в довідник, аби лише не пішла надаремно – довідник – незвичайно потрібне видання і його обов'язково треба довести до кінця. До моїх зауважень прошу відноситися не дуже серйозно: я виходив з того, що хотілося б мати – а реальні можливості в нас, на жаль, інші...

Лихий мене попутав двічі (цей «лихий» – необхідність займатися тепер малопродуктивним заробітчанством). І так я погодився редагувати опис колекції Київської археогр[афічної] комісії²⁴⁹ (дуже марудна це справа, заки довести її до належного рівня), а також ті довідки з історії установ, що їх підготовляє львівський ЦДІА²⁵⁰. До того як братися за редагування, мені дуже хотілося б обговорити деякі зв'язані з обидвома виданнями справи – але тому, що моя київська поїздка пересувається і відсувається, я викладу дещо на папері, прохаючи Вашої поради.

Відносно історії установ.

Довідки дуже різношерсті, складені за різними принципами або й без жодних принципів. Очевидно, все це треба зводити до єдиної системи.

На мою думку:

1. Кожна установа в принципі мусить мати одну довідку. Неможливо писати т. зв. групові довідки, об'єднуючи в довільну «групу», напр[иклад], всі школи в Східній Галичині чи роблячи суміш з усіх віровизнань.

2. Установою треба вважати центральний орган (у Галичині – краєвого рангу); підпорядковані йому однорядні установи нижчого рангу – це вже інша установа; ще нижча інстанція – третя установа і т. д. Кожна з установ нижчого рангу вимагають окремих довідок (по такому ж принципу й складена Ваша схема довідника). Інакше неможливо буде користуватися працею як довідником.

3. Початок і кінець існування певної установи – це звичайно проміжок від одної суттєвої реорганізації апарату до наступної. Такий

проміжок часу – це історія окремої установи. Без сумніву, встановлюється певна наступність, спадковість установ – але «довідковість» видання вимагає, щоб історію установ не подавати єдиним ланцюгом, а розчленовано на окремі одиниці. Отже, на кожну установу – знову окрема довідка.

4. Довідки повинні складатися за енциклопедичним принципом – якнайбільше фактичного матеріалу з обов'язковими посиланнями на джерела. Якнайменше «води»! Такі питання, як, наприклад, класовий характер установ, неможливо підкреслювати в кожній довідці зокрема – про це ж говорити можна у вступі до довідника, у вступах до окремих частин і т. д.

5. Обов'язковими елементами кожної довідки я вважаю такі: а) назва, її зміни (якщо одночасно зі зміною назви не реорганізувалася установа, тобто не виникала нова); б) хронологічні межі діяльності, причому від дат законодавчих актів про створення або ліквідацію установ треба відрізняти дати їх фактичного створення; в) коло компетенції й територія діяльності установи; г) внутрішня структура установи, зміни в цій структурі; д) підпорядкованість даної установи вищій інстанції та перелік установ (чи їх типів) нижчого рангу, підпорядкованих даній установі; е) специфічні назви посад, чинів, урядовців даної установи.

6. Мабуть, варто було б вже тепер поділити установи «по рангах» (за їх важливістю) – і відповідно до важливості визначити обсяг кожної довідкової статті в сторінках машинопису. Визначити статті, до яких треба б додати графічні схеми.

Мені хотілося б, щоб те редагування довідок, яке я робитиму для львівського ЦДДА, не було просто формальністю – і щоб не ішло в розріз з принципами, які Ви встановили вже в Києві – тому прошу Вас написати мені хоча б кілька слів про те, чи міркування мої правильні.

Дещо я підготував для Вашого журналу – пошлю ще цього місяця. Якщо остаточно виявиться, що в найближчому часі з мого «влаштування» у Львові нічого не вийде – я загляну до Києва.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

116

Лист Я. Дашкевича

18 серпня 1966 р., Львів*

Львів, 18 серпня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам повідомлення «Документальні матеріали з історії України в Центральній бібліотеці Академії наук Литовської РСР»²⁵¹ та статтю «З приводу нової публікації українських грамот XV ст.»²⁵² (все в 2 примірниках; до другої статті доданий рисунок). Хоча стаття «З приводу...» – це, по суті, обширна рецензія на збірку «Українські грамоти XV ст.», мені здається, що ледве вона підійде – як за обсягом, так і за порушеними в ній питаннями – до розділу «Рецензій» Вашого журналу. Можливо, краще друкувати її (якщо Ви вважатимете її вартою надрукування) в розділі «Огляди джерел».

Прошу Вас повідомити мене про отримання цього матеріалу – і Ваше рішення в зв'язку з ним.

У наступному місяці пошлю Вам серію нотаток.

Я був би Вам дуже вдячний, якщо б Ви повідомили мене про основні принципи, що покладені в основу «Історії установ», – щоб я міг застосувати їх при редагуванні матеріалу з львівського ЦДІА.

Мої справи далі без змін.

Всього Вам найкращого, з глибокою повагою,

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Повідомити».

117

*Лист І. Бутича**5 вересня 1966 р., Київ**

5.9.[19]66

Київ

Ярославе Романовичу!

Коротко відтворюю зміст попереднього листа. Кому тільки він був потрібний?

Я погоджуюся з викладеними Вами принципами побудови довідника; шкода тільки, що не все можна буде здійснити. Немає в мене заперечень і проти змісту окремих довідок. Кожна довідка має бути стисла і водночас насичена фактичним матеріалом. Оцінка установ, їх характеру знайде місце у вступних – до довідника в цілому, розділів і підрозділів. Групова довідка повинна включати не всі школи, чи то лікарні, а лише один тип – недільні, парафіяльні, земські, гімназії і т. д.

Не мав я наміру змішувати в одну купу і всі віросповідання в церковних установах.

У схемі так трапилося через те, що я цих установ до пуття не знаю, а вникнути не було коли.

Давно і мене займає думка про поділ довідника на дві частини (при цьому у першій частині залишити тільки державні адміністративно-судові установи). Я навіть цю думку висував перед керівництвом. Покіль що не погоджуються.

У цьому поділі є одне уязвиме місце – куди віднести органи самоуправління? Відривати їх [від] державних органів управління не випадає. Та й часом важко провести грань, де закінчуються одні [й] починаються другі органи.

У попередньому листі йшла мова і про підготовку словника архівознавчих термінів і можливу Вашу участь у цій роботі.

На мій погляд (його поділяє і керівництво) словник має включати не тільки архівознавчу [термінологію], але й зі спеціальних історичних дисциплін. Його джерелом мають бути друковані джерела й

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Отр[имав] 13.X. В[ідписав] 14.X».

архівні. З 1 січня державним архівам буде заплановано цю роботу, і вони все, що зможуть, надішлють.

Насамперед потрібно, очевидно, скласти словник, розіслати в архіви для обговорення. Після уточнень затвердити на вченій раді, а тоді вже готувати повний текст словника. Штабом може бути ЦДІА. Все інше – в АУ. Всі матеріали, які є (польський і чеський словники, проекти московського), можуть бути і будуть передані у Ваше розпорядження, якщо їх немає у Львові.

Які Ваші міркування з цього приводу?

Із заст[упником] я говорив (нач[альника] немає – у відпустці). Він не заперечує проти залучення Вас до роботи. Водночас висловив думку, щоб і державні архіви з нового року включились у цю роботу. Зокрема, зайнялися виявленням термінів, які треба пояснювати, і підбором матеріалів.

У кінці липня був в Умані два дні, а повернувшись, захворів. Тижень пролежав, але видихаю й досі.

Зосередитись на чомусь перешкоджають відрядження. Нещодавно повернувся з Ніжина, а це знову на півмісяця виключаюся з роботи.

Матеріали для «Арх[івів] Укр[аїни]» одержав. Рецензію планую № 6, а статтю «Д[окументальні] м[атеріали] з історії Укр[аїни] в Центр[альній] бібліотеці АН ЛРСР» – у № 1 за 1967 р.

Для першого номера хотілося б мати більше коротеньких, але цікавих статей, нотаток.

Хочеться хоч чим-небудь відзначити 20-річчя видання «А[рхівів] У[країни]». Може, щось цікаве зможе дати Федір Пилипович [Максименко]²⁵³. У нього завжди є щось цікаве, не вистачає тільки часу оформити. Але ради такого випадку...

Збірник докум[ентів] «І[ван] Фр[анко]» ще не вийшов. Цими днями обіцяють показати сигнальний.

Листи Б. Хм[ельницького] одержав. Щира Вам дяка. Вони в якійсь мірі викликають підозру. Хм[ельницький] (наскільки я пригадую) ніколи не вживав у підписах формулу «Звишменованій гетьман». Вона належить його наступникам.

Ярославе Романовичу, якщо у Вас під рукою шифр справи вірменського к[ам'янець]-подільського суду, з якої потрібний мікрофільм,

[то надішліть]. Я десь поклав і ніяк не відшукаю. Повернувшись з відрядження, я поспробую його виготовити.

Щиро Ваш,
І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

118

Лист Я. Дашкевича
8 вересня 1966 р., Львів

Львів, 8 вересня 1966 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам невелику публікацію, що, можливо, підійде Вам для журналу²⁵⁴.

Намагатимусь ще цього місяця послати серію нотаток.

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

119

Лист І. Бутича
11 жовтня 1966 р., [Київ]*

11.10.[19]66

Дорогий Ярославе Романовичу!

Так склалося, що Катренко мого листа не передав Вам.

Користуюсь нагодою й передаю його, хоча й з великим запізненням.

Шкодую, що не маю змоги сьогодні передати збірник «Іван Франко». Всі розібрали. Одержу через кілька днів. Вам, як упоряднику, належить прим[ірник]. Скільки додаткових? Така можливість буде.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Отр[имав] 13.X. В[ідписав] 14.X».

Чекав Вас на початку цього місяця, а тепер і не знаю, що думати. 27-28.10.[19]66 буду в Тернополі.

Інших новин жодних.

Ваші матеріали поступово йдуть.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

120

Лист Я. Дашкевича

14 жовтня 1966 р., Львів

Львів, 14.X.1966

Дорогий Іване Лукичу!

Дуже дякую Вам за листи. Всі Ваші міркування відносно складання довідок я врахую – та на днях поверну вже довідки з історії установ після редагування. В загальному, львівські довідки не такі-то й дуже погані, доробок вони особливих не вимагають – правда, є окремі, які, мабуть, треба буде писати заново. Гірше, що ці довідки не охоплюють повної тематики історії установ. Можливо, Вам доведеться ще провести у Львові якусь кущову нараду для архівів зах[ідних] областей – щоб таки заповнити існуючі прогалини. А взагалі справа дуже, дуже марудна. Копію рецензії на львівські довідки, яку я складаю, я Вам надішлю – може, Вам пригодиться²⁵⁵.

Словник архівознавчих та допоміжно-історичних термінів – дуже потрібна справа. У мойому уявленні – це повинна бути невеличка енциклопедія архівознавства та спеціальних історичних дисциплін. Я цілком погоджуюся з Вами, що починати треба з словників – думаю, однак, що словники треба складати по окремих дисциплінах, а не в єдиному реєстрі (єдиний алфавітний реєстр – це наступний етап роботи). У такий спосіб легше виловити можливі пропуски та, одночасно, зберегти розумну пропорцію між окремими дисциплінами. Зрештою – в листі про все це не скажеш. У принципі – я за участь у цій праці (якщо вище начальство погодиться), про конкретні форми участі можна буде поговорити під час особистої зустрічі.

В останній час я почуваю себе погано – якісь наслідки простуди – й тому відтягається мій кївський візит.

Проф. Ян Рейхман просив передати Вам велику подяку за надрукування статті. Він дуже вдоволений – це перша його стаття, друкована по-українськи, хоча з українською (польською) пресою, яка виходила у Варшаві, він співпрацював ще в 30-х рр.

У найближчих днях надішлю ще деякі матеріали для Вашого портфеля. Серед них найбільш актуальна невелика стаття проф. В. Й. Филоненка²⁵⁶ (П'ятигорськ), присвячена 80-річчю з дня заснування Таврійської археограф[ічної] комісії (потім Таврійського т[оварист]ва історії, археології і етнографії)²⁵⁷. Комісія почала працювати в лютому 1887 р. В. Й. Филоненко був заст[упником] голови Таврійського т[оварист]ва. Стаття трохи схематична, але треба враховувати, що авторові вже 83 роки! До статті я додав нотатку про автора – може, вдасться її також надрукувати (може, петитом) після статті. В. Й. Филоненко – видатний вчений-сходознавець, а як людина цілком заслуговує на теплу згадку.

Я не зрозумів Вашу згадку про «20-річчя» і тепер лише бачу, що зробив дурницю, посилаючи Вам якусь-там дрібницю. Треба було щось з архівознавства. Федір Пилипович [Максименко] підготовляє статтю з джерелознавства (щось зв'язане одночасно з пресознавством) – але в нього вже півроку на голові директорські обов'язки, і це забирає йому весь вільний час.

У мене «на верстаті» серія нотаток, з яких я ніяк не можу вилізти. Мабуть, привезу їх із собою.

Угорець-перекладач (д-р Шюц) тепер якраз у Києві, він працює в ЦДІА. На днях повинен бути у Львові – тоді я уточню, які саме кам'янецькі книги його найбільш цікавлять – і можна буде йому віддячитися. Якщо листи Б. Хмельницького навіть фальсифікати – то й це дуже цікаво. Я замовив фотокопії тих листів Богдана [Хмельницького], що є в копії у Вільнюсі – незабаром їх повинні виготовити (Олег Антонович [Купчинський] повинен їх підштовхнути) – тоді я пошлю їх Вам. Може, так поволі збереться у Вас матеріал для невеликої цікавої публікації.

Збірник «Іван Франко» бачив я у Львові (в бібліотеці) – до книгарень він ще не дійшов. А може бути й такий курйоз, що його тут не

замовили. Тому прошу Вас дуже зберегти для мене хоча б 3-4 примірники. Всі кошти я поверну. А то збірник справді-таки цікавий, а можна самому залишитися без примірника – і залишити без подарунка зацікавлених.

Я забалакався поза всякі межі. Дуже Вам дякую за все!

Сердечно Вас здоровлю,

Ваш

Ярослав Да[шкевич].

[Р. С.] Коли побачить світ т. 2 «Істор[ичних] джерел», прошу також, якщо можливо, зберегти для мене 2-3 примірники.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

121

Лист Я. Дашкевича

18 жовтня 1966 р., Львів

Львів, 18.X.1966

Вельмишановний Іване Лукичу!

Ми розпочали вже працювати над збірником про Лесю Українку. Деякі матеріали (архівні та газетні) передруковуються. На жаль, з архівними матеріалами становище важке – у Львові таких матеріалів обмаль. Може, архіви вже дещо послали Управлінню?

На всякий випадок посилаю Вам список архівних матеріалів, які десь повинні бути. Дуже недосконалий цей список – але це вина літератури, яку я використовував, а не моя. Прошу Вас, якщо можливо, пустити цей список у хід. Думаю, що Віра Савелівна [Скорина] може допомогти в його реалізації.

У Києві я, очевидно, займуся також розшуками відповідних матеріалів.

Здається, десь там у Вас є Надія Федорівна [Врадій]²⁵⁸ – може, Ви з нею уточните справу словника.

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкеви[ч].

[Р. С.] Кілька днів тому послав Вам більшого листа. Дуже прошу зберегти для мене кілька примірників Франківського збірника.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

122

Лист Я. Дашкевича

20 жовтня 1966 р., Львів

Львів, 20.X.1966

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам три повідомлення²⁵⁹, які, можливо, Ви зможете використати в журналі.

Повідомлення проф. В. Й. Филоненка, мабуть, найбільш актуальне. Дуже хотілося б, щоб воно було опубліковане разом з анотацією про автора. (Про це я вже Вам писав).

Вчора надіслав я Вам листа на тему збірника «Л[еся] Українка».

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

123

Лист Я. Дашкевича

28 листопада 1966 р., Львів

Львів, 28.XI.1966 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Мені дуже прикро, що я не зумів досі скласти й послати Вам зведену рецензію на історію установ зах[ідних] обл[астей]. Справа не в мойому лінивстві, а в тому, що вже десять днів я воюю з ангіною, яка на мене напала – і досі ще міцно не стою на ногах.

На жаль, ці останні довідки, які мені передали, цілком не кращі від попередніх... Тому й доведеться над ними ще помучитися.

Всі інші мої справи без особливих перемін.

Бажаю Вам всього найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

124

Лист Я. Дашкевича

29 грудня 1966 р., Львів

Львів, 29.XII.1966

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас прийняти найкращі новорічні побажання

від

Ярослава Дашкеви[ча].

Приватний архів І. Бутича.

Листівка:

«С. М. Гебус-Баранецька. Праля. 1936».

Оригінал, рукопис.

125

Лист Я. Дашкевича

5 січня 1967 р., Львів

Львів, 5 січня 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Подаю Вам тематику доповідей львів'ян, яку Ви, можливо, зможете використати при плануванні III наукової конференції²⁶⁰:

О. А. Купчинський, «Методика наукового опису українських документів XV – першої половини XVII ст.»;

Я. Д. Ісаевич, «Джерела до історії українського друкарства XVI–XVIII ст.»;

О. В. Маркевич²⁶¹, «Печатки сільських громад України кінця XVIII – XX ст. як історико-культурне джерело»;

Ф. І. Стеблій, «Господарське листування магнатів Галичини як історичне джерело (перша половина XIX ст.)»;

Ф. П. Максименко, «Бібліографія преси України як допоміжного історичного джерела»;

Я. Р. Дашкевич, «Актуальні завдання української радянської археографії»;

О. Я. Мацюк²⁶², «Дослідження паперу як спеціальна історична дисципліна».

Мені здається, що така тематика може підійти для конференції. В такому випадку, якщо б запропонована мною тема не підійшла, можна цілком безболісно слово «археографії» замінити словом «дипломатики» або «палеографії».

Всього Вам найкращого, з повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Копія*, рукопис.

126

Лист Я. Дашкевича

7 січня 1967 р., Львів

Львів, 7.І.1967

Дорогий Іване Лукичу!

Посилаю Вам сьогодні рекомендованою бандероллю книжечку В. Зварича, Р. Обухівського «Найважливіші нумізматичні терміни»²⁶³. Пізніше пошлю Вам нотатку про це корисне видання²⁶⁴.

* Наприкінці копії листа, який містить лише перелік тем, помітка Я. Дашкевича: «Тематика III конф[еренції]. Послав 5.І.1967 І. Л. Бутичеві».

Два дні тому послав я Вам список тем, які, можливо, підійдуть Вам для III конференції.

Всього Вам найкращого,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Листівка:

«В. Ф. Мироненко. У місячну ніч. 1952».

Оригінал, рукопис.

127

Лист Я. Дашкевича

12 січня 1967 р., Львів

Львів, 12 січня 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

4 лютого цього року в Науковій бібліотеці Львівського державного університету відзначатиметься 70-річчя з дня народження Федора Пилиповича Максименка. Побажання треба посилати на цей день на адресу бібліотеки (вул. Драгоманова, [5]).

Я думаю, що «Архіви» зможуть (варто про це подумати) в № 3 вмістити нотатку про відзначення ювілею. Ювіляр заслуговує цього в усіх відношеннях!

Мене засмутило те, що не буде відбиток з вип. 2 «Історичних джерел». Якщо існує можливість, прошу Вас викроїти з Ваших запасів для мене 2-3 примірники збірника; це не так для мене, як для моїх кореспондентів. Усі витрати я поверну – або через післяплату, або поштовим переказом.

А так – у мене все без змін.

Маю надію, що тематику на конференцію та словничок Зварича Ви отримали.

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

128

Лист І. Бутича

24 січня 1967 р., Київ*

Київ,
24.І.[19]67

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Словник Зварича одержав. Дуже дякую. Нотатка на словничок друкується в першому номері «Арх[івів] Укр[аїни]»²⁶⁵. Написав Котляра²⁶⁶.

Про Максименка Федора Пилиповича вмістимо не тільки нотатку про відзначення 70-річчя, але й повідомлення, якщо Ви його напишете або організуєте²⁶⁷.

Її зміст – Ф[едір] П[илипович] як бібліограф. Жалкую, що Ви про це раніше мені не нагадали. Можна було б повідомлення вмістити в першому номері.

З фінансуванням на словник архівної термінології справа розв'язалася позитивно.

А з «Історією установ» не знаю, що буде. Вчена рада ніякого рішення не прийняла, бо дехто категорично виступив щодо запропонованої схеми розміщення довідок. Їм запропоновано розробити іншу, а потім у лютому знову повернутись до цього питання.

Через це я зараз нічого не роблю в цьому напрямі. Час, що вивільнився, віддаю «Історичним джерелам» та «Гайдамакам»²⁶⁸.

З Літ[ературним] архівом покіль що не турбують – сподіваюсь, проміне халепа і на цей раз²⁶⁹.

А все останнє без змін.

Всього доброго,
І[ван] Бутич.

Р. S. Зараз у Києві Надія Віталіївна [Суровцова]²⁷⁰. Що знав – сказав. До Умані має повернутися 27.І.[19]67.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] З.П.»

129

*Лист Я. Дашкевича**2 лютого 1967 р., Львів*

Львів, 2 лютого 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Дякую Вам за збірники – при найближчій нагоді розрахуюся особисто. Мені здається, що рівень «Історичних джерел» помітно піднімається – я переконаний, що поступово вони здобудуть також непогану марку.

Напередодні свого ювілею Федір Пилипович [Максименко] несподівано захворів – упав і з ногою в нього щось трапилося. Лежить дома – ювілей або пересунуть, або святкуватимуть у нього дома. Ярослав Дмитрович [Ісаєвич] обіцявся написати статтю про Федора Пилиповича²⁷¹.

Я закопався в історичну картографію (вина Федора Павловича [Шевченка]!) й світа за нею не бачу. Та за які 2 тижні вигребаюся з цього – й повернуся до «нормальних» занять. Не думаю, щоб у моєму сучасному розкладі щось змінилося – принаймні в найближчому часі. Тому й можна буде повністю зайнятися словником і установами. Дякую.

Як лише голова стане трохи вільніша, напишу нотатки – хоча й не такі вибухові, як про грамоти.

Всього Вам найкращого,
з глибокою до Вас повагою,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

130

*Лист Я. Дашкевича**19 травня 1967 р., Тустановичі*

Тустановичі, 19.V.1967

Дорогий Іване Лукичу! Я другий тиждень вже поза лікарнею й тепер намагаюся відпочивати тут, недалеко Трускавця²⁷². На жаль, повернення «до норми» відбувається досить поволі й здоров'я моє ще досить

далеке від ідеального стану. Лікарі вимагають ще кількох місяців відпочинку... Дуже мені це надоїло – і остогидло. Побачимо, що з цього вийде. Найгірше, що науковою працею ще займатися неможливо.

Всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«Трембітарі. Фото О. Кузьменка».

Оригінал, рукопис.

131

Лист І. Бутича

12 серпня 1967 р., [без місяця]

12.08.[19]67

Ярославе Романовичу!

Користуюсь нагодою, що Ольга Петрівна [Кріль]²⁷³ завітала до Арх[івного] упр[авління], і передаю через неї опис док[ументальних] мат[еріалів] особистого фонду Маковей О. С.²⁷⁴

Прошу переглянути його, коли буде змога, і повернути разом з рецензією.

З «Гайдамаками» ще роботи багато. Сьогодні тільки вдалося зібрати все і підрахувати обсяг. Вилучати потрібно 350-370 сторінок. Завдання нелегке, але виконувати потрібно, щоб не закрили дорогу для збірки.

Щирі вітання Надії Віталіївни [Суровцовій] і К[атерині] Л[ьвівні] [Олицькій]²⁷⁵.

Ваш І[ван] Бутич.

[Р. С.] Підтверджую прохання про необхідність прорецензувати опис.

Доїхали щасливо. Сьогодні тут дощ без перестанку.

Щирі вітання,

В[аш] І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

132

Лист Я. Дашкевича

5 жовтня 1967 р., Львів

Львів, 5 жовтня 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам рецензію на опис фонду О. С. Маковея – разом з усіма потрібними додатками. Сам рукопис опису надішле на Ваше ім'я канцелярія львівського ЦДДА.

Незабаром, маю надію, надішлю Вам декілька нотаток для журналу. Поволі беруся також за рецензування гайдамацького збірника²⁷⁶.

Писати прошу, поки що, ще на адресу Анатолія Георгійовича [Сісецького] (Львів 13, вул. Енгельса, 17, кв. 3).

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

133

Лист Я. Дашкевича

19 жовтня 1967 р., Львів

Львів, 19 жовтня 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Для початку посилаю Вам чотири нотатки²⁷⁷. Маю надію, що тепер зможу систематично постачати Вас нотатками та повідомленнями – принаймні стан мого здоров'я покращав настільки, що це виглядає можливим.

Тепер кілька слів про половицькі документи.

На сьогодні в Радянському Союзі немає практично нікого, хто міг би зайнятися їх дослідженням та виданням. Т. І. Грунін²⁷⁸ тепер непрацездатний (він втратив зір). В Єревані дещо робив у напрямі публікації подібних матеріалів О. Єганян – однак він зав[ідувач] сховища «Матенадарану» та систематично зайнятися цим не може. У Казані мав намір зайнятися половицькими документами І. А. Абдулін²⁷⁹

(співробітник Казанського філіалу АН СРСР) – але досі він нічого не публікував з цієї ділянки.

Наскільки мені відомо, д-р Е. Шюц (співробітник Інституту історії Угорської академії наук), перебуваючи в Києві в січні – лютому цього року, зробив чимало копій половецьких документів з Кам'янця. Очевидно, він дещо й публікуватиме – але й це не швидко, а через два-три роки (документи важкі в лінгвістичному відношенні). Могла б виникнути ідея запропонувати Е. Шюцові підготувати матеріал для публікації на Україні, в Києві – наскільки знаю Е. Шюца, він на це погодився б. Для цього потрібно, однак, погодження у відповідних інстанціях у Києві. Чи це просто?

З глибокою повагою до Вас,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

134

Лист Я. Дашкевича

23 листопада 1967 р., Львів

Львів, 23 листопада 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам три примірники рецензії на збірник «Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст.»²⁸⁰, а також всі потрібні додатки.

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

135

Лист Я. Дашкевича

23 листопада 1967 р., Львів

Львів, 23 листопада 1967 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Посилаю Вам сьогодні (на адресу Управління) три примірники рецензії на «Гайдамацький рух». У загальному збірник справляє дуже хороше враження, в ньому багато цінного й нового. Про це я й пишу. Критичні зауваження стосуються того, що, можливо, ще вдасться виправити в процесі видавничого редагування. Найслабше виглядають переклади – їх, очевидно, не зчитували з оригіналами; якось треба б виправити це становище, тому що в такому стані, в якому вони є, вони можуть викликати чимало критичних докорів.

У наступному місяці пошлю Вам кілька нотаток та, можливо, публікацію («Кам'янець-Подільський у вірменських джерелах XIV–XV ст.»²⁸¹). Я вже майже відзискав попередню працездатність, але намагаюся працювати не так інтенсивно, як колись. Щоб вся ця комедія не відновилася знову.

Анатолій [Сісецький] розповів Вам про моє буття. Справді, цілком можливо, що в найближчі дні я опинюся (досить неочікувано) на роботі²⁸². Ця робота мені не дуже до душі, але зачепитися треба. Прикро мені, що знову ламаються плани, зв'язані з «Словником»²⁸³. Н[адія] Ф[едорівна] [Врадій], правда, ставитиме нібито питання про штат – і тоді я з легким серцем перейду, щоб займатися «Словником» та взагалі більш цікавими справами. Мені б не хотілося, щоб Ви фальшиво мене розуміли – просто появилася нагода, яку треба було використати. Коли становище моє стане більш стабільне, це принесе лише користь.

Прошу Вас – напишіть, як виглядатиме справа із збірником «Леся Українка». Очевидно, я братиму участь у його підготовці.

Мабуть, тепер, коли я працюватиму, стане також актуальним питання про мою участь у III науковій конференції з архівознавства. Прошу Вас висловити міркування з цього приводу. Колись я пропонував Вам теми доповідей – чи котрась з них може бути актуальною?²⁸⁴

Лист вийшов дуже діловий. Це, мабуть, тому, що в мене тепер «ділові» настрої. Треба якось навестати втрачені 8 місяців.

Всього, всього Вам найкращого,
сердечно Вас здоровлю,
Ярослав Д[ашкевич].

[P. S.] Писати прошу на мою домашню адресу. Я вже другий місяць господар у своїй хаті.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

136

Лист І. Бутича

*20 грудня 1967 р., Київ**

20.12.[19]67,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Дуже радий, що Ви набралися сили, включилися в роботу. Це те, що потрібно для підтримання сил, рівноваги, працездатності. Тільки не треба зловживати.

Про те, що біля мене, чому довго мовчав – при зустрічі.

Вдячний за рецензію. Всі справи щодо оплати полагодив, але гроші надійдуть у січні. Кажуть фінансисти, що вичерпався ліміт.

До конференції готуємося, але ще не на повну силу. Пропоновані Вами теми потрібні й актуальні. Оскільки ж можна брати одну, то моя думка і Фед[ора] Павл[овича] [Шевченка] (він же керівник секції), що потрібно зупинитися на дипломатиці²⁸⁵. Доповідь бажано мати до кінця січня (хотіли раніше, але практично з цього нічого не виходить).

Із збірником про Лесю Укр[аїнку] справа така: його потрібно підготувати протягом 1968 р. і в першому кварталі 1969 р. передати до видавництва. Тільки за цих умов він побачить світ до ювілею.

Мною зроблено небагато: у Ленінграді замовлений мікрофільм, але ще не одержаний. В областях закінчене виявлення, хоч і не завжди

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 29.XII».

якісно. Зараз замовляємо копії. У ЦДІА у Києві виявлені документи, але ще не передруковані. Пресу переглядає Віра Савелівна [Скорина], і я їй зміг трохи передбачити часу планом. Мені ж така розкіш заказана. Думаю під час відпустки переглянути матеріали в Інституті літератури (в січні).

На все добре,
Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

137

Лист Я. Дашкевича

22 грудня 1967 р., Львів

Львів, 22 грудня 1967 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам публікацію «Кам'янець-Подільський у вірменських джерелах XIV–XV ст.»²⁸⁶ та чотири нотатки на видані недавно книги²⁸⁷, які, можливо, Ви зможете використати для «Архівів України».

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

138

Лист Я. Дашкевича

22 грудня 1967 р., Львів

Львів, 22 грудня 1967 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Сьогодні, на адресу Управління, послав я Вам публікацію «Кам'янець-Подільський у вірменських джерелах XIV–XV ст.» (трохи полемічно загострену) та чотири нотатки на недавно видані книги. Може, це все придасться Вам для «Архівів».

Я поволі привикаю до музейних умов – хоча вони й мені не дуже подобаються. Немає в мене музейної жилки... На три найближчі роки в мене передбачається тема «Етнографічне дослідження українських Карпат в ХІХ–ХХ ст.» Тема така, що паралельно можна буде займатися також іншими справами.

Мені вже відомо, що Ви тепер не маєте відношення до ІІІ історико-архівної конференції. Очевидно, що при таких умовах питання про мою участь у конференції відпадає.

Як виглядає справа підготовки наступного тому «Історичних джерел»? Чи видання це продовжуватиметься?

Уявляю собі, що з цілого ряду причин (які, зрештою, зводяться до однієї) Ваше становище тепер нелегке. Я переконаний, що Вам таки вдасться перемогти всі труднощі – і в цьому випадку всі мої симпатії та моральна підтримка лише на Вашому боці.

Бажаю багато сил і енергії,

міцно тисну руку,

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

139

Лист Я. Дашкевича

25 грудня 1967 р., Львів

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно вітаю Вас з Новим роком – бажаю багато сил, енергії та якнайменше турботи.

Ваш

Ярослав Дашкеви[ч].

Львів, 25.XII.[19]67.

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Автори С. Ніколенко, М. Селюченко».

Оригінал, рукопис.

140

*Лист І. Бутича**29 грудня 1967 р., Київ**29.12.[19]67,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Мене стурбував намір не брати участі в Третій науковій конференції. Не знаю, хто Вас так інформував, що мене цілком усунули від участі від конференції, але цього ще не зробили і вже не зможуть зробити (немає часу, потрібно готуватися, а немає кому).

Як би там не було, але вчора «начальство» затвердило керівника-ми другої секції Федора Павловича [Шевченка] й мене і поклато [на нас] всю відповідальність за підготовку матеріалів секції і їх видання. (Надійшла тільки одна доповідь).

Для другої секції призначається окремих випуск (обсягом 20-25 друкованих аркушів). До редколегії випуску входять Федір Павлович, А. М. Катренко і я. Інші члени редколегії відповідають за першу секцію.

Отже, Ваша участь не тільки можлива, бажана, але й необхідна. Коли так повертається справа, то хочеться, щоб випуск був не гірший попереднього. Сподіваюся одержати доповідь з дипломатики, якщо ж з якихось причин Ви побажаєте виступити з іншою – прошу дуже.

Нагадайте й іншим всім, хто щось має цікаве, потрібне з спеціальних дисциплін – хай надсилає.

«Історичні джерела» з порядку дня не знімаються. Трапилася деяка затримка у зв'язку з 50-річчям²⁸⁸. Але третій випуск уже в друкарні і до конференції має побачити світ, а вихід четвертого перенесено на 1969 рік. Розпочинаємо збирання матеріалу для п'ятого випуску, який потрібно передати до видавництва в січні 1969 року. Перспективним планом передбачено вихід й інших випусків – аж до 1973 р.

Матеріали одержав. Нотатки передав у роботу, а підбірку відклав на другу половину року.

З щирим вітанням, І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[і]дписав] 5.1.[19]68».

141

Лист Я. Дашкевича

29 грудня 1967 р., Львів

Львів, 29 грудня 1967

Дорогий Іване Лукичу!

Наші листи розминулися. Вчора я отримав Вашого листа від 20 грудня – маю надію, що за цей час Ви отримали вже те, що я по-слав Вам додому і на роботу.

Поволі привикаю до музею. На три найближчі роки в мене запланована тема «Етнографія українців радянських Карпат в джерелах і літературі XIX–XX ст.». Тема легенька, так що можна буде паралельно займатися також своїми справами. Серце для музею в мене ще досі не лежить (якось не в силах перетворитися в музейний експонат!), але, з іншого боку, добре, що я вже тут. Здається, що всі надії на ЦДІА у Львові були і є даремними, хоча там, без сумніву, я міг би дати більше користі.

«Лесю Українку», очевидно, в наступному році зробимо. У мене планується на наступний рік відрядження до Києва на два тижні (правда, невідомо, чи не закінчиться на плануванні...) – тоді й можна буде разом посидіти над збірником. У Львові ж зроблю все, що треба. Правда, є ще один підводний камінь – це справи в ДАЛО. Там каша вариться далі й невідомо, чи Анатолій [Сісецький] не кине архів узагалі (після відходу Галини [Сизоненко], який нібито таки передбачається). Та, незважаючи на те, «Леся Українка» мусить бути готовою. Хворіти не збираюся й тому все повинно бути як слід.

Якщо я можу радити, то я б дуже Вам радив використати відпустку не на працю, а на відпочинок. Треба Вам вирватися з київської атмосфери й подихати свіжим – хоча лише в прямому розумінні – повітрям. Та й пам'ятайте про такий негативний приклад, як я. (До речі, тепер я вже примусив себе кидати перо о год. 10 вечора – хоча це й не дається легко).

Про мою участь у наступній історико-архівній конференції. У попередньому листі до Вас я відмовився від участі – мені здається, що причина для цього достатня. Чому завжди працювати повинні Ви, а плоди цієї праці – використовувати – ще й до того крайне

брутальними методами – інші? Мене все це глибоко обурює. Якщо ж Ви вважаєте, що брати участь у конференції варто, – я зупинюся на темі про стан і завдання української дипломатики і протягом січня надішлю матеріал. Прошу написати мені про це Вашу думку, по можливості – якнайшвидше, щоб був час сісти за доповідь. Хотів я Вам дзвонити в цій справі – але по телефону говорити про це не дуже зручно. Так чи інакше, участь у конференції, яка підготовляється такими методами, дуже мене не вабить.

Мені нудно, і щоб вбити вільний час – займаюся писаниною. У січні надішлю ще дещо до «Архівів». Хай лежить.

Велика віддаль Київ – Львів. А часто, дуже часто хотілося б поговорити з Вами.

Всього Вам найкращого,
Ваш
Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

142

Лист І. Бутича

[31 грудня 1967 р., Київ]*

Сили духу, волі, богатирського здоров'я, людського щастя зичать Вам у Новому році щиро прихильні

Марія та Іван Бутичі.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком!

Автори С. Ніколенко, М. Селюченко».

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пош[товий] шт[емпель] 31.XII.[19]67».

Лист І. Бутича

5 січня 1968 р., Київ

5.01.[19]68,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Бачу, що другий мій лист до Вас ще не дійшов. Та дарма. Я зараз себе куди вільніше почуваю й маю час на таку розкіш, як листи.

З 29.12.[19]67 у відпустці. У Києві буду до 15.01.[19]68, а потім поїду до своїх дідівських «порогів», а заодно й подишу полтавським морозним повітрям. Що зробиш, коли іншого немає.

Я вже казав і ще раз скажу: як би там не повернулися справи у майбутньому, сьогодні добре те, що Ви на роботі, та ще й такий, яка дозволяє дещо робити.

Ваші сумніви щодо ЦДІА поділяю. Вони й у мене особливо зміцнилися після останнього перебування у Львові.

Становище моє невизначеним залишатиметься ще довго, принаймні до другої половини 1968 р.

Відбив і, здається, останню атаку щодо переходу в УРЕ²⁸⁹ («Іст[орія] міст і сіл»). Настільки були впевнені, що піду, що, не питаючись згоди, вирішили це питання, як сказав оце мені один, на всіх рівнях. Та цур йому...

Тепер потрібно братися за підготовку конференції, власне роботи другої секції. Для цього потрібні тільки доповіді. Останнє (редагування, друк) забезпечу. Отже, сподіваюся, Ви надішлете свою і ще декого спонукаєте до цього (Федір Пилипович [Максименко], Кісь²⁹⁰, Зварич та ін.). Думаю, що й архівісти не підведуть. Надсилайте на відділ.

Буває й мені болить, і мене обурює, але коли скину з рахунку людей (а вони були, є й будуть), приходжу до висновку, що треба робити те, що можна зробити.

А час розсудить. Він кожному «воздасть по заслугах».

Щиро Ваш І[ван] Бутич.

Р. S. Тираж «Арх[івів] Укр[аїни]» на 1968 – 20 тис. Тернопіль – 2 700.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

144

Лист Я. Дашкевича

5 січня 1968 р., Львів

Львів, 5 січня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Тепер я вже краще уявляю собі становище, яке склалося в зв'язку з конференцією. Очевидно, я братиму в ній участь. У цьому ж місяці (десь наприкінці) надішлю Вам текст доповіді «Стан і завдання української дипломатики»²⁹¹ (обсяг – прибр[изно] 1 друк[ований] арк.). Десь у найближчому часі надішлють свої тексти інші львів'яни – я читав доповіді Мацюка і Крикуна²⁹², вони, в загальному, непогані.

Ми активізували працю над «Лесею [Українкою]». Протягом січня буде передрукована решта матеріалів – тих, що є у Львові. На жаль, документальна база дуже бідна. Вся надія на Вас. Як тільки будуть у Вас якісь мікрофільми (не кажучи вже про копії документів), прошу Вас надсилати їх сюди для опрацювання. Треба було б передбачити також відрадження до Чернівців (найкраще, мабуть, для Купчинського) – в тамошньому архіві повинні бути цікаві матеріали, а на допомогу чернівецьких архівів (враховуючи становище, яке там склалося) розраховувати важко. По-моєму, є всі можливості для того, щоб протягом цього року закінчити «Лесю». Хотілося б лише, щоб збірник був насичений документальним матеріалом – хоча б наполовину – так, як два попередні.

Поки що підготовка збірника практично (передрукування матеріалів) лежить на обласному архіві. Хочу використати цей час, який залишається до повного розвалу роботи в ньому. Становище Галини [Сизоненко] дуже хитке – вона, мабуть, перейде до Інституту сусп[ільних] наук; Анатолій [Сісецький] збирається до ЦДІА. Побачимо, що з цього вийде.

Моя музейна тема «Дослідження етнографії українців Карпат у ХІХ–ХХ ст.» (на три роки). Така тема дає мені можливість максимально працювати в бібліотеках і архівах. Це найкраще. В музеї я вже «удостоївся» посади старшого наукового співробітника²⁹³ – це приблизно такий [же] пустий титул, як і в архівній системі. Нібито ходять чутки про повернення Музею в систему Академії наук – та ледве чи можна думати про реальні підстави таких чуток.

Про хвороби забуваю – але й працюю не до півночі та поза північ, як колись.

Під котрусь суботу загляну до Києва (в мене два вихідні, а часом буває чергування у вихідний – тоді й виходить три вільні дні разом). Про приїзд повідомлю. Кажуть, що у Вас передбачається домашній телефон. Чи це правда?

Про статтю для наступного випуску «Джерел» подумаю. Незабаром пошлю ще дещо для редакційного портфеля.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

145

Лист І. Бутича

14 січня 1968 р., Київ

Київ,

14.01.[19]68

Дорогий Ярославе Романовичу!

Планував сьогодні бути на Полтавщині, а відсиджуюся на Батигевій горі²⁹⁴. Останні дні для польових доріг погода неможлива – сніг, вітер, великий мороз. Найбільше лякають мене замети. Ось і чекаю, коли перекурить. Сподіваюся, що в понеділок – вівторок (15-16 [січня]) все ж поїду. Буду там кілька днів (до наступної неділі повернуся).

Від «Гайдамаків»²⁹⁵ на якийсь час звільнився й останні два дні сидів у архіві. Документів про Лесю [Українку] теж не рясно, проте дещо є. Скільки його буде – ще важко сказати, але з Франком не зрівняти. У зв'язку з цим, у мене є думка включити до збірки і посередні документи – про родину Косачів-Драгоманова, в яких йдеться (хай побічно) і про Лесю. Наприклад, позавчора надивав на документ про обшук у квартирі О[лени] Пчілки (18/II.1912 р.).

Хоч і у відпустці, частково займаюся питаннями підготовки до конференції. Уже є 10 доповідей (у т. ч. Мацюка і Крикуна).

Про перехід музею в систему АН – чутка не позбавлена підстав. У наступному році буде відзначатися 50-річчя Ак[адемії]. У зв'язку з цим, пришвидшеними темпами створюється археологічний музей²⁹⁶. Чому б не повернути в систему АН те, що уже є створене? Цьому сприяє те, що це робитимуть інші особи, аніж вилучали – тих уже практично немає.

Вчора пройшла чутка (ще не перевірена), що до нас повертається попереднє начальство з Інст[итуту] іст[орії]. Нове туди приходить зі своїми заступниками і помічниками²⁹⁷. К[ондуфор] Ю[рій] Ю[рійович]²⁹⁸ уже в Університеті – спеціально кафедрі історії СРСР поділили на дві – дорадянського і рад[янського] періодів. Йому призначають другу.

Телефон уже встановили, і цими днями він подав голос. Ж-6-57-62.

Коли будете їхати до Києва, йдіть просто з вокзалу до хати – спати є де. Треба мимо їдальні вийти до № 8 трамваю, сісти на зупинці Кудряшова і їхати до кінця. Крайній 9-поверховий будинок і буде наш.

На все добре,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

146

Лист Я. Дашкевича

21 січня 1968 р., Львів

Львів, 21 січня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Вістка про можливі переміни у Вашому начальстві мене схвилювала і, відверто кажучи, стривожила. Я розважив усі *pro i contra** – та прийшов до досить сумних висновків... Незважаючи на це, я дуже радий, що Ви відбили атаку відносно УРЕ («Історія міст і сіл» у сучасному варіанті – особливо ще як над нею працювати в стінах УРЕ – це справжня загибель!). Доки можливо – треба відбивати всі атаки – в наш час навіть

* За і проти (*лат.*).

кожний місяць значить дуже багато. Ви єдині, перебуваючи на своєму місці, можете робити для науки те, що робите. Радію за тираж «Архівів». Очевидно, це неприємна пілюля для всіх «інакше настроєних».

Ми підчищаємо все те, що можна здобути у Львові для Лесі Українки. Відверто кажучи, здобутки невеликі – документального матеріалу дуже мало. Довелося стати на подібний шлях – як і Вам, брати все те, що й посередньо стосується Л[есі] У[країнки]. Цього місяця, маю надію, буде передруковано весь львівський матеріал. Тепер доповню ще найновіші роки – але й цього не дуже багато. У зв'язку з обстановкою, яка склалася в облархіві, всі матеріали, мабуть, доведеться перенести в центрархів.

Дуже хотілося б, щоб III конференція пройшла на відповідному рівні. Чи так буде? Відчувається якась загальна перевтома, зневіра – чи я знаю, як це назвати. У Львові я агітував кого міг – може, щось з цього дійде до Ваших рук. Моя доповідь вже закінчена, дав передрукувати. Боюся, однак, що вона звучатиме як голос волаючого на пущі – й буде хіба документом певних намагань і бажань.

У музеї мені працюється поки що тихо і спокійно. Щоденно я можу провести п'ять-шість годин у бібліотеці чи архіві – й це найбільша користь з музею. Якось ще дуже не смикають на різні додаткові завантаження – і я максимально використовую вільний час.

Маю надію, що десь на початку лютого на один-два дні вирвуся до Києва. Коби він був ближче – а то ні листами, ні телефоном не обговорює всіх справ.

Нібито УРЕ планує якусь нову гігантську серію: опис історичних та мистецьких пам'яток України, також поділених на обласні томи²⁹⁹. Не уявляю собі, чи це реальні плани – чи лише така собі перспектива, щоб втримати існування УРЕ. Після перегляду словника враження в мене про «Словник історії України»³⁰⁰ дуже мінорне. Та ще й прямо пропорційне до керівників.

Бажаю Вам всього, всього найкращого – а найбільше сил і гарту,
міцно тисну Вашу руку,
Ваш
Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

147

Лист Я. Дашкевича

27 січня 1968 р., Львів*

Львів, 27 січня 1968 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам текст доповіді «Стан і завдання української дипломатики»³⁰¹ для III конференції.

Крім цього, посилаю Вам три нотатки (одну – В. П. Васькова³⁰², та дві мої³⁰³), які, може, пригодяться Вам для «Архівів України».

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

148

Лист Я. Дашкевича

27 січня 1968 р., Львів

Львів, 27 січня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Сьогодні рекомендованою бандероллю на Ваше ім'я – і на адресу Управління – посилаю мою доповідь «Стан і завдання української дипломатики». Очевидно, Ви можете вносити в текст доповіді всі зміни, які вважатимете потрібними. Якщо б доповідь не підійшла (важко собі уявити, які можуть бути тепер настрої, в зв'язку з можливими пертурбаціями в Управлінні), прошу Вас зберегти у себе її текст.

Крім цього, посилаю три нотатки: одну – В. П. Васькова (це зав[ідувач] відділу етнографії в моєму музеї) та дві власні. Може, підійдуть для «Архівів».

Думаю, що в першій половині липня якимось вирвуся до Вас на два-три дні. Поки що обком (так!) залучив мене до остаточного виписування «Історії міст і сіл» – і я визбирую в ній анекдоти, з яких можливо скласти чималий збірник.

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Включено».

Все те, що можна було у Львові визбирати про Лесю Українку, ми визбирали. Якщо у Вас є якісь матеріали для фотокопіювання (з плівки) або передрукування на машинці, посылайте, будь ласка (найкраще на адресу ЦДІА, для Олега Купч[инського]).

Маркевич вже залишив архів – працює в соціологічній лабораторії університету.

Музей мені поки що не дуже дошкуляє.

Уявляю собі складність Вашого становища – але й переконаний, що все мусить бути добре.

Бажаю Вам всього найкращого,
міцно тисну Вашу руку,
Ваш
Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

149

Лист Я. Дашкевича

3 лютого 1968 р., Львів

Львів, 3 лютого 1968 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам два примірники російського резюме моєї доповіді «Стан і завдання української дипломатики».

При цій нагоді подаю Вам адресу української газети «Новий вік»³⁰⁴ у Румунії:

R. P. R., București

P. H. P., Бухарест

Piata Scînteii – площа Скинтейї

«Novii Vik», Redacția

«Новий вік», Редакція.

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

150

*Лист І. Бутича**18 лютого 1968 р., Київ**

18.02.[19]68,

Київ

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Повернувшись на роботу, потонув у паперах так, що важко й уявити, коли я з них виборсаюся. Все ж – так чи сяк – справи рухаються. Перший номер «Бюлетеня» залітований, а другий – у друкарні. Третій – на порядку дня. Чимало довелось понервувати, доки полагодив справу з папером, хоча й не так, як бажалося. На обкладинку дали препоганий сірий (з синім відтінком) папір. Можна було ще брикатися, але термін випуску номера приборкав.

Матеріали для конференції надходять і в цілому прийнятні. Принаймні назагал сильніші, як для першої секції (це вже змушене було визнати начальство). І на цьому слові – щира дяка Вам. Львів вивіз потопаючого.

Ваша доповідь сподобалася і мені, і Ф[едорові] П[авловичу] [Шевченку], і всім. Вона й мене спонукала знову повернутися до питання про серійність видань. Погоджуюся, що багато з пропонуваного не буде зараз здійснено, але ж воно – свідчення розуміння (необхідності) потреби поступу, і з часом все ж буде втілюватися в життя.

Цими днями був у РВР АН³⁰⁵ – пробивав дорогу для «Гайдамаків». Водночас поцікавився «Вірменами». Видавництво працює, але треба щось робити для збільшення тиражу (вийшла постанова, щоб книг тиражем менше 1 000 примірників не друкувати), зокрема якимось вплинути на вірменів, щоб вони замовили децицію. Я їм написав на ім'я секретаря відділення³⁰⁶. Може, ще кому? Підкажіть. Потім у «Арх[івах] Укр[аїни]» (№ 1) мовиться про це видання³⁰⁷. У № 2 дамо оголошення на обкладинці.

Робота над зб[ірником] Л[есі] У[країнки] дещо загальмувалася. Зараз тільки передрукуюються матеріали, добуті під час відпустки

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Б[ез] в[ідпису]».

(цим займається Віра С[авелівна] [Скорина]). Продовжу роботу, коли будуть полагождені справи конференції.

І останнє. Чи Ви уже маєте публікацію Шюца (кипчацьких документів про Хотинську війну)³⁰⁸? Якщо так, то напишіть рецензію. Якщо ні, то я візьму в бібліотеці й надішлю або передам через Мацюка. Наша бібліотека одержала.

На все добре,

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Оригінал, рукопис.

151

Лист І. Бутича

*20 березня 1968 р., Київ**

20.03.[19]68,

Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

Сьогодні був у видавництві з приводу вірмено-українських зв'язків. Редактор³⁰⁹ закінчив роботу над збіркою. У нього виникло ряд запитань. На одні з них я відповів, а деякі прошу Вас уточнити і відповідь надіслати якнайшвидше. Вони зводяться ось до чого:

1) На стор. 2 Ви покликаєтесь на невидані праці, але з того часу минуло 2 роки. Може, уже що й вийшло? Якщо так, то надішліть зміни.

2) Стор. 15, зноска 32. Потрібно зазначити місце видання кн.: W. Łoziński. Patryciat...

3) Стор. 24, зноска 65; стор. 216. Що значить «N. S.» (Дашкевич Revue...)?

4) Стор. 66, «Monumenta Poloniae...» (не зазначено том, хоча в ін[ших] випадках є).

5) Стор. 50, пос[илання] 151. Чи вийшла друком стаття «Арм[янское] самоупр[авление]»?

6) Чому в легенді до док. № 2 не вказані аркуші?

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Б[ез] в[ідпису]».

7) Стор. 79, 5 рядок знизу «издать* своей канцелярии полномо-
чия». Може, «стать»?

8) Стор. 125 (док. 22), 4 абзац. Бажано дати підрядкову примітку до слів «...в нынешнем году великий деспот турецкий... пошел с 15.000 раз по 100.000 чел[овек]».

9) Стор. 204 (док. 64). Перевірити, чи правильно в примітці: «1356»?

10) Прим[ітка] до док. 12 (друга). Дати повну назву «История Аракела Даврижеци...»

11) Прим[ітка] до док. 19 (друга) [стор. 223, рядок 3 зверху]**. Чому стор. 1662-1662. Може, одне число вилучити, а може, це помилка?³¹⁰

Оце і все. Як бачите, небагато і чисто фактичного порядку уточнення. Мушу сказати, що редактор хоч і молодий, але уважний до рукопису і, в силу своїх можливостей, намагається не просто редагувати, а уточняти. Після одержання від Вас відповіді рукопис буде переданий у виробничий відділ.

На все добре,
Ваш І[ван] Бутич.

[P. S.] Вітання від Федора Кузьмича [Сарани].

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

152

Лист Я. Дашкевича

20 березня 1968 р., Львів

Львів, 20 березня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Одночасно з цим листом надсилаю в Управління доповнений варіант повідомлення Ю. О. Дороша³¹¹ разом з фото титульної сторінки «Празднія» (для ретушування)³¹², а також три фото пам'яток укр[аїнської] дерев'яної архітектури, що є на грані загибелі (при цих фото – коли їх використовуватимуть – автора згадувати не обов'язково).

* Підкреслено І. Бутичем.

** Квадратні дужки І. Бутича.

Ще по лінії охорони пам'яток. Восени минулого року в м. Ходоріві (Львівської обл.) був знищений костюл 1460 р. (пізня готика + ренесанс), на місці якого збудовано заводський клуб... Очевидно, тому, що пам'яток XV ст. на Україні аж надто багато. Для іронії можна згадати, що цей костюл як видатна пам'ятка згадується в «Історії міст і сіл Львівської області» (що тепер виходить у світ) на стор. 347.

Післав я Вірі Савелівні [Скорині] (як Ви радили) листа про те, що замовляю 400 прим[ірників] вірменського збірника³¹³, – але відповіді не маю.

З «Лесею [Українкою]» справа йде пиняво. Анатолій [Сісецький] перейшов до ЦДІА – а там навантажили його всім можливим і про те, щоб його та Олега [Купчинського] використати при складанні «Лесі», нічого слухати не хочуть – бо немає в плані. В облархіві за збірником рахується Ігор [Калинець], але сили його дуже малі. Я навіть не можу добитися передрукування тих матеріалів, що вже переписано та перекладено. Було б добре, якщо б Ви могли дзенькнути про це Надії Федор[івній] [Врадій] або, офіційно, Анатолієві. Чекаю також на дальші київські матеріали.

Не знаю, як справи з тим київським ЦДІА-івським каталогом³¹⁴. Нібито дзвонив Володимир Васильович [Кузьменко] до моєї дирекції, щоб мене відпустили (чи відрядили?) на вчену раду в Управління. Але директора тоді не було, а я якраз хворів. Написав я листа Волод[имирові] Вас[ильовичу], щоб переслали мені каталог (первісний примірник та передрукований з виправленням) і щоб я міг, у крайньому випадку, написати редакторський висновок для вченої ради³¹⁵. Не знаю, що там вирішать – але не хотілося б пускати каталог у видавництво без моєї візи, бо я не певний, чи він доведений до відповідного рівня.

Маю надію, що в квітні пошлю Вам трохи нотаток (назбиралося цікавих видань) – якщо лише здоров'я не підведе, бо погода дуже вже каверзує.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

153

*Лист Я. Дашкевича**27 березня 1968 р., Львів*

Львів, 27 березня 1968 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю (на окремому аркуші) відповіді на питання, що цікавлять редактора, а також невеликі виправлення³¹⁶.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

154

*Лист Я. Дашкевича**18 квітня 1968 р., Львів*

Львів, 18 квітня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Знаю, що у Вас безконечна кількість власних турбот – а тут я ще лізу з своїми. Але вже, мабуть, ніколи не буде відпочинку від цих великих та малих справ.

Посилаю Вам вирізку з газети про автограф Богдана Хмельницького³¹⁷. Мабуть, Ви про це знаєте – але часом могло пройти повз увагу.

Мучуся над передмовою до «Каталогу документів Археографічної комісії». Передмова – як передмова, це ще можна склеїти. Але упорядники були справді без сумління – позалишали стільки помилок, що виловити їх немає ні сил, ні часу... Реєстр виправлень (і то випадково знайдених помилок!) займає в мене вже біля 10 стор. – а кінця-краю не видно. Не уявляю собі, як вийти з цього становища. Текст передмови я десь наприкінці цього місяця надішлю Володимирові Васильовичу [Кузьменку].

Тепер про «Лесю [Українку]». Десь у Києві повинні зберігатися матеріали Ю. Назаренка³¹⁸ – а серед них також чимало таких, що стосуються Лесі Українки. Може, спитати Федора Кузьмича [Сарану]?

Львівські матеріали вже впорядковані, але не передруковані. Документів мало. Як Ви вже, очевидно, знаєте, в обласному архіві вже нове начальство³¹⁹. Збірник про Лесю є в плані цього архіву – може, тому й варто офіційно дзвонити Олегові Павловичу Кущеві³²⁰ про передрукування. Моє втручання, на жаль, виключене (наші відносини більш як холодні). Треба знайти якийсь вихід.

Може, при нагоді, хтось із Ваших зможе перевірити, чи в київському ЦДІА є кам'янець-подільська гродська книга з матеріалом за грудень 1632 р. Тільки треба б цю книгу (якщо вона є в архіві) взяти до рук, бо описи там дуже недосконалі. Мені йдеться про документ, вписаний у кам'янець-подільську гродську книгу 23 грудня 1632 р. (датований «*feria quinta post festum sancti Thomae apostoli**»). Прошу Вас вибачити за цей додатковий клопіт – але я сам буду у Вас лишедесь біля половини травня, та й то невідомо, чи попаду в робочий день.

Чи матеріали Дороша знайшлися?

На цьому я й кінчаю цей дуже вже діловий лист. Яюсь настрої в мене тепер дуже не ліричні – закопався в папери.

Сердечно Вас здоровлю і бажаю всього найкращого,
Ваш Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

155

Лист І. Бутича

29 квітня 1968 р., Київ

29.04.[19]68,
Київ

Дорогий Ярославе Романовичу!

У ЦДІА перевірив усе, що можна – за 1632 р. є тільки дві книжки вірменською та вірменською й польською мовами. У них я нічого знайти не зміг.

* П'ятий день [четвер] після свята Св. Томи, апостола (лат.).

Матеріали Назаренка про Лесю Українку я переглянув і, що можна було, взяв.

Про передрук матеріалів Кущеві я казав тоді, коли він був у Києві. Тепер просто при нагоді перевірю, як він виконує прохання і планове завдання (головне – останнє).

Матеріалів Дороша немає. Працівники кажуть, що нічого подібного не одержували.

Всього доброго.
Вітаю з святом весни,
І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

156

Лист Я. Дашкевича

22 травня 1968 р., Львів

Львів, 22 травня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Сьогодні послав я на Ваше ім'я (на адресу Управління) ще один примірник матеріалів Ю. О. Дороша. Цього разу послав цінною бандероллю та з рекомендованим повідомленням про вручення. Прошу Вас прослідкувати за цим, щоб матеріали таки потрапили до Ваших рук.

Бачив я вже т. 3 збірника «Історичні джерела». Тираж вже надрукований, тепер його брошурують. Очевидно, незабаром він дійде й до Києва – й Ви зможете продавати його на конференції (якщо І секція її не зірве).

А так – у мене все без змін. Маю надію, що в червні зустрінемося на конференції.

Ще раз дуже дякую Вам і Марії Іванівні³²¹ за гостинність.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав [Дашкевич].

Р. С. У рукописному відділі бібліотеки на вул. Стефаніка, [2]³²² є чимало цінних запорозьких матеріалів. Думаю, що можна б вести вже з Є. Іванцевим³²³ переговори про їх виявлення³²⁴.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

157

Лист Я. Дашкевича

26 серпня 1968 р., Львів

Львів, 26 серпня 1968 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Повертаю нарешті текст мого виступу на III конференції. В мене збереглися записки з конференції, на підставі яких я відтворив текст виступу (стенограма виявилася досить плуваною). Посилаю 2 передруковані примірники виступу і текст стенограми³²⁵.

Прошу Вас вибачити, що роблю це лише тепер. Серпень минув у мене в поїздках.

З глибокою повагою,
Я[рослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

158

Лист Я. Дашкевича

5 жовтня 1968 р., Львів

Львів, 5 жовтня 1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Цілком несподівано в мене появилася можливість провести відпустку (один місяць) у Польщі – і я використовую цю можливість. У найближчих днях я виїжджаю зі Львова для того, щоб працювати в бібліотеках і архівах Варшави, Кракова, Вроцлава і Любліна (якщо вдасться виконати цю програму повністю).

У зв'язку з цим, моя поїздка до Києва пересувається на другу половину листопада. Приїду з новими враженнями.

У мене назбиралося багато справ, які думав обговорити з Вами усно – а тепер доводиться переводити їх на папір.

Одночасно з цим листом посилаю на Ваше ім'я, на адресу Архівного управління, дві статейки для журналу. Першу – «Арабський рукопис “еміра” В. Жевуського чи “гамаїл” литовських татар?»³²⁶ – написав львівський іраніст та арабіст Я. Полотнюк³²⁷ (син Ірини Вільде³²⁸). Думаю, що за змістом вона цілком підходить до журналу. Друга – досить велика (мабуть, завелика навіть за обсягом) – рецензія на книгу В. Калиновича³²⁹. Рецензія написана легко, може й надто легко. Прошу Вас ознайомитися з її змістом, а питання про можливість її надрукування (може, у франківському номері наступного року) відкласти до мого приїзду до Києва.

Із собою візьму до Києва також дещо з моїх матеріалів. Думаю, що після повернення з Польщі зможу написати дещо про «Оссолінеум»³³⁰ – у такому дусі, в якому ми говорили.

Збірник «Леся Українка» поступово доповнюється, тепер, на щастя, також прижиттєвими матеріалами (на жаль, лише з газет). Ставлення облархіву до цього збірника погане, навіть немає можливості передруковувати недавно виявлені матеріали. У центрархіві ніхто цим збірником також не займається. Повний текст збірника привезу з собою до Києва (буду в Києві 2 тижні, отже, можна буде попрацювати). Мабуть, бажано, щоб облархів передбачив ще роботу над «Лесею» та фінансування зв'язаних з нею справ (передрук) у першому кварталі наступного року. Моє втручання може дати лише протилежний результат – хоча я намагався дещо робити в цьому напрямі. Щось треба зробити з Чернівцями³³¹.

Мацюк зробив цікаву поїздку по папірнях та привіз дуже цінні матеріали. Було б дуже добре, якщо б у найближчому часі – поки ще немає зими – він міг відбути подібну подорож по Чернігівській, Сумській та Брянській областях. Для цього потрібне було б відрядження [на] 10-14 днів (згадану вище поїздку він робив за власні гроші). Може, щось можна зробити в цьому напрямі? Альбом філіграней буде готовий на початку нового року – і буде складений, по-моєму, на відповідному рівні³³².

Підігнав я Маркевича, щоб кінчав альбом печаток українських міст і сіл³³³. Повинно б також щось з цього вийти, але ще треба буде

доповнювати матеріалами про Східну Україну. Лише тоді можна буде ставити питання про видання.

Всі інші справи – до особистої зустрічі.

Бажаю Вам всього, всього найкращого,

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

159

Лист Я. Дашкевича

14 жовтня 1968 р., Краків*

Краків, 14 жовтня 1968

Дорогий Іване Лукичу!

У Кракові починаю свою наукову подорож. У програмі в мене ще Вроцлав, Варшава та Люблін (очевидно, в першу чергу – бібліотеки та архіви). Після повернення (за місяць) напишу великого листа.

Сердечно Вас здоровлю,

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«Kraków. Zamek królewski na Wawelu –
Zbrojownia. Karaceny z XVII w. fot. S. Arczyński».

Оригінал, рукопис.

160

Лист Я. Дашкевича

22 жовтня 1968 р., Вроцлав**

Дорогий Іване Лукичу!

Найкращі Вам побажання з Вроцлава. Працюю в бібліотеці Оссо-
лінських та придивляюся до оточення. Вроцлав – це львівська колонія

* На зворотному боці конверта цього листа помітка Я. Дашкевича: «Jar[os-
ław] Daszkiewicz, Kraków 36, ul. Ostatnia, 11, m. 1, Polska».

** На зворотному боці конверта цього листа помітка Я. Дашкевича: «Jar[os-
ław] Daszkiewicz, Wrocław, [ul.] Pomorska, 19, m. 2, Polska».

в Польщі. 28-го їду до Варшави, а потім до Любліна. 10 листопада повинен бути дома.

Сердечно здоровлю,
Ваш
Ярослав Дашкев[ич].

Вроцлав,
22.X.1968.

Приватний архів І. Бутича.
Поштова листівка:
«Wrocław. Widok ogólny
wg fotografii barwnej P. Krassowskiego».
Оригінал, рукопис.

161

Лист Я. Дашкевича

*31 жовтня 1968 р., Варшава**

Варшава, 31.X.1968

Дорогий Іване Лукичу!

Польська столиця – передостанній етап моєї подорожі. За десять днів повинен вже бути дома. Вражень дуже багато – але й відчувається також перевтома (а може, тому, що вражень надто багато?).

Сердечно здоровлю,
Ваш
Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Поштова листівка:
«Warszawa.
Mury obronne i Barbakan fot. T. Hermańczyk».
Оригінал, рукопис.

* На зворотному боці конверта цього листа помітка Я. Дашкевича: «[Jarosław] Daszkiewicz, Warszawa 86, [ul.] Kozińskiego, 1, m. 20, Polska».

162

Лист Я. Дашкевича
27 грудня 1968 р., Львів

Львів, 27.XII.1968 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас і Марію Іванівну прийняти найкращі новорічні побажання – хай Новий рік принесе Вам менше турботи і хвилювань, як цей.

У нас становище зі збірником досить складне. Незважаючи на домовленість з Вами, Ігоря [Калинця]³³⁴ з 1 січня забирають, а мені «на зміцнення» дають Котельнікову...³³⁵ Очевидно, від такого зайвого баласту я чемно відмовлюся. Збірник на рецензуванні у Мирослава [Мороза]. Дорадянський період я вже докладно вичитав – для частини матеріалу (тої, яку можна перевірити і доповнити у Львові) зроблено вже, що треба. Зразу ж після Нового року надсилатиму Вам збірник по частинах. Тоді ж і котрогось вечора говоритиму з Вами по телефону. Ще й затримується передрукування нововиявлених матеріалів – ЦДІА, очевидно, друкарки не дає. Незважаючи на всі ці труднощі – а ще більше саме тому, що вони існують – я переконаний, що все буде зроблено впору. Я четвертий день воюю з грипом – хто кого. Але також в оптимістичному настрої.

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Художник Захарченко Д. О.».

Оригінал, рукопис.

163

Поштова листівка І. Бутича

[30 грудня 1968 р., Київ]

Від щирого серця бажаю Вам, Ярославе Романовичу, щастя, міцного здоров'я, всіляких успіхів.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком!

Фото Кропивницького І. О. Художник Полянський О. П.».

Штемпель: «Київ 30.12.[19]68».

Адресовано: «Львів-14, Козацька 11а, кв. 2

Дашкевичу Я. Р.».

Оригінал, рукопис.

164

Лист Я. Дашкевича

4 січня 1969 р., Львів

Львів, 4 січня 1969 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Вчора від імені ЦДДА я послав на Вашу адресу (до Управління) першу частину збірника, що охоплює прижиттєвий період Лесі [Українки]. Наступна посилка – частина 1913-1916 рр. – піде за кілька днів. У цій першій посилці Ви знайдете також окремо купку документів, які я пропоную вилучити. Мої міркування викладені на полях – ато вони стануть Вам зрозумілі при порівнянні з основним текстом. Я принципово проти двох рецензій А. Ніковського (у зв'язку з тою ганебною роллю, яку він відіграв свого часу)³³⁶ – всі інші матеріали, якщо Ваша думка відрізнятиметься від моєї, можна безболісно перемістити в ту групу, яка піде.

Це все ж таки не остаточний варіант прижиттєвої частини. Буде ще принаймні десять листів Олени Пчілки (Ви їх знаєте – копії Возняка³³⁷, оригінали у ф. 1 Інституту літератури) та не менше десяти –

п'ятнадцяти невеликих нотаток (про постановки п'єс, вихід у світ збірок поезій, коротких рецензій), які я ще розшукав і які в найближчих днях будуть передруковані. Хочеться, щоб прижиттєвий період був, по можливості, найкращий – пізнішому часові я не присвячуватиму стільки уваги.

У першій частині зчитано всі ті матеріали, які можна зчитати у Львові (у лівому верхньому розі це позначено); на мою думку, це саме необхідно зробити з матеріалами, які зберігаються в Києві (йдеється лише про архівні матеріали, бо, напр[иклад], «Радугу»³³⁸ у Львові зчитали).

Я не хотів затримувати висилки матеріалів і тому ще дещо не зробив. У збірнику «Леся Українка», т. 2, стор. 453-485³³⁹, опубліковано – по-моєму, з купюрами – цензурні матеріали, я не встиг позначити це в легендах; опубліковані, виявляється (також, здається, з купюрами), і матеріали київських архівів (жандарм[ського] управління тощо). Все це я ще зроблю, коли документи повернуться до Львова для передрукування. Також дати вимагають ще обґрунтування – це також зроблю. Для мене не ясно, як переводити старий і новий стилі в 1900 р. (+ 12 чи + 13 днів) – і не встиг це в'яснити.

Я помилився, коли пропонував зняти документ про збірку про дитячі ігри тощо на Волині³⁴⁰ – це збірник, який спільно складала Л[еся] Українка і К. Квітка³⁴¹ – тому й цей документ (квитанція про здачу на комісію) треба розшукати серед відкинутих і повернути до основних текстів.

Дуже прикро, що Ігоря [Калинця] забрали – бо є цілий ряд дрібниць, які він вже навчився уточнювати – дрібниць справді дрібних, які, однак, забирають дуже багато часу. Думаю, однак, що незважаючи на це, дамо собі раду. Олег [Купчинський] підключився до збірника так, як треба. З Анатолія [Сісецького] користі – що з козла молока.

Передруковувати треба обов'язково у Львові, бо в Києві Ви не зможете вчитати. Передруковування якось організуємо, вичитку також.

Прошу Вас повідомити мене, чи мій приїзд до Києва (так, як ми говорили – на 4-5 днів) буде потрібний – і коли саме приїхати. Про це – та про всі інші справи – Ви можете подзвонити Олегові. У ЦДІА я звичайно сиджу від 10.30 до 13.00 – отже, тоді й мене можна зловити по телефону.

Так ось виглядають справи. Не рожево, але й не чорно. Коли остаточний термін наукової ради? Мирослав [Мороз] вже пише рецензію – вона буде такою, як треба.

Всього, всього Вам найкращого – а
найбільше багато сил, що тепер нам так потрібні,
Ваш
Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

165

Лист І. Бутича

20 лютого 1969 р. [Київ]*

20.02.[19]69

Шановні товариші!

Надсилаю все, що зміг сяк-так приготувати.

Номери опису, справ і аркушів у документах:

1906 р., листопада 27 (грудня 9)

1906 р., грудня 8 (21)

1907 р., січня 5 (18)

1907 р., січня 18 (31)

_____ // _____

1907 р., січня 17 (30)

_____ // _____

1907 р., січня 17-18 (30-31)

будуть змінені³⁴². Але це процедура тривала, тому надсилаю документи, не чекаючи її завершення.

Не наполягаю на вміщення всіх. Посилаю всі для того, щоб ясніше було видно, як розвивалися події.

Протоколів обшуку Лесі Укр[аїнки] та ін[ших] у справі немає. Розшуки їх в ін[ших] справах закінчились нічим. Може, допоможе щасливий випадок.

* Лист адресований упорядникам збірника «Леся Українка: Документи і матеріали», але надісланий на ім'я Я. Дашкевича.

Мікроплівку надішлю через кілька днів. Тоді ж будуть і документи з міського архіву.

За рад[янський] час у другому примірнику немає багатьох документів, здебільшого з фондів ЦДІА у Львові. Та це другорядна справа.

З привітом,
І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

166

Лист І. Бутича

*3 березня 1969 р. [Київ]**

3.03.[19]69 р.

Шановні товариші!

Надсилаю решту матеріалів до збірника «Леся Українка». Включайте, які знайдете можливим.

Повернулися з Харкова копії. Надсилаю і їх, бо не хочу затримувати.

На все добре,
І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

167

Лист Я. Дашкевича

22 квітня 1969 р., Львів

Львів, 22 квітня 1969 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Дуже і дуже дякую Вам за книжку О. Апанович³⁴³. Вона несподівано перетворилася в рідкість – хоча, здається, більше у зв'язку із

* Лист адресований упорядникам збірника «Леся Українка: Документи і матеріали», але надісланий на ім'я Я. Дашкевича. У верхній частині листа позначка І. Бутича: «Я[рославу] Р[омановичу]».

зовнішнім оформленням, чим у зв'язку з внутрішнім змістом, який, на мою думку, цілком не блискучий. З боргів розрахуюся під час візиту до Києва, який запланований у мене на другу половину травня (офіційне відрадження).

Так чи інакше, вихід у світ праці Апанович актуалізує справу запорозького збірника³⁴⁴. Дуже сумно, що у Львові – не починаючи – згорнули над ним роботу. Думаю, однак, що поступово й сюди проникнуть промені сонця та справжньої науки.

Думав я про словник термінів. Виникла ще одна ідея. Може, на підготовчому етапі (або як підготовчий етап) варто б подумати про серію невеликих довідників з окремих спеціальних дисциплін. Кожен такий довідник можна було б назвати, наприклад, «Мінімум з української дипломатики». Обсяг такого довідника – 3-5 арк. (залежно від дисципліни). На зміст мінімуму складалися б основні відомості про дисципліну в систематичному порядку, словник термінів, основні таблиці (напр[иклад], у мінімумах з української метрології, хронології та нумізматики) і бібліографія найважливішої літератури. Довідники, мабуть, треба б запланувати в трьох серіях: феодалізм, капіталізм і соціалізм (все ж таки є специфіка для кожного з цих періодів).

Коли б вдалося видати декілька таких мінімумів (а, здається, авторів для таких невеликих брошур можна б підібрати), то словникова частина кожного довідника стала б важливим внеском у загальний словник термінів, над яким робота – якщо не розбивати її на окремі дисципліни та на окремих авторів може розтягнутися на довгі роки. Видання ж окремих брошур, безсумнівно, стимулювало б авторів. Прошу Вас подумати над цим проектом – щоб ми могли продискутувати деталі чи серії довідників, чи єдиного словника – під час зустрічі.

Очевидно, треба б подумати і про четвертий том після «Лесі [Українки]». У принципі я не проти В. Гнатюка³⁴⁵ – хоча по масштабах він не дуже рівномірний. Мою давню мрію (М. Драгоманов)³⁴⁶ Ви знаєте. З львівських упорядників збірника про В. Гнатюка зі мною ще ніхто не говорив – а, здається, їх там чимало, думаю, вони (мабуть, цілком обґрунтовано) вважають, що дадуть собі раду самі.

Тепер працюю над примітками до «Лесі». Якщо будуть ще якісь додаткові гасла – прошу, пишіть або телефонуйте. Фінансові документи Олег [Купчинський] надсилає, а слідом за ними ще 2 примірники

збірника (четвертий примірник передрукованого варіанта й один примірник того варіанта, з якого передруковували). Збірник в останньому варіанті вичитаний погано – і тому окремі документи (зокрема листи, що стосуються Лесі, а особливо такий важливий і в багатьох місцях вперше правильно відчитаний спогад Климента Квітки³⁴⁷) [потребують доопрацювання]. Є також помилки в покажчиках, які постараюся усунути.

Музей вже опинився в обіймах Академії – і я разом з ним також. Побачимо, що це принесе. Дуже не хотілося б, щоб це завантажило чи перевантажило мене особисто (не лише з точки зору моєї «волелюбності», але й таких прозаїчних справ, як завершення дисертації). Поживемо – побачимо.

У найближчому часі чекає мене редагування львівського каталогу пергаментних документів³⁴⁸. Та й працю Мацюка треба буде довести до потрібної кондиції³⁴⁹. Цього всього вистане мені з головою до липня, а мабуть, залишиться ще дещо й на пізніше.

Для шостого тому збірника надішлю (значно доповнену і перероблену) мою статтю «Середньовічні карти України та їх дослідження», яка мала була піти до т. 2 «Історико-географічного збірника»³⁵⁰. Обсяг статті – майже 2 арк. Поки що не посилаю, бо знову затримка за кордонними працями (так як погано ними комплектуються – чи радше цілком не комплектуються – українські бібліотеки). Перероблену статтю цю надішлю, очевидно, в червні.

Тоді ж, очевидно, надішлю статтю «Метрологія України за півстоліття (1919-1969)»³⁵¹. Врешті вдалося зібрати дані про закордонні праці. Стаття буде, здається, меншого обсягу і повинна підійти для «Архівів».

Десь там у редакційному архіві лежить моя публікація про Кам'янець-Подільський у вірменських джерелах³⁵². Пустіть її, будь ласка, в хід, бо при моєму сучасному перевантаженні могло б трапитися, що цьогорічні «Архіви України» будуть без моєї писанини – а це було б мені дуже соромно...

З «Містами і селами» потрапили Ви в справжню халепу. Зачиняти очі на всі помилки, хиби, недоліки цього, з ґрунту фальшиво зорієнтованого видання не можна. З другого боку, не хотілося б, щоб видання припинилося, бо при всій його малограмотності воно розбуджує інтерес до минулого на місцях. По-моєму, основні хиби три:

1) неправильна структура самого видання (замість наукового чи науково-популярного історико-географічного словника виходить чортзна-що); 2) неправильний підбір автури на місцях (праці такого роду неможливо писати методом суботника); 3) неправильний підбір редакторів в УРЕ (люди, що не мають зеленого поняття про місцеву історію, і тим самим не можуть розібратися в реальній вартості нарисів). Та, зрештою, навіщо я Вам про це пишу – Ви знаєте не лише про ці, але й про багато інших хиб.

Сумну вістку написали мені з Москви. Корольок³⁵³ далі поширює чутку, що нібито всі рукописні фонди кол[ишнього] Оссолінеуму з теперішньої Львівської бібліотеки Академії наук передаються Польщі... Тому, що Ви причасні до цієї справи – пишу Вам. Може, знову треба натискати на якісь інстанції.

Розписався я страшенно. Це лише доказ, що потрібна довга-предовга розмова з Вами – ну і доказ, що я вже на ногах (а то притиснуло мене було міцно).

Всього, всього Вам найкращого,
Ваш Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

168

Лист Я. Дашкевича

10 липня 1969 р., Львів

Львів, 10 липня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Згідно з домовленістю, посилаю Вам рецензію на рукопис книги О. Я. Мацюка «Українські філіграні XVI–XX ст.» (рецензію в трьох примірниках).

До рецензії додаю угоду й акт прийняття рецензії (в двох примірниках).

З повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

169

Лист Я. Дашкевича

2 серпня 1969 р., Ужгород

Найкращі побажання із Закарпаття
від Ярослава Дашкев[ича]³⁵⁴.

Ужгород, 2 серпня 1969 р.

P. S. У Львові буду 11 серпня. У половині серпня чекаємо Вас.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис. Окремо листівка:

«Ужгород. Міст через річку Уж.

Ужгород. Мост через річку Уж.

Uzhgorod. Bridge across the Uzh River.

Художники І. С. Марчук та Г. С. Севрук.

Фото Г. І. Угриновича».

170

Лист Я. Дашкевича

14 серпня 1969 р., Львів

Львів, 14 серпня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю заяву на ім'я Семена Даниловича [Пількевича].

З глибокою повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

171

*Лист Я. Дашкевича**25 серпня 1969 р., Львів*

Львів, 25 серпня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Прошу Вас надіслати науковому співробітникові Інституту історії Академії наук Вірменської РСР Гаяне Погосівні Пінгірян довідку про те, що вона брала участь у підготовці збірника документів «Українсько-армянские связи в XVII веке». Проект довідки додаю. Цифрові показники в довідці потрібні.

Довідку прошу послати на адресу:

Ереван 15, просп. Ленина 5, кв. 17.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, машинопис

(власноручний підпис Я. Дашкевича).

172

*Телеграма Я. Дашкевича**[20 вересня 1969 р., Львів]**

Дорогий Іване Лукичу, сердечно вітаю Вас з п'ятдесятиріччям. Бажаю дальших досягнень у Вашій шляхетній діяльності, дуже потрібній українській науці та громадськості. Міцно тисну руку. Ваш Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Телеграма. Штемпель: «Київ 20.9.[19]69». Адресовано: «Київ 141

Волгоградська, 31, кв. 14. Бутичеві». Оригінал.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Чернетка, рукопис.

* Поштовий штемпель: «Львів 20.9.[19]69».

173

Лист І. Бутича

5 жовтня 1969 р., [Київ]

Дорогий Ярославе Романовичу!

Сердечно дякую за привітання і побажання і все інше.

І[ван] Бутич.

5.10.[19]69.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Листівка:

«И. К. Айвазовский (1817-1900). Волна. 1889 г.

Государственный Русский музей. I. K. Aivazovsky (1817-1900).

The Wave. 1889. State Russian Museum.

I. K. Aivazovsky (1817-1900). Flot. 1889. Musée National Russe.

I. K. Aiwosowski (1817-1900). Die Welle. 1889.

Das Staatliche Russische Museum».

Оригінал, рукопис.

174

Лист Я. Дашкевича

10 жовтня 1969 р., Львів

Львів, 10 жовтня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Сьогодні цінною бандероллю посилаю Вам три статті. Дві з них, можливо, пригодяться для «Архівів України». Це такі статті:

1) С. Ф. Гаєрського «До питання про Хмельниччину в південно-західній частині Белзького воєводства (1648-1651 рр.) на підставі новознайдених документів»³⁵⁵ – 14 стор. маш[инопису];

2) моя стаття «До історії друкарства на Україні в першій половині XVII ст. (Вірменський друкар О. Карматанянц) у світлі новознайдених документів»³⁵⁶ – 18 стор. маш[инопису].

Третя стаття, також моя, для збірника «Історичні джерела та їх використання»:

3) «Середньовічні карти України – їх дослідження та джерелознавче значення» – 56 стор. маш[инопису]³⁵⁷.

Всі статті посилаю в двох примірниках.
З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

175

Лист Я. Дашкевича

29 жовтня 1969 р., Львів

Львів, 29 жовтня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

На адресу Вашого відділу посилаю сьогодні цінною бандероллю дві статті – 1) «Питання розвитку історіографії спеціальних дисциплін історії України»³⁵⁸ та 2) «Матеріали до історії вірменських колоній на Україні в бібліотеках Кракова та Вроцлава»³⁵⁹ – які, можливо, пригодяться Вам для «Архівів України».

Статті посилаю в двох примірниках.
З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

176

Лист Я. Дашкевича

29 жовтня 1969 р., Львів

Львів, 29 жовтня 1969 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Посилаю Вам сьогодні – на Вашу домашню адресу – рекомендованою бандероллю – збірник «Sto padesát let česko-ukrajinských literárních styků»³⁶⁰, а на адресу Управління – тексти двох статей («Питання

розвитку історіографії спеціальних дисциплін історії України» та «Матеріали до історії вірменських колоній на Україні в бібліотеках Кракова та Вроцлава»), які, можливо, пригодяться Вам для «Архівів України». Статті я послав на науково-видавничий відділ цінною бандероллю.

З «Історико-географічного збірника» (того – від Гуржія³⁶¹ і Молодчикова³⁶²) я зняв свою статтю про середньовічні карти України. (Цю статтю в переробленому виді, я вже раніше надіслав Вам для вип. 6 «Історичних джерел»). У зв'язку з тим, що і Гуржій, і Молодчиков віддавали мою статтю дуже нерадо – може, краще тоді, коли Ви подаватимете варіант вип. 6 «Історичних джерел» Гуржієві для перегляду, – щоб цієї моєї статті в ньому не було³⁶³.

Поки що сиджу у Львові. З моєю відпусткою ще справи неясні. Олег [Купчинський] їде до Тбілісі в повному озброєнні³⁶⁴.

Дякую Вам дуже за все. З найкращими побажаннями,

Ваш

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

177

Лист Я. Дашкевича

2 грудня 1969 р., Львів

Львів, 2 грудня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам спогади Ю. О. Меженка – може, вони Вам пригодяться для № 1 журналу³⁶⁵. Якщо потрібні, прошу їх ще скоротити (хоча, правду кажучи, цього хотілося б уникнути).

Два дні тому послав Миколі Івановичу [Крячку]³⁶⁶ «латинські» виноски до публікації про Кам'янець³⁶⁷ – мабуть, вже дійшли.

З повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

178

Лист І. Бутича

[29 грудня 1969 р., Київ]*

Шановний Ярославе Романовичу!

Вітаємо Вас з Новим роком, бажаємо доброго здоров'я, щастя-раді, творчих успіхів.

Марія та Іван Бутичі.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Художник В. О. Лисецький».

Оригінал, рукопис.

179

Лист Я. Дашкевича

[30] грудня 1969 р., Львів**

Львів, грудень 1969 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно вітаю Вас з Новим роком – бажаю багато сил та здоров'я і дальших досягнень у науковій та видавничій діяльності,

міцно тисну руку,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

[P. S.] Найкращі побажання Марії Іванівні.

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Художник В. О. Лисецький».

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 29.XII.[19]69».

** Поштовий штампель на конверті: «Львів 30.12.[19]69».

180

Лист Я. Дашкевича

31 грудня 1969 р., Львів

Львів, 31 грудня 1969 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Для чергового тому збірника «Історичні джерела та їх використання» посилаю Вам статтю наукового співробітника Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові та викладача арабської мови Львівського держуніверситету Яреми Полотнюка «Питання джерелознавчого дослідження твору Павла Халєбського “Подорож патріарха Макарія”» (21 стор. машинопису + 2 фото; все в 2 примірниках)³⁶⁸. Якщо стаття підійде, прошу Вас повідомити про це автора (його адреса в кінці статті).

Протягом січня надішлю Вам ще одну статтю з хронології.

Всього Вам найкращого, з глибокою повагою,

Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

181

Поштова картка Я. Дашкевича

14 квітня 1970 р., Нальчик

Найкращі вітання з Кабардино-Балкарії. Оглядаю Кавказ зблизка. Їду далі до Баку та Єревана. Вертаючись, загляну до Києва.

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Нальчик, 14. IV.1970.

Приватний архів І. Бутича.

Маркована поштова картка:

«Нальчик. Уголок в парке.

Цветное фото М. Н. Лаврова. Редактор И. К. Бажора».

Адресовано: «г. Киев 141

вул. Волгоградська, 31, кв. 14

Іванові Бутичеві».

Оригінал, рукопис.

182

Лист Я. Дашкевича

1 травня 1970 р., Львів

Львів, 1 травня 1970

Дорогий Іване Лукичу!

Моє перебування у Вірменії закінчилося швидше, як я планував. У музеї відмінили результати конкурсу³⁶⁹, і мені довелося якнайшвидше повертатися до Львова – літаком через Одесу (з Єревана до Києва тоді дістатися було неможливо).

Тут вся ця коломийка триватиме ще з місяць і повинна закінчитися десь біля 25 травня. Маю надію, що тоді я нарешті зможу вирватися до Києва.

Всього, всього Вам найкращого,
Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

183

Лист Я. Дашкевича

30 червня 1970 р., Львів

Львів, 30 червня 1970 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Посилаю Вам нотатку про «Вірмено-половецький словник» Е. Триярського³⁷⁰, яка, можливо, пригодиться для «Архівів України».

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

184

Лист Я. Дашкевича

30 червня 1970 р., Львів

Львів, 30 червня 1970 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Мені дуже приємно перегортати сторінки «Гайдамацького руху». Найцікавіші документи з насолодою перечитую ще раз. Як добре, що збірка побачила світ – і що Вам вдалося відстояти її обсяг та характер. Цікаво, які будуть відгуки – особливо польської критики³⁷¹. Дуже хотілося б, щоб за цим збірником пішли інші, не менше наукові за своїм характером та змістом. Я все ж таки оптиміст – і думаю, що так буде. Дуже дякую за «Гайдамацький рух».

Одночасно з цим листом посилаю на адресу редакції Вашого журналу нотатку про вірмено-половецький словник Е. Триярського (ми колись говорили про відгук на це видання). Може, вдалося б ще цього року пустити її в рух – у Польщі, наскільки мені відомо, чекають на позитивний відгук радянської наукової преси й від цього, в деякій мірі, залежить доля словника, який ще не закінчили видавати³⁷². А сам словник, без сумніву, заслуговує на позитивну рецензію.

Турбує мене доля львівського каталогу та філіграней³⁷³ – та, може, вони проламають бар'єри. Тим більше, що каталог – цілком об'єктивно – добрий, а Мацюкова праця – не гірша, а в багатьох відношеннях і краща сучасних закордонних.

З Гнатюківського збірника поки що нічого не виходить. Є польська приказка «gdzie kucharek sześć tam nic ma co jeść»* – так і тут виходить.

Мої справи зупинилися на мертвій точці – результати конкурсу не затверджені (*veto* наклав відомий Іван Костьович [Білодід]³⁷⁴); правдоподібно, восени проведуть конкурс вдруге.

У Гданському музеї³⁷⁵ зберігається, м[іж] і[ншим], лист німецького купця з Ганзи, здається – XVI ст., по-українському. Археографічній експедиції (якщо вона відбудеться) варто й це врахувати.

Для наступного збірника «Історичних джерел» підготую, мабуть, статтю «Українсько-перські переговори 1618-1619 рр. у світлі того-

* «Де шість господинь, там нема що їсти» (пол.).

часних джерел»³⁷⁶; якщо можлива моя участь у черговій архівній конференції (1972 р.), то мені хотілося б виступити з повідомленням «Стан і завдання української метрології»³⁷⁷.

Складаю тепер своєрідний план – інструкцію для авторів, що працюють (чи працюватимуть) над нарисами з історіографії спеціальних історичних дисциплін. Цей план-інструкцію надішлю Вам. Між іншим, Ярослав Дмитрович [Ісаєвич] просив передати Вам, що він не зможе написати нарис історіографії книгознавства – і запропонував, щоб на цю тему вести переговори з Федором Кузьмовичем [Сараню]. Переговори вести можна, але я боюся, що Федір Кузьмович підведе...

Чи при Вашій допомозі не можна б довідатися про адресу С. О. Ви-соцького³⁷⁸ (того – від софійських графіті). Він надіслав до Єревана вірменські графіті з Софії, але не подав своєї адреси.

Може, від автора [О. Бевзо]³⁷⁹ Вам вдасться роздобути хоча б один примірник «Львівського літопису і Острозького літописця»³⁸⁰. Мене дуже просять. Буду також дуже вдячний за дублети «Архівів України».

Мій директор (Гошко³⁸¹) кілька днів тому захистив докторську дисертацію; цікаво, чи це піднесе авторитет нашої установи.

Прошу Вас вибачити за такого хаотичного листа – це найкращий доказ, що зібралось чимало справ, про які треба переговорити.

Всього, всього Вам найкращого – з глибокою повагою,

Ваш

Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

185

Лист Я. Дашкевича

13 липня 1970 р., Львів

Львів, 13 липня 1970 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Вже після того, як вчора я написав Вам листа, згадуючи про статтю Т. І. Груніна, присвячену акад. А. Кримському, я отримав листа від

Тимофія Івановича, в якому він погоджується на невеликі скорочення, які можна провести в його статті.

Якщо б справа статті Тимофія Івановича була вирішена позитивно, я б з приємністю переклав статтю на російську мову, а також провів необхідне скорочення до обсягу, який Ви вважали б потрібним.

Прошу Вас повідомити мене про те, щоб я міг перекласти й передрукувати статтю ще цього місяця – й міг повідомити Тимофія Івановича про Ваше рішення.

Ваш
Ярослав Да[шкевич].

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

186

Лист Я. Дашкевича
14 липня 1970 р., Львів

Львів, 14 липня 1970 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу вибачити, що я засипаю Вас листами, але я ніяк не можу вирватися до Києва, щоб обговорити деякі справи з Вами особисто.

Недавно я переглядав – серед рукописної спадщини Івана Петровича [Крип'якевича] – невелику статтю (чи не останню, яку він встиг закінчити) «Початки київського друкарства (до 350-річчя 1617-1967 рр.)», обсягом 14 стор. машинопису. Цю статтю родина погоджується передати – якщо цього Ви забажаєте – для Вашого журналу³⁸². У питаннях про початки київського книгодрукування І[ван] П[етрович], правда, не відійшов від традиційних уявлень, але, з другого боку, в статті є цікаві синтетичні висновки про українське книгодрукування.

Тепер друга справа. Відомий Вам сходовознавець Тимофій Іванович Грунін переслав мені дуже добре написану статтю «Агатагел Юхимович Кримський (До 100-річчя від дня народження)»³⁸³. Стаття напівмемуарного характеру – автор, наскільки мені відомо, єдиний з живих ще близьких співробітників А. Кримського. Мені здається, що

вона дуже підійшла б для Вашого журналу, для № 1 за 1971 р. – і що кращу статтю важко знайти. Правда, стаття трохи величенька (33 стор. машинопису, трохи меншого за стандартний формат) і написана по-російському. Є ще одне невелике «але» – автор живе у дуже важких матеріальних умовах (він кілька років тому цілком осліп) – і хотілося б, щоб він отримав трохи кращий гонорар – більший від того, який Ваш журнал може виплачувати. Може, тоді передати статтю (через Ваші руки) Федору Павловичу [Шевченку]?

Прошу Вас подумати про все це і повідомити мене. Статтю перешлю Вам негайно після Вашого сигналу.

У Львові я буду до 2 серпня. 3 серпня (мабуть) поїду на 2 тижні [у] відрядження до Чернівців, на Хотинщину та до Кам'яця-Подільського.

Біля мене все без перемін. Про те, що Київ не затвердив мене на посаді³⁸⁴, я вже, здається, Вам писав.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

187

Лист Я. Дашкевича

*5 серпня 1970 р., Львів**

Львів, 5 серпня 1970 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Згідно домовленості, посилаю Вам перекладену з російської статтю Т. І. Груніна «Агатангел Юхимович Кримський (До 100-річчя з дня народження)».

* Наприкінці листа помітка І. Бутича: «Вмістити в розділі “Документи” в № 6 або першому (ні в якому разі не пізніше). Треба попросити Я. Р. Дашкевича, щоб написав коротенько про Т. І. Груніна (хто він) для вміщення в підрядковій примітці. 18.08.[19]70».

Прошу Вас повідомити автора (г. Мытищи 11, Московская обл., ул. Коммунистическая, 14, Тимофей Иванович Грунин) про те, що стаття надійшла до редакції.

З глибокою повагою,
Яр[ослав] Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

188

Лист Я. Дашкевича

26 серпня 1970 р., Львів

Львів, 26 серпня 1970 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Посилаю нотатку про Т. І. Груніна³⁸⁵. Посилаю також звірений текст рецензії³⁸⁶, який чекав на моє повернення дома – до цього тексту додаю передрукований текст латинкою.

Прошу Вас вибачити, що посилаю все це на Вашу домашню адресу, але я не знаю, як тепер адресувати Вам на роботу.

У Львові нічого нового. Музей оголосив новий конкурс – отже, комедія починатиметься спочатку³⁸⁷.

Всього Вам найкращого,
Ваш
Ярослав Дашкевич.

P. S. У майбутньому, тому що Т. І. Грунін не зможе правити ні підготованого до друку примірника статті, ні, тим більше, верстки, прошу їх направляти мені.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

189

Лист Я. Дашкевича

25 листопада 1970 р., Львів

Львів, 25 листопада 1970 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Можливо, з свого безконечного відрядження Ви повернетеся раніше, як передбачалося – й Вам потрібні будуть матеріали для збірника про Лесю Українку.

1. Портрет Г. Кушніренка (якщо він справді його автор) виготовлено десь у кінці 20-х – на початку 30-х рр. ХХ ст. (принаймні його портрети Шевченка видавалися в Полтаві в 1928 р.).

2. «Русская мысль» – науково-літературний і політичний журнал, виходив у Москві в 1880-1918 рр., спершу ліберального напрямку, після революції 1905-1907 рр. – орган правого крила кадетської партії, ворожий марксизмові.

3. «Современник» – літературно-науковий журнал, видавався в Петербурзі в 1911-1915 рр., орган меншовиків, есерів та лівих лібералів. У 1911-1913 рр. у «Современнике» співпрацював М. Горький, який, однак, пізніше порвав з журналом.

4. На всякий випадок повторюю запис про огляд М. Євшана³⁸⁸: М. Євшан, «Здобутки української літератури за 1911 рік», ЛНВ, т. 57, К., 1912, кн. 1, стор. 103-109.

Не знаю, чи відбудеться в Києві нарада, присвячена історичній бібліографії³⁸⁹. Я, в кожному випадку, просив організаторів, щоб запросили Вас та інших прихильників цієї справи – бо інакше, очевидно, користі не буде.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Д[ашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

190

*Лист Я. Дашкевича**15 грудня 1970 р., Львів*

Львів, 15 грудня 1970 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Чомусь так складається, що різні плани тепер частіше ламаються, як виконуються – так і, на грудень принаймні, поламався Ваш план побувати у Львові.

Мої плани також ламаються: печінка довела мене таки до лікарні й цього листа пишу Вам на лікарняному ліжку... Маю надію, що все ж таки не буду тут надто довго мешкати. 13-15 січня у Києві відбуватиметься сесія, присвячена 100-річчю з дня народження акад. Кримського – я маю на неї запрошення, можливо, навіть виступитиму з повідомленням³⁹⁰. Хіба Ваша подорож до Львова не припаде на ці дні?

Конкурсні мої справи кінчаються так, як передбачалося – тобто нічого з них не виходить. Дирекція Інституту виступила з офіційним протестом: ми такого навіть лаборантом не хотіли залишити...³⁹¹

Прошу Вас нагадати Вашим дівчатам, щоб вони таки вислали мені замовлені номери № 5 «Архівів» – а то досі я їх не отримав.

Всього, всього Вам найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

191

Лист Я. Дашкевича

25 грудня 1970 р., Львів

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас і Ваших найближчих прийняти сердечні новорічні побажання – багато сил, здоров'я та дальших творчих досягнень.

Ярослав Дашкевич.

Львів,
25.XII.1970.

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новим роком!

Фото І. О. Кропивницького.

Оформлення художника В. В. Машкова».

Оригінал, рукопис.

192

Лист І. Бутича

[30 грудня 1970 р., Київ]*

Доброго здоров'я, великого щастя, творчих успіхів бажають Вам у Новому році

Марія та Іван Бутичі.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«Новорічне вітання. Новогодне привітствие.

Автори С. Кичай, Р. Якименко».

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 30.12.[19]70».

193

Лист Я. Дашкевича

11 квітня 1971 р., Тбілісі

Тбілісі, 11 квітня 1971 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас прийняти найкращі побажання з грузинської столиці. Я тут на Всесоюзній науковій сесії, присвяченій підсумкам польових археологічних і етнографічних досліджень за 1970 р. Тема моєї доповіді – «Етнографія України в освітленні східних джерел XVII ст.»³⁹².

Сердечно здоровлю,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Конверт-лист:

«Виды гор Тбилиси».

Адресовано: «Київ 141

вул. Волгоградська, 31, кв. 14

Іванові Лукичу Бутичеві».

Оригінал, рукопис.

194

Лист Я. Дашкевича

28 грудня 1971 р., Львів

Львів, 28.XII.1971 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас прийняти сердечні новорічні побажання – багато сил, здоров'я і віри в майбутнє. Найкращі вітання Марії Іванівні.

Міцно тисну руку,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новорічним святом!

Фотокомпозиція І. О. Кропивницького.

С Новогодним праздником!

Фотокомпозиція І. А. Кропивницького».

Оригінал, рукопис.

195

Лист І. Бутича

[29 грудня 1971 р., Київ]*

Вельмишановний Ярославе Романовичу!

Від усього серця бажаю міцного здоров'я, бадьорого настрою, творчих успіхів і всього-всього доброго в Новому році.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! С Новым годом!

Фотокомпозиція І. Кропивницького».

Оригінал, рукопис.

196

Лист Я. Дашкевича

28 травня 1972 р., Львів

Львів, 28 травня 1972 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Переглядаючи, протягом останнього часу, ряд нових номерів різних історичних журналів, я натрапив на кілька дуже прихильних відгуків про «Архіви України» – з того часу, коли він був Вашим журналом. Подаю Вам хоча б бібліографічні відомості про ці відгуки:

Oksana Serbyn, «Arkhivy Ukrainy. A selective bibliography for the years 1961-1969». – «Canadian Slavic Studies», Bibliography. Monreal, 1970, vol. 4, fasc. 4, pp. 15-21.

Roman Serbyn, «Arxivy Ukrajinu, Kiev, 1970». – «Recenzija», Cambridge, Mass., 1971, vol. 2, No. 1, pp. 65-76.

Patricia K. Grimsted, «Notes on the History of Ukrainian Archival Journals», у цьому ж номері журналу, pp. 77-81.

Для прикладу про характер рецензій наведу висновок з другої (R. Serbyn): «In spite of its technical and ideological limitation, "Arxivy Ukrajinu" has the makings of a serious scholarly enterprise. I. L. Butyc, the

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 29.12.[19]71».

Managing Editor, and his staff have succeeded in putting out a journal which compares favorably with “Ukrajins’kyj Istoryčnyj Žurnal” for historical content and with “Sovetskie Arxivy” as an organ of the archival profession. Regretfully, the journal is not listed in the “Periodicals of the USSR” catalogue and cannot be obtained through the “Mezhdunarodnaya Kniga” nor by direct subscription».

Біля мене все без особливих перемін. Здоров’я трохи покращало, і я по вуха зарився в паперах. Поки що сиджу у Львові і ледве чи скоро зберуся до столиці.

Нове т. зв. керівництво т. зв. А[рхівного] у[правління]³⁹³ уже встигло провалити Гнатюківський збірник (при допомозі рецензії М. Яценка³⁹⁴); очевидно, що при таких умовах про якусь плідотворну співпрацю не може бути мови, хоча це саме т. зв. керівництво має велике бажання активізувати нещасну справу історії установ...³⁹⁵

Сердечно Вас здоровлю і бажаю всього, всього найкращого,

Ваш

Ярослав [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

197

Лист Я. Дашкевича

8 жовтня 1972 р., Львів

Львів, 8 жовтня 1972 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Посилаю Вам № 1 «Жовтня» з рецензією на збірник про Лесю [Українку]³⁹⁶.

Біля мене без особливих новин. З 22 вересня (отже, недавно) я не працюю в музеї (для анекдоту – через брак кваліфікації).

Незважаючи на анекдотичні ситуації, почуваюся добре і як слід відпочиваю.

Всього, всього Вам найкращого,

з глибокою пошаною,

Яр[ослав] [Дашкевич].

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

198

Лист Я. Дашкевича

29 грудня 1972 р., Львів

Львів, 29 грудня 1972 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно вітаю Вас з Новим роком – бажаю всього, всього найкращого, багато сил та оптимізму. Найкращі вітання Марії Іванівні.

У мене немає нічого нового. Чи не будете Ви часом редактором бібліографічного тому «Історії міст і сіл»?

З глибокою повагою,
Ярослав Дашкев[ич].

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! С Новим годом!

Автори В. Гринько, К. Шамшин».

Оригінал, рукопис.

199

Лист Я. Дашкевича

28 квітня 1973 р., [Львів]

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно поздоровляю Вас зі святом – бажаю всього, всього найкращого,

з глибокою повагою,
Ярослав [Дашкевич].

28 квітня 1973 р.

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«1 Травня. 1 Мая.

Художник А. Ф. Пономаренко».

Оригінал, рукопис.

200

Лист Я. Дашкевича

26 грудня 1973 р., Львів

Львів, 26 грудня 1973 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Прошу Вас прийняти сердечні поздоровлення і побажати – багато сил, енергії та якнайменше турбот.

Від

Ярослава Д[ашкевича].

Приватний архів І. Бутича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! С Новым годом!

Художник В. Т. Гуменюк».

Оригінал, рукопис.

201

Лист І. Бутича

[27 грудня 1973 р., Київ]*

Дорогий Ярославе Романовичу!

Щиро бажаю в Новому році доброго здоров'я, щастя, радості.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Художник Клименко А. І.».

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 27.12.[19]75».

202

Поштова картка І. Бутича

[27 грудня 1975 р., Київ]

Дорогий Ярославе Романовичу!

Вітаємо Вас і дружину Вашу з Новим роком. Бажаємо Вам міцного здоров'я, щастя і всього доброго.

Марія та Іван [Бутичі].

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Маркована поштова картка:

«З Новим роком! Художник С. Пегов».

Штемпель: «Київ 27.12.[19]75».

Адресовано: «Львів-14

Козацька, 11а, кв. 2

Дашкевичу Ярославу Романовичу».

Оригінал, рукопис.

203

Лист Я. Дашкевича

30 грудня 1975 р., Львів

Львів, 30 грудня 1975 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Сердечно вітаю Вас з Новим роком і бажаю, щоб цей рік був таки кращим від попереднього.

З глибокою повагою,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Маркована поштова картка:

«З Новим роком! Художник С. Пегов».

Оригінал, рукопис.

204

Лист Я. Дашкевича
9 червня 1976 р., Львів

Львів, 9 червня 1976 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Звертаюся до Вас за допомогою.

Я пригадую, що колись Ви працювали над картотекою універсалів XVII–XVIII ст. Якщо у Вас збереглися ці матеріали, я був би Вам дуже вдячний за перелік (дати – і місце публікації або зберігання, без анотації про зміст) універсалів Павла Тетері.

Біля мене все без особливих перемін – правда, я вже дослужився до старшого наукового (!)³⁹⁷, а Людмила [Шереметьєва-Дашкевич]³⁹⁸ працює ст[аршим] лаборантом на кафедрі історії мистецтва Інституту декоративного та прикладного мистецтва³⁹⁹. І це прогрес.

Сердечно Вас здоровлю,
з глибокою повагою,
Ваш
Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

205

Телеграма І. Бутича
[13 грудня 1976 р., Київ]

Щиро вітаю з п'ятдесятиріччям. Бажаю міцного здоров'я, щастя, успіхів. Іван Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Телеграма. Адресовано: «Львів 14
Козацька, 11а. Дашкевичу».
Оригінал.

206

Лист І. Бутича

[30 грудня 1976 р., Київ]*

Дорогий Ярославе Романовичу!

Вітаємо Вас з Новим роком. Хай він буде для Вас у усьому щасливим. Міцного здоров'я Вам і бадьорого духу.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! С Новым годом! Автор Р. Якименко».

Оригінал, рукопис.

207

Поштова картка Я. Дашкевича

16 червня 1977 р., Львів

Львів, 16 червня 1977 р.

Вельмишановний Іване Лукичу!

Проглядаючи документи, я знайшов, що словом «отаман» (*attaman*) у 1834 р. в Пасічній (над Дністром, тепер Львівської області) називали того, хто виганяв селян на панщину – в даному випадку, на залізну гуту.

Джерело: ЦДІА у Львові, ф. 146, оп. 1, спр. 1406, стор. 33, 35. Може, ця вістка Вам пригодиться.

З найкращими побажаннями,

Ярослав Даш[кевич].

Приватний архів І. Бутича.

Маркована поштова картка:

«Филателистическая выставка. Ереван 1977».

Штемпелі: «Львів 17.06.[19]77. Київ 18.6.[19]77».

Адресовано: «Київ-141, вул. Волгоградська, 31, кв. 14

Іванові Лукичу Бутичеві».

Оригінал, рукопис.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Копія зі скороченнями, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 30.XII.[19]76».

208

Лист І. Бутича

[28 грудня 1977 р., Київ]*

Дорогий Ярославе Романовичу!

Щиро вітаю з Новим роком. Бажаю міцного здоров'я, наснаги і всього доброго. Хай він буде кращим від старого.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Листівка:

«З Новим роком! Художник Б. М. Копаниця.

С Новым годом! Художник Б. М. Копаниця».

Оригінал, рукопис.

209

Лист Я. Дашкевича

2 січня 1978 р., Львів

Львів, 2 січня 1978 р.

Дорогий Іване Лукичу!

Згідно з Вашим бажанням, подаю Вам текст можливої вставки про нарис, присвячений Олеськові⁴⁰⁰. Виноски подавати в тексті нарису не обов'язково – хоча, можливо, бажано. Отже:

«Встречающиеся в XIX-вечной литературе и поздних источниках даты 1327* и 1347**, которые являются, будто бы, древнейшими упоминаниями об Олеско, не подтверждаются историческими источниками XIV в. Нет также достаточных оснований для того, чтоб считать основателями Олесского замка галицко-волынских князей Андрея или Льва II Юрьевичей (начало XIV в.)***».

* М. Baliński, T. Lipiński, *Starożytna Polska...* wyd. 2-e, t. 2, Warszawa, 1885, стор. 741; и другие авторы.

** Полное собрание русских летописей, т. 32, М., 1975, стол. 212.

*** Б. Возницький, *Олеський замок, Львів, 1977, с. 10*».

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 28.XII.[19]77».

До речі, після виходу в світ українського варіанта нарису я продовжував збирати матеріали про Олесько і натрапив на чимало цікавих документів (м[іж] і[ншим] – збірку рукописну копій привілеїв 1613-1760 рр., книгу олеського магістрату 1785-1786 рр. і т. п.). Я мав намір опрацювати колись окремих нарис про Олесько.

Всі ці матеріали, які можна було б використати при написанні нового російського варіанта, залишилися невикористані, бо... ніхто до мене не звертався, щоб переглянути той варіант нарису, що є у Ваших руках (просто я його не бачив). Та тепер ледве чи є сенс повертатися до цього, тим більше, що для доповнень (чи переробки) потрібний хоча б мінімальний час, якого, очевидно, вже немає.

Всього, всього Вам найкращого,
Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

210

Лист І. Бутича

[26 грудня 1978 р., Київ]*

Дорогий Ярославе Романовичу!

Вітаю Вас з Новим роком, бажаю доброго здоров'я, спокою на душі, здійснення сподівань, нових Вам надій.

В[аш] І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Поштова листівка:

«З Новим роком! Фото В. О. Маруженко.

Художнє оформлення художника О. Я. Полянського».

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 26.12.[19]78».

211

Лист І. Бутича

[28 грудня 1979 р., Київ]*

Ярославе Романовичу!

Щиро бажаю в Новому році міцного здоров'я і всього доброго.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Немаркована поштова картка:

«Щасливого Нового року! Щасливого Нового года!

Автори Р. Якименко, В. Кримчак».

Оригінал, рукопис.

212

Лист Я. Дашкевича

грудень 1979 р., Львів

Львів, грудень 1979 р.

Дорогий Іване Лукичу,

Прошу Вас прийняти сердечні новорічні побажання – багато сил, здоров'я.

З глибокою повагою,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Немаркована поштова картка:

«З святом Нового року!

С праздником Нового года!

Художник І. Дергільов».

Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 28.XII.[19]79».

213

*Лист І. Бутича**[26 грудня 1980 р., Київ]**

Дорогий Ярославе Романовичу!

Прийміть найкращі побажання доброго здоров'я, щастя і всього доброго в Новому 1981 році. Хай він буде кращим за минулий.

І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Листівка:

«З Новим роком! С Новим годом!

Автор І. Дергільов».

Оригінал, рукопис.

214

*Лист Я. Дашкевича**12 квітня 1981 р., Львів*

Львів, 12 квітня 1981 р.

Дорогий і вельмишановний Іване Лукичу,

Звертаюся до Вас з таким проханням.

У Вашій статті «Географічні описи Київського намісництва» (збірник «Історичні джерела та їх використання», в[ип]. 2, К., 1966, стор. 174) Ви згадуєте про «Книгу Киевского наместничества с поименованием всех селений... 1787 г.». Ця книга мала зберігатися у ЦДАДА, ф. 169, додатковий опис, справа 4.

Кілька днів тому я повернувся з Москви, де безуспішно шукали цю книгу. Справа в тому, що тепер у ЦДАДА ф. 169 немає – його ще в 1946 р. передали до архіву МЗС (де, очевидно, я не мав можливості перевірити). Цілком можливо, що в номері фонду, поданому Вами, звичайна друкарська помилка, бо ледве чи в 1966 році Ви подавали б дані більше як двадцятирічної давності.

* На звороті листівки помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 26.XII.[19]80».

Може, по своїх нотатках Ви маєте можливість перевірити це покликання. Буду Вам за це дуже вдячний – ця книга потрібна мені для одного дослідження.

Мої інші справи без особливих перемін – та вільний час⁴⁰¹ дає мені можливість завершити чимало розпочатих праць, які, може, колись придадуться.

З найкращими побажаннями,
Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.
Оригінал, рукопис.

215

Лист І. Бутича

26 травня 1981 р., Київ*

26.05.[19]81

Дорогий Ярославе Романовичу!

Вибачте, що пишу Вам з таким великим запізненням – непередбачені обставини надовго вибили мене зі звичного ритму, відволікли від усіх справ та, здається, найскладніше позаду, а яким буде оте просте – й сам не знаю.

Інтуїція Вас не зрадила – справді, в номері фонду трапилася помилка. За моїми нотатками і чернеткою рукопису, яка випадково заховалася, «Книга Киевского наместничества с поименованием всех селений... 1787» має зберігатися в ЦДАДА, ф. 16 (а не 169), додатковий опис, справа 4.

Взагалі цій статті не поталанило: на с. 172 і 174 є не тільки описки, але й пропуски. У мене є підозра, що на останньому етапі в друкарні був розсипаний набір цих сторінок.

Коло мене нічого нового – конають мене негода й села⁴⁰².

На все добре,
І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.
Оригінал, рукопис.

* На початку листа помітка Я. Дашкевича: «В[ідписав] 3.VII».

216

*Лист Я. Дашкевича**3 липня 1981 р., Львів*

Львів, 3 липня 1981 р.

Дорогий Іване Лукичу,

Прошу Вас вибачити, що лише тепер відповідаю на Вашого листа – ще з 26 травня. Мене більше як місяць не було у Львові – повернувся лише на днях.

Дуже дякую Вам за уточнення – тепер я зможу розшукати відповідну справу в архіві, бо інакше з московського ЦДАДА вибити щось путнє неможливо. Як всюди, так і там подібна картина – ніхто працювати не хоче.

Турбують мене Ваші настрої та стан здоров'я. Я дуже добре розумію джерела – і те, що їх, яка шкода, усунути неможливо. Ми вже так довго чекаємо, а історичної науки на Україні, по суті, немає. Сумно. Я працюю на південних, східних чи північних, або й ще дальших сусідів, друкуюся всілякими мовами – лише не рідною. Боляче.

Сердечно Вас здоровлю і бажаю всього, всього найкращого,

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Оригінал, рукопис.

217

*Лист Я. Дашкевича**грудень 1982 р., Львів*

Львів, грудень 1982 р.

Дорогий Іване Лукичу,

Прошу Вас прийняти сердечні новорічні побажання – багато здоров'я, сил – та хай рік цей буде не гірший від попереднього.

Ваш

Ярослав Дашкевич.

Приватний архів І. Бутича.

Листівка: «З Новим роком! С Новым годом!

Художник М. Кропивницька».

Оригінал, рукопис.

218

Лист І. Бутича

[4 січня 1986 р., Київ]*

Дорогий Ярославе Романовичу!

Прийміть найщиріші новорічні побажання.

Міцного Вам здоров'я, творчої наснаги і всього, всього доброго у наступному 1986 році.

Ваш І[ван] Бутич.

Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича.

Листівка: «З Новим роком! Художник І. В. Трофімова.

С Новым годом! Художник И. В. Трофимова».

Оригінал, рукопис.

* Наприкінці листа помітка Я. Дашкевича: «Пошт[овий] шт[емпель] 4.І.[19]86».

КОМЕНТАРІ

- ¹ Максименко Федір Пилипович (1897-1983) – український бібліограф, книгознавець, бібліотекознавець, бібліофіл. Від 1946 р. працював у Науковій бібліотеці Львівського державного університету ім. І. Франка: заступник директора з наукової роботи (1950-1967), завідувач відділами бібліографії (1946-1950) і рукописних та рідкісних книг (1974-1983). Автор праць з книгознавства та бібліотекознавства, каталогів стародрукованих видань, укладач бібліографічних покажчиків з мінералогії, історії міст і сіл України. (Детальніше див.: Дашкевич Я. Федір Максименко – вчений, людина, книголюб // *Його ж.* Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 672-683; Збірник пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Упоряд.: Г. Домбровська, Л. Панів. – Львів, 2008. – 364 с.).
- ² Опубл.: Дашкевич Я. Цінна праця з бібліографії бібліографій історії УРСР [Рец. на:] Бібліографія української і російської бібліографії по історії УРСР / М-во культури УРСР, Держ. іст. б-ка УРСР; Склали: Р. Кац, Ф. Максименко. – Київ, 1960. – 154 с. // УІЖ. – Київ, 1961. – № 1. – С. 73-76.
- ³ Опубл.: Дашкевич Я. Джерела і література про вірменські колонії на Україні в XVI ст. // НІБ. – Київ, 1961. – № 6. – С. 70-79.
- ⁴ Йдеться про підготовку до друку видання: Тарас Шевченко: Документи і матеріали. 1814-1963 / Архів. управління при Раді Міністрів УРСР; Упоряд.: І. Л. Бутич, Я. Р. Дашкевич, Ф. К. Сарана, Г. С. Сизоненко, А. Г. Сісецький, В. С. Скорина. – Київ: Держполітвидав УРСР, 1963. – 566 с.
- ⁵ Скорина Віра Савелівна – український археограф, відповідальний секретар шостого і сьомого випусків збірника «Історичні джерела та їх використання» (1971-1972).
- ⁶ Сісецький Анатолій Георгійович (1925-1979) – український історик, архівіст, археограф. Працював у Львівському обласному державному архіві (1956-1965), ЦДІА УРСР у Львові (1965-1974, 1976-1979), Головному архівному управлінні при Раді Міністрів УРСР (1974-1976). Брав участь у підготовці низки збірників документів та матеріалів, які готувалися у Львові в другій половині 1950-х – 1970-х рр. (Див.: Портнова Т. Сісецький Анатолій Георгійович // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 575-576).
- ⁷ Державне видавництво художньої літератури УРСР (від 1964 р. має назву «Дніпро»).
- ⁸ Державне видавництво політичної літератури УРСР.
- ⁹ Мовиться про збірник документів: Документи Богдана Хмельницького / Упоряд.: І. Крип'якевич, І. Бутич. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. – 740 с.

- ¹⁰ *Ісаєвич Ярослав Дмитрович* (1936-2010) – український історик, книгознавець. Академік АН України (1992). Працював в Інституті суспільних наук (тепер – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України) на посадах молодшого (1958-1965) та старшого (1965-1984) наукового співробітника, завідувача відділу історико-культурних пам'яток (1984-1989), директора Інституту (1989-2010). Очолював Відділення історії, філософії та права НАН України (1993-1998). Голова Міжнародної Асоціації Українців (1993-1999). Професор-гість відділу славістики і науковий співробітник Українського дослідного інституту Гарвардського університету (1988-1990). Автор численних наукових праць, окремі з яких публікував у «Науково-інформаційному бюлетені Архівного управління УРСР / Архівах України» (1960–1970-ті рр.) та збірнику «Історичні джерела та їх використання». (Див.: Я на сповіді сказав би. Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ярославом Ісаєвичем. Документи / Передмова і упоряд. Ю. Д. Зайцева. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2011. – 175 с.)
- ¹¹ Оpubл.: *Ісаєвич Я. Д.* Цінний збірник документів з історії середньовічного Львова [Рец. на:] Соціальна боротьба у місті Львові в XVI–XVIII ст.: Зб. док. / Під ред. Я. П. Кіся. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1961. – 443 с.: іл. // НІБ. – Київ, 1962. – № 1. – С. 67-69.
- ¹² У першому номері «Бюлетеня» за 1962 р. вийшло лише дві рецензії Ф. Максименка. Див.: *М. П. [Максименко Ф.]*. [Рец. на:] Соціалістична Львівщина 1957 р.: Бібліогр. покажч. / Львів. б-ка АН УРСР; Склад В. О. Гуштин. – Львів, 1960. – Вип. 6. – 332 с. // НІБ. – Київ, 1962. – № 1. – С. 72; *М. Г. [Максименко Ф.]*. [Рец. на:] Черкаська область: Покажчик літератури за 1959 рік / Черкаська обл. б-ка ім. В. В. Маяковського; Склали: Н. А. Светашова, Г. І. Пархоменко. – Черкаси, 1959-1960. – Вип. 1. – 1959. – 75 с.; Вип. 2. – 1960. – 91 с. // Там само. – С. 76-77.
- ¹³ Оpubл.: *Іванович С.* Архівознавство та інші допоміжні історичні дисципліни в Українській радянській енциклопедії // НІБ. – Київ, 1962. – № 1. – С. 71-72; *Спаський Д.* Хрестоматія з історії України [Рец. на:] Хрестоматія з історії Української РСР: Посіб. для вчителів. [В 3 т.]. Т. 1-2. – Київ: Рад. шк., 1959-1961 // Там само. – С. 72-73; *Романенко Р.* Хрестоматія з історії географічних відкриттів [Рец. на:] Хенніг Р. Неведомые земли: [В 4 т.]. Т. 1-2: Пер. с нем. – Москва: Изд-во иностр. лит., 1961 // Там само. – С. 73; *Р. Я. Д.* Публікація джерел до історії української школи у XVIII ст. [Рец. на:] Tryjarski E. Ze studiów nad rękopisami i dialektem kipczackim Ormian polskich. Cz. 1-3. – Warszawa, 1960 // Там само. – С. 73-74; *Ярославич Д.* Біобібліографічний словник українських письменників [Рец. на:] Махновець Л. Є. Українські письменники: Біобібліогр. слов. У 5 т. Т. 1. – Київ: Держлітвидав УРСР, 1960. – 979 с. // Там само. – С. 74-75; *А. Б.* Каталог рідкісної комуністичної преси [Рец. на:] Більшовицькі газети часів Жовтневої революції і Громадянської війни (1917-1921 рр.): Звед. кат. матеріалів, що переходять у збірках м. Львова / Наук.

- б-ка Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка; Склала Н. А. Щирба. – Львів, 1960. – 14, [1] с. // Там само. – С. 75; *Степанів Я.* Бібліографія ономастики [Рец. на:] *Taszycki W.* Bibliografia onomastyki polskiej do roku 1958 łącznie. – Kraków: PWN, 1960. – XXII, 337 s. // Там само. – С. 76.
- ¹⁴ Йдеться про видання: Становище трудящих Львова. 1917-1939. Документи та матеріали / Упоряд.: В. Я. Пащенко, А. Г. Сісецький, Г. С. Сизоненко, Я. Р. Дашкевич, Г. І. Ковальчак. – Львів: Книжково-журнальне вид-во, 1961. – 446 с. Рецензію опубл.: *Стеблій Ф.* Нове видання з історії міста Львова // НІБ. – Київ, 1962. – № 3. – С. 86-87.
- ¹⁵ *Стеблій Феодосій Іванович* (1931 р. н.) – український історик. Кандидат історичних наук (1961). Від 1957 р. працює в Інституті суспільних наук АН УРСР (тепер – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України) на різних посадах, у т. ч. заступника директора з наукової роботи (1974-1988), в. о. директора (1981-1982, 1988-1991), завідувача відділу нової історії України (від 1991). Дослідник історії західноукраїнських земель у складі Австрійської імперії ХІХ ст. Автор більше 400 наукових публікацій, співавтор і співупорядник низки книг та збірників документів. (Див.: Феодосій Іванович Стеблій: Бібліографічний покажчик / Уклад. та авт. передм. Б. Якимович. – Львів, 1995. – 93 с.; Феодосій Стеблій (1994-2009): Біобібліографічний покажчик / Уклад. О. Галевич. – Львів, 2010. – 228 с., іл.).
- ¹⁶ Всі рецензії в НІБ за 1962 р. підписано криптонімами та псевдонімами Я. Дашкевича: А. Б., Б. В., Р. Я. Д., Я. Д., А. Вульченко, Д. Іваненко., С. Іванович, С. Козаченко, С. Корибут, І. Косинерський, Д. Малахівський, С. Писковий, Р. Романенко, Д. Спаський, Я. Степанів, Д. Ярославів, Я. Ярченко.
- ¹⁷ У цьому номері Я. Ісаєвич опублікував лише одну рецензію. Див. прим. 11.
- ¹⁸ У московському журналі «Вопросы архивоведения», до якого було надіслано через І. Бутича рецензію «Сборник документов из истории социальной борьбы в средневековом Львове», її так і не надруковано. Змінений варіант Я. Дашкевич опублікував у Єревані: *Дашкевич Я. Р.* Публикация документов из истории армянской колонии во Львове в XVI–XVIII веках [Рец. на:] Соціальна боротьба в місті Львові в XVI–XVIII ст.: 36. док. / Під ред. Я. П. Кіся. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1961. – 443 с.: іл. // *Patma-banasirakan handes.* – Erevan, 1962. – № 2. – Р. 215-216.
- ¹⁹ *Сарана Федір Кузьмич* (1921-1995) – український бібліограф, літературознавець. Лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка (1980) за двотомний «Шевченківський словник» (спільно з іншими чотирма вченими). Укладач бібліографії шевченкіани. (Див.: Федір Кузьмич Сарана: Біобібліографічний покажчик / Уклад.: Н. Ф. Королевич, Ю. С. Зубець. – Київ, 1993. – 26 с.).
- ²⁰ *Меженко (Іванов) Юрій (Юр) Олексійович* (1892-1969) – український літературний критик, бібліограф, книгознавець. Творець української книгознавчої науки 1920-х рр. Керівник Всенародної бібліотеки України (1920-1922), директор Українського наукового інституту книгознавства (1922-1931), редактор

часопису «Бібліологічні вісті» (1923-1930). Через переслідування двічі вимушений емігрувати до Ленінграда (1934-1944, 1948-1960). Директор Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (1945-1948). Ініціював створення бібліографії нової української друкованої книги від 1798 р., яку видано в незалежній Україні за сприяння Я. Дашкевича. Зібрав колекцію шевченкіани (15 000 позицій). Ярослав Дашкевич підтримував тісні наукові контакти з цим вченим. (Див.: *Дашкевич Я.* Нескорений лицар української книги // *Його ж.* Постаї: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 613-621; *Його ж.* Пам'яті Юрія Меженка // Там само. – С. 621-623; Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945-1969) / Упоряд.: Р. Дзюбан, Г. Сварник. – Львів, 2009. – 374 с., іл.).

²¹ Див. прим. 13.

²² Див. прим. 11.

²³ Див. прим. 14.

²⁴ І. Бутич має на увазі свою редакторську роботу над 26-томним виданням «Історія міст і сіл Української РСР», яка розпочалася 1962 р. Докладніше про цей видавничий проект див.: *Бездрабко В.* Архівісти й «Історія міст і сіл Української РСР»: історія написання (на прикладі досвіду Хмельницького облдержархіву) // *Славуґа і Славуґчина: минуле і сучасне.* – Славуґа, 2003. – С. 75-86.

²⁵ Державна публічна бібліотека АН УРСР (тепер – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського).

²⁶ Див.: *Стеблій Ф.* Нове видання з історії міста Львова // *НІБ.* – Київ, 1962. – № 3. – С. 86-87.

²⁷ Опубл.: А. Б. [Рец. на:] Советская историческая энциклопедия. Т. 1. – Москва: Совет. энцикл., 1961. – 1024 с.: іл. // *НІБ.* – Київ, 1962. – № 2. – С. 87; Б. В. [Рец. на:] Науково-методичний збірник / Мін-во культури УРСР. Держ. іст. б-ка УРСР. № 1. – Київ, 1961. – 122 с. // Там само. – С. 87-88; *Корибут С.* [Рец. на:] *Kleine slavische Biographie.* – Wiesbaden, 1959 // Там само. – С. 90-91; *Іваненко Д.* [Рец. на:] Генсьорський А. І. Галицько-Волинський літопис: (Процес складання; редакції і редактори). – Київ: Вид-во АН УРСР, 1958. – 103 с.; *Його ж.* Галицько-Волинський літопис: (Лексичні, фразеологічні та стилістичні особливості). – Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. – 284 с.; *Його ж.* Значення форм минулого часу в Галицько-Волинському літописі. – Київ, 1957. – 88 с. // Там само. – № 3. – С. 88; *Ярченко Я.* [Рец. на:] Грабовецький В. Народні музеї Львівщини. – Львів: Книжк.-журн. вид-во, 1961. – 43 с.: іл. // Там само. – С. 90-91; *Степанів Я.* [Рец. на:] Адміністративно-територіальний поділ Волинської області на 1 січня 1960 р. – Луцьк, 1960. – 71 с.; Адміністративно-територіальний поділ Тернопільської області: Довід на 1 верес. 1960 р. – Тернопіль, 1960. – 90 с.; Довідник адміністративно-територіального поділу Львівської області на 1 вересня 1960 р. – Львів: Книжк.-журн. вид-во, 1960. – 135 с.; Довідник адміністративно-територіального поділу Ровенської області на

- 1 жовтня 1961 р. – 2-е вид. – Ровно, 1961. – 111 с.; Довідник адміністративно-територіального поділу Станіславської області на 1 квітня 1961 р. – Станіслав, 1961. – 93 с. // Там само. – С. 92-93; Я. Д. [Рец. на:] Schütz E. On the Transcription of Armeno-Kipchak. – Budapest, 1961 // Там само. – С. 93-94.
- ²⁸ Див. прим. 3.
- ²⁹ Йдеться про семінари з архівознавства та допоміжних історичних дисциплін, які від 1961 р. регулярно проводилися в Центральному державному історичному архіві УРСР у Львові. Ширше див.: *Бездрабко В.* Семінар з архівознавства та допоміжних історичних дисциплін ЦДДА України у Львові: науковий феномен // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка. – Львів, 2008. – Вип. 1 (16). – С. 546-579.
- ³⁰ Подібний семінар вдалося організувати лише 19 червня 1963 р. Тоді в ЦДДА УРСР у Києві відбулося відкриття науково-теоретичного семінару зі спеціальних історичних дисциплін, головою координаційної комісії якого був Ф. Шевченко. (Див.: *Гісцова Л.* Перший науковий семінар з спеціальних історичних дисциплін // НІБ. – Київ, 1963. – № 5. – С. 88-89).
- ³¹ Мовиться про Львівський обласний державний архів.
- ³² Опубл.: *Козаченко С.* [Рец. на:] Крестьянское движение в России в XIX – начале XX века: [Сб. док.] / Главред. Н. М. Дружинин. Т. 1-2. – Москва: Соцэкгиз, 1961 // НІБ. – Київ, 1962. – № 4. – С. 78-79; *Вульченко А.* [Рец. на:] Пересветов Р. По следам находок и утрат. – Москва: Совет. Россия, 1961. – 264 с.: ил. // Там само. – С. 79-80; *Косинерський І.* [Рец. на:] Дневник П. А. Валуева, министра внутренних дел. Т. 1-2. – Москва, 1961 // Там само. – № 5. – С. 76; *Малахівський Д.* [Рец. на:] Цьох Й. Слово буремних років: [Про розвиток комуніст. і прогрес. преси Західної України: Нарис]. – Львів: Книжк.-журн. вид-во, 1961. – 236 с. // Там само. – С. 77; *Пісковий С.* [Рец. на:] Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944-1960 роки: Бібліогр. покажч. / Склали: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Ф. П. Максименко та ін. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – 766, [2] с. // Там само. – С. 79.
- ³³ Опубл.: *Теліжко М.* [Исаевич Я.]. Монографія про лексику українських ділових документів кінця XVI – початку XVII ст. [Рец. на:] Худаш М. Лексика українських ділових документів кінця XVI – початку XVII ст. (На матеріалах Львівського Ставропігійського братства). Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. 164 с. // НІБ. – Київ, 1962. – № 6. – С. 59-61.
- ³⁴ Опубл.: *Дашкевич Я. Р.* Грамота Федора Дмитровича 1062 року: (Нарис з української дипломатики) // НІБ. – Київ, 1962. – № 4. – С. 9-20.
- ³⁵ На цій сесії, що відбулася у Львові та Києві 23-27 листопада 1962 р. Я. Дашкевич виголосив доповідь на тему «Вклад української історіографії в дослідження вірменських поселень на Україні». (Див.: Я. Д. [Дашкевич Я.]. Друга наукова сесія, присвячена історичним зв'язкам і братерській дружбі українського і вірменського народів // НІБ. – Київ, 1963. – № 2. – С. 97-98).

- ³⁶ Автор має на увазі статті: *Дашкевич Я. Р.* Иван Гануш как исследователь языка западноукраинских армян // *Ratna-banasirakan handes.* – Erevan, 1960. – № 2. – Р. 142-149; *Його ж.* Джерела і література про вірменські колонії на Україні в XVI ст. // *НІБ.* – Київ, 1961. – № 6. – С. 70-79.
- ³⁷ Йдеться про Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР.
- ³⁸ *Рузанов Олександр Максимович* (1913-1999) – український історик. Кандидат історичних наук. Викладач Чернівецького університету (1944-1945), Львівського педагогічного інституту (1945-1947), працівник Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР (1948-1949), доцент Армавірського учительського інституту (1949-1950). Політв'язень (1950-1956). На початку 1960-х рр. працював у Львівському обласному державному архіві. Досліджував історію Київської Русі. Автор праць з історії Львівського зооветеринарного та Львівського лісотехнічного інститутів, про митрополита Андрея Шептицького, К. Студинського. (Див.: Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1л, спр. 114).
- ³⁹ Цей «Історико-географічний словник (Львівська область)» згодом видано під назвою: *Історія міст і сіл Української РСР. Львівська область.* – Львів: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1968. – 980 с.
- ⁴⁰ *Сизоненко Галина Сильвестрівна* (1919-?) – український історик-архівист. Кандидат історичних наук. Директор Львівського обласного державного архіву (1949-1968). Брала участь у виданні низки збірників документів і матеріалів, які готувалися у Львові в 1950–1970-х рр. (Див.: *Куцинда В.* Сизоненко Галина Сильвестрівна // *Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник.* – Київ, 2007. – С. 569-570).
- ⁴¹ Нарада працівників архівних установ УРСР відбулася 2-4 квітня 1962 р. На ній з доповідями виступили завідувач відділу науки і культури ЦК КПУ Ю. Кондуфор і начальник Архівного управління при Раді Міністрів УРСР С. Пількевич. (Див.: *Нарада архівістів Української РСР // НІБ.* – Київ, 1962. – № 4. – С. 3-6).
- ⁴² Міжобласна нарада істориків-архівістів західних областей УРСР відбулася 24-28 квітня 1962 р. у Львові.
- ⁴³ *Шевченко Федір Павлович* (1914-1995) – український історик, джерелознавець. Член-кореспондент АН УРСР (1969), заступник директора Інституту історії АН УРСР (1964-1967), директор Інституту археології АН УРСР (1968-1972), головний редактор «Українського історичного журналу» (1957-1972). Один з редакторів збірника «Історичні джерела та їх використання» (1964-1972). Автор багатьох праць з історії України середини XVII – XIX ст. (Детальніше див.: «Істину встановлює суд історії»: Зб. на пошану Федора Павловича Шевченка / Упоряд.: С. Батуріна, Г. Боряк, Л. Дубровіна, І. Корчемна, І. Матяш, О. Титаренко. – Київ, 2004. – Т. 1: Джерела. – 783 с.). Я. Дашкевич підтримував з ученим тісні наукові контакти, листувався з ним, а також публікувався в УІЖ.

- ⁴⁴ Київський центральний архів давніх актів – архівна установа, заснована 1852 р. До 1921 р. перебувала у складі Університету св. Володимира. (Див.: Київський центральний архів давніх актів. 1852-1943: 36. док.: У 2 т. – Київ, 2002. – Т. 1: 1852-1921 / Упоряд.: Л. М. Муравцева, В. В. Страшко, Л. А. Сухих. – 456 с.).
- ⁴⁵ XXII з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу відбувся 17-31 жовтня 1961 р. в Москві.
- ⁴⁶ Мабуть, мовиться про закрити рецензію на проект програми збирання матеріалів для довідника «Історія міст і сіл».
- ⁴⁷ *Подолінський Сергій Андрійович* (1850-1891) – український громадський діяч, лікар, публіцист. Активний учасник «Київської громади». Поряд з М. Драгомановим та М. Павликом, видавець часопису «Громада» (1880-1882).
- ⁴⁸ Опубл.: Листи С. А. Подолінського до П. Л. Лаврова в справі заснування журналу «Вперед» / Подав А. Пашук // НІБ. – Київ, 1963. – № 6. – С. 47-59.
- ⁴⁹ *Пашук Андрій Іванович* (1927 р. н.) – дослідник історії філософії, доктор філософських наук (1967), професор (1971). Працює в Львівському державному (тепер – національному) університеті імені Івана Франка від 1951 р., декан філософського факультету (1992-1996), почесний професор університету (2001). Автор понад 150 наукових праць. (Докладніше див.: *Карась А. Андрій-Ярослав Пашук* // Вісник Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2007. – Ч. 37. – С. 48-49).
- ⁵⁰ Опубл.: До листування С. А. Подолінського з П. Л. Лавровим у справі журналу «Вперед» / Подав А. Пашук // НІБ. – Київ, 1965. – № 5. – С. 49-57.
- ⁵¹ Опубл.: *Козаченко С. [Рец. на:] Народное ополчение в Отечественной войне 1812 г.: Сб. док. – Москва: Изд-во АН СССР, 1962. – 547 с. // НІБ. – Київ, 1962. – № 5. – С. 76; Спаський Д. [Рец. на:] Советская страна в период гражданской войны 1918-1920: Библиогр. указ. докум. публ. / Под ред. Е. Н. Горюдецкого. – Москва: Изд-во Всесоюз. Книж. палаты, 1961. – 576 с. // Там само. – С. 77-78; Ярославич Д. [Рец. на:] Djaparidzé D. Medieval Slavic Manuscripts. – Cambridge (Mass.), 1958 // Там само. – С. 78-79; Я. Д. [Рец. на:] Челеби, Эвлия. Книга путешествий: (Извлеч. из соч. тур. путешественника XVII в.). Вып. 1. – Москва: Наука, 1961 // Там само. – 1963. – № 1. – С. 83-84; А. Б. [Рец. на:] Posłowie rewolucyjni w Sejmie (lata 1920-1935): Wybór przemówień, interpelacji i wniosków. – Warszawa: Książka i wiedza, 1961. – 667 s., 7 l. il. // Там само. – С. 85-86; *Корибут С. [Рец. на:] Polski słownik biograficzny. T. 8-9. – Wrocław; Kraków; Warszawa, 1959-1961 // Там само. – С. 86-87.**
- ⁵² *Шеліхова Ніна Митрофанівна* (1905-1984) – український бібліограф. Головний бібліограф Державної історичної бібліотеки УРСР. Підготувала кілька бібліографічних покажчиків з історії України за редакцією Ф. Максименка: Бібліографія російської і української бібліографії по історії Української РСР (1956-1965) / Склали: Н. М. Шеліхова, О. С. Ровнер. – Київ, 1966. – 128 с.; Історія Києва: Бібліографічний покажчик. – Київ, 1958. – Т. 1: Історія Києва

- з найдавніших часів до 1917 р. – Вип. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1861 р. / Склала Н. М. Шеліхова. – 329 с.; 1959. – Вип. 2: Історія Києва з 1861 р. до 1917 р. / Склала Н. М. Шеліхова. – 367 с.; 1963. – Т. 2: Київ соціалістичний. – Вип. 1: 1917 – червень 1941 / Склали: Д. С. Альохін, К. М. Єрмак, Н. М. Шеліхова. – 518 с.
- ⁵³ *Іоаннісян Ашот Гарегінович* (1887-1972) – вірменський історик, громадсько-політичний діяч. Нарком освіти Вірменії (1920-1921), перший секретар ЦК КП(б) Вірменії (1922-1927), заступник директора Інституту історії АН СРСР (1936-1937). Політв'язень. Академік АН Вірменської РСР (1960). Дослідник політичної думки вірменського народу. Підтримував Я. Дашкевича в його наукових дослідженнях історії вірменських колоній в Україні. Відповідальний редактор його монографії «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX веков: (Историографический очерк)» (Ереван, 1962), допоміг у захисті кандидатської дисертації 1963 р. (Див.: *Дашкевич Я.* Замість передмови // *Його ж.* Вірменія і Україна. – Львів; Нью-Йорк, 2001. – С. VII).
- ⁵⁴ *Івасюта Михайло Кирилович* (1923-1992) – український історик, дослідник колективізації на західноукраїнських землях. Доктор історичних наук (1963). Директор Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР (1954-1958), завідувач відділу історії УРСР, заступник директора Інституту суспільних наук АН УРСР (1958-1974), завідувач кафедри історії УРСР Львівського державного університету ім. І. Франка (1977-1986). Член редколегії «Історії міст і сіл Української РСР».
- ⁵⁵ Опубл.: *Дашкевич Я. Р.* Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-х рр. XIX ст. // НІБ. – Київ, 1963. – № 2. – С. 10-24.
- ⁵⁶ Йдеться про науковий збірник «Історичні джерела та їх використання», сім випусків якого побачило світ у 1964-1972 рр.
- ⁵⁷ Опубл.: *Максименко Ф. П.* Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліогр. покажч. 3 передм. авт. // НІБ. – Київ, 1963. – № 4. – С. 79-86; № 5. – С. 79-84; № 6. – С. 76-85; 1964. – № 1. – С. 88-98; № 2. – С. 92-99; № 3. – С. 89-101; № 4. – С. 64-71; № 5. – С. 93-105. Окрема відбитка: Львів, 1964. – [100 с.].
- ⁵⁸ *Тронько Петро Тимофійович* (1915-2011) – український історик, державний і громадський діяч. Заступник Голови Ради Міністрів УРСР (1961-1978), займався питаннями культури та освіти. Академік АН УРСР (1978). Ініціатор видання і голова редколегії 26-томної «Історії міст і сіл Української РСР» та науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією». Лауреат Державної премії СРСР у галузі науки і техніки (1976). Голова правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1967-1978) та Національної спілки краєзнавців (1990-2011). (Див.: *Тронько Петро Тимофійович* [Некролог] // УІЖ. – Київ, 2011. – № 5. – С. 231-233).
- ⁵⁹ *Пількевич Семен Данилович* (1897-1975) – начальник Архівного управління МВС УРСР (згодом Архівного управління при Раді Міністрів УРСР) (1948-

- 1969). Заступник керівника головної редколегії (1962-1967) та консультант редколегії УРЕ з питань підготовки «Історії міст і сіл Української РСР» (1969-1975). (Див.: *Бутич І. Пількевич Семен Данилович: (До 100-річчя від дня народження) // Студії з архівної справи та документознавства. – Київ, 1997. – Т. 2. – С. 115-120; Збірник на пошану Семена Даниловича Пількевича / Редкол.: В. П. Ляхоцький (гол. ред.) та ін. – Київ, 1998. – 113 с.).*
- ⁶⁰ *Ковалівський Андрій Петрович* (1895-1969) – український сходознавець-арабіст, доктор історичних наук (1952). Дослідник і перекладач творів середньовічних арабських авторів, які подають відомості про слов'ян. Автор багатьох праць із цієї тематики, зокрема: *Чуваши і булгари по даним Ахмеда ибн-Фадлана. – Чебоксары, 1954; Книга Ахмеда ибн-Фадлана о его путешествии на Волгу в 921-922 гг. – Харьков, 1956. У 1961-1969 рр. Я. Дашкевич підтримував з ученим тісні наукові контакти. (Див.: *Дашкевич Я. А. П. Ковалівський як дослідник джерел з історії східних слов'ян та України // Його ж. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 658-667).**
- ⁶¹ *Антологія літератур Сходу: Пер. з адиг., азерб., араб. та ін. мов / Упоряд., вступ. ст. та прим. А. Ковалівського. – Харків: Вид-во Харків. держ. ун-ту ім. О. М. Горького, 1961. – 451, [1] с.: іл. Ярослав Дашкевич написав на неї рецензію: *Дашкевич Я. Літератури Сходу в українських перекладах // Радянське літературознавство. – Київ, 1964. – № 6. – С. 133-136.**
- ⁶² *Крип'якевич І. П.* Джерела з історії Галичини періоду феодалізму (до 1772 р.). Огляд публікацій. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1962. – 83 с.
- ⁶³ *Полеміку див.: Микаелян В. А.* К вопросу о грамоте князя Федора Дмитриевича // *Археологический ежегодник за 1964 г. – Москва, 1965. – С. 11-18; Тихомиров М. М.* Про початок Кам'янця-Подільського // *Прапор Жовтня. – Кам'янець-Подільський, 1962. – 25 жовтня; Abrahamyan A.* // *Patma-banasirakan handes = Историко-филологический журнал. – Erevan, 1965. – № 3. – Р. 282-283; Galstyan A.* // *Teghekgagir. Hasarakakan gitut'yunner = Известия. Общественные науки. – Erevan, 1965. – № 2. – Р. 100-101; Mikayelyan V. A.* Krimi haykakan galut'i patmut'yun = *Історія вірменської колонії в Криму. – Erevan, 1964. – С. 54-63.*
- ⁶⁴ Я. Дашкевич виступав на київській секції вірмено-української наукової сесії 23-27 листопада 1962 р. з доповіддю «Вклад української історіографії в дослідження вірменських поселень на Україні», однак невідомо – у Львові чи в Києві.
- ⁶⁵ *Дашкевич Я. Р.* Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV-XIX веков: (Историографический очерк) / АН Арм. ССР. Ин-т истории. – Ереван: Изд-во АН Арм. ССР, 1962. – 176 с.
- ⁶⁶ Того ж дня, 9 жовтня 1962 р., у своєму щоденнику Я. Дашкевич розпочав записи під окремою рубрикою «Календарик дисертаційної комедії», які завер-

шив 22 жовтня. (Див.: Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Щоденник ІХ Я. Дашкевича (7.VII.1961 – 22.X.1962)). У них головним чином йдеться про перешкоди, які чинив ученому в отриманні характеристики та висновку з рекомендацією до захисту дисертації завідувач відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР М. Івасюта. Зволікання формально мотивувалося потребою перевірити «класовий підхід» у цій науковій праці, провести у відділі обговорення книги «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX веков: (Историографический очерк)» (Єреван, 1962), яка, власне, й була кандидатською дисертацією. Насправді ж потрібно було узгодити текст характеристики із відділом науки Львівського обкому КПУ і загалом перешкодити захисту дисертаційної роботи Я. Дашкевича. Див. також прим. 69.

⁶⁷ Опубл.: *Ісаєвич Я.* Нове дослідження про вірменські колонії на Україні // НІБ. – Київ, 1963. – № 2. – С. 76-77.

⁶⁸ Див. прим. 55.

⁶⁹ Йдеться про характеристику дирекції Інституту суспільних наук АН УРСР на Я. Дашкевича, яку складено 30 жовтня 1962 р., із вказівкою про його судимість: «С декабля 1949 г. находил в местах заключения и в июне 1956 г. решением комиссии Верховного Совета СССР был освобожден со снятием судимости». Характеристику видано на підставі довідки відділу науки Львівського обкому КПУ, підписаної 22 жовтня того року секретарем партбюро Інституту М. Івасютою. На засвідченій копії цього документа Я. Дашкевич зазначив, що цитовано щойно речення: «обведено рукою В. Маланчука для того, щоб обов'язково помістити в характеристиці!» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Папка «Матеріали про захист кандидатської дисертації “Вірменські колонії на Україні в джерелах і літературі XV–XIX ст.”. Єреван, 15 лютого 1963 р.»). У щоденнику вчений писав про отриманий документ так: «Жодної оцінки робіт, жодної згадки про відгуки на них у пресі, ніщо про участь у редколегії, ніщо про те, що виявив якісь хоча б там наукові здібності. Ледве чи така “характеристика” годиться для захисту. Поки що це лише характеристика підлості Івасюти» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Щоденник ІХ Я. Дашкевича (7.VII.1961 – 22.X.1962)).

⁷⁰ Перебіг «дисертаційної комедії» висвітлено в уже згаданому щоденнику Я. Дашкевича за 1962 р. Див. прим. 66, 69.

⁷¹ Під матеріалами, зібраними в Інституті суспільних наук АН УРСР, учений має на увазі дві картотеки: 1) всіх 2 900 населених пунктів Львівської області, яка включала дані про кількість населення за вісьмома переписами, складеними протягом другої половини XIX – 1959 р., адміністративне підпорядкування населених пунктів від 1934 до 1963 рр., а також топоніміку із варіантами та зміни назв поселень упродовж 1857-1963 рр.; 2) із відомостями про перші писемні згадки близько 1 300 поселень (зібрав С. Білецький). Дослідницькій групі вдалося нагромадити й великий статистичний матеріал про

панщину, її викуп (зібрав О. Павенцький), відомості про землеволодіння в усіх населених пунктах 1869, 1900 і 1933 рр. тощо. (Див.: [Дашкевич Я.]. Робота науковців над історією поселень області // НІБ. – Київ, 1963. – № 5. – С. 64-65).

⁷² Я. Дашкевич у 1962-1966 рр. був членом словникової групи в Інституті суспільних наук АН УРСР для складання львівського тому «Історії міст і сіл Української РСР». Брав активну участь у її роботі, свідченням чого є публікація нарисів ученого про Біле, Вишнівчик, Дунаїв, Заболотці, Липівці, Олесько, Розлуч, Чемеринці (за підписом автора і без), а також неопублікована рецензія на видання «Методичні вказівки до написання “Історії міст і сіл Львівської області”» (Львів, 1963), яка зберігається в його архіві (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1963 р.).

⁷³ Історично-географічна комісія ВУАН працювала від 1919 р. у структурі Історично-філологічного відділу ВУАН (до 1926 р. – як постійна комісія для складання історично-географічного словника української землі). Її директором був Олександр Грушевський. До 1923 р. мала у своєму складі одного штатного співробітника, у 1924 р. – 2 штатних і 2 позаштатних, 1925 р. – відповідно, 4 і 3, а 1926 р. – 4 і 4. Штатними співробітниками комісії, станом на 1926 р., окрім О. Грушевського, були Олекса Баранович, Микола Ткаченко та Ганна Шамрай. Перед комісією стояли такі головні завдання: складання картотеки з інформацією історико-географічного змісту; опрацювання окремих питань з історії колонізації; написання статей словникового типу про населені пункти Волині, Київщини, Полтавщини та Чернігівщини; студії в київських архівних збірках, які не мають докладних описів, для виявлення історико-географічного матеріалу. Комісія опублікувала чотири томи «Історично-географічного збірника» (1927-1931). Матеріали п'ятого тому знищено на початку 1930-х рр.

⁷⁴ *Грушевський Олександр Сергійович* (1877-1942/1943) – український історик, літературознавець, етнограф. Брат М. Грушевського. Дійсний член НТШ (1902). Викладав в Одеському (від 1900), Московському (1909), Петербурзькому (1910), Київському (1918-1919) університетах. Від 1919 р. директор (на правах академіка) постійної комісії для складання історично-географічного словника української землі ВУАН (з 1926 – Історично-географічна комісія) та заступник голови Історичної секції при Історично-філологічному відділі ВУАН. Керівник Історично-економічної підсекції Історичної секції. Редактор «Історично-географічного збірника» (1927-1931). Репресований. Автор понад 100 наукових праць.

⁷⁵ Див. прим. 73-74.

⁷⁶ *Семко-Козачук Семен Михайлович* (1889-1938) – український історик, архівіст, громадський та державний діяч. У 1924-1929 рр. – на партійній роботі в Києві, ректор Київського інституту народної освіти. Завідувач Центрального архівного управління УСРР (1931-1933). Репресований. (Див.: *Верба І.*

Семко-Козачук Семен Михайлович // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 561-562).

⁷⁷ Див. прим. 64.

⁷⁸ Оpubл.: Григорян В. Р., Дашкевич Я. Р. Друга наукова сесія істориків України і Вірменії // УІЖ. – Київ, 1963. – № 1. – С. 158-159; Я. Д. [Дашкевич Я.]. Друга наукова сесія, присвячена історичним зв'язкам і братерській дружбі українського і вірменського народів // НІБ. – Київ, 1963. – № 2. – С. 97-98.

⁷⁹ Йдеться про статтю: «Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-их рр. XIX ст.».

⁸⁰ 25 грудня 1962 р. Я. Дашкевич виступав у Матенадарані ім. М. Маштоца (Єреван) на науковій сесії, присвяченій 450-літтю вірменського книгодрукування, із доповіддю «Вірменське книгодрукування у Львові». У доповіді йшлося про діяльність першої вірменської друкарні 1616-1618 рр. на території України та її власника – Говганнеса Карматанянца, який, за дослідженнями українського вченого, був тотожний купцеві, згаданому у львівських міських книгах, – Іванові Муратовичу. (Див.: [Dachkévytch Ya.]. Le 450-e anniversaire de l'imprimerie arménienne // Revue des Études Arméniennes. N. S. – Paris, 1964. – Т. 1. – Р. 469-470; Его же. Первый армянский книгопечатник на Украине Ованнес Карматанянц // Його ж. Постагі: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 88-98).

⁸¹ Пінгірян Гаяне Погосівна (1930-?) – вірменський історик, науковий співробітник Інституту історії АН Вірменської РСР. Досліджувала історію вірменських колоній на українських землях. Підтримувала наукові контакти із Я. Дашкевичем.

⁸² Грабовецький Володимир Васильович (1928 р. н.) – український історик. Доктор історичних наук (1968), професор (1980). У 1953-1975 рр. працював в Інституті суспільних наук АН УРСР. Від 1975 р. професор Івано-Франківського педагогічного інституту ім. В. Стефаніка (тепер – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка), завідувач кафедри історії України цього університету (1990-1998). Автор більше 1 000 наукових та науково-популярних праць з історії України, зокрема Прикарпаття. (Див.: Кугутяк М., Райківський І. Слово про ювіляра: до 80-річчя творчого злету академіка Володимира Грабовецького. – Івано-Франківськ, 2008. – 62 с.).

⁸³ Я. Дашкевич таки написав цей автореферат. На машинописі, який зберігається в архіві автора, вченим помічено: «Виявився непотрібним і не був надрукований». Див.: Дашкевич Я. Р. Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX вв.: Автореферат печатной работы, представленный на соискание ученой степени кандидата исторических наук. – Ереван, 1963. – 25 лис. + 2 лис. приложения (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Папка «Матеріали про захист кандидатської дисертації “Вірменські колонії на Україні в джерелах і літературі XV–XIX ст.”. Єреван, 15 лютого 1963 р.»).

- ⁸⁴ Захист в Інституті історії АН Вірменської РСР відбувся 15 лютого 1963 р.
- ⁸⁵ *Степанів-Дашкевич Олена Іванівна* (1892-1963) – українська громадська діячка, вчений, педагог. Дружина Романа Дашкевича, мати Я. Дашкевича. Учасниця національно-визвольних змагань українського народу (1914-1919). Викладач історії та географії у львівських гімназіях. У 1935-1939 рр. працювала в Ревізійному союзі українських кооператорів, під час німецької окупації – в статистичному бюро м. Львова. Старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР, науковий співробітник Природничого музею АН УРСР. Політв'язень (1949-1956). Авторка близько 75 наукових праць. (Див.: Олена Степанів – Роман Дашкевич. Спогади і нариси / Упоряд.: Г. Сварник, А. Фелонюк. – Львів: ЛА «Піраміда», 2009. – 632 с., XLVIII с. іл.).
- ⁸⁶ Інститут суспільних наук АН УРСР був не ліквідований, а за рішенням ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР від 15 квітня 1963 р. переведений у підпорядкування Львівського державного університету ім. І. Франка.
- ⁸⁷ Мовиться про Державний (тепер – Національний) музей Тараса Шевченка в Києві.
- ⁸⁸ Див. прим. 84.
- ⁸⁹ Йдеться про шевченкіану Ю. Меженка, яку він збирав протягом усього життя (нараховує 15 000 одиниць).
- ⁹⁰ Про серйозність намірів Я. Дашкевича облаштуватися на постійне місце проживання й праці в Єревані свідчать лист та заява на ім'я директора Інституту історії АН Вірменської РСР Галуста Галояна, написані 5 червня 1963 р., проте не відправлені. Зокрема, у заяві львівський вчений писав: «Прошу Вас прийняти мене на роботу научным сотрудником Вашего института. В течении последнего времени я занимался, в основном, исследованием дружественных связей между армянским и украинским народами. Я желал бы, по возможности, продолжить в Вашем институте работу в данном направлении» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1963 р.). 24 грудня 1965 р. історик знову написав заяву на ім'я Г. Галояна, із проханням працевлаштування в цій науковій установі, у зв'язку з відсутністю в Україні вірменознавчого центру, що є перешкодою для завершення великого дослідження із джерелознавства та історіографії українсько-вірменських зв'язків від раннього середньовіччя і до радянського періоду (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1965 р.). Я. Дашкевича й надалі не полишала думка переїхати до Вірменії, однак у відповідь на офіційну пропозицію АН Вірменської РСР (в особі акад. Сурена Єремяна) 1966 р. надійшла заборона від київського ЦК КПУ приймати опального українського вченого на роботу в Єревані. (Див.: *Дашкевич Я.* Замість передмови // *Його ж.* Вірменія і Україна. – Львів; Нью-Йорк, 2001. – С. VIII).
- ⁹¹ Див. прим. 71.
- ⁹² *Огоновський Володимир Петрович* (1896-1970) – український вчений-економіст. Кандидат економічних наук (1949). Науковий співробітник Інституту

економіки АН УРСР (1939-1941), доцент Львівського торгово-економічного інституту (1945-1951), старший науковий співробітник відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР (1951-1970). Керівник словникової групи в Інституті для підготовки до друку львівського тому «Історія міст і сіл Української РСР». Автор низки праць з економічної географії, демографії, статистики.

⁹³ Оpubл.: *Малахівський Д.* [Рец. на:] В тылу врага: Листовки партийных организаций и партизан периода Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. – Москва: Госполитиздат, 1962. – 344 с.: ил. // НІБ. – Київ, 1963. – № 4. – С. 74; *Ярославич Д.* [Рец. на:] Mikucki S. Studia nad najdawniejszą dyplomatyką ruską. [Т.] 1-2. – Kraków; Wrocław, 1952-1960 // Там само. – С. 77-78; *Іванович С.* [Рец. на:] Українська радянська енциклопедія. [В 16 т.]. Т. 6-10. – Київ: АН УРСР. Голов. ред. УРЕ, 1961-1962 // Там само. – № 5. – С. 75; *Козаченко С.* [Рец. на:] М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький: Бібліогр. покажч. / Склали: М. П. Гуменюк, Є. Є. Кравченко; Львів. б-ка АН УРСР. – Львів, 1962. – 132, [2] с. // Там само. – С. 75-76; *Корибут С.* [Рец. на:] The American Historical Associations: Guide to Historical Literature. – New York, 1962 // Там само. – С. 76-77; *Я. Д.* [Рец. на:] Антологія літератур Сходу: Пер. з адиг., азерб., араб. та ін. мов; Упоряд., вступ. ст. та прим. А. Ковалівського. – Харків: Вид-во Харків. держ. ун-ту ім. О. М. Горького, 1961. – 451, [1] с.: іл. // Там само. – С. 77-78; *Я. Д.* [Рец. на:] Акінян Н. Цуцак гаерен дзераграц Льові гамалсарані матенадарані архієпіскопосарані єв Станіславові. – Вієнна, 1961. – V, 60 с. // Там само. – С. 78; *Ярченко Я.* [Рец. на:] Дѣже Л. Урбаріальные записи с Мараморошской Верховины: (Материалы к исторической диалектологии закарпатских украинских говоров). – Будапешт, 1957; Его же. К вопросу о венгерских заимствованиях в закарпатских памятниках XVI-XVIII вв. – Будапешт, 1958-1961 // Там само. – № 6. – С. 73-74.

⁹⁴ Це інформація у справі підготовки до друку видання «Історія міст і сіл Української РСР. Львівська область» у 1962 – на початку 1963 р. (Див.: А. Б. [Дашкевич Я.]. Робота науковців над історією поселень області // НІБ. – Київ, 1963. – № 5. – С. 64-65).

⁹⁵ Оpubл.: *Пісковий С. М. М.* Кордуба та його «Бібліографія історії України» // НІБ. – Київ, 1963. – № 6. – С. 62-64.

⁹⁶ Державний природознавчий музей УРСР, Державний музей етнографії та художнього промислу та Львівська державна наукова бібліотека у 1963-1969 рр. перебували у складі Міністерства культури УРСР. Повернуті в підпорядкування АН УРСР у зв'язку зі святкуванням її 50-річчя.

⁹⁷ Див. прим. 61.

⁹⁸ Див. прим. 48.

⁹⁹ Йдеться про: Суспільно-політичний рух на Україні. 1856-1862 рр.: Зб. док. / Упоряд.: Л. Обушенкова, В. Павелко, Б. Сукачев, Г. Марахов. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. – Т. 1. – 389 с.

- ¹⁰⁰ *Лазаренко Євген Костянтинівич* (1912-1979) – український вчений-мінералог. У 1944-1969 рр. працював у Львівському державному університеті ім. І. Франка: декан геологічного факультету (1944-1969), ректор (1951-1963). Академік АН УРСР (1969). Директор Інституту геологічних наук АН УРСР (1969-1971). (Детальніше див.: Академік Євген Лазаренко: нарис про життєвий і творчий шлях, спогади, фотоальбом / Упоряд.: О. Матковський, П. Білоніжка. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 304 с.: іл.).
- ¹⁰¹ Мовиться про статтю: *Дашкевич Я. Р.* Східна Галичина в історико-географічних словниках кінця XVIII – 70-х рр. XIX ст. // НІБ. – Київ, 1963. – № 2. – С. 10-24.
- ¹⁰² Опубл.: *Іваненко Д.* Бібліографічний покажчик з славістики [Рец. на:] Королевич Н. Ф., Сарана Ф. К. Слов'янська філологія на Україні (1958-1962 рр.): Бібліографія. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. – 615 с. // НІБ. – Київ, 1963. – № 6. – С. 70-72.
- ¹⁰³ Опубл.: *Малахівський Д.* Бібліографія літератури про життя і творчість Т. Г. Шевченка [Рец. на:] Т. Г. Шевченко: Бібліогр. л-ри про життя і творчість 1839-1959. Т. 1-2 / Склали: І. З. Бойко, Г. М. Гімельфарб, О. Д. Кізлик та ін. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1963 // НІБ. – Київ, 1964. – № 1. – С. 76-78.
- ¹⁰⁴ *Косарик-Коваленко Дмитро Михайлович* (1904-1992) – український письменник, літературознавець. Кандидат філологічних наук (1945). Науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (1938-1952) та Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (1955-1963). Досліджував творчість Т. Шевченка, автор збірок оповідань та ліричних повістей.
- ¹⁰⁵ Йдеться про видання: Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні: Зб. док. і мат. / Упоряд.: А. А. Батюк, І. Л. Бутич, П. М. Костриба, В. В. Кузьменко, А. П. Нагорна, Є. М. Савченко. – Київ: Держполітвидав, 1963. – 488 с.
- ¹⁰⁶ Збірник документів і матеріалів «Шевченко і Західна Україна: Документи і матеріали про вшанування пам'яті великого Кобзаря (1861-1963)» так і не було видано.
- ¹⁰⁷ *Маланчук Валентин Єфимович* (1928-1984) – український партійний функціонер, секретар з ідеології Львівського обкому КПУ (1963-1967), секретар ЦК КПУ з ідеології (1972-1979). Один з організаторів репресій проти української інтелігенції 1970-х рр.
- ¹⁰⁸ *Нудьга Григорій Антонович* (1913-1994) – український літературознавець, фольклорист. Кандидат філологічних наук (1956). Науковий співробітник Львівського відділення Інституту літератури АН УРСР (1944-1945). Політв'язень. Молодший науковий співробітник відділу української літератури Інституту суспільних наук АН УРСР (1957-1973). (Див.: Григорій Нудьга. Біобібліографічний покажчик / Упоряд.: В. Івашків, Р. Марків, А. Вовчак. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 296 с., іл.).

- ¹⁰⁹ Оpubл.: *Нудьга Г.* Поезії Шевченка, заборонені в Росії // НІБ. – Київ, 1964. – № 1. – С. 42-45.
- ¹¹⁰ Мовиться про видання: Поезії Шевченка, заборонені в Росії. – Б. м., 1900. – 253 с. (Докладніше див.: *Нудьга Г.* Поезії Шевченка, заборонені в Росії // НІБ. – Київ, 1964. – № 1. – С. 43-45).
- ¹¹¹ Праця друком не вийшла.
- ¹¹² Оpubл.: *Дашкевич Я.* Цензурні переслідування Шевченкових творів на Західній Україні в 30-х роках ХХ ст. // НІБ. – Київ, 1964. – № 2. – С. 17-23.
- ¹¹³ Див. прим. 105.
- ¹¹⁴ Оpubл.: *Буцько М., Малахівський Д.* Нові публікації про окупаційну політику фашистської Німеччини на території СРСР // НІБ. – Київ, 1964. – № 2. – С. 83-88.
- ¹¹⁵ Див. прим. 112.
- ¹¹⁶ Див. прим. 103.
- ¹¹⁷ Див. прим. 109.
- ¹¹⁸ Оpubл.: *Іваненко Д.* Нове дослідження про початки Києва [Рец. на:] Брайчевський М. Ю. Коли і як виник Київ. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. – 163 с.: іл. // НІБ. – Київ, 1964. – № 3. – С. 78-81.
- ¹¹⁹ Оpubл.: *Буцько М., Малахівський Д.* Нові публікації про окупаційну політику фашистської Німеччини на території СРСР // НІБ. – Київ, 1964. – № 2. – С. 83-88; *Я. Д.* [Рец. на:] Парсамян В. А. Лугагаєри маснакцутюне Давіт-бекі апстамбутяне. – Єреван, 1962. – 238 с. // Там само. – С. 89-90; *Я. Д.* [Рец. на:] Katalog rękopisów orientalnych ze zbiorów polskich. Т. 1, cz. 1-3 / Pod red. S. Strelcyna. – Warszawa: PWN, 1958-1959 // Там само. – № 6. – С. 89-91.
- ¹²⁰ *Дзюбо Ілля Семенович (1922-1998)* – український історик. Доктор історичних наук (1964), професор (1965). Завідувач відділу науки і вищих навчальних закладів Київського обкому КПУ (1956-1960), заступник міністра вищої та середньої спеціальної освіти УРСР (1960-1967), завідувач кафедри історії зарубіжних соціалістичних країн Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1967-1972). Досліджував національне питання в Чехословаччині.
- ¹²¹ Див. прим. 118-119.
- ¹²² Див.: Постанова Ради Міністрів Української РСР від 27 вересня 1963 року «Про заходи по поліпшенню архівної справи в республіці» // НІБ. – Київ, 1964. – № 1. – С. 3-7.
- ¹²³ Видавництво АН УРСР.
- ¹²⁴ Учений має на увазі збірник: Історичні джерела та їх використання. – Київ, 1964. – Вип. 1. – 292 с.
- ¹²⁵ Йдеться про: Історичні джерела та їх використання. – Київ, 1966. – Вип. 2. – 288 с.
- ¹²⁶ *Буцько Микола Олександрович (1923-1982)* – український історик. Доктор історичних наук (1966), професор Київського університету ім. Т. Г. Шевченка

- (1967). Дослідник історії України в роки Другої світової війни (Див.: *Брега Г. Буцько Микола Олександрович // Українські історики ХХ століття: Біобібліографічний довідник*. – Київ, 2004. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 72).
- ¹²⁷ Див. прим. 114.
- ¹²⁸ Це збірник: *Преступные цели – преступные средства. Документы об оккупационной политике фашистской Германии на территории СССР (1941-1944 гг.) / Под общей ред. Е. А. Болтина и Г. А. Белова*. – Москва: Госполитиздат, 1963. – 324 с.
- ¹²⁹ Мовиться про видання: *Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии (1941-1944 гг.) / Ред. П. П. Липило и В. Ф. Романовский*. – Минск: Государственное изд-во БССР, 1963. – 436 с.
- ¹³⁰ Конференція «400-річчя російського книгодрукування» відбулася в Києві 21-22 лютого 1964 р.
- ¹³¹ 22 лютого 1964 р. Я. Дашкевич виголосив на конференції «400-річчя російського книгодрукування» повідомлення «Незаконна революційна книга на Західній Україні в 20–30-х рр. ХХ ст.» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1964 р.).
- ¹³² Видавничий проект «Пам'ятки української мови» успішно реалізується від 1961 р. Інститутом мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР, згодом Інститутом української мови ім. Т. Г. Шевченка НАН України. (Див.: *Німчук В. В. «Пам'ятки української мови» // Українська мова. Енциклопедія*. – Київ, 2000. – С. 420).
- ¹³³ Мовиться про книгу: *Розов В. Українські грамоти*. – Київ, 1928. – Т. 1: XIV в. і перша половина XV в. – 4+176+75+IX с. Перевидання цього збірника не було. Натомість у серії «Пам'ятки української мови» з'явилися друком: *Українські грамоти XV ст. / Підгот. тексту, вступ. ст. і комент. В. М. Русанівського*. – Київ: Наук. думка, 1965. – 164 с.; *Грамоти XIV ст. / Упоряд., вступ. ст., комент. і слов.-показ. М. М. Пещак*. – Київ: Наук. думка, 1974. – 256 с.
- ¹³⁴ Ці два видавничі проекти не були реалізовані.
- ¹³⁵ Я. Дашкевич не отримав дозволу в керівництві Інституту суспільних наук АН УРСР на участь у Другій республіканській науковій конференції з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін, яка відбулася 1-4 червня 1965 р. На її програмі вчений написав: «На конференцію, незважаючи на 2 листи Архівного управління УРСР, дирекція Інституту не зволіла мене відпустити» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1965 р.).
- ¹³⁶ Див. прим. 125.
- ¹³⁷ У другому випуску збірника опубліковано іншу статтю вченого: *Дашкевич Я. Матеріали І. О. Левицького як джерело для біографічного словника // Історичні джерела та їх використання*. – Київ, 1966. – Вип. 2. – С. 35-53.
- ¹³⁸ Уже в період незалежності України І. Бутичеві частково вдалося видати ці документи: *Універсали Богдана Хмельницького 1648-1657 / Упоряд.: І. Бутич*,

- І. Крип'якевич. – Київ: Вид. дім «Альтернативи», 1998. – 383 с., 34 іл.; Універсали Івана Мазепи (1687-1709) / Упоряд. І. Бутич. – Київ; Львів: НТШ 2002. – 757 с., 22 іл.; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657-1687) / Упоряд.: І. Бутич, В. Ринсевич, І. Тесленко. – Київ; Львів: НТШ, 2004. – 1086 с.; Універсали Івана Мазепи (1687-1709) / Упоряд.: І. Бутич, В. Ринсевич. – Київ; Львів, 2006. – Ч. 2. – 798 с.
- ¹³⁹ Див. прим. 118.
- ¹⁴⁰ Матеріали надруковано: Іван Франко: Документи і матеріали 1856-1965 / Архів, управління при Раді Міністрів УРСР; Упоряд.: І. Л. Бутич, Я. Р. Дашкевич, О. А. Купчинський, А. Г. Сісецький; Вступ. ст. З. Т. Франко. – Київ: Нук. думка, 1966. – 544 с.
- ¹⁴¹ Див. прим. 140.
- ¹⁴² *Олексюк Мирослав Миронович* (1925-1998) – український дослідник філософії. Доктор філософських наук (1963), професор (1966). Викладач Львівського державного університету ім. І. Франка. Директор Інституту суспільних наук АН УРСР (1964-1973), старший науковий співробітник відділу філософії Інституту (1973-1990). Вивчав історію української філософської думки ХІХ–ХХ ст.
- ¹⁴³ Опубл.: *Корибут С.* Дослідження з джерелознавства Східної Європи: (Огляд праць О. Прицака) // НІБ. – Київ, 1964. – № 6. – С. 81-83; *Дашкевич Я.* Вірмено-половецькі джерела з історії України // Там само. – 1965. – № 2. – С. 66-73; *Пісковий С.* Львівські «Теки» А. Шнейдера як історико-краєзнавче джерело // Архіви України. – Київ, 1965. – № 4. – С. 73-76.
- ¹⁴⁴ Йдеться про пожежу Публічної бібліотеки АН УРСР (тепер – Національна бібліотека України ім. В. Вернадського) 24-26 травня 1964 р., спричинену умисним підпалом працівника бібліотеки Віктора Погружальського. Втрати бібліотечного фонду оцінювалися у 500 000 томів, значна частина яких – з відділу україніки. (Див.: *Білокінь С.* Пожежі Київської публічної бібліотеки АН УРСР 1964 та 1968 років // *Його ж.* На зламах епохи. Спогади історика. – Біла Церква, 2005. – С. 135-146).
- ¹⁴⁵ Проект видання історії установ України різних історичних періодів, над яким працював І. Бутич, не було втілено в життя.
- ¹⁴⁶ *Катренко Андрій Миколайович* (1938 р. н.) – український історик. Доктор історичних наук (1994), професор (1996). Старший науковий співробітник Науково-видавничого відділу Архівного управління при Раді Міністрів УРСР (1961-1969). Відповідальний секретар збірника «Історичні джерела та їх використання» (1966, 1968-1970, вип. 2-5). Від 1969 р. працює викладачем в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка. Завідувач кафедри давньої та нової історії України цього університету (1996-2001). Автор понад 200 наукових праць з історії українського національного руху ХІХ ст.
- ¹⁴⁷ Опубл.: *Вульченко А.* [Рец. на:] Личные архивные фонды в государственных хранилищах СРСР: Указатель. Т. 1-2. – Москва, 1963 // НІБ. – Київ, 1964. –

- № 5. – С. 90-91; *Степанів Я.* [Рец. на:] Історія міст і сіл Львівської області: Реком. покажч. л-ри / Львів. облас. упр. культури. Львів. держ. облас. б-ка ім. Я. Галана; Склала В. П. Крисько. – Львів, 1964. – 302, [2] с. // Там само. – № 6. – С. 88-89; *Ярославич Д.* [Рец. на:] Рогов А. И. Сведения о небольших собраниях славяно-русских рукописей в СССР. – Москва: Изд-во АН СССР, 1962. – 300 с. // Там само. – С. 91-92; *Ярославич Д.* [Рец. на:] Бельчиков Н. Ф., Бегунов Ю. К., Рождественский Н. П. Справочник-указатель печатных описаний славяно-русских рукописей. – Москва; Ленинград: Изд-во АН СРСР. Ленинград. отд-ние, 1963. – 360 с. // Там само. – 1965. – № 2. – С. 79-80.
- ¹⁴⁸ Мовиться про картотеку із франкознавства М. Мороза. *Мороз Мирослав Олександрович* (1923-2006) – український літературознавець, бібліограф. Кандидат філологічних наук (1963). Лауреат Літературної премії І. Франка АН України (1993). Бібліограф відділу української літератури Інституту суспільних наук АН УРСР (1957-1959), Львівської наукової бібліотеки АН УРСР (1959-1973), науковий співробітник Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР (1977-1988), старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1992-2002).
- ¹⁴⁹ Документи Ювілейного комітету для відзначення 40-річчя діяльності Івана Франка (1912-1914 рр.) тепер зберігаються у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника (ф. 9 (Колекція окремих надходжень), спр. 244/1-244/3, 244/18).
- ¹⁵⁰ Йдеться про книгу: *Введенский А. А.* Лекции по документальному источниково-ведению истории СССР (Дипломатика). – Киев: Изд-во КГУ, 1963. – 220 с.
- ¹⁵¹ *Введенський Андрій Олександрович* (1891-1965) – російський історик. Доктор історичних наук (1943), професор (1945). Завідувач кафедри історії Росії (1938-1951) і професор кафедри архівознавства та допоміжних історичних дисциплін (1951-1965) Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Дослідник соціальної історії Росії XVI–XVIII ст., джерелознавець, фахівець зі спеціальних історичних дисциплін. (Див.: *Бездрабко В.* Наукова творчість А. О. Введенського: історіографічний вимір // Історіографічні дослідження в Україні. – Київ, 2008. – Вип. 19. – С. 283-314).
- ¹⁵² Я. Дашкевич має на увазі публікацію: *Боровой С.* [Рец. на:] Введенский А. А. Лекции по документальному источниково-ведению истории СССР (Дипломатика). – К.: Изд-во Киевского ун-та, 1963. – 220 с. // НІБ. – Київ, 1964. – № 3. – С. 87-88.
- ¹⁵³ *Пироженко Петро Харитонович* (1925-1997) – український архівіст. Працював у ЦДІА УРСР у Львові (1958-1964), завідувач відділу давніх актів (1959-1964). У 1964 р. розпочав судовий процес із Архівним управлінням при Раді Міністрів УРСР у справі авторства покажчика до земельних кадастрів Галичини – Йосифінської та Францисканської метрик. Під час слідства був звільнений з архіву і втратив право працювати в архівній системі. (Див.:

- Круковський О. Пироженко Петро Харитонович // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 485-487).
- ¹⁵⁴ Купчинський Олег Антонович (1934 р. н.) – український історик, філолог, джерелознавець, археограф. Доктор історичних наук (2006). Займав різні посади в ЦДІА УРСР у Львові, зокрема завідувача відділу давніх актів (1964-1971) та відділу використання і публікації документів (1971-1978). Молодший (1978-1984) і старший (1984-1996) науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР (з 1993 – Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). Один з ініціаторів відновлення Наукового товариства ім. Шевченка у Львові (1989), його науковий секретар (1989-2005) та голова (від 2005). Редактор періодичного видання «Записки Наукового товариства імені Шевченка» (від 1990 р.). Автор близько 500 публікацій з мовознавства, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, співупорядник більше 20 збірників документів та наукових праць. (Див.: Олег Купчинський: Бібліографічний покажчик / Уклад. М. Трегуб. – Львів, 2006. – 232 с.: іл.).
- ¹⁵⁵ Мовиться про видання: Правда про унію. Док. і мат. / Упоряд.: В. О. Бунченко, Н. Ф. Врадій, Я. Д. Ісаєвич, Г. В. Подоляк, Ю. Ю. Сливка. – Львів: Каменяр, 1965. – 375 с. Робоча назва збірника: «Антинародна діяльність уніатської церкви і Ватикану на Україні».
- ¹⁵⁶ Я. Дашкевич 24 липня 1964 р. написав на цей збірник закриту рецензію (13 аркушів), де висловив низку зауважень щодо змісту. На його думку, потрібно було, крім Східної Галичини, залучити матеріал із Волині, Закарпаття, Поділля та Холмщини; хронологічну межу підняти з 1943 до 1946 р.; доповнити збірник документами Комуністичної партії Західної України, які висвітлюють ставлення комуністів до Греко-католицької церкви, та джерельними відомостями про діяльність Римо-католицької церкви на західноукраїнських землях у XVIII–XX ст., вилучивши, натомість, другорядні матеріали). Вказав учений і на низький рівень археографічного опрацювання (неправильне датування й недосконалі заголовки документів; незадовільний спосіб передачі як оригінальних, так і перекладних текстів; недокладні легенди джерел, недостатнє мовне редагування) (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1964 р.).
- ¹⁵⁷ Опубл.: Ярович Д. [Рец. на:] Т. Г. Шевченко: Бібліогр. покажч. (1917-1963) / Уклад. М. І. Багрич. – Харків: Ред.-вид. відділ Книжк. палати УРСР, 1964. – 154 с. // НІБ. – Київ, 1964. – № 6. – С. 87-88; Спаський Д. [Рец. на:] Історія міст і сіл Тернопільської області: Бібліогр. покажч. л-ри. – Тернопіль, 1964 // Там само. – С. 88; Ярченко Я. [Рец. на:] Исследования по лингвистическому источниковедению: [Сб. ст.]. – Москва: Изд-во АН СССР, 1963. – 200 с. // Там само. – С. 92; Романенко Р. [Рец. на:] Грабовецький В. В., Арсенич П. І. Галич: Іст.-екон. нарис-путівник. – Львів: Каменяр, 1964. – 70 с.: іл. – (Вивчай рідний край) // Там само. – С. 93-94; Іванович С. [Рец. на:] Штейнберг Я. А. Місто над Бугом: [Про Кам'янку-Бузьку Львів. обл.: Іст.-екон. нарис]. – Львів:

- Каменяр, 1964. – 92 с.: іл. – (Вивчай рідний край) // Там само. – 1965. – № 1. – С. 81-82; *Косинерський І.* [Рец. на:] Історія міст і сіл Закарпатської області: Бібліогр. покажч. л-ри / Закарпат. облас. упр. культури. Держ. 6-ка для дорослих; Склала Г. С. Насековська. – Ужгород, 1964. – 138 с. // Там само. – С. 83-84; *Я. Д.* [Рец. на:] Цыбульский В. В. Современные календари стран Ближнего и Среднего Востока: Синхронистич. табл. и пояснения. – Москва: Наука, 1964. – 236 с. // Там само. – № 2. – С. 85; *Я. Д.* [Рец. на:] Ibn Battuta. Osobliwości miast i dziwy podróży 1325-1354: Wybór. – Warszawa: Książka i wiedza, 1962. – XXIV, 383 s., 13 list. il. // Там само. – С. 85-86.
- ¹⁵⁸ Оубл.: *Я. Д.* [Рец. на:] Katalog rękopisów orientalnych ze zbiorów polskich. T. 1, cz. 1-3 / Pod red. S. Strelcyna. – Warszawa: PWN, 1958-1959 // НІБ. – Київ, 1964. – № 6. – С. 89-91.
- ¹⁵⁹ *Низовий Дмитро Денисович* (1919-1999) – український історик економіки. Кандидат історичних наук (1964). Молодший науковий співробітник відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР (1959-1964), викладач кафедри історії УРСР Львівського державного університету ім. І. Франка (1964-1988), її завідувач (1975-1976).
- ¹⁶⁰ Оубл.: *Низовий Д.* [Рец. на:] Дрогобич / Ред. Г. Комков. – Львів: Каменяр, 1964. – 138 с.: іл. (Серія: Вивчай рідний край) // НІБ. – Київ, 1965. – № 1. – С. 82-83.
- ¹⁶¹ Це відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР.
- ¹⁶² Йдеться про рецензію: *Проценко Л.* Короткий курс з спеціальних історичних дисциплін [Рец. на:] Введенський А., Дядиченко В., Стрельський В. Допоміжні історичні дисципліни. – Київ: Рад. школа, 1963. – 208 с. // НІБ. – Київ, 1964. – № 4. – С. 53-57. Про досить гостру критику цієї книги див: *Гордієнко Б.* Обговорення короткого курсу посібника «Допоміжні історичні дисципліни» // Там само. – С. 79-82; *Захарчишина П.* Обговорення короткого курсу посібника «Допоміжні історичні дисципліни» // Там само. – С. 82-85.
- ¹⁶³ Див. прим. 155-156.
- ¹⁶⁴ Матенадаран (Інститут давніх рукописів Матенадаран ім. св. Месропа Маштоца) – науково-дослідний центр у Єревані, одне з найбільших у світі сховищ давніх вірменських рукописів.
- ¹⁶⁵ *Мехмед IV Авджи* (1642-1693) – турецький султан у 1648-1687 рр.
- ¹⁶⁶ *Рипка Ян* (1886-1968) – чеський тюрколог та іраніст, перекладач з перської й турецької на чеську мову. Доктор філософії (1910). Професор Карлового університету в Празі (від 1930). У 1934-1935 рр. проводив наукові дослідження в Ірані. Академік АН Чехословаччини (1952). Цікавився українською історією другої половини XVII ст., зокрема козацько-турецькими відносинами. Спільно з Д. Дорошенком опублікував дві праці: «Hejtman Petr Doroženka a jeho turecká politika» (Прага, 1933), «Polsko, Ukrajina, Krym a Vysoká Porta v První Pol. XVII stol.» (Прага, 1936). (Див.: *Veselá Z.* Sur l'oeuvre turcologique de Jan Rypka // Archiv Orientální. – Praha, 1986. – Vol. 54. – S. 205-211).

- ¹⁶⁷ Мовиться про тези доповіді «Україна в історико-географічних словниках кінця ХІХ – початку ХХ ст.», з якою Я. Дашкевич планував виступати в 1965 р. на другій конференції з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін. Див. прим. 135.
- ¹⁶⁸ Ці вітання й запрошення – від Надії Віталіївни Суровцової, з якою Я. Дашкевич та І. Бутич підтримували багаторічні дружні стосунки. Див. прим. 270.
- ¹⁶⁹ *Бадян Валентин Васильович* (1930-2004) – український історик. Завідувач відділу історії радянського періоду Феодосійського краєзнавчого музею (1956-1958), викладач кафедри всесвітньої історії Дніпропетровського державного університету (1967-1970), історичного факультету Кримського державного педагогічного інституту ім. М. В. Фрунзе (1970-1971). Учень А. Ковалівського. Досліджував історію генуезьких колоній у Криму, головним чином середньовічну Кафу.
- ¹⁷⁰ Очевидно, Я. Дашкевич має на увазі книгу: *Zihni Soysal A. Z dziejów Krymu: polityka, kultura, emigracja.* – Warszawa: Wyd-wo kwartalnika «Wschód», 1938. – 112 s. *Зіхні (Соукаль) Абдуллах* (1905-1983) – кримськотатарський сходознавець. Народився в Криму, 1920 р. емігрував до Стамбула, де навчався в місцевому університеті. Під керівництвом проф. Т. Ковальського в Ягеллонському університеті захистив докторську дисертацію. Також автор книги «*Jarłyki krymskie z czasów Jana Kazimierza*» (Варшава, 1939). У 1939 р. повернувся до Туреччини.
- ¹⁷¹ *Гордієнко Борис Васильович* – відповідальний секретар «Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР / Архівів України» (1964, № 1 (63) – 1970, № 1 (99)).
- ¹⁷² Йдеться про публікацію матеріалів до біографічного словника письменників та діячів літературного жанру, які народилися, жили і працювали на Полтавщині, під назвою «Літературна Полтавщина». Їх друкував І. Бутич у «Архівах України» впродовж 1965-1971 р. у рубриці «Матеріали до українського біографічного словника» (опубліковано 577 статей-персоналій). Автор «Літературної Полтавщини» – полтавський літературознавець та краєзнавець *Петро Петрович Ротач* (1925-2007). Про нього див.: *Дудко В. Ротач Петро Петрович [Некролог] // Український археографічний щорічник. Нова серія.* – Київ, 2007. – Вип. 12. – С. 854-857.
- ¹⁷³ *Франко Зиновія Тарасівна* (1925-1991) – український мовознавець, літературознавець, громадська діячка. Внучка І. Франка. У 1953-1969, 1972-1987 рр. працювала в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. Кандидат філологічних наук (1954). Учасниця правозахисного руху. (Див.: *Зеновія Тарасівна Франко (1925-1991): Статті, спогади, матеріали / Упоряд. і наук. ред. М. А. Вальо.* – Львів, 2003. – 368 с.).
- ¹⁷⁴ Вочевидь, мовиться про статтю: *Reychman J. Archiwa tureckie i ich znaczenie dla nauki europejskiej // Archeion.* – Warszawa, 1961. – Nr 34. – S. 123-135.

- ¹⁷⁵ *Рейхман Ян* (1910-1975) – польський історик, сходознавець-тюрколог, етнограф. Доктор філософії (1948). Професор Варшавського університету (1955-1975), керівник кафедри тюркології та іраністики (1970-1975). Голова Польського сходознавчого товариства (1962-1966). Досліджував відносини Речі Посполитої з мусульманським Сходом, головним чином Туреччиною. (Див.: *Księga dla uczczenia pamięci Jana Reychmana (1910-1975) = Mémorial Jan Reychman (1910-1975)* // *Rocznik Orientalistyczny*. – Warszawa, 1976. – Т. 38. – S. 7-29; *Abrahamowicz A. Reychman Jan Antoni Waclaw* // *Polski Słownik Biograficzny*. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź, 1988-1989. – Т. 31. – S. 210-213). Я. Дашкевич підтримував з ним тісні наукові контакти, у 1961-1974 рр. листувався та обмінювався літературою.
- ¹⁷⁶ Оубл.: *Рейхман Я.* Турецькі архіви і їх значення для дослідження історії України // *Архіви України*. – Київ, 1966. – № 4. – С. 11-16. У листі від 8 березня 1965 р. Я. Дашкевич висловив Я. Рейхману від імені редакції НІБ пропозицію написати статтю на цю тему: «Redakcja “Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР” w Kijowie prosiła mnie zwrócić się do Pana z propozycją napisania artykułu o archiwach tureckich (mniej-więcej w tym zakresie jak publikowane już przez Pana artykuły) ze zwróceniem szczególnej uwagi – jeżeli to możliwe – na materiały archiwalne, dotyczące stosunków polskotureckich, związanych z Kozaczczyzną, oraz inne Ukrainica» (Archiwum Polskiej Akademii Nauk, sygn. III-168 (Reychman Jan), j. a. 205 (Korespondencja J. Daszkiewicza do J. Reychmana), k. 40-40 v.).
- ¹⁷⁷ Автор має на увазі статтю: *Дашкевич Я.* Вірмено-половецькі джерела з історії України // НІБ. – Київ, 1965. – № 2. – С. 66-73.
- ¹⁷⁸ Див. прим. 57.
- ¹⁷⁹ Див. прим. 137.
- ¹⁸⁰ Йдеться про роботу над виданням: *Украинско-армянские связи в XVII веке: Сб. док. / Архив. управление при Совете Министров УССР, Львов. обл. гос. архив; Сост., автор предисл. и коммент. Я. Р. Дашкевич.* – Киев: Наук. думка, 1969. – 166 с.
- ¹⁸¹ Книга так і не вийшла друком.
- ¹⁸² Оубл.: *Дашкевич Я.* Матеріали І. О. Левицького як джерело для біографічного словника // *Історичні джерела та їх використання*. – Київ, 1966. – Вип. 2. – С. 35-53.
- ¹⁸³ І. Бутич пише про підготовку видання: *Документы об освободительной войне украинского народа. 1648-1654 / Сост.: А. З. Барабой, И. Л. Бутич, А. Н. Катренко, Е. С. Компан.* – Киев: Наук. думка, 1965. – 828 с.
- ¹⁸⁴ Див. прим. 180.
- ¹⁸⁵ Мовиться про збірник «Історичні джерела та їх використання».
- ¹⁸⁶ *Зварич Володимир Васильович* (1919-1998) – український дослідник нумізматики. Працював у Львівському державному університеті ім. І. Франка:

- завідувач кабінету допоміжних історичних дисциплін (1960-1967), директор музею археології та допоміжних історичних дисциплін (1967-1973), старший викладач кафедри історії СРСР, а потім кафедри історії УРСР (1973-1987). (Див.: *Шуст Р. Зварич Володимир Васильович // Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940-2000). Ювілейна книга.* – Львів, 2000. – С. 102-103).
- ¹⁸⁷ Тобто Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР.
- ¹⁸⁸ Див. прим. 177.
- ¹⁸⁹ Див.: [Бутич І.]. Друга республіканська наукова конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін // *Архіви України.* – Київ, 1965. – № 4. – С. 3-14; Рекомендації Другої республіканської наукової конференції з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін // Там само. – С. 14-17.
- ¹⁹⁰ Опубл.: *Дашкевич Я.* Новий збірник статей, присвячений спеціальним історичним дисциплінам [Рец. на:] *Історичні джерела та їх використання:* [Зб.]. – Київ: Наукова думка, 1964. – Вип. 1. – 288, [3] с. // *Архіви України.* – Київ, 1966. – № 1. – С. 64-69.
- ¹⁹¹ Йдеться про статтю: *Бучко Д.* Географічні назви на *-івці* на Поділлі (До питання про колонізацію Поділля) // *Історичні джерела та їх використання.* – Київ, 1966. – Вип. 2. – С. 93-98. *Бучко Дмитро Григорович* (1937 р. н.) – український мовознавець. Доктор філологічних наук (1993), професор (1994). Старший лаборант відділу мовознавства Інституту суспільних наук АН УРСР (1960-1966), викладач Чернівецького державного університету (1966-1993), Тернопільського педагогічного інституту (тепер – національного університету) (від 1993).
- ¹⁹² Я. Дашкевич пише про статтю: *Ісаєвич Я. Д.* Найдавніші документи про діяльність братств на Україні // *Історичні джерела та їх використання.* – Київ, 1966. – Вип. 2. – С. 13-22.
- ¹⁹³ Поява цієї нової обкладинки НІБ була пов'язана зі зміною його назви на «Архіви України», під якою видання почало виходити від № 4 1965 р.
- ¹⁹⁴ Матеріали опубліковані у збірнику: *Леся Українка: Документи і матеріали. 1871-1970 / Упоряд.: І. Л. Бутич, Я. Р. Дашкевич, І. М. Калинець, О. А. Купчинський, А. Г. Сісецький, В. С. Скорина; Вступ. ст. М. Д. Деркач.* – Київ: Наук. думка, 1971. – 488 с.
- ¹⁹⁵ З нагоди 125-річчя від дня народження М. Драгоманова вийшло: *Катренко А.* Викривач царського самодержавства // *Архіви України.* – Київ, 1966. – № 4. – С. 64-72.
- ¹⁹⁶ Офіційно 100-річний ювілей М. Грушевського в УРСР не відзначався. З'явилася друком тільки одна позитивна стаття про вченого: *Шевченко Ф.* Чому Михайло Грушевський повернувся на Радянську Україну // *УДЖ.* – Київ, 1966. – № 11. – С. 13-31; Те саме // *Наука і суспільство.* – Київ, 1967. – № 3. –

- С. 57. Також див.: *Брайчевський М.* Як ми вшановували Михайла Грушевсько-го в день його сторіччя (Із спогадів історика) // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен, 1996. – № 1-4: Михайло Грушевський. Студії і матеріали з нагоди 130-річчя від дня народження. – С. 319-321.
- ¹⁹⁷ *Тесленко Михайло Іванович* (1911-1986) – український архівіст. Директор ЦДІА УРСР у Києві (1958-1965). Від 1965 р. заступник голови Архівного управління при Раді Міністрів УРСР. (Див.: *Портнова Т.* Тесленко Михайло Іванович // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 615-616).
- ¹⁹⁸ Так Я. Дашкевич називає збірник документів: Під прапором Жовтня. Вплив Великої Жовтневої соціалістичної революції на піднесення революційного руху в Західній Україні: Документи і матеріали / Упоряд.: А. Д. Мільшина, Г. С. Сизоненко, А. Г. Сісецький, М. М. Теслюк. – Львів: Каменярь, 1966. – Т. 3: 1929-1939 рр. – 491 с.
- ¹⁹⁹ Мовиться про судовий процес П. Пироженка із Архівним управлінням при Раді Міністрів УРСР. Див. прим. 153.
- ²⁰⁰ Цей конфлікт між Я. Дашкевичем та О. Деєм виник з приводу авторства «Словника українських псевдонімів», надрукованого 1969 р. (Див.: *Білокінь С.* До питання про авторство «Словника українських псевдонімів». Документи та матеріали // *Marra Mundi*: Зб. наук. праць на пошану Ярослава Дашкевича з нагоди його 70-річчя. – Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996. – С. 830-874). *Дей Олексій Іванович* (1921-1986) – український літературознавець, фольклорист. Доктор філологічних наук (1960), професор (1965). Завідувач відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР (1962-1986).
- ²⁰¹ Це три листи Б. Хмельницького, один з яких написано до польського короля Яна Казимира у серпні 1649 р., а два інші – великому турецькому візиреві Бекташу-азі 2 і 3 серпня 1650 р. Усі вони в XVII ст. були перекладені угорською мовою (зберігаються в архіві філії АН Румунії в місті Клуж). Німецькою мовою переклав ці документи угорський тюрколог Едмонд Шюц, а українською – Я. Дашкевич. І. Бутич опублікував їх лише на початку 1990-х рр.: *Бутич І.* Два невідомі листи Богдана Хмельницького // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1991. – Т. 222. – С. 319-326; *Його ж.* Лист Богдана Хмельницького до Яна Казимира // Україна в минулому. – Київ; Львів, 1993. – Вип. 4. – С. 131-135.
- ²⁰² Келеберда – село Кременчуцького району Полтавської області.
- ²⁰³ Див. прим. 190.
- ²⁰⁴ Невдовзі видання таки побачило світ: *Йосифінська (1785-1788) і Францисканська (1819-1820) метрики. Перші поземельні кадастри Галичини. Показчик населених пунктів / Упоряд.: П. Захарчишина, П. Пироженко, В. Сіверська.* – Київ: Наук. думка, 1965. – 355 с.

- ²⁰⁵ Йдеться про книги: *Яковлев С. О.* Українська радянська археографія. – Київ: Вид-во КДУ, 1965. – 174 с. *Яковлев Семен Олексійович* (1909-1997) – український історик. Доктор історичних наук (1971), професор (1970). Працював у Центральному архівному управлінні УРСР (1936-1941), Інституті історії партії ЦК КП(б)У (1945-1950), на кафедрі архівознавства та допоміжних історичних дисциплін Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1950-1981). (Див.: *Стрельський Г.* Яковлев Семен Олексійович // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 700-701).
- ²⁰⁶ Див. прим. 201.
- ²⁰⁷ *Кузьменко Володимир Васильович* (1926-2001) – український архівіст. Відповідальний секретар (1960, № 4 (42) – 1963, № 6 (62)), заступник відповідального редактора (1964, № 1 (63) – 1971, № 1 (105)), в. о. відповідального редактора (1971, № 2 (106)) «Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР / Архівів України». Директор ЦДІА УРСР у Києві, Центрального державного архіву Жовтневої революції і соціалістичного будівництва УРСР, заступник начальника Головного архівного управління при Раді Міністрів УРСР (1982-1990). (Див.: *Боднар В.* Кузьменко Володимир Васильович // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 331).
- ²⁰⁸ Листи з угорської мови на німецьку перекладав сходознавець Е. Шюц. Див. прим. 201. *Шюц Едмонд* (*Schütz Edmond*) (1923-?) – угорський сходознавець-тюрколог, вірменіст. Досліджував пам'ятки половецької (кипчацької) мови вірменів Кам'янця-Подільського та інших вірменських колоній, шляхи і час поширення цієї мови серед вірменів України, умови її заміни вірменською у XVIII ст., розробив наукові принципи транскрипції вірмено-половецьких текстів, виявив у Лейдені єдину в світі книгу половецькою мовою, друковану у Львові 1618 р. Я. Дашкевич підтримував з цим вченим тісні наукові контакти.
- ²⁰⁹ Доповідь в Одесі вчений не виголошував, лише опублікував тези, про що сам зазначив на їх рукописі (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1965 р.). Див.: *Дашкевич Я. Р.* Участие галичан-интернационалистов в Октябрьской революции и гражданской войне в Средней Азии // Участие трудящихся зарубежных стран в Великой Октябрьской социалистической революции и защите ее завоеваний: Материалы к сес. – Москва, 1965. – С. 128-131.
- ²¹⁰ *Ярченко Я.* [Рец. на:] Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVI ст. (1582-1588 рр.) / Підгот. до вид. М. К. Бойчук. – Київ: Наук. думка, 1965. – 191 с.: іл. // Архіви України. – Київ, 1965. – № 6. – С. 70-71; *Я. Д.* [Рец. на:] Восточные источники по истории народов Юго-Восточной и Центральной Европы: [Сб. ст. Т. 1]. – Москва: Наука, 1964. – 304 с.: ил. // Там само. – С. 72-73; *Иванович С.* [Рец. на:] Mały słownik historii Polski / 3-e wyd. – Warszawa, 1964 // Там само. – 1966. – № 2. – С. 87-88.

- ²¹¹ *Стрельський В'ячеслав Ілліч* (1910-1983) – український історик, джерелознавець. Доктор історичних наук (1963), професор (1965). Директор ЦДДА УРСР у Києві (1944-1947), завідувач кафедри архівознавства та допоміжних історичних дисциплін Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1945-1982). Співатор підручника «Допоміжні історичні дисципліни» (Київ, 1963). (Див.: *Стрельський Г. Стрельський В'ячеслав Ілліч* // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 602-604).
- ²¹² Див. прим. 210.
- ²¹³ *Ярославич Д.* [Рец. на:] Лихачев Д. С. Текстология: Краткий очерк. – Москва; Ленинград: Наука, 1964. – 102 с. // Архіви України. – Київ, 1966. – № 1. – С. 71-72; *Коробут С.* [Рец. на:] Maichel K. Guide to Russian Reference Books. Vol. 2. – Stanford (Cal.), 1964 // Там само. – С. 74-76; *Степанів Я.* [Рец. на:] Йосифінська (1785-1788) і Францисканська (1819-1820) метрики / Склали: П. Пироженко, В. Сіверська. – Київ: Наук. думка, 1965. – 353, [2] с. // Там само. – № 2. – С. 85-86. Ці рецензії Я. Дашкевич надіслав до редакції «Архівів України» 6 вересня 1965 р.
- ²¹⁴ Див. прим. 162.
- ²¹⁵ Див. прим. 209.
- ²¹⁶ Коментар до цього списку приміток див.: Іван Франко: Документи і матеріали 1856-1965. – Київ, 1966. – С. 505-514.
- ²¹⁷ Оpubл.: *Ковальчак Г.* [Рец. на:] Гнатик З., Лопушанська О., Смирнова Т. Самбір. Краєзнавчий нарис. – Львів: Каменярь, 1965 // Архіви України. – Київ, 1966. – № 1. – С. 69-71. *Ковальчак Григорій Іванович* (1928-1984) – український історик економіки. Кандидат економічних наук (1955). Аспірант (1952-1954), молодший (1954-1960), старший (1960-1967, 1972-1984) науковий співробітник, завідувач відділу конкретно-соціологічних досліджень (1967-1972) Інституту суспільних наук АН УРСР. Близький товариш Я. Дашкевича. (Див.: *Дашкевич Я.* Григорій Ковальчак (1928-1984), історик економіки України. До 10-річчя з дня смерті // *Його ж.* Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 651-657).
- ²¹⁸ Оpubл.: *Дашкевич Я. Р.* Цінне видання про Хотинську війну [Рец. на:] Каменаци Йовганнес. Патмутюн патеразмін Хотіну. – Єреван, 1964. – 124 с. // Архіви України. – Київ, 1966. – № 3. – С. 93-94.
- ²¹⁹ Оpubл.: *Степанів Я.* [Рец. на:] Йосифінська (1785-1788) і Францисканська (1819-1820) метрики / Склали: П. Пироженко, В. Сіверська. – Київ: Наук. думка, 1965. – 353, [2] с. // Архіви України. – Київ, 1966. – № 2. – С. 85-86.
- ²²⁰ Оpubл.: *Я. Д.* [Рец. на:] Систематичний покажчик до журналу «Східний світ» – «Червоний Схід» (1927-1931) / Склали: Р. С. Лівшиц, Х. С. Надель. – Харків: Вид-во Харків. ун-ту, 1964. – 61 с. // Архіви України. – Київ, 1966. – № 1. – С. 76-77; *Я. Д.* [Рец. на:] Рошкой Степаносі. Жаманакагрутюн кам тареканк екелецаканк. – Вієнна, 1964. – 4, 231 с. // Там само. – № 3. – С. 95-96.

- ²²¹ Оpubл.: *Ярославич Д.* Недоліки важливого видання [*Рец. на:*] *История исторической науки в СССР. Дооктябрьский период: Библиография.* – Москва: Наука, 1965. – 703 с. // *Архіви України.* – Київ, 1966. – № 2. – С. 77-83.
- ²²² Йдеться про: *Документы об освободительной войне украинского народа. 1648-1654 / Сост.: А. З. Барабой, И. Л. Бутич, А. Н. Катренко, Е. С. Компан.* – Киев: Наук. думка, 1965. – 828 с.
- ²²³ Див.: *Иван Франко: Документи і матеріали 1856-1965.* – Київ, 1966. – С. 80.
- ²²⁴ Оpubл.: *Малахівський Д.* Боротьба за Т. Г. Шевченка у віденському парламенті (1901-1907 рр.) // *Архіви України.* – Київ, 1966. – № 1. – С. 41-50; *Ярославич Д.* Недоліки важливого видання [*Рец. на:*] *История исторической науки в СССР. Дооктябрьский период: Библиография.* – Москва: Наука, 1965. – 703 с. // Там само. – № 2. – С. 77-83.
- ²²⁵ Див. прим. 224.
- ²²⁶ Мовиться про видання: *Кременецький земський суд. Описи актових книг XVI–XVII ст. / Упоряд.: Л. А. Проценко, З. С. Хомуцька, В. Д. Чунгулова.* – Київ: Наук. думка, 1965. – Вип. 3: Кн. 23-35: 1616-1625. – 315 с.
- ²²⁷ Йдеться про видання: *Кременецький земський суд. Описи актових книг XVI–XVII ст. / Упоряд.: Л. А. Проценко, З. С. Хомуцька, В. Д. Чунгулова.* – Київ: Наук. думка, 1965. – Вип. 2: Кн. 12-22: 1601-1614. – 352 с.
- ²²⁸ Див. прим. 90.
- ²²⁹ Київський літературно-меморіальний музей Лесі Українки, заснований 1962 р.
- ²³⁰ *Деркач Марія Дем'янівна* (1896-1972) – український літературознавець, бібліограф. Кандидат філологічних наук (1952). Завідувач відділу рукописів Бібліотеки НТШ (1930-1939), Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР (від 1944 р. – Львівської бібліотеки АН УРСР) (1940-1941, 1944-1949), науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (1950-1957), старший науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР (1957-1962). Досліджувала творчість Івана Франка і Лесі Українки. Автор передмови до збірника документів «Леся Українка». Про обставини її написання, а також про саму М. Деркач опублікував цікавий спогад О. Купчинський, який і залучив дослідницю до видавничого проекту, присвяченого Лесі Українці. (Див.: *Купчинський О.* Три візити // *Вальо М.* Марія Деркач (1896-1972): Бібліографічний покажчик. Спогади. Розвідки. Листи. – Львів, 1999. – С. 234-244).
- ²³¹ У Юр'євському (тепер – Тартуському) університеті навчався в 1891-1894 рр. брат Лесі Українки – Михайло Косач (1869-1903), вчений-математик і письменник.
- ²³² Листи І. Франка до А. Кримського не були видані Я. Дашкевичем.
- ²³³ Другу статтю Я. Дашкевич не опублікував в УІЖ.
- ²³⁴ Див. прим. 180.

- ²³⁵ Автор має на увазі документи Санкт-Петербурзького цензурного комітету, що стосуються заборони друкувати поезію Лесі Українки. Тепер зберігаються в: Центральный государственный исторический архив Санкт-Петербурга, ф. 777 (Санкт-Петербургский цензурный комитет).
- ²³⁶ Це рукописні матеріали для Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва УРСР (тепер – Центральный державний архів-музей літератури і мистецтв України), заснованого 1966 р.
- ²³⁷ Опубл.: *Дашкевич Я. Р.* Галичани-інтернаціоналісти у Радянському Туркестані в світлі новознайдених джерел 1917-1920 рр. // Історичні джерела та їх використання. – Київ, 1968. – Вип. 3. – С. 91-116.
- ²³⁸ Опубл.: *Степанів Я.* Топоніміка та історичні дослідження [Рец. на:] Никонов В. А. Введение в топонимику. – Москва, 1965 // Архіви України. – Київ, 1966. – № 5. – С. 83-86.
- ²³⁹ З цієї доповіддю Я. Дашкевич не виступав, хоч їй temu й було прийнято на конференцію у кінці грудня 1966 р.: «Картознавство України в ХІХ–ХХ ст. (до питання про джерельну базу української історичної картографії)». (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1966 р.).
- ²⁴⁰ Опубл.: *Ярославич Д.* З приводу нової публікації українських грамот ХV ст. [Рец. на:] Українські грамоти ХV ст. / Підгот. тексту, вступ. ст. і комент. В. М. Русанівського. – Київ: Наукова думка, 1965. – 163 с.: іл. // Архіви України. – Київ, 1966. – № 6. – С. 87-95. Після друку цієї справедливо гостро критичної рецензії відповідальний секретар «Архівів України» Б. Гордієнко в листі до Я. Дашкевича з 18 січня 1967 р. писав: «За компетентними відомостями, що їх оповістили нам в Інституті мовознавства його (№ 6 [«Архівів України»]) читають як найкращий художній твір, а до редакції, як до Мекки, йдуть з надією придбати примірник № 6. Та даремне! Ми нічого не маємо. Кажуть, що В. М. Русанівський, довідавшись про рецензію, що її написав якийсь автор, та почитавши її, не був присутнім на одному з засідань [Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР]. Мабуть, від радощів» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1967 р.).
- ²⁴¹ Я. Дашкевич не написав рецензії на це видання, хоча й планував спільно з А. Сісецьким. Див. лист 113.
- ²⁴² Див. прим. 237.
- ²⁴³ З'явилася друком під зміненою назвою: *Дашкевич Я. Р.* Дослідження автентичності документа в судовій практиці другої половини ХVІІ ст. (Нарис з української дипломатики) // Архіви України. – Київ, 1968. – № 1. – С. 20-27.
- ²⁴⁴ Див. прим. 240.
- ²⁴⁵ Див. прим. 241.
- ²⁴⁶ Йдеться про статтю: *Бутич І. Л.* Скарбниця літератури і мистецтва // Літературна Україна. – Київ, 1966. – 17 травня.

- ²⁴⁷ У цей час Я. Дашкевич був безробітним. 22 квітня 1966 р. його звільнено з Інституту суспільних наук Львівського державного університету ім. І. Франка, «в связи с сокращением должности библиографа в штатном расписании Института» (*Білокінь С. Ярослав Дашкевич: шлях у науці // Лицар Духу: Меморіальний зб., присвяч. професору Ярославі Дашкевичу.* – Львів, 2011. – С. 70). Насправді причина звільнення вченого була значно глибша – його вважали «неблагонадійним», у зв'язку із походженням, політичним ув'язненням у 1949-1956 рр. тощо.
- ²⁴⁸ Цей видавничий проект – «Історія установ» – так і не було реалізовано.
- ²⁴⁹ Мовиться про роботу над виданням: Каталог колекції документів Київської археографічної комісії. 1869-1899 / Упоряд.: Я. Р. Дашкевич, Л. А. Проценко, З. С. Хомуцька. – Київ: Наук. думка, 1971. – 184 с. Угода, яку Я. Дашкевич підписав 12 травня 1966 р., передбачала редагування і рецензування опису «Документів колекції Київської археографічної комісії» цього каталогу з оплатою в обсязі 220 крб, із розрахунку 10 крб за аркуш (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1966 р.). Пошуки випадкових підробітків пояснюються звільненням вченого 22 квітня 1966 р. з Інституту суспільних наук Львівського державного університету ім. І. Франка.
- ²⁵⁰ Рецензію на довідки (41 інформація) з історії установ Галичини австрійського періоду (1772-1918 рр.), складені співробітниками ЦДІА УРСР у Львові, Я. Дашкевич написав 28 листопада 1967 р. Вчений висловив критичні зауваження у двох розділах: у першому – до принципів побудови довідника та складання довідок, а в другому – до окремих інформацій (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1967 р.).
- ²⁵¹ Опубл.: *Дашкевич Я.* Документальні матеріали з історії України в Центральній бібліотеці Академії наук Литовської РСР // Архіви України. – Київ, 1967. – № 1. – С. 79-83.
- ²⁵² Див. прим. 240.
- ²⁵³ Ф. Максименко нічого не публікував в «Архівах України», окрім коротких рецензій. Див.: Збірник пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Упоряд.: Г. Домбровська, Л. Панів. – Львів, 2008. – С. 191, 198-199.
- ²⁵⁴ Імовірно, йдеться про: *Ярович Я.* Українські відозви часів громадянської війни в Туркестані (1918-1919 рр.) // Архіви України. – Київ, 1967. – № 1. – С. 68-72.
- ²⁵⁵ Див. прим. 250.
- ²⁵⁶ *Филоненко Віктор Йосипович* (1884-1977) – український сходознавець-тюрколог, славіст, етнограф. Працював у Кримському університеті (пізніше педагогічному інституті) (1921-1935), Каракалпацькому науково-дослідному інституті в Турккулі (1935-1936), Кабардино-Балкарському (1936-1942) та П'ятигорському (1945-1977) педагогічних інститутах. Дослідник історії, мови, етнографії, фольклору марійців (черемисів), удмуртів, кримських татар,

- кримських караїмів, кримчаків, балкарців. Я. Дашкевич листувався з ученим від 1963 р., підтримував тісні наукові контакти. (Див.: *Дашкевич Я. Сходознавець Віктор Йосипович Філоненко // Його ж. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури.* – Львів, 2007. – С. 640-650).
- ²⁵⁷ Опубл.: *Філоненко В.* Наукова діяльність Таврійської наукової архівної комісії і Таврійського товариства історії, археології та етнографії (1887-1929 рр.) // *Архіви України.* – Київ, 1967. – № 1. – С. 31-34.
- ²⁵⁸ *Врадій Надія Федорівна* (1923-1988) – український архівіст, директор ЦДІА УРСР у Львові (1958-1988). (Див.: *Царьова Н.* *Врадій Надія Федорівна // Українські архівісти (XIX-XX ст.): Біобібліографічний довідник.* – Київ, 2007. – С. 126-127).
- ²⁵⁹ Опубл.: *Філоненко В.* Наукова діяльність Таврійської наукової архівної комісії і Таврійського товариства історії, археології та етнографії (1887-1929 рр.) // *Архіви України.* – Київ, 1967. – № 1. – С. 31-34; *Дашкевич Я. Р.* Сходознавець Віктор Йосипович Філоненко // Там само. – № 2. – С. 32-34; *Його ж.* Дослідження автентичності документа в судовій практиці другої половини XVII ст.: Нарис з укр. дипломатики // Там само. – 1968. – № 1. – С. 20-27.
- ²⁶⁰ Третя республіканська наукова конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін відбулася у 1968 р.
- ²⁶¹ *Маркевич Олексій Васильович* (1932-?) – український історик, архівіст. У 1949-1968 рр. працівник ЦДІА УРСР у Львові. Досліджував сфрагістичні пам'ятки Західної України, автор низки праць зі сфрагістики. Зібрав велику колекцію печаток міст і сіл Галичини.
- ²⁶² *Мацюк Орест Ярославович* (1932-1999) – український історик-архівіст, джерелознавець, краєзнавець. Доктор історичних наук (1995), професор (1997). Працівник ЦДІА УРСР у Львові (1960-1999), директор цієї установи у 1991-1999 рр. Автор більше 200 наукових і науково-популярних праць із філігранології, історії паперу, архівознавства, оборонних споруд Західної України. Постійний автор «Архівів України», збірника «Історичні джерела та їх використання». (Див.: Нескінченна подорож: Книга пам'яті Ореста Мацюка / Уклад.: Г. Сварник, І. Сварник, Б. Якимович. – Львів, 2009. – 372 с.).
- ²⁶³ Йдеться про книгу: *Зварич В., Обухівський Р.* Найважливіші нумізматичні терміни: Матеріали до лекцій з курсу нумізматики і політичної економії для студентів університету. – Львів, 1966. – 128 с.
- ²⁶⁴ Цієї нотатки Я. Дашкевич не написав. Рецензію на видання подав М. Котляр. Див. прим. 265.
- ²⁶⁵ Опубл.: *Котляр М.* [Рец. на:] *Зварич В., Обухівський Р.* Найважливіші нумізматичні терміни: Матеріали до лекцій з курсу нумізматики і політичної економії для студентів університету. – Львів, 1966. – 126 с. // *Архіви України.* – Київ, 1967. – № 1. – С. 94-95.

- ²⁶⁶ *Котляр Микола Федорович* (1932 р. н.) – український історик. Доктор історичних наук (1972), член-кореспондент НАН України (1995). Від 1965 р. працює в Інституті історії АН УРСР (тепер – Інститут історії України НАН України). Дослідник історії Київської Русі та Галицько-Волинського князівства, грошового обігу на українських землях до XVIII ст.
- ²⁶⁷ Така нотатка, однак, так і не вийшла з-під пера Я. Дашкевича. Див.: Збірник пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Упоряд.: Г. Домбровська, Л. Панів. – Львів, 2008. – С. 226-227.
- ²⁶⁸ Автор має на увазі видання: Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст.: 36. док. / Упоряд.: І. Л. Бутич, М. І. Бутич, О. А. Купчинський, Л. А. Проценко, В. Д. Чунтулова. – Київ: Наук. думка, 1970. – 660 с.
- ²⁶⁹ Так І. Бутич коментує пропозицію очолити новостворений Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва УРСР. Згодом, за його рекомендацією, директором цієї установи було призначено Людмилу Проценко.
- ²⁷⁰ *Суровцова Надія Віталіївна* (1896-1985) – українська громадська діячка, літературознавець, публіцист. Працювала у державних установах УНР та Гетьманату, емігрувала до Відня (1919-1925), де отримала ступінь доктора філософії. Повернулася до України, обіймала різні посади у Харкові (1925-1927), входила в середовище ВАПЛІТЕ. Політв'язень (1927-1954). Після Коліми жила в Умані. Її будинок перетворився на місце зібрання науковців, колишніх політичних в'язнів, українських та російських дисидентів, національно свідомої інтелігенції, – цей своєрідний «уманський салон» став виявом нонконформістського життя в УРСР 1960–1970-х рр. До кінця життя Н. Суровцова сповідувала націонал-комуністичну ідею. (Див.: *Дашкевич Я. Надія Суровцова*. Нотатки з нотаток // *Його ж*. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 555-564).
- ²⁷¹ Я. Ісаєвич не написав такої нотатки. Див.: Збірник пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Упоряд.: Г. Домбровська, Л. Панів. – Львів, 2008. – С. 226-227.
- ²⁷² Від березня до травня 1967 р. Я. Дашкевич перебував у лікарні, у зв'язку із раптовим погіршенням здоров'я.
- ²⁷³ *Кріль Ольга Петрівна* – науковий працівник Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові (1960–1970-ті рр.). Авторка кількох повідомлень про наукові конференції та семінари, проведені в архіві. (Див.: Центральний державний історичний архів УРСР у м. Львові: Показчик видань архіву та літератури про його діяльність (1947-1988 рр.) / Уклад.: О. М. Гневишева, Д. І. Пельц, Н. М. Царьова. – Львів, 1990. – С. 101, 104, 114).
- ²⁷⁴ Учений 5 жовтня 1967 р. написав закриту рецензію на рукопис опису фонду № 386 (Маковей Осип), який зберігається в ЦДІА України у Львові. У критичній рецензії зауважено низку хиб у роботі його укладачів: Я. Сенік та О. Кріль описали фонд не за тематично-хронологічним принципом, а

- посторінково, також зміст розділів не відповідав їхнім заголовкам тощо (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1967 р.).
- ²⁷⁵ *Олицька Катерина Львівна* (1900-1974) – українська громадська діячка. Член партії соціалістів-революціонерів. У тюрмах, таборах та на засланні перебувала з 1924 по 1959 рр. З 1960 р. жила разом з Н. Суровцовою в Умані. Її «Спогади» надруковані 1971 р. у видавництві «Посев» (Франкфурт-на-Майні), переклад французькою мовою – в Парижі 1991 р., зі вступним словом Л. Плюща. На громадських засадах впорядковувала бібліотеку Уманського краєзнавчого музею (*Суровцова Н. Спогади.* – Київ, 1996. – С. 406).
- ²⁷⁶ Я. Дашкевич, на прохання І. Бутича, написав закриту рецензію на збірник документів «Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст.» (датована 22 листопада 1967 р.), у якій позитивно оцінив роботу упорядників і рекомендував його до друку (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Статті та матеріали 1967 р.).
- ²⁷⁷ Оубл.: *Ярославич Д. [Рец. на:] Новое о прошлом нашей страны: Памяти акад. М. Н. Тихомирова: [Сб. ст.].* – Москва: Наука, 1967. – 392 с.: ил. // Архіви України. – Київ, 1968. – № 1. – С. 96-97; *Ярович Я. [Рец. на:] Іншомовні матеріали до історії міст і сіл України: Корот. бібліогр. покажч. / М-во культури УРСР. Львів. держ. наук. б-ка; Склад. О. Д. Кізлик.* – Львів, 1967. – 56 с. // Там само. – С. 98-99; *Корибут С. [Рец. на:] Т. Г. Шевченко французькою мовою (1847-1967): Бібліогр. покажч. / М-во культури УРСР. Львів. держ. наук. б-ка; Склав М. М. Гресько.* – Львів, 1967. – 42, [1] с. // Там само. – № 2. – С. 90; *Я. Д. [Рец. на:] Заходер Б. Н. Каспийский свод сведений о Восточной Европе. Т. 2.* – Москва: Наука, 1967. – 212 с. // Там само. – С. 92-93.
- ²⁷⁸ *Грунін Тимофій Іванович* (1898-1970) – український і російський сходознавець-тюрколог. Кандидат філологічних наук (1944). Учень А. Кримського. Член Всеукраїнської наукової асоціації сходознавців. Науковий співробітник кафедри арабсько-іранської та тюркменської філології ВУАН (1931-1934), Українського науково-дослідного інституту Близького Сходу (1934-1936). Зазнав політичних переслідувань. Науковий співробітник Інституту мови та писемності АН СРСР (від 1938). Викладач Військової академії та Військового інституту іноземних мов (1940-1958). Досліджував документи, писані половецькою (вірмено-кипчацькою) мовою, зокрема підготував до друку: «Документы на половецком языке XVI в.: Судебные акты Каменец-Подольской армянской общины» (Москва, 1976). У 1960-х рр. Я. Дашкевич підтримував тісні наукові контакти з ученим. (Див.: [Дашкевич Я.]. Сходознавець Тимофій Іванович Грунін // Архіви України. – Київ, 1971. – № 1. – С. 16).
- ²⁷⁹ *Абдуллін Іскандер* – російський сходознавець-тюрколог. Працював у Казанському філіалі АН СРСР. Досліджував документи, писані вірмено-кипчацькою мовою. Див.: *Абдуллин И. А. «Памятная записка» Агопа на армяно-кыпчакском языке (1620) // Советская тюркология.* – Казань, 1971. – № 3. – С. 118-129; *Его же.* Армяно-кыпчакская эпиграфика // Тезисы докла-

- дов Итоговой научной сессии Казанского филиала АН СССР за 1972 год. – Казань, 1973. – С. 48-52; *Его же*. Армяно-кыпчакские рукописи и их отношение к диалектам татарского языка // *Материалы по татарской диалектологии*. – Казань, 1974. – С. 166-185; *Его же*. Протокол от 17 августа 1580 г. // *Исследование языка древнеписьменных памятников*. – Казань, 1980. – С. 40-65; *Его же*. Памятная запись Киркора на кыпчакском языке // *Лексика и стилистика татарского языка*. – Казань, 1982. – С. 67-72.
- ²⁸⁰ Див. прим. 276.
- ²⁸¹ Оубл.: *Дашкевич Я.* Кам'янець-Подільський у вірменських джерелах XIV–XV ст. // *Архіви України*. – Київ, 1970. – № 5. – С. 57-66.
- ²⁸² Того ж дня, коли писано лист (23 листопада 1967 р.), Я. Дашкевича зараховано на посаду наукового співробітника відділу етнографії Державного музею етнографії та художнього промислу Міністерства культури УРСР.
- ²⁸³ Очевидно, мовиться про підготовку словника архівознавчих термінів.
- ²⁸⁴ Див. лист 125.
- ²⁸⁵ 24 червня 1968 р., під час Третьої республіканської наукової конференції з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін, Я. Дашкевич виголосив доповідь на обрану тему, що була опублікована: *Дашкевич Я.* Стан та завдання української дипломатики // Третя республіканська наукова конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін: Друга секція: спец. іст. дисципліни. – Київ, 1968. – С. 113-137.
- ²⁸⁶ Див. прим. 281.
- ²⁸⁷ Оубл.: *Малахівський Д.* [Рец. на:] Совершенно секретно! Только для командования! Стратегия фашистской Германии в войне против СССР: Док. и материалы / Сост. В. И. Дашичев. – Москва: Наука, 1967. – 752 с.: карты // *Архіви України*. – Київ, 1968. – № 3. – С. 96-98; *Іванович С.* [Рец. на:] Sprawozdanie z posiedzeń naukowych oraz działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk i innych towarzystw naukowych i kulturalnych miasta Przemyśla. – Przemyśl, 1965-1967 // Там само. – № 4. – С. 84-85; *Малахівський Д.* [Рец. на:] Hornowa E. Ocena działalności Michała Dragomanowa w historiografii ukraińskiej, rosyjskiej i polskiej. – Opole, 1967. – 117 s. // Там само. – С. 86-87; *Корибум С.* [Рец. на:] Proceedings of the XIIth International Congress of Byzantine Studies. – New York; Toronto, 1967 // Там само. – № 5. – С. 86-87.
- ²⁸⁸ Йдеться про святкування 50-річчя більшовицького перевороту в Петрограді 1917 р. (т. зв. Великої Жовтневої соціалістичної революції).
- ²⁸⁹ Учений має на увазі видавництво «Головна редакція Української радянської енциклопедії», засноване 1957 р. Від 1989 р. – це видавництво «Українська радянська енциклопедія імені М. Бажана». Спеціалізується на виданні енциклопедичної, довідкової та словникової літератури. Починаючи з 1965 р., І. Бутича неодноразово намагалися перевести до УРЕ для роботи над «Історією міст і сіл Української РСР». У 1971 р. він покинув Архівне управління

- та до 1991 р. працював в УРЕ. Був старшим науковим редактором, керівником редакційної групи, в. о. завідувача редакції Головної редакції (Див.: Іван Лукич Бутич (21 вересня 1919 – 9 травня 2007). Біобібліографія / Упоряд. М. Бутич. – 2-ге вид., допов. і розшир. – Київ, 2011. – С. 17).
- ²⁹⁰ *Кісь Ярослав Павлович* (1918-1986) – український історик. Доктор історичних наук (1969). Доцент (1957-1970) та професор (1970-1986) кафедри історії УРСР Львівського державного університету ім. І. Франка. Досліджував історію Львова XIII–XVIII ст., спеціальні історичні дисципліни.
- ²⁹¹ Див. прим. 285.
- ²⁹² *Крикун Микола Григорович* (1932 р. н.) – український історик. Доктор історичних наук (1992), професор. Від 1958 р. працює в Львівському державному (тепер – національному) університеті ім. І. Франка на посадах старшого лаборанта (1958-1960), асистента (1960-1970), доцента (1971-1984), завідувача (1984-1992), доцента (1992-1993), з 1993 р. – професора кафедри історії південних і західних слов'ян (тепер – історії слов'янських країн). Досліджує історію українських земель Польського королівства та Речі Посполитої XV–XVIII ст.
- ²⁹³ На посаду старшого наукового співробітника відділу етнографії Державного музею етнографії та художнього промислу Я. Дашкевича переведено 1 січня 1968 р.
- ²⁹⁴ Історичний район Києва, до якого входила вул. Волгоградська, на якій жив І. Бутич.
- ²⁹⁵ Так скорочено автор листа називає збірник документів, присвячений гайдамацькому рухові XVIII ст. Див. прим. 268.
- ²⁹⁶ Археологічний музей Інституту археології АН УРСР заснований 1966 р. і відкритий для відвідувачів на ювілей АН – 1969 р.
- ²⁹⁷ Мовиться про зміну керівництва в Інституті історії АН УРСР 1968 р. На місце К. Дубини, який помер 1967 р., директором призначено колишнього секретаря ЦК КПУ Андрія Скабу.
- ²⁹⁸ *Кондуфор Юрій Юрійович* (1922-1997) – український історик, партійний функціонер. Академік АН УРСР (1985). У 1952-1968 рр. – на партійній роботі в Харкові та Києві, зокрема був завідувачем відділу науки та культури ЦК КПУ (1958-1968). Завідувач кафедри історії радянського суспільства (1968-1978), декан історичного факультету (1973-1978) Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Директор Інституту історії АН УРСР (від 1991 – Інституту історії України АН України) (1978-1993).
- ²⁹⁹ Це проект видання «Зводу пам'яток історії та культури УРСР» (у 27 т.), над яким працював від 1979 р. відділ історико-краєзнавчих досліджень Інституту історії АН УРСР під керівництвом П. Тронька. В областях розпочалася робота у цьому напрямку ще з кінця 1960-х рр. Я. Дашкевич у травні 1969 р. «перебував у десятиденному відрядженні в м. Дрогобичі, Бориславі та дов-

- колишніх районах, у зв'язку з описуванням пам'яток історії та культури для республіканського довідника...» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Папка «Державний музей етнографії та художнього промислу АН УРСР»).
- ³⁰⁰ Очевидно, йдеться про попередній перелік гасел до «Радянської енциклопедії історії України» (Київ, 1969-1972 рр., т. 1-4), відповідальним редактором якої був директор Інституту історії АН УРСР Андрій Скаба.
- ³⁰¹ Див. прим. 285.
- ³⁰² Опубл.: *Васьків В.* [Рец. на:] Гошко Ю. Г. Громадський побут робітників Західної України (1920-1939). – Київ: Наукова думка, 1967. – 263 с. // *Архіви України.* – Київ, 1968. – № 3. – С. 101. *Васьків Василь Петрович* – український етнограф. Завідувач відділу етнографії Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР, старший викладач Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва.
- ³⁰³ *Іванович С.* [Рец. на:] Gumowski M. Bibliografia numizmatyki polskiej. – Toruń, 1967. – XVI, 213 s. // *Архіви України.* – Київ, 1968. – № 3. – С. 98-99; *Ярославич Д.* [Рец. на:] Каменцева Е. И. Хронология: [Учеб. пособие для гос. ун-тов]. – Москва: Высш. шк., 1967. – 187 с., 5 л. табл. // Там само. – № 4. – С. 82-83.
- ³⁰⁴ «Новий вік» – двотижнева газета українською мовою, що виходить у Бухаресті від 1949 р. (з 1989 р. – під назвою «Вільне слово»).
- ³⁰⁵ Редакційно-видавнича рада АН УРСР, заснована 1933 р., координувала видавничу роботу в АН УРСР. Тепер Науково-видавнича рада НАН України.
- ³⁰⁶ Мовиться про Відділення суспільних наук АН Вірменської РСР.
- ³⁰⁷ І. Бутич має на увазі повідомлення про те, що в «наступному році у видавництві Академії наук УРСР “Наукова думка” вийде у світ збірник “Документи про українсько-вірменські зв'язки в XVII ст.” (обсяг 10 др. арк.). Документи збірки відбивають історію вірменських поселень у Львові, економічні і культурні зв'язки українського і вірменського народів, їх спільну боротьбу проти насильственої унії з Ватіканом» (*Редакція* // *Архіви України.* – Київ, 1968. – № 1. – С. 101).
- ³⁰⁸ Йдеться про книгу: *Schütz E.* An Armeno-Kipchak Chronicle on the Polish-Turkish Wars in 1620-1621. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 1968. – 216 p. – (Bibliotheca Orientalis Hungarica; XI). Я. Дашкевич написав на неї рецензію, але не для «Архівів України»: *Дашкевич Я.* [Рец. на:] *Schütz E.* An Armeno-Kipchak Chronicle on the Polish-Turkish Wars in 1620-1621. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 1968. – 216 p. (Bibliotheca Orientalis Hungarica; XI) // УІЖ. – Київ, 1968. – № 9. – С. 146-149. Також французькою мовою, опубл. в: *Revue des Études Arméniennes.* N. S. – Paris, 1968. – Т. 5. – P. 455-460.
- ³⁰⁹ Редактор видавництва «Наукова думка» В. Новицький.
- ³¹⁰ Детальніше див.: *Украинско-армянские связи в XVII веке: Сб. док. / Сост., автор предисл. и коммент. Я. Р. Дашкевич.* – Киев: Наук. думка, 1969. – 166 с.

- ³¹¹ Опубл.: *Дорош Ю.* Рукописи та стародруки в наддністрянських районах Івано-Франківської області // *Архіви України.* – Київ, 1969. – № 2. – С. 32-36. *Дорош Юліан Омелянович* (1909-1982) – український фотомитець, краєзнавець. Фотограф відділу археології Інституту суспільних наук АН УРСР (1956-1965), учасник археологічних експедицій інституту.
- ³¹² Це фото титульної сторінки церковного співаника «Празднія» (почаївське видання 1757 р.), виявленого Ю. Дорошем 1956 р., під час археологічних експедицій Інституту суспільних наук АН УРСР у с. Уніж Обертинського (тепер – Городенківського) району Івано-Франківської області.
- ³¹³ Копія цього листа від 5 березня 1968 р. зберігається у приватному архіві Я. Дашкевича: «Вельмишановна Віра Савелівна! У зв'язку з тим, що передбачається видання підготованого мною збірника “Документи об армяно-українских связях в XVII в.,” звертаюся до Вас з таким проханням. Для того, щоб забезпечити відповідний тираж збірника, я хочу замовити через Архівне управління 400 прим[ірників] збірника – з тим, щоб після виходу в світ мені надіслали за післяплатою цю кількість примірників. Прошу Вас повідомити мене, чи для цього треба скерувати на Ваше ім'я “офіційне” замовлення – чи вистане цей лист. З повагою Яр[ослав] Да[шкевич]» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1968 р.).
- ³¹⁴ Мовиться про видання: *Каталог колекції документів Київської археографічної комісії. 1869-1899 / Упоряд.: Я. Р. Дашкевич, Л. А. Проценко, З. С. Хомуцька.* – Київ: Наук. думка, 1971. – 184 с.
- ³¹⁵ Копія листа Я. Дашкевича (датований 16 березня 1968 р.) на ім'я директора ЦДІА УРСР у Києві В. Кузьменка в цій справі зберігається у приватному архіві вченого. У ньому історик просить надіслати первісний і передрукований примірники цього видання – для написання редакторського висновку. У листі з 21 березня В. Кузьменко повідомляв Я. Дашкевичу, що 20 березня відбулося засідання Наукової ради Архівного управління при Раді Міністрів УРСР, на якому розглядалося питання каталогу. Було висловлено зауваження до передмови, тому він надіслав до Львова згадані примірники, із проханням написати редакторський висновок якнайшвидше, оскільки до 1 квітня 1968 р. каталог мав би бути зданий у видавництво (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1968 р.).
- ³¹⁶ Усі ці зауваги стосувалися рукопису збірника документів «Украинско-армянские связи в XVII веке». Див. лист 151.
- ³¹⁷ Публікація присвячена виявленню в Гродненському архіві невідомої грамоти Б. Хмельницького 1649 р.: *Матуковский Н.* Автограф Богдана Хмельницького // *Известия.* – Москва, 1968. – 12 апреля.
- ³¹⁸ *Назаренко Юрій Іванович* (1904-1991) – український літературознавець, перекладач з французької, німецької, польської, чеської та білоруської мов (Ж. Верн, Г. Гауптман, В. Гюґо, П. Шевальє, Ф. Шиллер та ін.). Збирач мате-

- ріалів про українських письменників. Викладав зарубіжну літературу у вузах УРСР.
- ³¹⁹ У 1968 р. директором замість Г. Сизоненко призначено О. Куща.
- ³²⁰ *Куц Олег Павлович* (1914-1984) – український бібліограф. Причетний до знищення у 1952 р. мистецьких пам'яток з колекції Львівського музею українського мистецтва. Заступник директора з наукової роботи Львівської бібліотеки АН УРСР (1952-1968). Директор Львівського обласного державного архіву (1968-1972). Від 1972 р. знову працював у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника АН УРСР.
- ³²¹ *Бутич Марія Іванівна* (1930 р. н.) – український історик, архівіст, археограф. Дружина І. Бутича. У 1954-1985 рр. працювала в архівній системі УРСР: Дрогобицькому (1954-1959), Львівському (1959-1960) обласних державних архівах, ЦДІА УРСР у Києві (1960-1985). Співупорядник низки збірників документів та матеріалів. (Див.: *Демченко Л.* Бутич Марія Іванівна // Українські архівісти (XIX–XX ст.): Біобібліографічний довідник. – Київ, 2007. – С. 86-87).
- ³²² Відділ рукописів Львівської державної наукової бібліотеки.
- ³²³ *Іванців Євген Маркович* (1910-1972) – український драматург, театрознавець, літературознавець. У 1949-1955 рр. – голова виконкому Сталінської районної ради м. Львова. Директор Львівської бібліотеки АН УРСР (1957-1971). Звільнений за звинуваченням в українському буржуазному націоналізмі та співробітництві з нацистами під час війни. Автор кількох п'єс, низки статей про українських радянських літераторів. (Див.: *Грень З. Т.* Іванців Євген Маркович // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2011. – Т. 11: Зор-Как. – С. 141).
- ³²⁴ Очевидно, йдеться про збірник документів, присвячений запорозькому козацтву, який планувалося підготувати Архівним управлінням при Раді Міністрів УРСР. Див. також лист 167.
- ³²⁵ 6 серпня 1968 р. І. Бутич офіційно звернувся до Я. Дашкевича з проханням відредагувати цю стенограму (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1968 р.).
- ³²⁶ Опубл.: *Полотнюк Я.* Арабський рукопис «еміра» В. Жевуського чи гамаїл литовських татар // *Архіви України*. – Київ, 1969. – № 1. – С. 85-87.
- ³²⁷ *Полотнюк Ярема Євгенович* (1935-2012) – український сходознавець, перекладач. Викладач перської та арабської мов Львівського національного університету імені Івана Франка, перекладач з цих мов.
- ³²⁸ *Вільде Ірина* (справжє ім'я – Макогон Дарина Дмитрівна) (1907-1982) – українська письменниця, громадська діячка. У 1965 р. отримала Шевченківську премію за роман «Сестри Річинські».
- ³²⁹ Опубл.: *Суленко М., Полек В.* Книга про політичні процеси Івана Франка та його товаришів [Рец. на:] Калинович В. І. Політичні процеси Івана Франка

- та його товаришів. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1967 // Архіви України. – Київ, 1969. – № 4. – С. 85-90.
- ³³⁰ Національний заклад ім. Оссолінських у Вроцлаві.
- ³³¹ Вочевидь, мовиться про потребу поїздки до Чернівецького обласного державного архіву з метою пошуку документів і матеріалів, що стосуються життя і творчості Лесі Українки. Див. лист 105.
- ³³² Альбом водяних знаків О. Мацюка під назвою «Українські філіграні XVI–XX ст.», про який пише Я. Дашкевич, мав вийти у видавництві «Наукова думка» 1972 р., однак через початок репресій щодо гуманітарної науки, побачив світ лише 1974 р., причому в зміненому (погіршеному) вигляді: *Мацюк О.* Папір та філіграні на українських землях (XVI – початок XX ст.). – Київ: Наук. думка, 1974. – 296 с.: іл. Я. Дашкевич детально описав обставини появи цієї книги, у т. ч. й те, як викинули його передмову «Філігранологія та її завдання», а також зняли його прізвище як відповідального редактора. Див.: *Дашкевич Я.* Філігранологія та завдання українського джерелознавства // *Його ж.* Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. – Львів, 2011. – С. 646-648.
- ³³³ Альбом печаток українських міст і сіл так і не був підготовлений до друку О. Маркевичем.
- ³³⁴ *Калинець Ігор Миронович* (1939 р. н.) – український поет і письменник, дисидент. Почесний доктор Львівського національного університету імені Івана Франка. У 1992 р. отримав Шевченківську премію за книгу вибраних поезій «Тринадцять алогій». (Див.: Одержимість: Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ігорем Калинцем. – Львів: Піраміда, 2002. – 176 с.).
- ³³⁵ *Котельнікова В. І.* – працівник Львівського обласного державного архіву. Спільно з Р. Плоткіною та О. Рузановим уклала путівник по архіву, виданий у Києві 1965 р.
- ³³⁶ Можливо, йдеться про дві рецензії: *Василько Ан.* [Ніковський А.]. Дон-Жуан в українській літературі // Рада. – Київ, 1913. – Ч. 7. – 9 января. – С. 2-3; *Його ж.* Екзотичність сюжету і драматизм у творах Лесі Українки // Літературно-науковий вістник. – Київ, 1913. – Кн. 10. – С. 57-70. Див.: *Дунай П.* Леся Українка у критичній рецепції Андрія Ніковського // Українська мова та література. – Київ, 2005. – Ч. 7. – С. 9-11. *Ніковський Андрій Васильович* (1885-1942) – український громадсько-політичний і державний діяч, літературознавець, публіцист. (Див.: *Дунай П. О.* Ідейно-естетичні засади літературно-критичної діяльності Андрія Ніковського: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Київ, 2006. – 20 с.; Євген Чикаленко. Андрій Ніковський: Листування 1908-1921. – Київ: Темпора, 2010. – 448 с.).
- ³³⁷ Це, очевидно, копії листів Олени Пчілки до Івана Франка за 1885-1899 рр., які зберігаються у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. В. Стефаника, відділ рукописів, ф. 29 (Возняк М.), спр. 639 / п. 146.

- ³³⁸ «Рада» – українська щоденна газета ліберального спрямування, яка виходила в Києві у 1906-1914 рр.
- ³³⁹ Учений коментує видання: Леся Українка. Публікації. Статті. Дослідження. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1956. – Т. 2: Публіцистика. Прозові твори. Статті. Дослідження. Спогади. – 500 с.
- ³⁴⁰ Мовиться про етнографічну збірку: Детские игры, песни и сказки Ковельского, Луцкого и Новоград-Волынского уездов Волынской губернии. – Киев, 1903.
- ³⁴¹ *Квітка Климент Васильович* (1880-1953) – український музикознавець-фольклорист. Чоловік Лесі Українки. Збирав народні мелодії, автор наукових праць з музичного фольклору. Працював у окружних судах Тифліса та Сімферополя (1902-1905). Товариш генерального секретаря судових справ УНР (1917-1918). Науковий співробітник ВУАН (1920-1933), потім професор Московської консерваторії (1933-1953, з перервами). Політв'язень (1933-1936). (Див.: *Сторожук А.* Климент Квітка: людина – педагог – вчений. – Київ, 1998. – 100 с.).
- ³⁴² Йдеться про: ЦДІА УРСР у Києві, ф. 275, оп. 1, спр. 1178, арк. 486-а, вкладка 2-23. (Див.: Леся Українка: Документи і матеріали. – Київ, 1971. – С. 187-192).
- ³⁴³ Історик має на увазі видання: *Апанович О.* Збройні сили України першої половини XVIII ст. – Київ: Наук. думка, 1969. – 224 с. *Апанович Олена Михайлівна* (1919-2000) – український історик. Кандидат історичних наук (1950). Молодший (1950-1956), старший (1956-1972, 1995-2000) науковий співробітник Інституту історії АН УРСР, старший науковий співробітник відділу рукописів Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (1973-1986). (Див.: *Олена Михайлівна Апанович: Бібліографічний покажчик* (до 75-річчя від дня народження і 50-річчя наукової діяльності) / Упоряд. С. Даневич. – Київ, 1995. – 53 с.). Згадана книга О. Апанович стала приводом у 1972 р. для її звільнення з Інституту історії АН УРСР, що було черговим виявом боротьби із «українським буржуазним націоналізмом».
- ³⁴⁴ Див. лист 156.
- ³⁴⁵ Висловлюється ставлення до ідеї видання збірника, який побачив світ лише у 1998 р. (роботу над ним завершено ще на початку 1970-х рр.): Володимир Гнатюк: Документи і матеріали (1871-1989) / Упоряд.: Я. Дашкевич, О. Купчинський, М. Кравець, Д. Пельц, А. Сисецький. – Львів, 1998. – 463 с. Детальніше про обставини його видання див.: *Відповідальний редактор [Купчинський О.]*. Передне слово // Володимир Гнатюк: Документи і матеріали (1871-1989). – Львів, 1998. – С. I–IV). У планах науково-дослідної роботи Я. Дашкевича на 1971 р. (він тоді працював у Музеї етнографії та художнього приміслу АН УРСР) зазначено виявлення, опрацювання й наукове коментування збірника «Володимир Гнатюк: Документи і матеріали», обсягом 30 аркушів (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Папка «Державний музей етнографії та художнього приміслу АН УРСР»).

- ³⁴⁶ Збірник, присвячений М. Драгоманову, видано 2001 р.: Михайло Драгоманов: Документи і матеріали 1841-1994 / Упоряд.: Г. Болотова, І. Бутич, Н. Грабова, О. Купчинський, Д. Пельц, Г. Сорока. – Львів, 2001. – 732 с.
- ³⁴⁷ Спогади К. Квіткі «На роковини смерті Лесі», написані в першу річницю смерті Лесі Українки, ввійшли до книги: Лесь Українка: Документи і матеріали. – Київ, 1971. – С. 287-317.
- ³⁴⁸ Йдеться про видання: Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові 1233-1799 / Склали і підготували до друку О. А. Купчинський, Е. Й. Ружицький; Редкол. Н. Ф. Врадій, Я. П. Кісь (відп. ред.), О. Г. Мітюков. – Київ: Наук. думка, 1972. – 671 с. Його відповідальним редактором насправді був Я. Дашкевич, однак 1972 р., внаслідок посилення ідеологічного тиску на гуманітарну науку, прізвище вченого вирішили зняти, хоч згідно з угодою, укладеною 1969 р. між істориком та ЦДІА УРСР у Львові, він зобов'язувався прорецензувати, провести науково-технічне редагування каталогу, а також стати його відповідальним редактором (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1969 р.).
- ³⁴⁹ Див. прим. 332.
- ³⁵⁰ Стаття не була опублікована. У редакції збірника «Історичні джерела та їх використання» (вип. 7) Я. Дашкевичу 15 червня 1971 р. поінформували про ліквідацію розділу «Історична географія» й порадили передати текст до редакції «Українського історико-географічного збірника». Про свою згоду на це автор 25 червня 1971 р. написав відповідальному секретареві збірника «Історичні джерела та їх використання» В. Скорині. 29 серпня 1971 р. Я. Дашкевич листовно звернувся до О. Молодчикова, секретаря редколегії «Українського історико-географічного збірника», з проханням опублікувати статтю в другому випуску цього видання, однак воно з'явилося без праці львівського вченого (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1971 р.).
- ³⁵¹ Стаття не була надрукована.
- ³⁵² Див. прим. 281.
- ³⁵³ *Королюк Володимир Доробійович* (1921-1981) – радянський історик-славіст. Доктор історичних наук (1965). Працював у Інституті слов'янознавства АН СРСР (1947-1981). (Див.: *Флоря Б. Н.* Владимир Доробеевич Королюк (1921-1981) // *Портрети істориків.* – Москва, 2004. – Т. 3: Древний мир и средние века. – С. 532-542).
- ³⁵⁴ У цей час (21 липня – 9 серпня) Я. Дашкевич перебував у науковому відрядженні в Закарпатті. Працював у бібліотеці Ужгородського державного університету, Закарпатському обласному державному архіві у Берегові та його філії – в Мукачеві, над плановою темою «Етнографічне дослідження українців Радянських Карпат ХІХ–ХХ ст.» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Папка «Державний музей етнографії та художнього промислу АН УРСР»).

- ³⁵⁵ Опубл.: *Гаєрський С. Ф.* До питання про перебування війська Б. Хмельницького в південно-західній частині Белзького воєводства (1648-1651 рр.) // Архіви України. – Київ, 1970. – № 4. – С. 21-26. *Гаєрський Станіслав-Францішек* (1932 р. н.) – польський історик, радний гміни Чесанів (Любачівський повіт, Підкарпатське воєводство, Польща). Автор праць з історії Чесанова та околиць. Підтримував наукові контакти з Я. Дашкевичем, який посприяв йому в опублікуванні в «Архівах України», окрім згаданої статті, ще однієї: *Гаєрський С. Ф.* Нові джерела [Про потилицький гончарський центр (друга половина XVI – перша половина XVII ст.)] // Архіви України. – Київ, 1968. – № 3. – С. 85-90.
- ³⁵⁶ Стаття не з'явилася в «Архівах України» – передовсім тому, що 1972 р. прізвище Я. Дашкевича потрапило до «чорного списку» авторів, яких заборонялося публікувати. 21 жовтня 1970 р. її текст надійшов до редакції, про що повідомив відповідальний секретар видання Б. Гордієнко (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1970 р.). Стаття пролежала в редакції два роки. 26 квітня 1972 р. новий відповідальний секретар «Архівів України» Л. Русецький написав офіційного листа Я. Дашкевичу, поінформувавши вченого, що його праця рецензувалася в Інституті історії АН УРСР. Невдовзі, 5 травня 1972 р. історик відправив до редакції перероблений варіант дослідження, із супровідним листом, у якому зазначав: «Після ознайомлення з рецензією О. В. Молодчикова, яку Ви мені надіслали 26 квітня ц. р., я вніс деякі уточнення в текст статті (виключив відомості про дофедорівське книгодрукування, які справді не стосуються теми статті; подав загальні висновки про значення діяльності О. Карматанянца та згадав про діяльність Івана Федорова). Одночасно я залишив попередній заголовок статті, бо, як відомо, Львів розташований на території України – і навіть вірменське друкарство в цьому місті є складовою частиною загальної історії книгодрукування на Україні. Я доповнив також статтю згадками про найновішу літературу питання та пов'язані з нею проблеми». На це Л. Русецький 6 травня 1972 р. відповів, що дослідження не може бути вміщене в «Архівах України», через «перевантаженість редакційного портфеля» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1972 р.), пропонуючи, натомість, передати його до десятого випуску збірника «Історичні джерела та їх використання», котрий, як відомо, не був надрукований. Пізніше вчений усе ж таки опублікував статтю на тему вірменського книгодрукування у Львові першої половини XVII ст.: *Дашкевич Я. Р.* Первый армянский книгопечатник на Украине Ованнес Карматанянц // *Patma-banasirakan handes.* – Erevan, 1976. – № 1. – Р. 221-233.
- ³⁵⁷ Див. прим. 350.
- ³⁵⁸ Опубл.: *Дашкевич Я.* Питання розвитку історіографії спеціальних дисциплін історії України // Архіви України. – Київ, 1970. – № 4. – С. 9-12.
- ³⁵⁹ Опубліковано не в «Архівах України», а в інших наукових виданнях – у Єревані та Парижі: *Дашкевич Я. Р.* Матеріали по истории армянских колоний

- на Україні в бібліотеках Кракова и Вроцлава // Banber Hayastani arxivneri. – Erevan, 1970. – № 3. – P. 175-186; *Dachkévytch Ya.* Matériaux pour l'histoire des colonies arméniennes en Ukraine, se trouvant dans les bibliothèques de Cracovie et de Wrocław // Revue des Études Arméniennes. N. S. – Paris, 1970. – T. 7. – P. 451-465.
- ³⁶⁰ Йдеться про книгу: Sto padesát let česko-ukrajinských literárních styků, 1814-1964: vědecko-bibliografický sborník / Redakce sborníku a vedení bibliografických prací: Orest Zilynský. – Praha: Svět Sovětů, 1968. – 477 s.: il.
- ³⁶¹ *Гуржій Іван Олександрович* (1915-1971) – український історик, дослідник історії України XVIII–XIX ст. Професор (1955), член-кореспондент АН УРСР (1958). Від 1948 р. працював в Інституті історії АН УРСР, на посадах молодшого (1948) та старшого (1948-1955) наукового співробітника, завідувача відділу історії феодалізму (1955-1958), заступника директора з наукової роботи (з 1958) та завідувача відділу історіографії та джерелознавства (1969-1971). Автор близько 300 наукових праць. Відповідальний редактор «Українського історико-географічного збірника» (1971-1972). (Див.: Історик Іван Гуржій у колі рідних і колег: спогади, документи, статті про вченого. – Черкаси, 2008. – 335 с.).
- ³⁶² *Молодчиков Олександр Володимирович* (1919-1997) – дослідник історичної географії та картографії, книгознавець. Кандидат історичних наук (1962). Працював у Державній публічній бібліотеці АН УРСР (1951-1966), старшим науковим співробітником Інституту історії АН УРСР (1969-1984). Секретар редакційної колегії «Українського історико-географічного збірника» (1971-1972).
- ³⁶³ Див. прим. 350.
- ³⁶⁴ Мовиться про участь О. Купчинського у всесоюзній конференції, присвяченій вивченню та археографії давніх рукописних джерел, яка відбулася у Тбілісі 3-5 листопада 1969 р. Львівський вчений виступив на ній з повідомленням «Деякі питання наукового опису грамот», що стосувалося принципів описування пергаментних грамот 1233-1799 рр. у ЦДІА УРСР у Львові. (Див.: *Купчинський О.* Конференції з питань дослідження і готування до друку стародавніх рукописних джерел // Архіви України. – Київ, 1970. – № 3. – С. 97-101).
- ³⁶⁵ Автор має на увазі спогад Ю. Меженка про журнал «Бібліологічні вісті», написаний у 1962 р. На сторінках «Архівів України» він, однак, друком не з'явився – ані в № 1 за 1970 р., ані пізніше, у зв'язку із звільненням І. Бутича з посади відповідального редактора цього видання та початком ідеологічного наступу на гуманітарну науку 1972 р. Уперше цей спогад опубліковано без додатка в: *Дашкевич Я.* «Бібліологічні вісті» – ідеї та люди // Євшан-зілля. – [Львів], 1989. – Ч. 5. – С. 1-13; найновіша публікація з додатком: Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945-1969). – Львів, 2009. – С. 251-255.

- ³⁶⁶ *Крячок Микола Іванович* (1930 р. н.) – український архівіст. Старший науковий співробітник Науково-видавничого відділу Архівного управління при Раді Міністрів УРСР (1964-1969), заступник директора Центрального державного архіву Жовтневої революції і соціалістичного будівництва УРСР (1969-1970), директор ЦДІА УРСР у м. Києві (1970-1977). У 1977 р. призначений директором Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтв УРСР. Автор близько 100 наукових праць з історії української літератури, історіографії, архівознавства.
- ³⁶⁷ Див. прим. 281.
- ³⁶⁸ Опубл.: *Полотнюк Я. Є.* Питання джерелознавчого дослідження твору Павла Халєбського «Подорож патріарха Макарія...» // Історичні джерела та їх використання. – Київ, 1971. – Вип. 6. – С. 68-82.
- ³⁶⁹ Йдеться про конкурс на заміщення посади завідувача відділу етнографії Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР, виконуючим обов'язки якого Я. Дашкевич був від 1 грудня 1969 р.
- ³⁷⁰ Опубл.: *Я. Д. [Рец. на:]* Tryjarski E. Dictionnaire arméno-kiptchak d'après trois manuscrits des collections viennoises. Т. 1, fasc. 1-3: А-О. – Warszawa, 1968-1969. – 603 р. // Архіви України. – Київ, 1971. – № 1. – С. 98-99. *Триярський Едвард* (1923 р. н.) – польський сходознавець-тюрколог. Дослідник мови, історії та культури тюркомовних народів Сходу. Один з найкращих знавців вірменокипчацької мови. Постійний учасник міжнародних конгресів зі сходознавства. Автор більше 300 наукових праць, у т. ч. 10 книжок. Працював на кафедрі орієнталістики Польської академії наук, в Інституті матеріальної культури тієї ж академії. Надзвичайний (1974), звичайний (1987) професор. Головний редактор журналу «Rocznik Orientalistyczny» (1977-2004). (Див.: *Jankowski H.* Professor Edward Tryjarski // Rocznik Orientalistyczny. – Warszawa, 2005. – Т. 57. – № 2. – С. 5-7). Від початку 1960-х рр. Я. Дашкевич підтримував з цим ученим тісні наукові контакти, результатом чого стали численні спільні праці та велике за обсягом листування.
- ³⁷¹ Окремих рецензій і відгуків на цей збірник документів у польській історіографії не було. (Див.: Олег Купчинський: *Бібліографічний покажчик / Уклад. М. Трегуб.* – Львів, 2006. – С. 98).
- ³⁷² Окрім цієї частини «Вірмено-кипчацького словника», Е. Триярський підготував ще три частини. Див.: *Tryjarski E.* Dictionnaire arméno-kiptchak d'après trois manuscrits des collections viennoises. – Warszawa, 1968. – Т. 1. – Fasc. 2: І-К; 1969. – Fasc. 3: Х-О; 1972. – Fasc. 4: Р-Ž. – 914 р.
- ³⁷³ Див. прим. 332, 348.
- ³⁷⁴ *Білодід Іван Костянтинович* (1906-1981) – український мовознавець. Академік АН УРСР (1957), академік АН СРСР (1972). Від 1946 р. працював у Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР, у 1961-1981 рр. – директор цього інституту. Міністр освіти УРСР (1957-1962), віце-президент АН УРСР

- (1962-1978). Досліджував історію української мови, лінгвостилістику. Відповідальний редактор «Словника української мови» (Київ, 1970-1980, т. 1-11).
- ³⁷⁵ Музей історії міста Гданська (Muzeum Historii Miasta Gdańska; тепер – Muzeum Historyczne Miasta Gdańska), заснований 1970 р.
- ³⁷⁶ До цього збірника не ввійшла. Оpubлікована під зміненою назвою в іншому виданні: *Дашкевич Я. Р.* Українсько-іранські переговори напередодні Хотинської війни // УІЖ. – Київ, 1971. – № 9. – С. 124-131.
- ³⁷⁷ Я. Дашкевич не брав участі у цій конференції. Із відходом І. Бутича з посади начальника Науково-видавничого відділу Архівного управління при Раді Міністрів УРСР, львівський вчений припинив співпрацю з цією установою.
- ³⁷⁸ *Висоцький Сергій Олександрович* (1923-1998) – український історик, археолог. Доктор історичних наук (1978). Працював у Державному історико-архітектурному заповіднику «Софійський музей», Інституті археології АН УРСР (1967-1992). Досліджував графіті собору Св. Софії в Києві. Автор понад 150 наукових праць.
- ³⁷⁹ *Бевзо Олександр Арефійович* (1901-1981) – український історик-джерелознавець. Від 1947 р. працював у Інституті історії АН УРСР: молодший науковий співробітник відділу археографії (1947-1959), відділу допоміжних історичних дисциплін (1959-1963), відділу історії міст і сіл УРСР (1963-1967). Керівник наукового архіву Інституту від 1963 р.
- ³⁸⁰ Йдеться про видання: *Бевзо О. А.* Львівський літопис і Острозький літописець: Джерелознавче дослідження. – Київ: Наук., думка, 1970. – 200 с.
- ³⁸¹ *Гошко Юрій Григорович* (1917-2004) – український вчений-етнограф, історик. Доктор історичних наук (1970), професор (1979). Директор Львівського державного історичного музею (1951-1958), Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР (від 1982 р. – Львівське відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР) (1958-1988). Автор багатьох праць про етнокультурні процеси на Західній Україні ХХ ст. (зокрема, зміни культурно-побутових традицій робітників), з етнографії Карпат (у т. ч. заселення, міграції, побут населення цього гірського регіону в XV–XVIII ст.). (Див.: Гошко Юрій Григорович: Бібліографічний покажчик / Упоряд. М. О. Мороз. – Львів, 1987. – 36 с.).
- ³⁸² Статтю не опубліковано. Див.: Бібліографія друкованих праць Івана Крип'якевича // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 8: Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. – С. 68.
- ³⁸³ Опубл.: *Грунін Т.* Агатангел Кримський (До 100-річчя з дня народження) // Архіви України. – Київ, 1971. – № 1. – С. 16-26.
- ³⁸⁴ Мовиться про вето І. Білодіда на результати конкурсу на заміщення посади завідувача відділу етнографії Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР. Див. лист 184.

- ³⁸⁵ Опубл.: [Дашкевич Я.]. Сходознавець Тимофій Іванович Грунін // Архіви України. – Київ, 1971. – № 1. – С. 16.
- ³⁸⁶ Историк має на увазі рецензію: Я. Д. [Рец. на:] Tryjarski E. Dictionnaire arméno-kiritchak d'après trois manuscrits des collections viennoises. Т. 1, fasc. 1-3. – Warszawa, 1971 // Архіви України. – Київ, 1971. – № 3. – С. 98-99.
- ³⁸⁷ Див. прим. 369, 384.
- ³⁸⁸ Євшан (Федюшка) Микола Йосипович (1889-1919) – український літературний критик, перекладач. Автор близько 170 літературно-критичних та публіцистичних творів. (Див.: Бабій О. Микола Євшан (Федюшка). Життя і творчість: В десятиліття його смерті, 1919-1929. – Львів, 1929. – 68 с.).
- ³⁸⁹ Установча нарада упорядників бібліографії «Історії Української РСР» відбулася 30-31 березня 1971 р. в Державній історичній бібліотеці УРСР у Києві. Я. Дашкевич виступив на ній із доповіддю «Бібліографічні праці М. Кордуби та їх використання при складанні бібліографії “Історія Української РСР”» (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1971 р.).
- ³⁹⁰ Я. Дашкевич не виступав із повідомленням на цій сесії – «у зв’язку з перевантаженістю програми», як 18 грудня 1970 р. офіційно повідомили в оргкомітеті (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1970 р.). Хоча насправді причина була інша: «неблагонадійність» ученого та напружені стосунки з І. Білодідом, зіпсуті остаточно через справедливо гостру рецензію на «Українські грамоти XV ст.» – видання, підготоване до друку В. Русанівським, співробітником Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. Историк писав: «І. Білодід власноручно викреслив мое прізвище з програми наукової конференції, присвяченої 100-річчю з дня народження Агатангела Кримського, вже після того, як я отримав запрошення взяти в ній участь» (Дашкевич Я. Для Омеляна Прицака. Мемуарний жмуток до 75-річчя // Його ж. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 721).
- ³⁹¹ Див. прим. 369, 384.
- ³⁹² Опубл.: Дашкевич Я. Р. Этнография Украины в освещении восточноязычных источников XVII в. // Всесоюзная научная сессия, посвященная итогам поле-вых археологических и этнографических исследований 1970 г.: Тез. докл. (секции этнографии, фольклора и антропологии). – Тбилиси, 1971. – С. 64-67.
- ³⁹³ Йдеться про нове керівництво Архівного управління при Раді Міністрів УРСР на чолі з Олександром Мітюковим (на посаді – у 1969-1988 рр.).
- ³⁹⁴ Яценко Михайло Трохимович (1923-1996) – український літературознавець, фольклорист. Доктор філологічних наук (1980). Лауреат Шевченківської премії (спільно з іншими вченими) за упорядкування 50-томного зібрання творів І. Франка (1988). Працював у Міністерстві культури УРСР (1952-1962), Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології АН УРСР (1962-1966), Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (від 1966). Автор

праць з історії літератури XIX ст., серед яких і книги «Володимир Гнатюк. Життя і фольклористична діяльність» (Київ, 1964). Я. Дашкевич має на увазі внутрішню рецензію, яку М. Яценко 15 травня 1972 р. написав на збірник «Михайло Гнатюк: Документи і матеріали». На її підставі підготовку книжки до друку було припинено. Детальніше про перипетії видання цього збірника див.: *Відповідальний редактор [Купчинський О.] Передне слово // Володимир Гнатюк: Документи і матеріали (1871-1989)*. – Львів, 1998. – С. I–IV.

³⁹⁵ У цій справі 1 вересня 1972 р. з офіційним листом до Я. Дашкевича звернувся начальник Науково-видавничого відділу Архівного управління при Раді Міністрів УРСР Павло Дишлейвий. Він запропонував ученому спільно з Я. Ісаєвичем, О. Купчинським та В. Кульчицьким взяти участь у роботі над довідником «Державні та громадські установи на Україні періоду феодалізму» й розробити проект плану-проспекту. Того ж року Я. Дашкевич рецензував статті для довідника «Установи України кінця XVIII – початку XX ст.», що готувався працівниками Закарпатського обласного державного архіву, склав перелік установ Закарпаття та Північної Буковини, які потрібно було включити у видання (Меморіальна бібліотека-архів Я. Дашкевича. Офіційне листування 1972 р.).

³⁹⁶ Мовиться про рецензію: *Васьків В.* Леся Українка мовою документів // *Жовтень*. – Львів, 1972. – № 2. – С. 147-148.

³⁹⁷ На посаді старшого наукового співробітника ЦДІА України у Львові Я. Дашкевич працював від 1 лютого 1976 р. до 1 грудня 1979 р.

³⁹⁸ *Шереметьєва-Дашкевич Людмила Дмитрівна (1946-2005)* – український журналіст, дисидент, дослідник-етнограф. Дружина Я. Дашкевича. Належала до покоління шестидесятників. Підпільно друкувала матеріали дисидентів, брала участь у виданні «Українського вісника». Соратниця Ігоря та Ірини Калинців, І. Кандиби, З. Красівського, М. Осадчого, В. Стуса, В. Чорновола та інших діячів національного відродження. Працювала у Державному музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР та Львівському державному інституті прикладного і декоративного мистецтва у Львові, літературним редактором у газетах. (Див.: *Дашкевич Я.* Пам'яті Людмили Дашкевич // *Його ж.* Постаї: Нариси про діячів історії, політики, культури. – Львів, 2007. – С. 750-751).

³⁹⁹ Цю посаду Л. Шереметьєва-Дашкевич обіймала від 10 грудня 1975 до 1 квітня 1978 р.

⁴⁰⁰ Опубл.: *Андрощук М. Я., Дашкевич Я. Р., Трусевич С. М.* Олеско // *История городов и сел Украинской ССР. Львовская область*. – Киев, 1978. – С. 206-214.

⁴⁰¹ Під «вільним часом» Я. Дашкевич розуміє час, вільний від постійної роботи, – від 1 квітня 1980 р. і до 1 листопада 1990 р. учений був безробітний.

⁴⁰² Йдеться про важку роботу над підготовкою до друку «Історії міст і сіл Української РСР», яку І. Бутич виконував в УРЕ, де працював у 1971-1991 рр.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АН	– Академія наук
АУ	– Архівне управління при Раді Міністрів УРСР
ВАК	– Вища атестаційна комісія СРСР
ВУАН	– Всеукраїнська академія наук
ДАЛО	– Державний архів Львівської області (у 1958-1980 рр. – Львівський обласний державний архів).
Держуніверситет	– державний університет
ЕУ	– «Енциклопедія Українознавства»
ІНО	– Інститут народної освіти
ЛНВ	– «Літературно-науковий вістник»
МЗС	– Міністерство закордонних справ СРСР
НІБ	– «Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР»
НТШ	– Наукове товариство імені Шевченка у Львові
обком	– обласний комітет Комуністичної партії УРСР
облрхів	– обласний архів
РВР	– Редакційно-видавнича рада
РМ	– Рада Міністрів
УЗЕ	– «Українська загальна енциклопедія»
УІЖ	– «Український історичний журнал»
УРЕ	– «Українська радянська енциклопедія»; однієюменне видавництво
ЦДАДА	– Центральний державний архів давніх актів у Москві
ЦДІА	– Центральний державний історичний архів
Центрархів	– Центральний державний історичний архів
ЦК КПУ	– Центральний комітет Комуністичної партії УРСР
ЦК КПРС	– Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК*

Б

Баку, м. 209
Батієва гора, р-н Києва 179
Берегове, м. 274
Біле, с. 244
Борислав, м. 268
Брянська обл. 192
Будапешт, м. 127, 147
Бухарест (București), м. 183, 269

В

Варшава (Warszawa), м. 5, 134,
145, 159, 191, 193-194
Вишнівчик, с. 244
Відень, м. 265
Вільнюс, м. 150, 159
Вірменія 8, 14, 29, 45-46, 50, 53, 56,
65, 125, 128, 130, 138, 140, 210,
246
Волинь 197, 244, 253
Вроцлав (Wrocław), м. 5, 191, 193-
194

Г

Галицько-Волинське князівство
265
Галичина (Східна Галичина) 67,
69, 152, 253, 258, 263
Ганза 211
Городенківський р-н 270

Д

Дніпро, р. 116
Дніпропетровськ, м. 116
Дністер, р. 226
Дорпат *див.* Тарту
Дрогобич, м. 268
Дунаїв, с. 244

Є

Єреван (Ереван), м. 5, 14-16, 40, 46,
48, 54, 59-60, 62-63, 65-66, 96,
99, 101-102, 140, 168, 204, 209-
210, 212, 226, 241, 245-246, 254

З

Заболотці, с. 244
Закарпаття 203, 253, 274, 280
Запоріжжя, м. 116
Західна Україна 75, 264, 278; *див.*
також Україна
Західний Сибір 141

І

Івано-Франківськ (Станіслав),
м. 55, 75, 126-127
Івано-Франківська обл. 270
Італія 138

К

Кабардино-Балкарія 209

* З огляду на часте вживання, у покажчик не внесено гасла «Київ» та «Львів».

Кавказ 209
 Казань, м. 168
 Кам'янець-Подільський (Кам'я-
 нець), м. 14, 27, 53, 169, 201,
 207, 214, 259

Канів, м. 88
 Карпати 173, 175, 278
 Кафа, м. 255
 Келеберда, с. 121, 258
 Київська Русь 239, 265
 Київщина 244
 Кіровоград, м. 149
 Клуж, м. 258
 Колима, регіон 265
 Краків (Kraków), м. 5, 191, 193
 Кременчуцький р-н 258
 Крим 104, 255

Л

Лейден, м. 259
 Ленінград (Петербург, Петро-
 град), м. 51, 142, 171, 216, 267
 Липівці, с. 244
 Луцьк, м. 75
 Львівська обл. 85, 88, 187, 226, 243
 Львівщина 48
 Любачівський повіт 275
 Люблін, м. 5, 191, 193-194

М

Москва, м. 5-6, 15, 35, 51, 66-67,
 88, 103, 109, 202, 216, 230,
 240
 Московская обл. 215
 Мукачево, м. 274
 Мытищи, м. 215

Н

Нальчик, м. 6, 209
 Ніжин, м. 156
 Німеччина 14
 Нью-Йорк, м. 133

О

Обертинський р-н 270
 Одеса, м. 128, 131, 135, 210, 259
 Олесько (Олеско), м. 227-228,
 244

П

Париж, м. 266
 Пасічна, с. 226
 Петербург *див.* Ленінград
 Петроград *див.* Ленінград
 Північна Буковина 280
 Підкарпатське воєводство 275
 Поділля 253
 Полтава, м. 216
 Полтавська обл. 258
 Полтавщина 126-127, 129-130,
 179, 244, 255
 Польське королівство 268
 Польща (Polska) 15, 33, 106, 108,
 191-194, 202, 211, 275
 Прикарпаття 245
 П'ятигорськ, м. 15, 159

Р

Радянський Союз 145, 168
 Річ Посполита 256, 268
 Розлуч, с. 244
 Ромни, м. 117
 Румунія 138

- С**
 Середня Азія 131, 141
 Сімферополь, м. 273
 Стамбул, м. 141, 255
 Станіслав *див.* Івано-Франківськ
 Суми, м. 117
 Сумська обл. 192
 Східна Галичина *див.* Галичина
 Східна Україна 193; *див. також*
 Україна
 США 14, 133
- Т**
 Тарту (Дорпат), м. 141
 Тбілісі (Тбилиси, Тифліс), м. 6,
 207, 219, 273, 276
 Тернопіль, м. 158, 177
 Трускавець, м. 99, 166
 Туреччина 255-256
 Турткуль, м. 263
 Тустановичі, р-н Борислава 5, 166
- У**
 Угорщина 15, 138
 Уж, р. 203
 Ужгород (Uzhgorod), м. 5, 55, 203
 Україна 4, 8, 16, 20, 30, 47, 51, 56,
 68, 84-86, 93, 102, 106, 136, 141-
 142, 147-148, 169, 187, 207, 232,
 234, 239-241, 245, 259, 265,
 275-276; *див. також* Західна
 Україна, Східна Україна
 Умань, м. 102, 156, 165, 265-266
 Уніж, с. 270
- Ф**
 Феодосія, м. 104
- Франкфурт-на-Майні, м. 266
- Х**
 Харків, м. 39, 43, 51, 96, 199, 265,
 268
 Херсон, м. 116
 Ходорів, м. 187
 Холмщина 253
 Хотинщина 214
- Ч**
 Чемеринці, с. 244
 Чернівці, м. 55, 117, 135, 141, 178,
 192, 214
 Чернігівська обл. 192
 Чернігівщина 244
 Чесанів, м. 275
 Чехословаччина 146, 249
 Чигирин, м. 145
- В**
 București *див.* Бухарест
- К**
 Kraków *див.* Краків
- Р**
 Polska *див.* Польща
- U**
 Uzhgorod *див.* Ужгород
- W**
 Warszawa *див.* Варшава
 Wrocław *див.* Вроцлав

ПОКАЖЧИК ІМЕН*

А

- Абдуллін І. (Абдуллин И.), вч. 168, 266
Айвазовский И. (Aivazovsky I., Aiwasowski I., Aivazovsky I.), художник 205
Альохін Д., вч. 241
Андрей Юрьевич, князь 227
Андрощук М., вч. 280
Апанович О., вч. 199, 273
Артеменко В., художник 83

Б

- Бабій О., вч. 279
Бадян В., вч. 104, 255
Барабой А., вч. 256, 261
Баранович О., вч. 244
Батуріна С., вч. 239
Батюк А., вч. 248
Бевзо О., вч. 212, 278
Бегдаш-ага (Бекташ-ага), візир 145, 258
Бездрабко В., вч. 237-238, 252
Белов Г., вч. 250
Білецький С., вч. 243
Білодід І., вч. 211, 277-279
Білокінь С., вч. 251, 258, 263
Білоніжка П., вч. 248
Боднар В., вч. 259

- Болотова Г., вч. 8, 274
Болтин Е., вч. 250
Боровой С., вч. 252
Боряк Г., вч. 239
Брайчевський М., вч. 78, 80, 87, 258
Брега Г., вч. 250
Бунченко В., вч. 22, 253
Бутич М., вч., дружина І. Бутича 3, 22, 27, 190, 195, 208, 218-219, 222, 224, 265, 268, 271
Буцько М., вч. 82-83, 249
Бучко Д., вч. 117, 257

В

- Вальо М., вч. 255, 261
Василько Ан. *див.* Ніковський А.
Васьків В., вч. 182, 269, 280
Введенський (Введенский) А., вч. 21, 95, 100, 252
Верба І., вч. 244
Верн Жуль, письменник 270
Висоцький С., вч. 212, 278
Вільде Ірина (Макогон Д.), письменниця 192, 271
Вовчак А., вч. 248
Возницький Б., вч. 227
Возняк М., вч. 196
Врадій Н., архівіст 12, 22, 160, 170, 187, 253, 264, 274

* У покажчик не внесено гасел «Бутич Іван» і «Дашкевич Ярослав», а також криптонімів та псевдонімів Я. Дашкевича.

- Г**
Гаєрський С. Ф., вч. 205, 275
Галевич О., вч. 236
Галоян Г., вч. 246
Гауптман Г., письменник 271
Гебус-Баранецька С., графік 59, 162
Гирич І., вч. 3
Гісцова Л., вч. 238
Гнатюк В., вч. 7-8, 200
Гневишева О., архівіст 265
Гордієнко Б., архівіст 105, 108, 113, 117, 254-255, 262, 275
Горький Максим, письменник 216
Гошко Ю., вч. 212, 278
Грабова Н., вч. 8, 274
Грабовецький В., вч. 15, 60, 74, 76-78, 245
Грень З., вч. 271
Григорян В., вч. 245
Григорянц О., вч. 27, 66
Гринько В., фотограф 222
Грунін (Грунин) Т., вч. 15-16, 168, 212-215, 266, 278
Грушевський М., вч. 23-24, 27, 119, 121, 257
Грушевський О., вч. 56, 244
Гуменюк В., художник 223
Гуржій І., вч. 207, 276
Гюго В., письменник 270
- Д**
Даневич С., вч. 273
Дашкевич Л. *див.* Шереметьєва-Дашкевич Л.
Дашкевич Р., громадський діяч, батько Я. Дашкевича 246
Дей О., вч. 120, 258
Демченко Л., вч. 271
Дергільов І., художник 229-230
Деркач М., вч. 7, 141, 257, 261
Дзюбан Р., вч. 237
Дзюбка І., вч. 79, 249
Дишлевий П., архівіст 12, 280
Домбровська Г., вч. 234, 263, 265
Дорош Ю., фотограф 186, 188, 190, 270
Дорошенко Д., вч. 254
Драгоманови, родина 179
Драгоманов М., вч. 7-8, 27, 119, 121, 200, 240, 274
Дубина К., вч. 268
Дубровіна Л., вч. 239
Дудко В., вч. 255
Дунай П., вч. 272
Дядиченко В., вч. 21
- Є**
Євшан (Федюшка) М., вч. 216, 279
Єганян О., вч. 27, 168
Єрмак К., вч. 241
- Ж**
Жолудєв Ю., художник 140
- З**
Загородній, партійний функціонер 27, 74
Зайцев Ю., вч. 235
Захарченко Д., художник 195

Захарчишина П., вч. 254, 258
Зварич В., вч. 112, 163-165, 177,
256, 264
Зіхні (Соукаль) А. (Zihni Soysal A.),
вч. 104, 255
Зубець Ю., вч. 236

И

Иоаннисян А. *див.* Иоаннісян А.
Исабекян Э., художник 101

І

Іванців Є., вч. 191, 271
Івасюта М., вч. 48, 241, 243
Івашків В., вч. 248
Іоаннісян (Иоаннисян) А., вч. 15,
48, 241
Ісаєвич Я. (Теліжко М.), вч. 15,
22, 32-34, 36, 40, 46, 54, 63-64,
117, 162, 166, 212, 235-236,
238, 243, 253, 257, 265, 280

К

Калинець Ігор, поет 7, 187, 195,
197, 257, 272, 280
Калинець Ірина, громадська ді-
ячка 280
Калинович В., вч. 192
Кандиба І., громадський діяч 280
Капраль М., вч. 27
Карась А., вч. 240
Карматанянц Говганнес (Мура-
тович Іван), друкар 245, 275
Катренко А., вч. 95, 157, 174, 251,
256-257, 261
Кац Р., вч. 28

Квітка К., вч. 197, 201, 273-274
Кичай С., фотограф 218
Кісь Я., вч. 11-12, 177, 268, 274
Клименко А., художник 223
Ковалівський А., вч. 15, 51, 65,
242, 255
Ковальський Т., вч. 255
Ковальчак Г., вч. 134, 236, 260
Компан Е., вч. 256, 261
Кондуфор Ю., вч. 180, 239, 268
Копаниця Б., художник 227
Королевич Н., вч. 71, 236
Королюк В., вч. 202, 274
Корчемна І., вч. 239
Косарик-Коваленко Д., вч. 72, 248
Косач М., брат Лесі Українки 261
Косачі, родина 179
Костриба П., вч. 248
Котельнікова В., архівіст 195, 272
Котляр М., вч. 165, 264-265
Кравець М., вч. 8, 273
Красівський З., громадський діяч
280
Кривенко М., вч. 3
Крикун М., вч. 178-179, 268
Кримський А., вч. 16, 141, 212-
213, 217, 261, 266, 279
Кримчак В., фотограф 229
Крип'якевич І., вч. 15, 19, 21, 27,
42-44, 48, 52, 54, 80, 82, 109,
118, 121, 213, 234, 242, 251
Кріль О., архівіст 167, 265
Кропивницька М., художник 232
Кропивницький І. (Кропивниц-
кий И.), фотограф 196, 218-
220

- Круковський О., вч. 253
Крячок М., архівіст 207, 277
Кугутяк М., вч. 245
Кузьменко В., архівіст 126, 187-188, 248, 259, 270
Кузьменко О., фотограф 167
Кульчицький В., вч. 280
Купчинський О., вч. 6-8, 11, 15, 18, 22, 97, 111-115, 120, 159, 162, 178, 183, 187, 197, 200, 207, 251, 253, 257, 261, 265, 273-274, 276, 280
Кущинда В., архівіст 239
Кушніренко Г., художник 27, 216
Кущ О., вч. 189-190, 271
- Л**
Лавров М., фотограф 209
Лазаренко Є., вч. 19, 68, 248
Левицький І., вч. 118
Лев Юрьевич, князь 227
Леся Українка *див.* Українка Леся
Липило П., вч. 250
Лисецький В., художник 208
Ляхоцький В., вч. 242
- М**
М. Г. *див.* Максименко Ф.
М. П. *див.* Максименко Ф.
Маковой О., поет 22, 167-168, 265
Макогон Д. *див.* Вільде Ірина
Максименко Ф. (М. Г., М. П.), вч. 8, 15, 18, 28, 32-33, 35, 46, 50-52, 108, 110, 121, 156, 159, 163-166, 177, 234-235, 240-241, 263
Маланчук В., партійний функціонер 73-74, 243, 248
Марахов Г., вч. 247
Маркевич О., вч. 15, 163, 183, 192, 264, 272
Марків Р., вч. 248
Маруженко В., фотограф 228
Марчук І., художник 203
Матковський О., вч. 248
Матуковський Н., журналіст 270
Матяш І., вч. 239
Мацюк О., вч. 12, 15, 163, 178-179, 185, 192, 201-202, 211, 264, 272
Машков В., художник 218
Меженко Ю., вч. 15, 33, 36, 62, 75, 207, 236, 246, 276
Мехмед IV Авджи, султан 102, 254
Микаелян В., вч. 242
Мирний Панас, письменник 74
Мироненко В., художник 164
Мільшина А., вч. 258
Мітюков О., архівіст 12, 274, 279
Молодчиков О., вч. 207, 274-276
Мороз М., вч. 95-96, 195, 198, 252, 278
Муравцева Л., вч. 240
Муратович Іван *див.* Карматаняц Говганнес
- Н**
Нагорна А., вч. 248
Назаренко Ю., вч. 188, 190, 270
Низовий Д., вч. 99, 254
Ніковський А. (Василько Ан.), публіцист 196, 272

Ніколенко С., художник 173, 176
Ніконов В., вч. 147
Німчук В., вч. 250
Новицький В., редактор 269
Нудьга Г., вч. 74, 76-78, 248-249

О

Обухівський Р., вч. 163, 264
Обушенкова Л., вч. 247
Огоновський В., вч. 63, 246
Олексюк М., вч. 92, 113, 251
Олицька К., громадська діячка
167, 266
Олійник В., вч. 27, 66
Осадчий М., громадський діяч
280

П

Павелко В., вч. 247
Павенцький О., вч. 244
Павлик М., громадський діяч 240
Панів Л., вч. 234, 263, 265
Пашук А., вч. 15, 46, 66, 74-75, 240
Пащенко В., вч. 236
Пегов С., художник 224
Пельц Д., архівіст 8, 265, 273-
274
Пещак М., вч. 250
Пироженко П., архівіст 96, 127,
252, 258
Пількевич С., архівіст 50, 100,
203, 239, 241
Пінгірян Г., вч. 15, 59, 204, 245
Плетнев А., художник 83
Плоткіна Р., архівіст 272
Плющ Л., громадський діяч 266

Погружальський В., працівник
бібліотеки 251
Подолінський С., громадський
діяч 45-46, 74, 240
Подоляк Г., вч. 22, 253
Полек В., вч. 271
Полотнюк Я., вч. 15, 192, 209, 271,
277
Полянський О., художник 196,
228
Пономаренко А., художник 222
Портнова Т., вч. 234, 258
Пріцак О., вч. 14, 93
Проценко Л., вч. 11, 22, 254, 261,
263, 265, 270
Пчілка Олена, письменниця 179,
196, 272

Р

Райківський І., вч. 245
Райхман (Рейхман) Я. (Reych-
man J.), вч. 14-16, 107, 141,
143, 145-146, 159, 255-256
Ринсевич В., вч. 251
Рипка Я. (Rupka J.), вч. 102, 146-
147, 254
Ровнер О., вч. 240
Розов В., вч. 84, 250
Романовський В., вч. 250
Ротач П., вч. 105, 255
Рошка Степанос, історик 135
Ружицький Е., вч. 12, 274
Рузанов О., вч. 41, 239, 272
Русанівський В., вч. 148, 250, 262,
279
Русецький Л., архівіст 275

С

- Савченко Є., вч. 248
Сарана Ф., вч. 7, 15, 33, 35-36, 39,
41-42, 54-55, 62-65, 71-72, 75,
82-85, 88, 95, 108, 143, 186,
188, 212, 234, 236
Сварник Г., вч. 27, 237, 246, 264
Сварник І., вч. 264
Севрук Г., художник 203
Селюченко М., художник 173,
176
Семко-Козачук С., вч. 56-57, 244
Сеник Я., архівіст 265
Сизоненко Г., архівіст 7, 12, 15,
18-19, 41, 54, 73, 75, 175, 178,
234, 236, 239, 258, 271
Сіверська В., архівіст 258
Сісецький (Сисецький) А., архі-
віст 6-8, 15, 18, 29, 41, 89, 97,
101, 109, 111, 114-115, 120-
121, 150, 168, 170, 175, 178,
187, 197, 234, 236, 251, 257-
258, 262, 273
Скаба А., вч. 268-269
Скорина В., архівіст 7, 29, 140-
141, 160, 172, 185, 187, 234,
257, 270, 274
Сливка Ю., вч. 22, 253
Сорока Г., вч. 8, 274
Стеблій Ф., вч. 15, 33, 36, 117,
163, 236-237
Степанів-Дашкевич О., вч., мати
Я. Дашкевича 17, 61, 65, 69-
70, 246
Сторожук А., вч. 273
Страшко В., вч. 240

- Стрельський В., вч. 21, 129, 260
Стрельський Г., вч. 259-260
Студинський К., вч. 239
Стус В., поет 280
Сукачев Б., вч. 247
Суленко М., вч. 271
Суровцова Н., громадська діячка
165, 167, 255, 265-266
Сухих Л., вч. 240

Т

- Теліжко М. *див.* Ісаєвич Я.
Тесленко І., вч. 27, 251
Тесленко М., архівіст 119, 258
Теслюк М., вч. 258
Тетеря Павло, гетьман 225
Титаренко О., вч. 239
Тихомиров М., вч. 242
Ткаченко, архівіст 27, 131
Ткаченко М., вч. 244
Трегуб М., вч. 253, 277
Триярський Е. (Tryjarski E.), вч.
15, 210-211, 277
Тронько П., вч. 8, 50, 52, 241, 268
Трофімова І. (Трофимова И.),
художник 233
Трусевич С., вч. 280
Тулін Б., художник 103

У

- Угринович Г., фотограф 203
Українка Леся, поетеса 6-7, 18,
27, 119, 129-130, 138, 140-144,
147, 150, 160, 171, 179, 181,
183-184, 188-190, 196-198,
201, 216, 221, 261-262, 272

Ф

Федір Дмитрович, князь 20, 40
Федоров Іван, друкар 275
Федюшка М. *див.* Євшан М.
Фелонюк А., вч. 25, 27, 246
Филоненко В., вч. 15-16, 159, 161,
263-264
Флоря Б., вч. 274
Франко З., вч. 7, 15, 107, 111-112,
117, 119, 251, 255
Франко І., вч. 6-7, 18, 27, 88, 92,
94-95, 97, 119, 136, 141, 261-
272

Х

Хмельницький Богдан, гетьман
22, 31, 35, 87, 117, 120, 126-
127, 138, 144-147, 150-151,
156, 159, 188, 258
Хомутецька З., вч. 11, 261, 263, 270
Худаш М., вч. 40

Ц

Царьова Н., вч. 264-265

Ч

Чорновіл В., громадський діяч 280
Чунтулова В., вч. 22, 261, 265

Ш

Шамрай Г., вч. 244
Шамшин К., фотограф 222
Шевальє П'єр, дипломат 270
Шевченко Т., поет 7, 18, 27, 35,
39, 42, 55, 61-62, 72, 74-77, 88,
137, 216, 248

Шевченко Ф., вч. 15, 43, 79, 109,
141, 143, 147, 149, 166, 171,
174, 184, 214, 238-239, 257
Шеліхова Н., вч. 47-49, 240-241
Шептицький Андрей, митропо-
лит 239
Шереметьєва-Дашкевич (Дашке-
вич) Л., журналіст, дружина
Я. Дашкевича 225, 280
Шиллер Ф., поет 270
Шуст Р., вч. 257
Шюц Е. (Schutz E.), вч. 15, 22, 126,
138, 151-152, 159, 169, 185,
258-259, 269

Э

Экекян А. (Hekekian H.), фото-
граф 64

Я

Якименко Р., фотограф 218, 226,
229
Якимович Б., вч. 236, 264
Яковлев (Яковлев) С., вч. 125,
129, 131, 149-150, 259
Ян Казимир, король 145, 258
Яценко М., вч. 221, 279-280

А

Abrahamowicz A., вч. 256
Abrahamyan A., вч. 242
Aivazovsky (Aiwasowski, Aivazovs-
ky) I. *див.* Айвазовский И.
Arczyński S., фотограф 193

B

Baliński M., вч. 227

G

Galstyan A., вч. 242

Grimsted Kennedy P., вч. 220

HHekekian H. *див.* Экекян А.

Hermańczyk T., фотограф 194

J

Jankowski H., вч. 277

K

Krassowski P., фотограф 194

L

Lipiński T., вч. 227

Ł

Łoziński W., вч. 185

M

Mił'ayelyan V., вч. 242

RReychman J. *див.* Райхман Я.Rypka J. *див.* Рипка Я.**S**Schutz E. *див.* Шюц Е.

Serbyn O., вч. 220

Serbyn R., вч. 220

TTryjarski E. *див.* Триярський Е.**V**

Veselá Z., вч. 254

ZZihni Soysal A. *див.* Зіхні (Соу-
каль) А.

Zilynskij O., вч. 276

Список скорочень

вч. – вчений

див. – дивись

м. – місто

обл. – область

р. – річка

р-н – район

с. – село

ЗМІСТ

<i>Фелонюк Андрій. Ярослав Дашкевич та Іван Бутич</i> у світлі взаємного листування	3
<i>Фелонюк Андрій. Археографічна передмова</i>	26
Листи	28
Коментарі.....	234
Перелік скорочень	281
Географічний покажчик.....	282
Покажчик імен.....	285

Наукове видання
Серія «Львівські історичні праці. Джерела». Вип. 3

**ЛИСТУВАННЯ ЯРОСЛАВА ДАШКЕВИЧА
ТА ІВАНА БУТИЧА (1960-1986)**
Упорядник Андрій Фелонюк

Художнє оформлення обкладинки – *Мар'яна Пелех*
Літературна редакція та коректура – *Наталя Кім*
Комп'ютерний набір – *Андрій Фелонюк*
Комп'ютерна верстка – *Юрій Пелех*

Підписано до друку 3.12.2012. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Друк різнографія. Гарнітура «Minion Pro».
Умов. друк. арк. 17,2. Обл.-вид. арк. 12,5. Наклад 300 прим.

Друк ТзОВ «Компанія «Манускрипт»»
м. Львів, вул. Руська, 16
тел.: (032) 235-51-40

Львів, 14. X. 1966

Дорогий Ваше Лукич!

Дуже дякую Вам за лист. Псі Ваши міркування відносно складання довідок я беру - та на днях поверну вже довідки з історії установ після редагування. З загальному, львівські довідки не такі тої дуже погані, догочок вони особливих не вимагають - правда, є окремі, які, мабуть, треба буде писати залова Гірше, що ці довідки не охоплюють повної тематики історички установ. Можливо, Вам доведеться це провести у Львові: якщо кущеву нараду дня архівів за ж. обл. секції - щоб такі заповнити існуючі прогалини. А взагалі справа дуже, дуже марудна. Кожно рецензії на львівські довідки, яку я складаю, я Вам надішлю - може Вам пригодиться.

Словник архівознавчих та фолклорно історичних термінів - дуже потрібна справа.

8 липня 1965 р.
м. Київ

Дорогий Ярослав
Романовичу.

Надешто який великого
туман стало тихо в
нашому урештанстві.
Конкретний миття, розі
розіхалися (правда, не всі)
Вуховне основне на
чальство розеє з нашим
пониманнєм за метого
по Дніпру - в Дніпро-
петровська, Запоріжжя
Херсон... Намне не
пучковати...